וויכטיקע דאַטעס צום געדענקען

A HAPPY NEW YEAR! ראש השנה נומער לשנה טובה תכתבו!

BIALYSTOKER STIMME

ביאַליסטאָקער שטימע

אָפּיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 339 ■ ערב ראש השנה, תשמ״ז — ניו יאָרק, אָקטאָבער 1986 ■ 65־טער יאָרגאַנג

The first Bialystoker Jew who arrived in America in 1842. From the beginning his life was both interesting and adventurous. Many strange tales surrounded this man. He died in New York in 1917 at the legendary age of 103.

דער ערשטער ביאַליסטאָקער איד וואָס איז געקומען קיין אַמעריקע אין יאָר 1842. ער האָט דורכגעמאַכט אַ לאַנגן אינטערעסאַנטן אָוואַנטוריסטישן וועג און מען האָט וועגן אים דערציילט אויסטערלישע זאַכן. ער איז געשטאָרבן אין ניו־יאָרק אין 1917, אין טיפן עלטער פון 103 יאָר.

שמחה צפת

SIMCHA TZFAS

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2026

קינדער פון ביאַליסטאָקער און אומגעגנט לאַנדסלייט גערופן צו ווערן אַקטיוו אין צענטער און היים אין ניו־יאָרק

די אָנפירערשאַפט פון דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, אין ניו יאָרק, האָט לעצטנס אַרויסגעשיקט אַ וועגדונג צו די מיטגלידער און לאַנדסלייט וו עגן אַ וויכטיקן ענין.

אין דער בריוו ווערן די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פון אומגעגנט, געפרופן אַריינצושיקן די נעמען און אַדרעסן פון זייערע קינדער און אייניקלעך, כדי זיי אַריינצונעמען און ווערן אַקטיוו אין דער גרויסער אינסטיטוציע.

דער ביאַליסטאָקער צענטער — ווערט אָנגעווויזן אין דער וועגדונג — ציט ווייטער דעם שיינעם און גרויסן יחוס פון דער אומגעבראַכטער אידישער ביאַליסטאָק ביי די נאַציס. דער צענטער אין היים פאַר עלטערע מענטשן, איז אויך איינע פון די שענסטע און נאָבעלסטע אינסטיטוציעס אין דעם היגן אידישן לעבן.

עס איז דעריבער וויכטיק, אַז אויך דער נייער דור, דאָס מיינט קינדער און אייניקלעך פון די מיטגלידער און פריינט פון דעם צענטער, זאָלן ווייטער אָפהיטן דעם דאָזיקן גרויסן גייסטיקן פאַרמעגן. „מיר ווילן — זאָגט זיך אין דער וועגדונג — אַז די נייע דורות זאָלן אויך פאָרטזעצן די שיינע און הומאַניטאַרע אַרבעט, וואָס עס האָבן אַלע יאָרן ביז איצט געטאָן דער עלטערער דור ביאַליסטאָקער".

מיטגלידער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און פון אומגעגנט, ווי אויך לאַנדסלייט און פריינט בכלל, ווערן דעריבער געבעטן גלייך אַריינצושיקן די נעמען פון זייערע דערוואַקסענע קינדער, ווי אויך אייניקלעך, כדי דער צענטער זאָל זיך מיט זיי זטעלן אין פאַרבינדונג וועגן דעם וויכטיקן ענין. טוט דאָס גלייך, לייגט עס ניט אָפּ!

שיקט די דאָזיקע יידרעסן און נעמען צום ביאַליסטאָקער צענטער:

BIALYSTOKER CENTER
228 East Broadway
New York, N.Y. 10002

אינהאַלט

ביים אָנהויב פון נייעם יאָר
.....איסאַק ריבאַלאָווסקי 1
אַ וויכטיקע דערגרייכונג..... 5
דער פאָגראָם אין ביאַליסטאָק און קעלץ
..... דר. ש. דאַטנער 6
מיטן יחוס פון דער אַלטער היים
..... י. שמולעוויטש 8
איינדרוקן פון צענטער..... יוסף דאָברימאַן 11
אַ פייערונג אין דער שוהל „סאָנס אָף ישראל"
..... סאָל קרים 12
די גראָדנער העלדן.....משה׳ל קרעמער 15
דר. שמואל פיסאַר (ליד).....יעקב מעללער 16
לידער וועגן ביאַליסטאָק (לידער).....א. פּאָרשער 18
אונזערע העלדן און מאַרטירער (ליד)
.....בנימין אַבעלסקי 23
בענקשאַפט נאָך ביאַליסטאָק (ליד)
.....טשאַרלס שיינמאַן 24
אַ זעלטענע באַגעגעניש..... איסאַק ריבאַלאָווסקי 25
מיין זיידע (ליד)..... סאָל קרים 26
שיינע מעשה׳לעך פון אַמאָל.....מאיר באַראַק 27
די געטאָ קינדער אין טערעזענשטאט (ליד)
..... חנה שטיינמאן 28
געזעגענונג מיט מיין היים־שטאָט.....פעני גוט 30
בנימין אַבעלסקי.....חייקע אַבעלסקי 30
ביי די לאַנדסלייט אין אַרגענטינע
..... בנציון ברוקער 33
מיין טייערע סאָניעלע (ליד)..... מרים יהב 35
איינדרוקן פון טרעבלינקע..... אריה לאזניק 37
באַריכטן, רעפּאָרטאַזשן, נאָטיצן, טויט־פאַלן,
מעלדונגען, פון אונזער אינסטיטוציע,
באַגריסונגען, לשנה טובה וואונטשן.....38—48

אַרויסגעגעבן פון ביאַליסטאָקער צענטער
228 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק
דוד סאָהן ע״ה, גרינדער
רעדאַקציע־קאָלעגיום — איסאַק ריבאַלאָווסקי, רעדאַקטאָר

ביאַליסטאָקער שטימע

אפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 339 • ערב ראש השנה, תשמ״ז — ניו יאָרק, אָקטאָבער 1986 • 65־טער יאָרגאַנג

ביים אָנהייב פון דעם נייעם יאָר

• פון איסאַק ריבאַלאָווסקי
עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון ביאַליסטאָקער צענטער
היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל

אַ סך־הכל ביים אָנהויב

וויידער גייט פון אונז אַוועק אַ יאָר אין דער אייביקייט, דאָס יאָר תשמ״ז, און מיר נעמען אויף דאָס נייע יאָר תשמ״ז (5747) מיט דער האָפענונג, אַז דאָס וועט פאַרן אידיש פאָלק ווי אויך פאַר דער גאַנצער מענטשהייט ברענגען שלום, רו און צופרידנהייט. ווי דער שטייגער איז ביי אידן, מאַכן מיר אויך שטענדיק אַ סך־הכל ביים אויפנעמען אַ נייעם יאָר. מיר, אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן, מיר מאַכן אויך אַ סך־הכל פון אונזערע דערגרייכונגען און צייכענען אָן פלענער און אויפגאַבן אויף ווייטער.

ביים מאַכן דעם סך־הכל פון דעם יאָר וואָס גייט פון אונז אַוועק דאַרף מען פאַרצייכענען, אַז דאָס יאָר וואָס מיר געזעגענען איצט איז געווען אָנגעפילט מיט אַסך פּראָבלעמען, שווערישקייטן און זאָרגן פאַרן אידישן פאָלק. ליידער ווייל דער גורל אַזוי, אַז דאָס אידישע פאָלק זאָל כסדר, אַזוי ווי דאָס איז אונזער לאַנגער געשיכטע, מיטמאַכן אַלערליי שוועריקייטן. אויך דאָס פאַראַנגענע יאָר איז ניט געווען פריי פון דעם. אין פאַרשידענע ערטער אין דער וועלט, דאַרט וואו עס לעבן אידן, איז זייער אויפהאַלט באַגלייט מיט טאָג־טעגלעכע זאָרגן. אויסער די זאָרגן און פּראָבלעמען וואָס אידן דאַרפן מיטמאַכן אין די לענדער און מיט די פעלקער וואו זיי לעבן, האָבן זיי אויך זייערע אייגענע פּראָבלעמען.

עס איז אָבער גוט צו ווייסן, אַז ניט געקוקט אויף אַלע שווערקייטן און שטערונגען, ברעכן אידן דורך אַלע צוימען, כדי ווייטער צו ציען דעם גרויסן יחוס און אייביקן המשך פון אונזער פאָלק. ניט געקוקט אויף דעם וואָס פאַר אידן לויערן כסדר געפאַרן פון פאַרשידענע ערטער, געלונגט אָבער די שונאים ניט צו דערגרייכן זייערע צילן.

אין פאַראַנגענעם יאָר, אַזוי ווי דאָס איז אויך געווען אין די פריערדיקע יאָרן, האָט מדינת ישראל אויך געהאַט אויסצושטיין פאַרשידענע שווערקייטן. די יונגע אידישע מדינה וואָס האָט לעצטנס געפייערט דעם 38 טן געבורטסטאָג און וואָס איז געווארן דער שטאָלץ און ווי דאָס האַרץ פונם גאַנצן אידישן פאָלק, מוז כסדר זיין אויף דער וואַך פאַר אָפּהיטן די עקזיסטענץ און ווייטערדיקן המשך. ליידער זיינען נאָך פאַראַן פיל שונאים, פון פאַרשידענע מינים און אין אַלערליי פאָרמען, וואָס האָבן ניט אויפגעגעבן און ווילן אויך ניט אויפגעבן פלענער קעגן דער אידישער מדינה, געוויסע ווילן אפילו פאַרניכטן דאָס אַלט־נייע אידישע היימלאַנד. לאָמיר האָפן, אַז צום נייעם יאָר וועט מדינת ישראל זיך ענדלעך באַפרייען סאַי פון די אינערלעכע שווערקייטן און פאַרשידענע פּראָבלעמען, סאַי אויך פון די אויסערלעכע פאַרוויקלטע שווערקייטן. לאָמיר האָפן, אַז דאָס נייע יאָר וועט ברענגען שלום און רו פאַר מדינת ישראל וואָס וועט זיין ניט בלויז גוט פאַר דער מדינה נאָר פאַר אידן אומעטום און פאַרן מיטלען מזרח בכלל.

און לאָמיר האָפן און זיך וואונטשן, אַז דאָס נייע יאָר וועט העלפן אַנטלאַסטן אידן אומעטום פון זייערע שווערקייטן און פּראָבלעמען, אַז דאָס וועט ברענגען צופרידנהייט און שעפערישע אַקטיוויטעטן פאַר די אידישע ישובים אין אַלע טיילן וועלט, פאַר די גרויסע און קליינע קהילות, אומעטום וואו עס לעבן און שאַפן אידן.

אין אונזער אייגענעם קרייז

אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק איז אַ וויכטיקער טייל פונם היגן אידישן ישוב, גאָר באַזונדערס פון דעם אידיש־פאָלקסטימלעכן ישוב. אונזער אינסטיטוציע וואָס איז גוט באַקאַנט אין אַלע קרייזן האָט זיך אייngעשאַפן אַ גוטן נאָמען פון וואָס מיר אַלע, די פירער און טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, זיינען שטאָלץ. עס דאַרף אָנגעוויזן ווערן, אַז אונזער אינסטיטוציע איז ניט אַן אָפּגעשלאָסענע פאַר זיך. אויסער די היים פאַר עלטערע מענטשן וואָס מיר פירן אָן מיט גרויס טריישאַפט און זאָרג פאַר די זקנים־איינוואוינער, אויסער די פאַרצווייגטע אַקטיוויטעטן וואָס עס ווערן אָנגעפירט אין אונזער צענטער, זיינען מיר אויך אַקטיוו מיטבאַטייליקטע אין פאַרשידענע וויכטיקע אַקטיוויטעטן פון היגן ישוב. דאָס העלפט נאָך מער צו דער פאָפולאַריטעט פון דעם צענטער.

און אויסער די אַקטיוויטעטן וואָס מיר פירן אָן דאָ, אין ניו יאָרק, און אין פאַרבינדונג מיט אונזערע לאַנדסלייט אין אַלע טיילן וועלט, גייען מיר אויך אָן מיט פאַרצווייגטע טעטיקייטן פאַר מדינת ישראל. זאָל, אַגב, ביי דער געלעגנהייט אָנגעוויזן ווערן, אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק איז געווארן דער צענטראַלער אַדרעס פאַר ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַלע וועלט־טיילן. אונזער צענטער איז אין פאַרבינדונג, דורך קאָרעספּאָנדענץ און אויף אַנדערע וועגן, מיט ביאַליסטאָקער וואָס וואוינען אין וויטער און נאָענטע וועלט־טיילן. דאָס איז פון גרויסער וויכטיקער באַדייטונג וואָס אַנדערע לאַנדסמאַנשאַפטן־אָרגאַניזאַציעס, פון די אַלטע היימען אויף יענער זייט ים, האָבן דאָס ליידער ניט.

עס וואָלט פאַרנומען צופיל פלאַץ פאַר אויסרעכענען דאָ די פיל לויב־בריוו און וועדטער וואָס מיר באַקומען פון לאַנדסלייט און פריינט פאַר אונזערע טעטיקייטן. איך וויל בלויז דאָ ברענגען אויסצויגן פון איין בריוו וואָס איז געדרוקט אין דער היינטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע". דאָס איז פון דעם באַוואוסטן געלערנטן, היסטאָריקער און חשובער

לאַנדסמאַנשאַפטן וואָס האָט געהאָלפן גרינדן אַ שטעטל אויפן נאָמען פון אונזער אַמאָליקער היים, דעם „קרית ביאַליסטאָק", וואָס איז ניט וויט פון תל־אביב. אָט דער ישוב וואָס איז געגרינדעט געווארן אַלס רעזולטאַט פון אַ וועלט — קאָנפערענץ פון ביאַליסטאָקער, אין יאָר 1949 אין ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, איז זיך איצט שוין פונאָנדערגעוואָקסן אין אַ פיינעם ישוב אין ארץ ישראל מיט עטלעכע הונדערט איינוואוינער. דאָס איז אויך איינע פון די שענסטע לעבעדיקע מאָנומענטן וואָס מיר ביאַליסטאָקער האָבן געשאַפן אין אָנדענק פון אונזער אַמאָליקער טייערע אידישער ביאַליסטאָק, מיט די דאָרטיקע אומגעברַאַכטע העכער זעכציק טויזנט אידן.

צווישן די פאַרשידענע פּראָיעקטן וואָס אונזער ביאַליסטאָקער צענטער האָט געשאַפן אין מדינת ישראל דאַרף אויך דערמאָנט ווערן די נוירסערי (קינדער־גאָרטן) אין כפר תבור, אויפן נאָמען פון מאלי און איסאַק ריבאַלאָווסקי; ווייטער איז די פיין איינגעאָרדנטע קליניק, אויך אין כפר תבור, אויפן נאָמען פון סעם און ראָוז סאָלאָזש. אין יוני 1982, ווען עס איז אָנגעגאַנגען די מלחמה אין לבנון, איז סעם סאָלאָזש, דער פּרעזידענט פון ביאַליסטאָקער צענטער, געווען אויף אַ באַזוך אין ישראל. נאָך זיין צוריקקומען און הערנדיק זיין באריכט וועגן די באַדערפענישן פון ישראל, האָט אונזער צענטער אויף דער גיך געשאַפן אַ „ביאַליסטאָקער עמוירדזשענסי קאַמפּעין פאַר ישראל". אויף אונזער רוף האָבן זיך וואַרעם אָפּגערופן די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט וועלכע האָבן צוגעטראָגן ביישטייערונגען אין דער הויך פון הונדערט טויזנט דאָלאַר. אין דעם האָבן אויך פיל מיטגעהאָלפן אונזערע גראָדנער פריינט.

די נייע פּראָיעקטן

אַ טייל פון די דאָמאָלט געזאַמלטע הונדערט טויזנט דאָלאַר האָבן מיר אַוועקגעשיקט גלייך צום תל־השומר שפּיטאָל אין תל־אביב, וואו עס ווערן געהיילט פאַרוואונדעטע סאָלדאַטן פון דער ישראל־אַרמיי. וויייטער האָבן מיר געקויפט „דיסקס" פאר דער קאט־סקען מאַשין אין שפּיטאָל. מיר האָבן אויך אַוועקגעשיקט אַ מאָדערנעם אַמבולאַנס צום שפּיטאָל אין עפולה. מיר האבן פאַר דער געזאַמלטער סומע איינגעאָרדנט אַנדערע וויכטיקע זאַכן אין תל־השומר שפּיטאָל. צווישן אַנדערעם האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער, צוזאַמען מיט די פריינט פון גראָדנער קלוב, געהאָלפן איינאָרדענען מאָדערנעם עס־זאַל אויף הר־גילאָ, לעבן ירושלים, וואו עס איז אַן אָפּטיילונג פון „אגודה למען החייל בישראל" פאַר ישראל־סאָלדאַטן. צווישן אַנדערעס האָבן מיר אויך געהאָלפן אייניאָרדענען אַ מאָדערנע אָפּעראַציע־אָפּטיילונג מיט אַלע געהעריקע אייניריכטונגען, אין דעם תל־השומר שפּיטאָל.

אין פאַרגאַנגענעם יאָר האָבן מיר אונטערגענומען ווידער אַ וויכטיקן גרויסן פּראָיעקט וואָס ווערט איצט פאַרווירקלעכט. דער ביאַליסטאָקער צענטער צוזאַמען מיט די גראָדנער פריינט האָבן נעמלעך באַשלאָסן אויסצובויען, ביים תל־השומר, אַ פאַסיק געביידע מיט אַלע נויטיקע אייניריכטונגען פאַר צוריקגעשטאַנענע קראַנקע קינדער. דאָס איז דאָרט געווען אַ זייער נויטיקע דרינגענדעקייט. דער דאָזיקער גרויסער פּראָיעקט, וואָס ווערט איצט שוין פאַרענדיקט, איז אויף די נעמען פון די צוויי וויצע־פּרעזידענטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, משה'ל קרעמער און דזשאָנעס דאינעס, מיט זייערע ליבע פרויען חנה און סילוויא. דאָס איז אַן אויסדרוק פון אָנערקענונג צו די צוויי אָנגעזעענע טוער

לאַנדסמאַנשאַפטן וואָס האָט געהאָלפן גרינדן אַ שטעטל אויפן נאָמען פון אונזער אַמאָליקער היים, דעם „קרית ביאַליסטאָק", וואָס איז ניט וויט פון תל־אביב. אָט דער ישוב וואָס איז געגרינדעט געווארן אַלס רעזולטאַט פון אַ וועלט — קאָנפערענץ פון ביאַליסטאָקער, אין יאָר 1949 אין ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, איז זיך איצט שוין פונאָנדערגעוואָקסן אין אַ פיינעם ישוב אין ארץ ישראל מיט עטלעכע הונדערט איינוואוינער. דאָס איז אויך איינע פון די שענסטע לעבעדיקע מאָנומענטן וואָס מיר ביאַליסטאָקער האָבן געשאַפן אין אָנדענק פון אונזער אַמאָליקער טייערע אידישער ביאַליסטאָק, מיט די דאָרטיקע אומגעברַאַכטע העכער זעכציק טויזנט אידן.

צווישן די פאַרשידענע פּראָיעקטן וואָס אונזער ביאַליסטאָקער צענטער האָט געשאַפן אין מדינת ישראל דאַרף אויך דערמאָנט ווערן די נוירסערי (קינדער־גאָרטן) אין כפר תבור, אויפן נאָמען פון מאלי און איסאַק ריבאַלאָווסקי; ווייטער איז די פיין איינגעאָרדנטע קליניק, אויך אין כפר תבור, אויפן נאָמען פון סעם און ראָוז סאָלאָזש. אין יוני 1982, ווען עס איז אָנגעגאַנגען די מלחמה אין לבנון, איז סעם סאָלאָזש, דער פּרעזידענט פון ביאַליסטאָקער צענטער, געווען אויף אַ באַזוך אין ישראל. נאָך זיין צוריקקומען און הערנדיק זיין באריכט וועגן די באַדערפענישן פון ישראל, האָט אונזער צענטער אויף דער גיך געשאַפן אַ „ביאַליסטאָקער עמוירדזשענסי קאַמפּעין פאַר ישראל". אויף אונזער רוף האָבן זיך וואַרעם אָפּגערופן די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט וועלכע האָבן צוגעטראָגן ביישטייערונגען אין דער הויך פון הונדערט טויזנט דאָלאַר. אין דעם האָבן אויך פיל מיטגעהאָלפן אונזערע גראָדנער פריינט.

די נייע פּראָיעקטן

אַ טייל פון די דאָמאָלט געזאַמלטע הונדערט טויזנט דאָלאַר האָבן מיר אַוועקגעשיקט גלייך צום תל־השומר שפּיטאָל אין תל־אביב, וואו עס ווערן געהיילט פאַרוואונדעטע סאָלדאַטן פון דער ישראל־אַרמיי. וויייטער האָבן מיר געקויפט „דיסקס" פאר דער קאט־סקען מאַשין אין שפּיטאָל. מיר האָבן אויך אַוועקגעשיקט אַ מאָדערנעם אַמבולאַנס צום שפּיטאָל אין עפולה. מיר האבן פאַר דער געזאַמלטער סומע איינגעאָרדנט אַנדערע וויכטיקע זאַכן אין תל־השומר שפּיטאָל. צווישן אַנדערעס האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער, צוזאַמען מיט די פריינט פון גראָדנער קלוב, געהאָלפן איינאָרדענען מאָדערנעם עס־זאַל אויף הר־גילאָ, לעבן ירושלים, וואו עס איז אַן אָפּטיילונג פון „אגודה למען החייל בישראל" פאַר ישראל־סאָלדאַטן. צווישן אַנדערעס האָבן מיר אויך געהאָלפן אייניאָרדענען אַ מאָדערנע אָפּעראַציע־אָפּטיילונג מיט אַלע געהעריקע אייניריכטונגען, אין דעם תל־השומר שפּיטאָל.

אין פאַרגאַנגענעם יאָר האָבן מיר אונטערגענומען ווידער אַ וויכטיקן גרויסן פּראָיעקט וואָס ווערט איצט פאַרווירקלעכט. דער ביאַליסטאָקער צענטער צוזאַמען מיט די גראָדנער פריינט האָבן נעמלעך באַשלאָסן אויסצובויען, ביים תל־השומר, אַ פאַסיק געביידע מיט אַלע נויטיקע אייניריכטונגען פאַר צוריקגעשטאַנענע קראַנקע קינדער. דאָס איז דאָרט געווען אַ זייער נויטיקע דרינגענדעקייט. דער דאָזיקער גרויסער פּראָיעקט, וואָס ווערט איצט שוין פאַרענדיקט, איז אויף די נעמען פון די צוויי וויצע־פּרעזידענטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, משה'ל קרעמער און דזשאָנעס דאינעס, מיט זייערע ליבע פרויען חנה און סילוויא. דאָס איז אַן אויסדרוק פון אָנערקענונג צו די צוויי אָנגעזעענע טוער

אונזער הילף פאַר מדינת ישראל

אַזוי איז אויך מיט דעם צושטייער, מיט דער הילף צום אויפבוי און אַנטוויקלונג פון מדינת ישראל. אויך די דאָזיקע גרויסע גייסטיקע ירושה וואָס מיר האָבן איינגעזאַפּט אין זיך אין די אַמאָליקע היימען אין ביאַליסטאָק, היטן מיר אָפּ מיט טרייסאַפּט. מיר געדענקען גוט די טרייַע זין און טעכטער פון דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק, וועלכע זיינען געווען צווישן די ערשטע צו פּאָרן אַלס חלוצים קיין ארץ ישראל און צו זיין דאָרט די בויער און פּיאָנערן פאַר דער צוקונפטיקער אידישער מדינה. מיר ווייסן און געדענקען וויי דער חלום וועגן אַן אייגענעם אידישן היימלאַנד איז שטענדיק געווען טייער די מערסטע אידן אין דער אַמאָליקער ביאַליסטאָקער. לאָמיר, אַגב, דערמאָנען, אַז אין ביאַליסטאָק האָט געלעבט און געווען שעפּעריש דער גרויסער גאון הרב ר' שמואל מאָהליווער, וועלכער איז געווען דער באַגרינדער פון „חובבי ציון". דאָס מיינט, אַז איידער נאָך עס איז אויפגעקומען דער מאָדערנער ציוניזם זיינען ביי אונז אין ביאַליסטאָק געווען גרופּן און קרייזן וועמענס בענקשאַפט איז געווען צו ציון.

מיר זיינען שטאָלץ פון דעם וואָס זינט מדינת ישראל איז אַנטשטאַנען מיט 38 יאָר צוריק, איז אונזער ביאַליסטאָקער צענטער אַקטיוו אויף פאַרשידענע געביטן טראָגן נויטיקע הילף פאַר דעם אידישן היימלאַנד. אויסער דעם אָנטייל וואָס מיר נעמען אין אַלגעמיינע טעטיקייטן פאַר ישראל, האָבן מיר דאָרט געשאַפן אויך אייגענע וויכטיקע פּראָיעקטן וואָס עס ווערט ווי געהעריק אָפּגעשאַצט. פאַרשטייט זיך, אַז דאָס אַלץ איז פאַר אונז מעגלעך צו דערגרייכן אַ דאַנק דער איבערגעבנקייט און הילף פון אונזערע לאַנדסלייט און פריינט, וועלכע ענטפערן אונז אויף אַ וואַרעמען אופן יעדעס מאָל ווען מיר רופן ווען דעם.

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז אונזער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק איז געווען פון די ערשטע היגע

פון אונזער אינסטיטוציע פאַר זייער טרייער אַרבעט.

אין פאַרבינדונג מיט דעם דאָזיקן פּראָיעקט זיינען אין האַרבסט 1985 אַ גרופּע טוער פון אונזער צענטער געפאָרן קיין מדינת ישראל, כדי צו לייגן דעם גרונטשטיין פאַר דער דערמאָנטער וויכטיקער קינדער־אינסטיטוציע. פאַר אונז אַלעמען, די באַטייליקטע אין דעם טור, איז געווען אַ גרויסע איבערלעבעניש צו זיין אָנווועזנד ביים אָנהויבן בויען דאָס קינדער־הויז וואָס וועט ברענגען אַסך הילף פאַר די קראַנקע אָפּגעשטאַנענע קינדער. סאַי די פירער פון תל־השומר סאַי אויך אַנדערע פערזענלעכקייטן אין ישראל, האָבן זייער געלויבט דעם ביאַליסטאָקער צענטער פאַר אונטערנעמען בויען אזא פּראָיעקט און דאָס פאַרווירקלעכן אויף דעם בעסטן אופן. איצט ווידער גרייטן מיר זיך, אַ גרופּע טוער פון ביאַליסטאָקער צענטער, צו פאָרן היינטיקן האַרבסט (מסתמא ביים סוף אָקטאָבער) קיין ישראל, כדי דאָרט בייצואווואוינען די פייערלעכע דערעפענונג פון דער הויז פאַר די קראַנקע צוריקגעשטאַנענע קינדער.

איינע פון די וויכטיקסטע און הייליקע אויפגאַבן וואָס אונזער צענטער האָט דורכגעפירט אין פאַרגאַנגענעם יאָר, איז געווען דאָס פאַריכטן און ברענגען אין אָרדענונג דעם אַלטן אידישן בית־עולם „באגניאָווקע" אין ביאַליסטאָק. כאָטש דאָס איז געווען פאַרבונדן מיט גרויסע שוועריקייטן וויי אויך מיט גלעט־אויסגאַבן, האָבן מיר דערפילט דעם הייליקן חוב לגבי די אַמאָליקע פאַרשטאָרבענע אידן אין ביאַליסטאָק, וועמענס רעשטלאָך רוען אין די קברים אויף דעם אַלטן „באגניאָווקע" בית־עולם. צוגלייך מיט דעם האָבן מיר אויך, אין פאַרגאַנגענעם יאָר, דורכגעפירט אַ צווייטע וויכטיקע שליחות. מיר האָבן נעמלעך געבראַכט אין אָרדענונג און ווידער אויפגעשטעלט דעם אַלטן מאָנומענט נאָך די קנאַפּע הונדערט אידישע קרבנות וואָס זיינען דער־הרג׳עט געווארן בעת טרויעריק־באַרימטן פּאָגראָם אין יאָר 1906. דער דאָזיקער מאָנומענט איז געהאַט צעשטערט געווארן פון אַנטיסעמישע וואַנדאַלן. אַ דאַנק אונזערע באַמיאונגען און מיט דער הילף פון מאגיסטראט אין ביאַליסטאָק איז אויך דער פּאָגראָם־מאָנומענט, אַזוי ווי דער בית־עולם אויף „באגניאָווקע" געבראַכט געווארן וויי געהעריק אין אָרדענונג. עס איז איבעריק דאָ ווידער צו דערציילן וועגן דער פיינלעכער איבערלעבעניש וואָס מיר אַלע, די גרופּע אין טור פון ביאַליסטאָקער צענטער, האָט געהאַט זייענדיק אין ביאַליסטאָק, וואָס איז איצט כמעט אויסגעליידיקט פון אידן.

וויכטיקע דאַטעס פאַר אונזערע לאַנדסלייט

ביאַליסטאָקער אידן אין אַמעריקע, באַזונדערס אין ניו יאָרק, פאַרצייכענען איצט עטלעכע וויכטיקע דאַטעס. מען דאַרף דאָס דערמאָנען, ווייל דאָס האָט אַ גרויסן שייכות מיט אונזער צענטער און אַלע אַקטיוויטעטן וואָס מיר פירן.

עס איז איצט נעמלעך 65 יאָר זינט עס איז געשאַפן געווארן דער גרויסער ביאַליסטאָקער צענטער, אויף 228 איסט בראָדוועי. מיט דעם האָט זיך אויך געעפנט אַ נייער וויכטיקער קאַפּיטל אין לעבן און טעטיקייטן פון די ביאַליסטאָקער אידן דאָ, וואָס האָט מיט דער צייט זיך אויסגעשפרייט צו אַ גרויסן כוח. עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז דער אָנהויב פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין ניו יאָרק איז גלייך פון אָנהויב געווען מיט הילפס־אַרבעט. אין יענער צייט, ווען עס איז געגרינדעט געווארן דער איצטיקער גרויסער ביאַליסטאָקער צענטער, איז די לאַנדסמאַנשאַפט געווען קאָנצענטרירט אויף 246 איסט בראָדוועי, וואו עס איז געווען דער רעליף־קאָמיטעט. ערשט אין יאָר 1921, דאָס הייסט מיט 65 יאָר צוריק, איז געשאַפן געווארן דער איצטיקער גרויסער צענטער, וואָס איז זינט דאַמאָלט דער צענטראַלער אַדרעס פאַר אַלע ביאַליסטאָקער אין אַמעריקע, ווי אויך פאַר ביאַליסטאָקער אין דער וועלט.

מיטן אַריבערגיין אין דעם נייעם גרויסן צענטער אין יענער צייט, האָבן זיך אויך אָנגעהויבן נייע פאַרצווייגטע טעטיקייטן. די פירער פון דער אויפגעבויטער צען שטאָקיקער געביידע, מיט די טויער און לאַנדסלייט האָבן דאַמאָלט באַשלאָסן צו שאַפן אַ היים פאַר עלטערע אידישע מענטשן, אַן אמתע היים מיט האַרץ און נשמה ווי דאָס זיינען געוואוינט צו שאַפן און אויפצוהאַלטן ביאַליסטאָקער אידן. דעם 21 טן יוני 1931, דאָס הייסט מיט 55 יאָר צוריק, איז פאָרגעקומען די גרויסע פייערונג לכבוד דעם חנוכת הבית פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער ווי אויך פון דער היים פאַר עלטערע מענטשן. דאָס איז דאַמאָלט געווען אַ גרויסע און וויכטיקע פאַסירונג אין היגן אידישן לעבן, באַזונדערס אויף דער אַלטער אידישער איסט סאַיד. פיל טויזנטער אידן האָבן זיך אין יענער צייט באַטייליקט אין דער אימפּאָזאנטער פייערונג, ווייל געווען איז דאָס ניט בלויז אַ וויכטיקע דערגרייכונג און שטאָלץ פאַר די ביאַליסטאָקער אידן, נאר אויך פאַרן היגן אידישן ישוב בכלל.

פון זינט דאַמאָלט, דאָס מיינט העכער אַ האַלבן יאָרהונדערט צוריק, איז דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אַן אמתער צענטער סאַי פאַר אונזערע לאַנדסלייט, סאַי אויך אַ גרויסע דערגרייכונג פאַרן היגן אידישן ישוב. מיר ווייסן גוט, אַז אַמאָל, טאַקע אין יענער צייט ווען עס איז געשאַפן געווארן דער ביאַליסטאָקער צענטער, זיינען אויף דער איסט סאַיד געווען פאַרשידענע אידישע גרויסע אָרגאַניזאַציעס און אינסטיטוציעס, דערציאונגס־צענטערס, די אידישע צייטונגען און שוהלן מיט בתי מדרשים ווי אויך אַנדערעס. ליידער האָט זיך דאָ פיל געענדערט און אויך די איסט סאַיד איז געווארן אויסגעליידיקט פון אַסך זאַכן אין אידישן לעבן, עס איז גאָר אַנדערש ווי אַמאָל. דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, איר גרויסע שיינע געבויט אויף 228 איסט בראָדוועי, שיינט ווייטער אַרויס פון דעם גאַנצן אָרום און האַלט אויף דעם גרויסן יחוס פון דער אַמאָליקער צייט.

מיר, די איצטיקע טוער, מיטגלידער און פריינט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, זיינען שולדיק אַ גרויסן חוב פון דאַנקבאַרקייט צו די אַמאָליקע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט דאָ. זיי האָבן געהאַט גרויסע שוועריקייטן אין זייער לעבן, דאָך אָבער האָבן זיי געבויט און געשאַפן דויערנדע זאַכן פאַר אונז, די לאַנדסלייט אין דער איצטיקער צייט. אַזוי האָבן ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט געהאַנדלט דאָ אין אַלע צייטן, אָנהויבנדיק פון מיט 145 יאָר צוריק ווען דער ערשטער ביאַליסטאָקער איד, שמחה צפת, איז געקומען אין יאָר 1842 קיין אַמעריקע.

מיר פאַרצייכענען איצט נאָך אַ וויכטיקע דאַטע אין לעבן און טעטיקייטן פון דער גרויסער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע. מיט 65 יאָר צוריק, אין נאָוועמבער 1921, איז געשאַפן געווארן די „ביאַליסטאָקער שטימע" וואָס האָט אָנגעהויבן דערשיינען אונטער דער רעדאַקציע פון דוד סאָהן. דאָס דאַרף פאַרעכנט ווערן אַלס איינער פון די גרעסטע אויפטוען פון אונזערע פאָרגייער פון מיט יאָרן צוריק. פון זינט דעם אָנהויב פון דערשיינען און אַזוי ביז איצט איז די „ביאַליסטאָקער שטימע" געווארן איינע פון די וויכטיקסטע גרויסע לאַנדסמאַנשאַפטן אויסגאַבעס וואָס דינט אויף אַ טרייען אופן אַלע אַקטיוויטעטן, אויפגאַבן,

דוד סאָהן David Sohn

פּראָבלעמען און דערגרייכונגען פון אונזער וויכטיקער אינסטיטוציע. די „ביאַליסטאָקער שטימע" איז אָבער אויך פיל מערער. די אויסגאַבע, וואָס ווערט איצט אַרויסגעגעבן צוויי מאָל אַ יאָר (ערב ראש השנה און ערב פסח) און יעדעס מאָל אין קנאַפּע הונדערט זייטן (אין אידיש און ענגליש) איז געווָארן אַ וויכטיקער פאַרבינדונגס־צענטער פאַר די לאַנדסלייט אין אַמעריקע ווי אויך אין אַלע וועלט־טיילן. די נוצלעכקייט פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע" באַשטייט אויך אין דעם, וואָס אין דעם אויסגאַבע קומט צום אויסדרוק ניט בלויז וועגן די טעטיקייטן פון דער לאַנדסמאַנשאַפט אין ניו יאָרק און אין אַמעריקע, נאָר אויך די טעטיקייטן אין פאַרשידענע לענדער, ווי: מדינת ישראל, אויסטראַליע, אַרגענטינע און אַנדערע ערטער.

אין אַלגעמיינעם אידישן לעבן

אויסער די פאַרצוויגטע טעטיקייטן וואָס מיר פירן אין ביאַליסטאָקער צענטער און ביים אויפהאַלטן אויף אַ גוטן אופן די היים פאַר עלטערע מענטשן, ווי אויך די כסדר׳דיקע הילפס־אַרבעט פאַר מדינת ישראל, זיינען מיר אויך — ווי געוואָגט ביים אָנהויב — אַ וויכטיקער טייל פון דעם אַלגעמיינעם היגן אידישן לעבן. דאָס מיינט, אַז מיר באַטייליקן זיך אין פאַרשידענע קאָנפערענצן, צוזאַמענקונפטן, פאַרזאַמלונגען און ענלעכעס וואו מען פאַרנעמט זיך מיט אידיש אינטערעסן. אומעטום הערט מען זיך צו אונזערע פאַרטרעטער מיט דרך־ארץ און מען וויזט אויך צו אונז אַרויס געהעריקן רעספּעקט.

אַ באַזונדערס וויכטיקן אָנטייל נעמט אונזער צענטער אין לעבן און טעטיקייטן פון דער היגער שארית הפליטה. מיר זיינען פאַרטראָטן אין פאַרשידענע אָנפירנדע אינסטאַנצן פון שארית הפליטה אָרגאַניזאַציעס און אומעטום בייַ אַלע אַקטיוויטעטן פאַרנעמען מיר אַ חשובן אָרט. מיר זיינען אויך באַטייליקט אין גרויסע צוזאַמענפאָרן און צוזאַמענקונפטן פון דער שארית הפליטה, ווי אויך אין די יערלעכע אימפּאָזאנטע אזכרות אין אָנדענק פון אונזערע קדושים און דעם העלדישן אויפשטאַנד אין וואַרשעווער געטאָ, וואָס עס פירט יעדעס מאָל דורך מיט גרויס ווירדע די „וואַגראָ" (וואַרשעווער געטאָ ווידערשטאַנד אָרגאַניזאַציע), וועמענס פּרעזידענט עס איז דער ענערגישער בנימין מיד.

דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאָר עלטערע מענטשן איז אויך די איינציקע גרויסע אידישע לאַנדסמאַנשאַפט וואָס פירט יעדעס יאָר דורך בענעפיט־קאָנצערטן מיט אַ ריזיקן פאַרנעם, וואָס לאָזן איבער אַ גרויסן איינדרוק. די דאָזיקע יערלעכע קאָנצערטן, וואָס קומען יעדעס מאָל פאָר אין דעם באַרימטן לינקאָלן צענטער, ציען צו אַן עולם פון אַרום דריי טויזנט פּערזאָן, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט, וועלכע גייען אַוועק צופרידענע. צו יעדן פון די יערלעכע בענעפיט־קאָנצערטן ווערן אנגאזשירט באַרימטע קינסטלער פון דער בינע, ראדיאָ און טעלעוויזיע. אויסער דעם גרויסן מאָראַלישן אָנזען וואָס די אונטערנעמונגען גיבן פאַר אונזער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע, אויסער דעם וואָס די טויזנטער צושויער גענישן פון אַ גייסטיקן פאַרגעניגן אין פאַרלויף פון עטלעכע שעה, ברענגען די דאָזיקע אונטערנעמונגען אויך אַריין אַ וויכטיקן צושטייער ביים העלפן פאַרבעסערן און אויפהאַלטן די היים פאַר עלטערע איינוואוינער.

מאַכנדיק דעם סך־הכל ביים אָנהויב פון נייעם אידישן יאָר זעען מיר, אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים האָט צו פאַרצייכענען גרויסע דערגרייכונגען. מיר האָבן אויך פאַרשטייט זיך, פאַרשידענע שוועריקייטן. מיר האָפן אָבער, אַז מיט דער הילף פון אונזערע טרייַע לאַנדסלייט און פריינט וועלן מיר די שוועריקייטן באַזייטיקן, כדי צו קאָנצנטרירן אונזערע אָנגעצייכנטע צילן.

אין מיין פּערזענלעכן נאָמען און אין נאָמען פון מיין פרוי מאלי וויל איך דורך דעם וועג איבערשיקן צו אַלע אונזערע טויער, שטיצערס, פריינט, איינוואוינער און אָנגעשטעלטע פון אונזער אינסטיטוציע, די בעסטע וואונטשן פאַר אַ יאָר פון געזונט, צופרידנהייט און נחת. לאָמיר הערן בלויז גוטס.

לשנה טובה תכתבו!

איר קענט איצט באַקומען דעם
מאָנומענטאַלן **ביאַליסטאָקער יזכור־בוך**
פאַר בלויז **25 דאָלאַר,**
מיט איבערשיקן דאָס צו אייך אַהיים.

צו באַקומען דעם ביאַליסטאָקער יזכור־בוך פאַר דעם רעדוצירטן פרייז פון בלויז 25 דאָלאַר (מיט איבערשיקן) דאַרף מען אַריינשיקן אַ טשעק אָדער מאָני אָרדער אויפן אַדרעס:

BIALYSTOKER CENTER Book Committee
228 East Broadway, New York, N.Y. 10002

זייט אַזוי גוט און שיקט מיר דעם ביאַליסטאָקער יזכור־בוך. בייגעלייגט איז מיין טשעק אויף.....דאָלאַר.

Name .....

Address .....

City ..... State .....

אַ וויכטיקע און גרויסע דערגרייכונג
אַ דאַנק גוטהאַרציקע מענטשן

אין דער ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע איינוואוינער ווערן לעצטנס כסדר געמאַכט פאַרשידענע גרויסע אויסבעסערונגען און נייע מאָדערנע אייניריכטונגען, וואָס האָט פאַר אַ צוועק דורך דעם אויך צו פאַרבעסערן און פאַרזאָרגן מיט אַלעם נויטיקן די לעבנס־באַדינגונגען פון די איינוואוינער. איינע פון די לעצטע אייניריכטונגען פון דעם מין, איז איצט פאַרענדיקט געוואָרן אויף דעם דריטן פלאָר פון דער אינסטיטוציע.

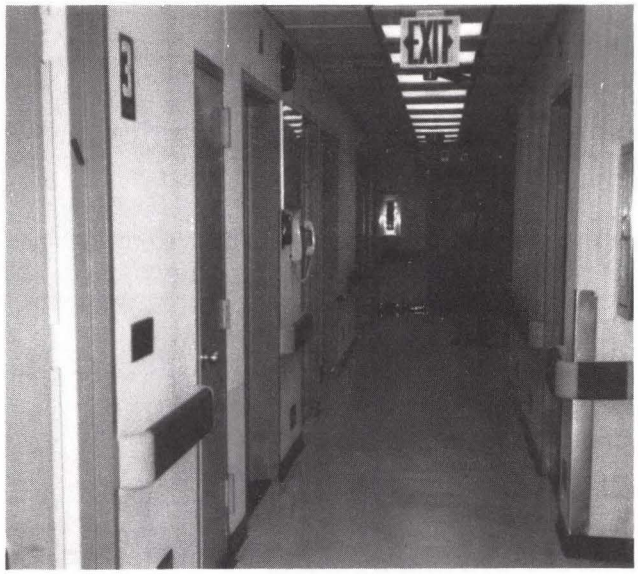
וועג מען קומט אַרויף מיט דעם עלעווייטאָר אויף דעם דריטן פלאָר און מען עפענט די טיר דעפילט מען גלייך אַ גרויסע באַנייאונג און אויפרישונג. אַלץ אַרום, דאָס מיינט די גרויסע ליכטיקע און לופטיקע צימערן, די וועגט, אַלע אייניריכטונגען אַרום זיינען פריש און ניי וואָס דאָ וואָלט ערשט איצט אויפגעבויט געוואָרן. דער דריטער פלאָר איז, דאַרף מען וויסן, וואו עס וואוינען עטלעכע צוואַנציק איינוואוינער וואָס קענען זיך אַליין באַדינען מיט גייט אַליין אין עס־זאַל, אין פאַרק אַרויס, צו שפּילערייען און פאַרווייילונג, אַרומשפּאַצירן און אַנדערעס.

פון דער וואַנט אויף דעם דריטן פלאָר, וואו אַלץ איז באַנייט אויף אויפגעפרישט אויף אַ מאָדערנעם אופן, וואַרפט זיך אין די אויגן אַ גרויסער פלאַק מיט אַן אויפשריפט: „דהי דעין ענד סאנדלער פאוויליאָן". דאָס הייסט, אַז דער גאַנצער פלאָר וואָס איז לעצטנס באַנייט און מאָדערניזירט געוואָרן טראָגט דעם דאָזיקן נאָמען. מיט דעם טאַקע איז פאַרבונדן אַן אינטערעסאַנטע זאַך וואָס באַווייזט, אַז אַ דאַנק הילפס־גרייטקייט און גוטהאַרציקייט פון ליבע מענטשן קאָן מען פיל דערגרייכן, אויך פאַר עלטערע מענטשן אין דער ביאַליסטאָקער היים.

צווישן די פיל טרייע מיטגלידער אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, איז אויך דער ליבער פריינט מאָקסוועל דעין. זיינע עלטערן זיינען אמאָל געווען איינוואוינער אין דער ביאַליסטאָקער היים. ער ווידער איז אַלע יאָרן פאַרבונדן מיט דער אינסטיטוציע, ער איז אַ גוטער שטיצער פון דער היים פאַר עלטערע מענטשן, ער באַזוכט אויך די היים עטלעכע מאָל אין יאָר. יעדעס מאָל ווען מר. דעין קומט אין דער אינסטיטוציע האָט ער ליב צו זיצן צווישן די עלטערע איינוואוינער, עסן מיט זיי צוזאַמען, אויספרעגן זיי וועגן זייער צושטאַנד, און יעדעס מאָל פרעגט ער אויך וואָס ער קאָן טאָן און מיט וואָס ער קאָן העלפן, כדי נאָך מער אויסצובעסערן די לעבנס־באַדינגונגען פון די איינוואוינער.

איינמאָל, קומענדיק אויף אַ באַזוך אין דער היים און זיצנדיק שמועסנדיק מיט איסאַק ריבאַלאָווסקי, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, האָט מאַקסוועל דעין ביי אים געפרעגט וואָס ער קען טוען פאַר דער היים. נאָכדעם ווי ריבאַלאָווסקי האָט אים פאָרגעלייגט פאַרשידענע פראָיעקטן האָט מר. דעין געזאָגט, אַז ער וויל עפעס טאָן פאַר די עלטערע מענטשן, וועלכע קאָנען זיך נאָך אַליין באַדינען. ער וויל, אַז זיי זאָלן האָבן נאָך מער באַקוועמלעכקייטן. איז געבליבן, איבערצובויען און מאָדערניזירן דעם דריטן פלאָר אין דער אינסטיטוציע. עס האָט געמומען אַ קורצע צייט און דער ציל איז דערגרייכט געוואָרן.

מיט דורכפירן דעם וויכטיקן פלאַן האָבן זיך אויף אַן ענערגישן אופן פאַרנומען: איסאַק ריבאַלאָווסקי, דער עקזעקוטיוו דירעקטאָר, מאירא בעילין, די אַדמיניסטראַטאָרין און קאסימאָוו, דער הויפט־אינזשעניר פון דער אינסטיטוציע. אַלץ איז דערגרייכט געוואָרן אין פאַרלויף פון אַ קורצער צייט און אויך אויף דעם בעסטן אופן. דאָס איז מעגלעך געווען צו דערגרייכן אַ דאַנק די נויטיקע פאָנדן פאַר דעם צווועק, וואָס עס האָט צוגעטראָגן דער ליבהאַרציקער מאַקסוועל דעין, מיט זיין שוועסטער, גווין, ווי אויך איר מאַן דזשאָזעף סאַנדלער.

דער דריטער פלאָר, וואָס איז באַנייט געוואָרן אַ דאַנק מאַקסוועל דיען, זיין שוועסטער און דזשאָזעף סאַנדלער

The newly renovated third floor thanks to Mr. Maxwell Dane, his sister, and George Sandler.

די גאַנצע צייט ווען די אַרבעט איז דורכגעפירט געוואָרן זיינען די פירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן געווען אין פאַרבינדונג מיט מאַקסוועל דעין. מען האָט זיך מיט אים באַראַטן און זיך צוגעהערט צו זיינע עצות און אָנווייזונגען. און ווען דער פראָיעקט איז פאַרטיק געוואָרן איז מר. דעין איינגעלאַדן געוואָרן און ער האָט אויסגעדרוקט די צופרידנהייט פון דעם וואָס ער האָט געזען אין דעם דערגרייכטן. ער האָט דערקלערט, אַז ער האָט זיך גאָרניט פאָרגעשטעלט, אַז פון דעם אַלטן פלאָר מיט די פריערדיקע אייניריכטונגען קאָן מען מאַכן אַזאַ מאָדערנע זאַך.

כדי אויסצודריקן געהעריקן דאַנק און אַנערקענונג פאַר העלפן דערגרייכן אַזאַ וויכטיקער זאַך פאַר די איינוואוינער פון דער גוט באַקאַנטער ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשן, גרייט דער צענטער דורכצופירן אַ פייערלעכע צערעמאָניע מיט ספּעציעל איינגעלאַדענע געסט, די מיטגלידער פון באָארד אָוו גאָווערנאָרס פון ביאַליסטאָקער צענטער, ווי אויך פריינט און ביזנעס־פאַרבינדעטע פון מר. דעין און פון זיין שוועסטער און שוואָגער. פאַרשטייט זיך, אַז די הויפט־ליבע געסט ביי דער פייערונג וועלן זיין מאַקסוועל דעין און זיין שוועסטער, גווען, מיט דעם שוואָגער דזשאָזעף סאַנדלער, אַ דאַנק וועמענס ברייטהאַרציקער צושטייער עס איז מעגלעך געווען צו דערגרייכן דעם וויכטיקן און נוצלעכן פראָיעקט, און זיינע פריינט. ביידע פאַרדינען גרויסע אַנערקענונג.

דער פּאָגראָם אין ביאַליסטאָק מיט 80 יאָר און אין קעלץ מיט 40 יאָר צוריק

• פון דר. שמעון דאַטנער (וואַרשע)

אין זומער 1986 האָט די אידישע וואַרשע אָפּגעמערקט צוויי טרויעריקע קיילעכדיקע דאַטעס: דעם 80 טן יאָרטאָג פון דעם פּאָגראָם אין ביאַליסטאָק, און דעם 40 טן יאָרטאָג נאָכן קעלצער פּאָגראָם. וועלן מיר היינט שרייבן וועגן דעם ענין.

אין סוף 19 טן און אָנהויב פון דעם 20 טן יאָרהונדערט איז די אידישע וועלט אויפגעטרייסלט געוואָרן און זיך געטומלט מיט דער א.ג. „דרייפוס אפערע". דער אידישער קאַפּיטאַן פון דעם דאַמאָלסטיקן פראַנצויזישן געזעלשאַפט־שטאַב, אַלפרעד דרייפוס,

דר. שמעון דאַטנער Dr. Shimon Datner

איז פאַלש באַשולדיקט געוואָרן אין שפּיאָנירן לטובת דייטשלאַנד. די „אפערע" האָט זיך געצויגן גאַנצע צוועלף יאָר און נאָך שוועריע איבערלעבענישן האָט זיך דער ענין פאַרענדיקט מיט דער פולער רעהאַביליטאַציע פון דרייפוסן (1894 — 1906).

ביים אָנהויב פון 20 טן יאָרהונדערט האָט זיך זייער שווער געשטאלטיקט דער מצב פון אידן אין מזרח־אייראָפּע וואו עס האָט דאַמאָלט געלעבט דער רוב מנין ורוב בנין פונם אידישן פאָלק. די פעלקער וואָס האָבן דאָרט געליטן אונטערן שווערן יאָך פון די צאַרישע הערשערס האָבן פרובירט אָן אויפהער אַראָפּצוטרייסלען פון זיך די שווערע לאַסט פון די אַליינהערשער. די צאַרישע מאַכט האָט אָבער אַל געטאָן, כדי צו דערשטיקן דעם רעוואָלוציאָנערן אויפברויז אין טייכן פון פאַרגאָסענעם בלוט צווישן דעם אויך זייער פיל אידישן בלוט.

אין די יאָרן 1881 — 1882, נאָך דער דערמאָרדונג פון צאַר אַלעקסאַנדער דעם צווייטן, איז דורך דער גאַנצער רוסישער אימפעריע דורכגעגאַנגען אַ כוואַליע פון פּאָגראָמען אויף אידן. אין אָנהויב פון צוואַנציקסטן יאָרהונדערט, אין יאָר 1903, איז פאָרגעקומען דער מורא׳דיקער פּאָגראָם אין קישינעוו. צוויי יאָר שפּעטער איז געקומען די ריי אויף אידן אין ביאַליסטאָק.

דאָס יאָר 1905 איז אויף דעם גאַנצן שטח פון דער רוסישער אימפעריע געווען אַ יאָר פון רעוואָלוציאָנערן אויפברויז און קאַמף קעגן דער אויטאָקראַטישער צאַרישער הערשאַפט. אין די שטעט און שטעטלעך זיינען פאָרגעקומען מאַסן דעמאָנסטראַציעס און שטרייקן געצילט קעגן דער דאָזיקער הערשאַפט. דער אויפברויז האָט אויך ניט אויסגעמיטן ביאַליסטאָק. אין יענער צייט זיינען דאָרט טעטיק געווען אידישע יונגעלייט פון פאַרשידענע מינים אָרגאַניזירט אין קרייזלער אויף אַן אומלעגאַלן שטייגער. צווישן דעם זיינען אויך געווען גוט אָרגאַניזירטע גרופּן פון „בונד" און אנארכיסטן. די צאַרישע מאַכט־האָבער האָבן באַשלאָסן צו דערשטיקן דעם דאָזיקן אויפברויז אין טייכן פון אידישן בלוט.

דעם 30 טן יולי 1905 (שבת נחמו, י״א מנחם אָב) איז אין ביאַליסטאָק פאָרגעקומען אַ פּאָגראָם וואָס איז דורכגעפירט געוואָרן פון צאַרישן מיליטער. פון די סאָלדאַטישע קוילן זיינען געפאַלן טויט 25 אידן, בלויז מענער צווישן זיי פיר אינגלעך. קנאַפּע דריי חדשים שפּעטער, דעם 18 טן אָקטאָבער פון זעלבן יאָר, בעת אַ פּרואוו צו באַפּריַען פון דער ביאַליסטאָקער טורמע פּאָליטישע אַרעסטירטע, זיינען דער׳הרג׳עט און פאַרוואונדעט געוואָרן 22 אידן, צווישן זיי 17 פרויען. אָבער די מורא׳דיקע שחיטה, דער גרויסער טרויעריק־באַרימטער פּאָגראָם אין ביאַליסטאָק, איז פאָרגעקומען מיט אַ קנאַפּן יאָר שפּעטער.

דער פּאָגראָם האָט זיך אָנגעהויבן דאָנערשטיק, דעם 1 טן יוני, 1906 און האָט געדויערט דריי טעג. אין די אידישע הייזער האָבן זיך אָפּגעשפּילט טרויעריקע סצענעס. דער אונטערגעהעצטער המון, געשטיצט פון מיליטער און פּאָליציי, האָט זיך אַרײַנגעריסן אין די אידישע הייזער און געמאָרדעט קליין און גרויס, פרויען און מענער. די אָנפאַלער האָבן ראַבירט אַלץ וואָס איז זיי געקומען אין די הענט אַריין. דער סך־הכל איז געווען אַ שרעקלעכער: 80 דער׳הרג׳עטע אידישע מענטשן, עטלעכע און אַכציק פאַרוואונדעטע. צווישן די דערמאָרדעטע איז געווען אַ גרעסערע גרופּע פרויען און קינדער. די פּאָגראָמשטשיקעס האָבן אויך צעראַבירט דריי אידישע פאַבריקן, 720 קראָמען און העכער הונדערט וואוינונגען. די פולע רשימה פון אומגעקומענע קדושים האָט צונויפגעשטעלט, אין זיין „פנקס ביאַליסטאָק", דער פּראָמינענטער ביאַליסטאָקער היסטאָריקער, דער קדוש ביי די נאַציס אַברהם שמואל הערשבערג ע״ה.

לויטן נוסח פון די אויבנדערמאָנטע פּאָגראָמען האָבן מיט קנאַפּע פערציק יאָר שפּעטער אויך געהאַנדלט אין ביאַליסטאָק די היטלעריסטישע רוצחים. מיר דערמאָנען: אין יוני־יולי 1941, זיינען אין די פלאַמען פון דער גרויסער שוהל אומגעבראַכט געוואָרן בלויז מענער מיט יונגע אינגלעך, לויטן מוסטער פונם פּאָגראָם אין יאָר 1905. דאָס זעלבע איז געווען דער פאַל מיט די „דאָנערשטיקע", „שבת׳דיקע" און „זונטיק׳דיקע". אָבער לויטן

מוסטער פון דעם „גרינעם דאָנערשטיק" פֿאָגראָם אין יאָר 1906 זיינען אומגעבראַכט געוואָרן די קרבנות פון דער „ערשטער אַקציע" (פעברואַר 1943). דאָס הייסט, אַז די דאָזיקע שחיטה האָט אַרומגענומען אָן אויסנאַם מענער, פרויען און קינדער, אייגנשליסנדיק זויג־קינדער. איין רוצח האָט געלערנט „הלכות שחיטה" ביים אַנדערן.

עס זיינען זינט דאַן אַריבער צענדליקער יאָרן. אין דער גרויזאַמער שואה (חורבן בייַ היטלערן) זיינען אומגעבראַכט געוואָרן דער רוב מנין ורוב בנין פונם פוילישן אידנטום, ובתוכם דאָס אידישע ביאַליסטאָק. עס זיינען געבליבן בלויז יחידים פון אָט דער אַמאָליקער בליענדער אידישער קהילה. און אָט זיי, די דאָזיקע טרייַע יחידים, זיינען איצט מקיים די מצווה פון געדענקען „והגדת לבנך".

אין יאָר 1985 איז מיט דער הילף פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק אויפן בית עולם „באגניאָווקע" אין ביאַליסטאָק צוריק אויפגעשטעלט און באַנייט געוואָרן דער מאָנומענט לזכר די קדושים פון דעם פֿאָגראָם אין 1906, מיט דער אויפשריפט (קינה) פון דעם באַרימטן דיכטער זלמן שניאור. דעם צווייטן טאָג שבועות, ה' תשמ"ו (14 טן יוני 1986) איז אין דער איינציקער פאַרבליבענער נאָזשיק־שוהל אין וואַרשע דורכגעפירט געוואָרן אַ ווירדיקע תפילה נאָך די קרבנות פון ביאַליסטאָקער פֿאָגראָם פון 1905—1906. פאַר געציילטע וואַרשעווער אידן האָט די אַזכרה דורכגעפירט דר. שמעון דאַטנער אין דער אָנווועזנהייט פון אַ צווייטן ביאַליסטאָקער דר. אנאטאָלי לעשטשינסקי. עס איז אויך געמאַכט געוואָרן אָן אל מלא רחמים, די אומעטיקע תפילה וואָס באַגלייט דאָס אייביקע לעבן פון אונזער פאָלק.

דער אָפּקלאַנג פון קעלצער פּאָגראָם ביי די אידן אין ביאַליסטאָק

עס איז געווען מיט פערציק יאָר צוריק, זומער 1946. זינט עטלעכע וואָכן האָב איך געהאַט פאַרלאָזן ביאַליסטאָק און האָב פאַרבראַכט אין נידערשלעזיע (פוילן), אין שטעטל געשטשע פוסטע ביי מיין ליבן פריינט און דעם ביאַליסטאָקער חשובן לאַנדסמאַן, דר. טוביה ציטראָן, מיט זיין ליבהאַרציקער און חנב'דיקער פרוי, גאלא. איך האָב זיך דאָן געגרייט צו פאָרן אויף אַ באַזוך צו מיין קראַנקן פאָטער קיין בני־ברק, ישראל. וואַרטנדיק (אומזיסט) אויף אַן ענגלישער וויזע האָב איך די צייט פאַרבראַכט ביים שרייבן מיינע ערשטע קאַפּיטלער צום בוך „חורבן ביאַליסטאָק", וואָס איך האָב אין יענער צייט און נאָכדעם אין פאַרלויף פון איבער דרייסיק יאָר געדרוקט אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע", אין ניו יאָרק.

פלוצלינג איז ווי אַ דונער אָנגעקומען אַ שרעקלעכע אומגלויבלעכע נייעס: אין דער שטאָט קעלץ איז דורכגעפירט געוואָרן אַ מורא'דיקע מאַרד־שחיטה איבער אידן, עס זיינען דאָ צענדליקע הרוגים און פיל פאַרוואונדעטע. אָ, אידישער גלות־גורל, האָב איך געטראַכט. ערשט מיט איבער אַ יאָר פריער האָט זיך פאַרענדיקט די שרעקלעכע צווייטע וועלט־מלחמה אין וועלכער עס זיינען אומגעקומען צענדליקער מיליאָנען מענטשן צוליב די נאַציס, און בעת וועלכער מיר אידן האָבן פאַרלאָרן זעקס מיליאָן קרבנות. און איצט, שוין נאָך דער מלחמה, פאַלן נייַע קרבנות פון אונזער על פי נס פאַרבליבענער שארית הפליטה.

איינצעלהייטן וועגן דעם פאָגראָם אין קעלץ, זיינען ביי אונז נאָך ניט געוווען. ערשט מיט דער צייט האָבן מיר זיך דערוואוסט, אַז עס זיינען אומגעבראַכט געוואָרן 42 אידן, צווישן זיי אויך פרויען און צווויי קינדער. מיר האָבן זיך אויך דערוואוסט, אַז די סיבה פון דעם פאָגראָם איז געווען דאָס פאַרשוואונדן פון אַ פוילישן אינגל, וועלכער האָט זיך נאָכדעם אָפּגעזוכט. דערווייל אָבער איז פאַרשפרייט געוואָרן אַ פאַלשע נייעס, אַז אידן האָבן דער'הרג'עט דאָס פוילישע אינגל. אָט דער אַלטער רכילות'דיקער בלוט־בלבול אויף אידן!

דער איינדרוק פון דעם פאָגראָם איז געווען אַ צעשמעטערנדיקער. אין דערמאָנטן שטעטל וואו איך האָב דאָן געוואוינט איז פאָרגעקומען אַ מאַסן־פאַרזאַמלונג פון דער שארית הפליטה אויף וועלכע די רעדנער — איך צווישן זיי — האָבן אויסגעדרוקט זייער צער און וויטאָג און אַ פאָדערונג צו באַשטראָפן די רוצחים. עס איז אויך געפאָדערט געוואָרן, צו שאַפן אַזעלכע באַדינגונגען אין לאַנד אַז אונזער אידיש לעבן און אַזעלכע שענדלעכע מעשים זאָלן זיך שוין מער ניט איבער'חזר'ן.

אין יענער צייט האָט אין מיין מוח אויפגעטוירט דער געדאַנק, אַז עס איז מיין חוב צו וואַרענען די איבערגעבליבענע ביאַליסטאָקער אידן. איך האָב דעריבער באַשלאָסן צו פאָרן קיין ביאַליסטאָק כאָטש דער וועג איז געווען אַ וויייטער און די רייזע מיט באַנען איז געווען אַ געפאַר, ווייל אין יענער צייט איז געווען טעטיק דער פוילישע אונטערגרונד. איך האָב אָבער געוואָגט.

אָנקומענדיק דעם 12 טן יולי, 1946, קיין ביאַליסטאָק האָט מען מיר דאָרט איבערגעגעבן, די טרויעריקע נייעס אַז דעם זעלבן טאָג קומט פאָר אין שטאָט די לוויה פון דריי חלוצים פון דעם קיבוץ „גורדוניה". זיי זיינען געפאָרן מיט דער באַן פון ביאַליסטאָק קיין וואַרשע. אויפן וועג איז די באַן פאַרהאַלטן געוואָרן לעבן דער סטאַנציע טשישזשעווע פון באַוואָפענטע פוילישע פאַשיסטן. די רוצחים האָבן אַרויסגעשלעפט די חלוצים פון די וואַגאָנען און זיי אויפן אָרט דערשאָסן. דאָס איז פאָרגעקומען דעם דעם 5 טן יולי, 1946, איין טאָג נאָכן קעלצער פאָגראָם, די נעמען פון די קרבנות זיינען געווען: א. קושעל, געבוירן אין פלאווסק לעבן סווואלק; א. ברודניצקי, געבוירן אין קאָוונע; און א. שטיינבערג, געבוירן אין שטעטשין. די דריי דערמאָרדעטע זיינען געווען אין עלטער פון 19 ביז 28 יאָר.

די קבורה איז פאָרגעקומען אויפן זשאביע געטאָ בית־עלמין. עס האָבן געהאַלטן רירענדע טרויער־רעדעס: פסח בורשטין, ידידיה האמבורג א. בערקאָוויטש, שמעון דאַטנער און אַנדערע. אַלע רעדנער האָבן פאַראורטיילט דעם מאַסן־מאָרד פון דעם פאָגראָם אין קעלץ און די רציחה איבער די חלוצים. מען האָט געטאדלט די פוילישע רעאַקציע פאַר די רציחות און אויסגעדריקט בטחון אין דער צוקונפט פונם אידישן פאָלק. אין דעם „ביולעטין" פון דעם אידישן וואָיוואָדיקן קאָמיטעט אין ביאַליסטאָק (נומער 4, 1946) האָט דער רעדאַקטאָר, יעקב טשערניאָוו, געבראַכט דעם תמצית פון מיין רעדע אין דער פאָלגענדער פאָרמולירונג: „גיט דאָס גוטס וואָס איר שענקט דער מענטשהייט דעם אייגענעם פאָלק אין אייגענעם לאַנד".

פערציק יאָר שפעטער, דעם 28 טן יוני 1986, בעת אַ תפילה אין נאָזשיקס שוהל אין וואַרשע, האָבן אַ הייפל אידן געזאָגט קדיש און דערמאָנט זייערע אומגעקומענע ברידער און שוועסטער. דעם אל מלא רחמים האָט געזאָגט דער אין טרויער איינגעהילטער דר. שמעון דאַטנער.

מיטן יחוס פון דער אַלטער היים

• פון י. שמולעוויטש

„דער אָרעמקייט פון די אידישע מאַסן אויף דער אַלטער איסט־סאַיד" דערציילט דער באַקאַנטער כלל־טוער מאַקס ראַטנער — איז אין יענער צייט געווען אַזוי גרויס און אומדערטרעגלעך, אַז דאָס איז גאָרניט צו פאַרשטיין און באַגרייפן, ווי אַזוי דאָס איז געווען מעגלעך. די וואוינונגען אין געגנט וואָס זיינען געווען אין אַלטע הייזער, זיינען געווען אָן די מינימאַלסטע לעבנס־באַדינגונגען. דערבייַ האָט מען געאַרבעט שווער אין די סוועט־שעפּער, בייַ גרויסע היצן און שטאַרקע קעלטן, דאָס טאָג־טעגלעכע לעבן איז אָנגעקומען זייער שווער. ווי אַזוי איז דאָס אַלץ געווען מעגלעך? עס איז דאָך גאָרניט צו פאַרשטיין...„

מאַקס ראַטנער, וועלכער איז אַ באַוואוסטער אינדוסטריעלער און אידישער כלל־טוער, ווייס דאָס פון אייגענער דערפאַרונג. ער איז אין יענער צייט געווען איינער פון דער דאָזיקער גרויסער אידישער מאַסע, וועלכע זיינען אַוועק פון די אַלטע היימען אין מזרח־אייראָפּע און געקומען אין קאָלאָמבוס׳עס מדינה. געווען איז דאָס מיט העכער זעכציק יאָר צוריק, וועו ער איז געקומען אַהערצו מיט זיינע נאָענטע, פון ביאַליסטאָק, אַלס יונגער בחור. ער איז געווען איינער פון 9 (ניין) קינדער אין דער משפּחה. און ווי דער שטייגער איז, האָבן די ליבהאַרציקע טאַטע־מאַמע, משה און פּעשע, געטאָן אַלץ, כדי צו דערציען זייערע קינדער אויף דעם בעסטן אופן.

„דאָס וויכסטיקסטע איז — זאָגט ער — אויפצוהאַלטן און צו טראָגן מיט זיך באַגלייט מיט טריישאַפט, דעם יחוס וואָס מען האָט מיט זיך געבראַכט פון דער אַלטער היים. אָט דאָס באַגלייט מיך שוין העכער זעכציק יאָר, פונעם ערשטן טאָג־אָן וואָס איך בין געקומען קיין אַמעריקע. דאָס רינגלט מיך אַרום אין מיין טאָג־טעגלעכן לעבן, דאָס גיט מיר צו פיל אויסדויער און מוט".

* * *

אין יענער צייט וועו ער מיט זיין משפּחה זיינען געקומען קיין אַמעריקע, באַלד נאָך דער ערשטער וועלט־מלחמה, האָט מאַקס ראַטנער געווויס זיך ניט פאָרגעשטעלט, אַז ער וועט דערגיין צו אַזעלכע הויכע שטאַפּלען אין אַמעריקאַנער לעבן, וואָס ער האָט דערגרייכט. עס איז אָבער מערקווירדיק! ניט געקוקט אויף דעם אַלעם איז ער פאַרבליבן, אַזוי ביז איצט, דער האַרציקער אידישער פּאָלקס־מענטש ווי ער איז געווען ביים אָנקומען אַהערצו. און דעם יחוס וואָס ער האָט מיט זיך געבראַכט פון דער אַלטער היים, אידישע וואַרעמקייט און גוטסקייט, באַגלייט אים אומאויפהערלעך.

וועגן וואָס מען זאָל מיט אים ניט רעדן, פירט אים דער גענאַנק צוריק אַוועק צו דער אַמאָליקער האַרציק־אידישער ביאַליסטאָק, דער אַלטער בליענדער ישוב, וואָס איז פאַרניכטעט געוואָרן פון די נאַצישע רוצחים, צוזאַמען מיט אַנדערע טויזנטער אידישע ישובים. ניט בלויז טראַכט ער וועגן דעם און איז פאַרבונדן גייסטיק מיט דעם, ער באַנוצט דאָס אויך אין פראַקטישן לעבן. ער איז, למשל, אַ גרויסער פריינט פון שטיצער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק; אַלס פראָמינענטער אינדוסטריאַליסט קומט אים אויס צו מאַכן רייזעס אין פאַרשידענע לענדער. די ערשטע זאַך וואָס ער טוט אומעטום, איז אויפזוכן און זיך באַגעגענען מיט זיינע לאַנדסלייט.

אַזוי איז מר. ראַטנער אויך אין אַלגעמיין, אין פאַרבינדונג מיטן אידישן פאָלקס־לעבן. ער איז אַ גרויסער ליבהאָבער פון דער אידישער שפּראַך און קולטור, דערבייַ אויך אַ גוטער שטיצער. מאַמע־לשון אידיש איז בייַ אים ליב און טייער, ער באַנוצט דאָס בייַ יעדער געלעגנהייט. ער איז ניט ווי דאָס איז מיט אַנדערע, וועלכע זיינען דאָ דערגאַנגען צו די העכסטע הויכן און זיי שעמען זיך מיט אידיש.

* * *

„שוין העכער זעכציק יאָר, ווי עס באַגלייט מיך דער יחוס פון דער אַלטער היים — זאָגט ער — איך וועל דאָס אָפּהיטן ביזן סוף פון מיין לעבן".

וועו די ראַטנער־משפּחה איז געקומען קיין אַמעריקע, קורץ נאָך דער ערשטער וועלט־מלחמה, זיינען זיי אין יענער צייט פון אָנהויב געווען אַ טייל פון די מאַסן געקומענע אידישע אימיגראַנטן, אויף דער אַלטער איסט סאַיד. זיי זענען דאָ געווען בלויז אַ קורצע צייט און אַוועקגעפאָרן קיין קליוולאַנד, אָהאַיאָ, וואו עס האָבן שוין געוואוינט פון פריער צוויי עלטערע ברידער. אָבער ניט געקוקט אויף דעם וואָס זיי זענען דאָ געווען אַ קורצע צייט, קען מר. ראַטנער דאָס ניט פאַרגעסן. דאָס באַגלייט אים כסדר, ער פאַרטראַכט זיך, דערמאָנט זיך און דערציילט:

„אַלע גאַסן אַרום דער איסט סאַיד — דערמאָנט ער זיך — זענען געווען פול מיט אידן. זומער־צייט זענען כמעט אַלע געווען אין דרויסן, ווייל אין די וואוינונגען איז געווען אוממעגלעך צו זיין צוליב די אומדערטרעגלעכע היצן. אין די נעכט, איז געווען פיל ערגער. דערפאַר זענען די מערסטע מענטשן געשלאָפן אויף די דעכער, אויף פייער־עסקעיפּס און אַפילו אויך פשוט אין גאַס אויף די שטיינער. ווינטער־צייט, ווידער, איז אין די וואוינונגען ניט געווען קיין באַהייצונג. עס איז געווען אַ קעלט וואָס האָט דורכגענומען די ביינער".

אין יענער צייט פון דעם שווערן לעבן און אָרעמקייט פאַר די אידישע מאַסן אויף דער איסט סאַיד, איז די אַלטע העסטער־סטריט געווען אַ מין צענטער. אַהינצו זענען יעדן טאָג געקומען טויזנטער אידן, די גאַס איז געווען פאַרפליייצט פון מענטשן. אויסער דעם האָבן דאָרט אויך געוואוינט אַ גרויסע צאָל אידן, אין די ענגע געדיכטע הייזער, וואָס זענען געווען ווי צונויפגעוואָקסן איינס מיטן אַנדערן.

פיל אידן פלעגן קומען אויף דער געדיכט־באַוואוינטער העסטער־סטריט אויך צו זוכן אַרבעט. דאָס, ווידער, איז געווען אַנטקעגנאיבער, אין דעם גרויסן פאַרק, וואָס מען האָט געפונפן דעם „חזיר־מאַרק". פון איין זייט, זיינען געקומען אַהינצו פאַרשידענע אידישע בעלי־מלאכות, מיט זייערע אַלערליי מכשירים און ניי־מאַשינען; פון דער צווייטער זייט, זיינען געקומען קליינע שאַפּ־אייגנטימער זוכן פאַרשידענע אַרבעטער.

„פיל פון די אידישע אַרבעטער דאָרט — דערציילט מר. ראַטנער — זענען אַפילו געשלאָפן אויף די בענק אין פּאַרק, כדי אינדערפרי צו זיין צווישן די ערשטע צו באַקומען עפּעס אַן אַרבעט".

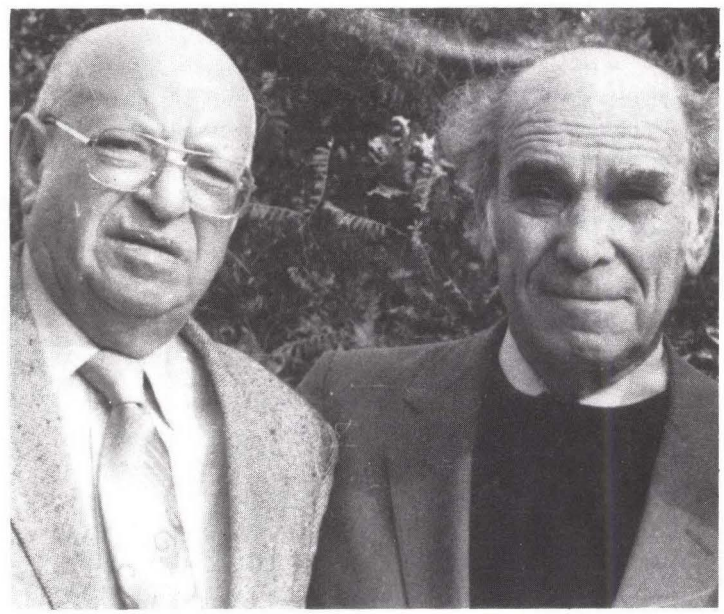
אַפילו ער, איז ניט איינמאָל געווען פון די דאָזיקע.

* * *

קומענדיק קיין קליוולאַנד האָט זיך דאָרט פאַר דער פאַמיליע געעפנט אַ נייע וועלט. פון אָנהויב, האָבן די ראַטנער־ברידער געעפנט אַ קליינעם פלאַץ צום פאַרקויפן האָלץ. זיי האָבן דעם פלאַץ אַ נאָמען געגעבן „פאַרעסט סיטי". און ווי דער שטייגער איז געווען אין יענער צייט, האָט מען געאַרבעט זייער שווער צו האָבן צו עסן צו דער זאַט. דערצו איז נאָך דאַן, אין די צוואַנציקער יאָרן, געווען דער גרויסער עקאָנאָמישער קריזיס אין אַמעריקע. „איך מיט מיינע ברידער

— דערציילט מאַקס ראַטנער — האָבן אין יענער צייט געטאָן אַלץ, כדי צו קאָנען אויפהאַלטן אונזער האַלץ־אונטערנעמונג. מיר האָבן געאַרבעט שווער בייטאָג און געלערנט אין די אָוונטן, כדי צו קאָנען גרייכן אונזער ציל".

שפּעטער, נאָכדעם ווי עס איז אַריבער דער קריזיס (דעפּרעשאָן), האָט די ראַטנער־משפּחה אָנגעהויבן אויפקויפן ביי פּאַרשידענע מענטשן, אין קליוולאַנד, באָדן דורך אָפּצאָלן פּאַר יענעמס שטייערן. דער דאָזיקער באָדן מיטן נויטיקן מאַטעריאַל, ווידער, איז אויסגענוצט געוואָרן אויפצובויען פּאַרשידענע פּראָיעקטן און דאָס צו פּאַרקויפן. דאָס מזל האָט צוגעשפּילט, די געשעפטן זענען אַוועק אויף אַ גוטן וועג. עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז אין צייט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה האָבן די ראַטנער־ברידער פּאַרוואַנדלט זייער האַלץ־אונטערנעמונג אין אַ טריגער־פּאַבריק (אַ ברעמזע), וואָס האָט געמאַכט אַ גרויסן צושטייער צו אַמעריקעס

מאַקס ראַטנער (רעכטס) מיט איסאַק ריבאַלאָווסקי אויפן „באַגנאָווקע" בית־עולם אין ביאַליסטאָק בעת זייער לעצטן באַזוך אין פּוילן

Max Ratner (right) with Izaak Rybalowski at the "Bagnowki" cemetery in Bialystok during their latest visit in Poland.

קריגס־באַדערפענישן. די משפּחה האָט דערפּאַר באַקומען אַ הויכע אויסצייכענונג פון דער נעיוויי, פּאַר זייער וויכטיקער ציווילער ביישטייערונג אין צייט פון דער מלחמה.

נאָך דער מלחמה, איז געווען אַ גרויסע פּראָספּעריטי פּאַר הייזער אין דער מידל־וועסט. די ראַטנער־ברידער האָבן געעפנט נאָך פּלעצער, זיי האָבן אָנגעהויבן פּראָדוצירן און פּאַרקויפן פּאַבריצירטע הייזער. גלייכצייטיק האָבן זיי, דורך זייער „פּאַרעסט־סיטי" קאָמפּאַני, געלאָזט אין גאַנג אַ גרויסע אונטערנעמונג פון האָלץ־פּאַרקויף. מיט איין וואָרט, די קאָמפּאַני איז אויסגעוואָקסן אַלץ מער און גרעסער. זיי האָבן אויך געעפנט גרויסע אונטערנעמונגען מיט פּאַרשידענע סחורות. די גרויסע „פּאַרעסט־סיטי־קאָמפּאַני" פון די ראַטנערס, האָט איצט אַפּטיילונגען אין פּאַרשידענע ערטער, אויסער אין קליוולאַנד. עס איז איצט אַן אונטערנעמונג מיט אַ ריזיקן פּאַרנעס, געגרינדעט פון געקומענע אָרעמע אידישע אימיגראַנטן מיט צענדליקער יאָרן צוריק, אין וועלכער עס איז אַריינגעטאָן געוואָרן פיל אידישע אַרבעט, שווייס און האָרעוואַניע; אידישער מוח און כוח.

עס איז צו באַוואונדערן דעם ענערגישן, עטלעכע זיבעציק־יאָריקן מאַקס ראַטנער, מיט זיינע טעטיקייטן. דאָס איז סאַי אין זיינע געשעפּטס־ענינים סאַי אויך אין אידישן כלל־לעבן. ער איז פון דעם גוט באַקאַנט ניט בלויז איז קליוולאַנד, נאָר אויך אין אַנדערע ערטער וואו ער קומט. יאָ, עס איז אים צו באַוואונדערן. אגב, זיין פּרוי, בעטי, איז אַ גרויסע קונסט־ליבהאָבערין און זאַמלערין, מיט וואָס זי איז גוט באַקאַנט אין די הויכע קונסט־קרייזן.

מאַקס ראַטנער, דער אידישער פּאָלק־מענטש מיט דעם יחוס פון דער אַלטער היים, איז — ווי געזאָגט — אַ גרויסער ליבהאָבער פון אידיש. ער האָט ליב צו הערן רעדן און פּאָרליענען אידיש, וואָס ער טוט דאָס אויך אַליין. ער איז טעטיק אין פיל אידישע אינסטיטוציעס און אָרגאַניזאַציעס אין קליוולאַנד, דערונטער אויך צווישן אידיש־רעדנדיקע. ביי אים איז, למשל, אַ גרויסער גייסטיקער פּאַרגניגן צו קומען צום דריטן סדר פון די אַרבעטער־רינג שולן, אין קליוולאַנד. מיט גרויס פּרייד „פּראַווען" ער, צוזאַמען מיט די תלמידים און לערערס, דעם טראַדיציאָנעלן סדר. און ניט בלויז זיצט ער דאָרט ביי די געדעקטע טישן ווי אַ גאַסט, ניט בלויז הערט ער וואָס די קינדער און לערער זאָגן און זינגען, נאָר אויך ער איז אַן אַנטיילנעמער אין דעם יום־טוב.

„די אידישע שפּראַך און אידישע פּאָלקסטימלעכקייט — האָט מר. ראַטנער געזאָגט אין אייניער פון זיינע רעדעס ביים באַקומען אַן אויסצייכענונג אין די אַרבעטער־רינג שולן — איז געווען און איז אויך ווייטער אַ וויכטיקער כוח אינעם לעבן פון אונזער פּאָלק. דאָס איז אויך אין אַלע צייטן אַ מין וויכטיקע פּאַרבינדונגס־בריק צווישן אידן אומעטום, אין זייערע צעשפּרייטקייטן אין פּאַרשידענע טיילן וועלט".

* * *

מאַקס ראַטנער, אַזוי אויך זיינע ברידער און משפּחה, זענען גרויסע שטיצערס פון מדינת ישראל. ער איז געווען דער גרינדער און ערשטער פּרעזידענט פון דער אַמעריקאַנער־ישראל האַנדלס קאַמער. איצט איז ער נאַציאָנאַלער טשערמאַן. ער האָט דאָס געטאָן, זאָגט ער, כדי צו העלפן וואָס מער און בעסער דער אידישער מדינה אין אירע עקאָנאָמישע נויטן און אַנטוויקלונגען. דערפּאַר איז מר. ראַטנער אַן אָפּטער באַזוכער אין ישראל, וואו ער האָט דאָרט יעדעס מאָל באַגעגענישן און וויכטיקע שמועסן מיט די פּירער פון דער מדינה.

אויסער דעם וואָס ער איז אַ בריי־טהאַרציקער שטיצער פּאַר ישראל, און ער זאַמלט אויך גרויסע פּאָנדן ביי אַנדערע פּאַר דעם צוועק; האָט אויך מאַקס ראַטנער, מיט זיין משפּחה, אויסגעבויט פּאַרשידענע וויכטיקע און נוצלעכע פּראָיעקטן אין דער אידישער מדינה. מען זעט דאָרט אין אַ צאָל ערטער, וואָס רופן אַרויס באַוואונדערונג. איינער פון די פּראָיעקטן איז דער נייער פּרעכטיקער „ראַטנער־משפּחה־גאָרטן", וואָס איז ניט וויט פון קעניג הורדוס־טויער, וואָס איז אַ טייל פון דעם נאַציאָנאַלן פּאַרק אין ירושלים וואָס ווערט כסדר אויסגעשפּרייט.

אומעטום אויף גרויסע און קלענערע אונטערנעמונגען, וואו עס ווערט פּלאַנירט צו העלפן און זאַמלען פּאָנדן פּאַר דער אידישער מדינה, באַגעגנט מען דעם פּראָמינענטן אינדוסטריאַליסט און כלל־טוער מאַקס ראַטנער. אויך ביי אים אין הויז, אין קליוולאַנד, קומען פּאָר וויכטיקע צוזאַמענקונפטן פון פּראָמינענטע פערזענלעכקייטן, וואו עס ווערן פּאַרקויפט ישראל־באָנדס פּאַר מיליאָנען דאָלאַרן. עס ווערן געזאַמלט גרויסע סומעס פּאַר מדינת ישראל, און פּאַר אַנדערע אידישע צוועקן. און ביי דעם אַלעם איז ער אַ האַרציקער אידישער פּאָלקס־מענטש, וועמען עס באַגלייט כסדר, שוין העכער זעכציק יאָר, דער יחוס פון דער אַלטער היים.

„עס איז ניט געזונ — זאָגט מאַקס ראַטנער — צו טראָגן מיט זיך און אין זיך די גרויסע גייסטיקע ירושה פון דער אַלטער היים. מען דאַרף אויך דערביי געדענקען ווער עס האָט דאָס פאַר אונז געשאַפן, ווער עס האָט דאָס אונז איבערגעלאָזט".

דערפאַר היט ער אָפּ מיט גרויס כבוד אויך דעם אָנדענק פון די קדושים און ער טוט אויך אַלץ, אַז אַנדערע זאָלן דאָס אָפּהיטן. ער איז, למשל, געווען די הויפּט־שטויס־קראַפט, ווי אויך געהאָלפן פינאַנציעל, אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער זאָל אַרויסגעבן, מיט עטלעכע יאָר צוריק, דעם גרויסן יזכור־בוך (אין אידיש און ענגליש) פון זיבן הונדערט זייטן. „וואָס הייסט איר האָט נאָך ניט אַרויסגעגעבן — פלעגט ער טענה'ן — אַ יזכור־בוך וואָס זאָל פאַראייביקן הונדערטער יאָרן פון אונזער אידישער ביאַליסטאָק, דעם חורבן ביי היטלערן און אומקום פון די קדושים?".

ער האָט אויך פיל מיטגעהאָלפן, אַז די ביאַליסטאָקער אידן זאָלן ברענגען אין אָרדענונג דעם אַלטן אידישן בית־עולם אין זייער געווען היים־שטאָט; ווי אויך צוריק אויפשטעלן דאָרט דעם גרויסן מאָנומענט אין אָנדענק פון די קנאַפּע הונדערט אידן, וועלכע זענען אומגעקומען בעת'ן שרעקלעכן פּאָגראָם אין 1906. ער איז אויך, צוזאַמען מיט אַנדערע לאַנדסלייט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, געפּאָרן אַהינצו צו דער אַנטהילונג.

שוין העכער זעכציק יאָר ווי דער דאָזיקער זעלטענער איד לעבט אין אַמעריקע. ער איז ווי אַריינגעוואָקסן אין היגן לעבן און דערגרייכט די העכסטע שטאַפלען אין אינדוסטריע און געזעלשאַפטלעכן לעבן. דאָך אָבער, איז ער מיט זיין געדאַנק און געפילן פאַרבונדן מיט זיין אַלטער געווען היים — די אידישע ביאַליסטאָק — וואָס ער פאַרגעסט קיינמאָל ניט. כאָטש ער וויסט גוט, אַז דאָרט איז גאָרניט פאַרבליבן פון אידישן לעבן, ניטאָ וואָס צו זען און הערן, ציט עס אים אַהינצו.

* * *

מאַקס ראַטנער פאָרט טאַקע פון צייט צו צייט קיין פוילן, דער עיקר, קיין ביאַליסטאָק כדי צו זען דאָס אָרט פון זיין געבורט און קינדהייט, צו זען די שטאָט וואָס האָט אַמאָל געשפּרודלט מיט אידן און אידישקייט, צו פילן אויפן אָרט דעם גייסט פון דעם אַמאָליקן וואונדערלעכן אידישן ישוב, וואָס איז פאַרטיליקט געוואָרן פון די היטלעריסטישע רוצחים. און יעדעס מאָל, וען ער מאַכט אַזעלכע טראַגישע רייזעס אין זיין געווען אַלטער היים, נעמט ער אַהין מיט זיינע קינדער און אַנדערע משפּחה מענטשן.

ראַטנער פירט זיינע נאָענטע אַרום איבער די אידישע גאַסן און געסלער, ער ווייזט זיי וואו עס איז אָנגעגאַנגען אַמאָל אַן אומאויפהערלעכער אידישער לעבן. ער ווייזט זיי אויך דאָס אַלטע הויז אויף פּאָלנע און טשיסטע, און ער זאָגט און דערמאָנט זיינע קינדער:

„איר זעט קינדערלעך! דאָ איז אַמאָל געווען מיין היים, די היים פון אייערע באָבע־זיידע און אַנדערע נאָענטע, די היימען פון צענדליקער טויזנטער טייערע האַרציקע אידן. און איצט? ווי איר זעט איז אַרום פּוסט און טרויעריק. איר זאָלט דאָס קיינמאָל ניט פאַרגעסן, געדענקט שטענדיק וועגן דעם, היט אָפּ דעם אָנדענק פון די מאַרטירער. און היט אויך אָפּ די גרויסע גייסטיקע ירושה פון זיי, די קדושים, וואָס זיי האָבן אונז איבערגעלאָזט, אַט היט איך אָפּ דעם דאָזיקן יחוס שוין צענדליקער יאָרן, אין מיין דערפאָלגרייכן לעבן אין אַמעריקע, און דאָס העלפט מיר פיל. טוט אויך אַזוי..."

דער יחוס פון אַמאָליקער אידישער ביאַליסטאָק

מיט אַ צייט צוריק איז אָנגעקומען אַ וועגדונג פון אונזער חשובער לאַנדספרוי מרס. דזשעק געלמאַן, צום געווארשאַל־סעקרעטאַר איסאַק ריבאַלאָווסקי, אַז מען זאָל אין העלפן אויפזוכן דאָקומענטן און מאַטעריאַלן וועגן איר שוין לאַנג פארשטאָרבענעם פעטער זלמן ווייניריי.

מר. ריבאַלאָווסקי האָט געמאַכט געהעריקע באַמיאונגען און צום סוף טאַקע געפונען, אין געוויסע אויסגאַבן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, פאַקטן און אויך פאָטאָגראַפיעס וועגן דעם געזוכטן. עס איז קלאָר, אַז נאָכן דערהאַלטן דאָס האָט מרס. געלמאַן זיך מיט דעם שטאַרק דערפריידט, אַזוי ווי דאָס וואָלט אויך געווען מיט אַנדערע. אַלס רעזולטאַט פון דעם האָט פריינדין געלמאַן צוגעשיקט אַ דאַנק־בריוו צו פריינט ריבאַלאָווסקי, וואָס מיר דרוקן דאָ וויטער:

טייערער פריינט ריבאַל,

איך בין אייך זייער דאַנקבאַר פאַר מאַכן אייערע אָנשטרענגונגען ביים אויפזוכן פאַקטן וועגן דער פאַמיליע ווייניריי וואָס איך האָב ביי איך געבעטן. גלייך נאָר ווי איך האָב געווארפן מיין בליק אויף דער פאָטאָגראַפיע פון זלמן ווייניריי וואָס איר האָט מיר צוגעשיקט, איז פאַר מיר געווארן קלאָר, אַז דאָס איז מיין מאַמעס ליבער פעטער זלמן. דאָס איז פאַר מיר געווען אַ זייער עמאָציאָנעלער מאָמענט, ווי די ווייטע פאַרגאַנגנהייט און די קעגנווארט וואָלטן איצט געווארן איינס.

מיין מוטער האָט מיר אַמאָל דערציילט, אַז ווען דער קיסר פון רוסלאַנד, דער צאַר, איז פאַרבייגעפאָרן ביאַליסטאָק, האָט זלמן ווייניריי אָנגעפירט מיט דער אידישער דעלעגאַציע צו באַגעגענען דעם קיסר אויפן וואָקזאל אין ביאַליסטאָק, און וואו דער פעטער זלמן האָט אויך באַגריסט דעם קעניג אין נאָמען פון דער אידישער דעלעגאַציע. איך האָב אויך מיט גרויס אינטערעס געלייענט די אָנדערע נעמען וואָס איר האָט מיר צוגעשיקט און איך בין זיכער, אז מיר זיינען קרובים. איינע פון די פרויען צווישן די נעמען האָט געהאַט דעם ערשטן נאָמען אַזוי ווי עס איז געווען מיין מאַמעס נאָמען. ביידע האָט מען מסתמא געגעבן דעם זעלבן נאָמען נאָך איין פאַרשטאָרבענעם פערזאָן.

איך האָב מיט אינטערעס געלייענט די אַפּריל־אויסגאַבע פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע". איך האָב געקענט דזשאָרדזש טשאַפּלין פון סאַוט קעראָלינאַ, ווי אויך זיין פאָטער, מעקס ציטראָן און הרב קערעש. עס איז געווען אַ גרויסע איבערלעבעניש פאַר מיר צו לייענען אין אַן אַרטיקל וועגן מענטשן איך קען אַזוי גוט. פריער אָדער שפּעטער קומען מיר אַלע צוריק צו אונזערע „וואָרצלען", צו ביאַליסטאָק.

וואָס פאַראַ גרויסע אידישע קאָמיוניטי ביאַליסטאָק האָט געמוזט זיין אין די אַלע יאָרן! אָבער דער אָנדענק און מיסטיק פון דעם ישוב לעבט ווייטער. פריינט מאַקס ראַטנער האָט אונז געגעבן אַ קאָפּיע פון דעם גרויסן נייעם „ביאַליסטאָקער יזכור־בוך". ווי עס זעט אויס, איז אין דעם ניט פאַראַן אַ ווייניריי. איך בין באמת שטאָלץ פון מיין ביאַליסטאָקער יחוס.

בעסטע גרוסן,
מרס. דזשעק געלמאַן
נאַיאַגראַ פאַלס, נ.י.

איינדרוקן פון אַ באַזוך אין ביאַליסטאָקער צענטער

• פון יוסף דאָברימאַן (סקאָקי, איל.)

איך בין געבוירן און דערצויגן געוואָרן אין דער אַמאָליקער באַרימטער אידישער ביאַליסטאָק וואו איך האָב געלעבט מיט מיין משפּחה ביז דער ליקווידאַציע פון דעם אַלטן פאַרוואָרצלטן טייערן ישוב, דורך די נאַצישע רוצחים, אין אויגוסט 1943. נאָר היינט וויל איך דאָ ניט שרייבן וועגן דער אומפאַרגעסלעכער אידישער ביאַליסטאָק אין פוילן, וואָס עקזיסטירט שוין ניט מער, אַזוי ווי דאָס איז מיט אַנדערע געוועזענע בליענדע אידישע ישובים.

אין מיין היינטיקן אַרטיקל וויל איך דאָ שרייבן וועגן דער אידישער ביאַליסטאָק וואָס איז איבערגעטראָגן אויפן אַמעריקאַנער באָדן און גייט אָן מיט וויכטיקע אַקטיוויטעטן, העלפן ביאַליסטאָקער וואו נאָר זיי זאָלן זיך ניט געפינען, העלפן מיט האַרץ און נשמה מדינת ישראל און פאַרשידענע אינטערעסן וואָס איז פאַרבונדן מיט שטאַרקן און אויפהאַלטן דאָס אידישע לעבן בכלל. איך וויל דאָ שרייבן וועגן דער אידישער ביאַליסטאָק וואָס האַלט אויף, מיט האַרץ און נשמה, אויף אַ סימבאָלישן אופן אונזער אַזוי טראַגיש־פאַרניכטעטער היים.

איך מיין דאָ דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, אין ניו יאָרק. נאָרוואָס האָב איך אויפגעהאָנגען דעם טעלעפאָן נאָך אַ געשפּרעך וואָס איך האָב געהאַט מיט אונזער גוטן פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי, דער דינאַמישער עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דער גרויסער אינסטיטוציע, וואָס ווערט מיט רעכט באַצייכנט אלס „מיסטער ביאַליסטאָק". דעם אמת זאָגנזיק זיינען מיר אין אַ שטענדיקער פאַרבינדונג אייַנער מיטן אַנדערן און אַ דאַנק דעם וויס איך געוווּ וואָס עס קומט פאַר אין דער אינסטיטוציע, ווי אויך ביי מיינע טייערע פריינט און לאַנדסלייט, די ביאַליסטאָקער אין ניו יאָרק ווי אויך אין אַנדערע ערטער.

אורטיילנדיק לויט דעם ווי איך וויס, ווי אויך אַנדערע, מוז איך צוגעבן אַז אונזערע לאַנדסלייט פאַרשאַפן גרויס כבוד דעם „פינטעלע ביאַליסטאָק", אומעטום וואו זיי זיינען, סאַי אין ניו יאָרק, אין אַנדערע שטעט אין אַמעריקע ווי אויך אומעטום אין דער וועלט. מיר וויסן גוט וועגן דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער מיט דער שיינער געבייַדע, וואָס עקזיסטירט שוין העכער פופציק יאָר און פירט אָן מיט וויכטיקע אַקטיוויטעטן ווי אויך העלפט הונדערטער עלטערע מענטשן געפינען אַ גוטע היים און זיי פאַרזאָרגן אויף די עלטערע יאָרן וועגן דאָס איז נויטיק פאַר זיי. דאָס איז אויך גוט באַקאַנט אין דער גאַנצער וועלט. מיר וויסן אויך וועגן די לעצטע מאָנאַטן אייניקטונגען אויפן מעדיצינישן און טעכנישן געביט וואָס איז אין דער היים צו באַדינען די עלטערע מענטשן.

איך קען אָבער קיינמאָל ניט פאַרגעסן דעם איינדרוק וואָס דער צענטער האָט איבערגעלאָזט אויף מיר מיט מיין פרוי, וועג מיר זיינען דאָרט געווען אויף אַ באַזוך מיט אַ צייט צוריק. גאָר באַזונדערס איז דאָס דערפאַר, ווייל מיר וויסן גוט אַז ביים היינטיקן טאָג זיינען מיר די אייניקע אידישע לאַנדסמאַנשאַפט אין ניו יאָרק — און מסתמא אויך אין דער וועלט — וואָס באַזיצט אַזאַ בנין מיט אַזאַ היים און פאַרשידענע וויכטיקע אַקטיוויטעטן.

און ווייל מיר זיינען אויף דער טעמע פון די אַקטיוויטעטן און גרויסע אויפטוען פון דער ביאַליסטאָקער צענטער דאַרף מען מיט שטאָלץ דערמאָנען די „ביאַליסטאָקער שטימע" וואָס ווערט אַרויסגעגעבן צוויי מאָל אין יאָר, ערב ראש השנה און ערב פּסח און איז איינע פון די שענסטע און אינהאַלטרייכסטע לאַנדמאַנשאַפּטס־אויסגאַבן. מיר ווייסן גוט, אַז די „ביאַליסטאָקער שטימע" ווערט אַרויסגעגעבן מיט גרויסע שוועריקייטן. ערשטנס, טאָקע ווייל עס זיינען שוין איצט פאַראַן וויניק פאָסיקע מענטשן וואָס זאָלן העלפן צוגרייטן אַזאַ וויכטיקע און נוצלעכע אויסגאַבע; צווייטנס, דאָס איז אויך פאַרבונדן מיט גרויסע געלט אויסגאַבן אין דער איצטיקע צייט. ניט געקוקט אָבער אויף אַלע שוועריקייטן ווערט די „שטימע" כסדר אַרויסגעגעבן מיט גרויסע אָנשטרענגונגען. אויב דאָס ווערט דערגרייכט איז עס אַ דאַנק דער טריישאָפט פון די לאַנדסלייט וואָס העלפן אין אַרויסגעבן די אויסגאַבע, עס איז אַ דאַנק די אָנשטרענגונגען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, און גאָר באַזונדערס אויך אַ דאַנק די ענערגישע באַמיאונגען פון אונזער ליבן איסאַק ריבאַלאָווסקי. די אויסגאַבע איז ביז גאָר אינטערעסאַנט צו לייענען, באַזונדערס אויך דערפאַר, ווייל עס פאַרבינדט אונז מיט אונזערע לאַנדסלייט און זייערע טעטיקייטן איבער דער גאַנצער וועלט.

וועג מען לייענט יעדעס מאָל די „ביאַליסטאָקער שטימע" רופט דאָס אַרויס שטאָלץ ביי אונז אַלעמען וועגן די טעטיקייטן פון דעם צענטער וואָס ווערט באַריכטעט אין דער אויסגאַבע, אָט דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, אַ דאַנק אַ צאָל טרייַע טוער, האָט געשאַפן פאַרשידענע נייַע וויכטיקע און נוצלעכע פראָיעקטן אין גוט באַקאַנטן תל־השומר שפּיטאָל אין תל־אביב, וואָס עס העלפט די פאַרוואונדעטע ישראל־סאָלדאַטן. עס איז געשאַפן געוואָרן אַ מאָדערנע קליניק און אַ היים פאַר קליינע קינדער אין כפר תבור, איצט ווידער ווערט געעפנט אַ נייַע וויכטיקע אינסטיטוציע אין תל־השומר, אַ הויז פאַר קראַנקע צוריקגעשטאַנענע קינדער. עס איז ניט קיין וואונדער וואָס אין דער אידישער מדינה ווערן די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט פון אַמעריקע אַזוי שטאַרק געלויבט. זיי פאַרדינען דאָס אויף אַ גוטן אופן.

דורך דעם אַלעם האָלט דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק וויטער אויף די שיינע און גוטע טראַדיציעס וואָס איז אַמאָל געווען אין אונזער אַלטער היים ביי די דאָרטיקע אידן. דאָס מיינט העלפן נויטבאַדערפטיקע, אָפהיטן גמילת חסד, העלפן דעם אומבאַהאָלפענעם און נאָך אַזעלכע זאַכן. אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט דאַרפן פון דעם זיין שטאָלץ און אָט די גוטע און שיינע מידות אויך איבערגעבן צו אונזערע נייַע דורות. אָט די הייליקע טראַדיציע וואָס ציט דעם גרויסן יחוס פון דער אַמאָליקער טייערע אידישער ביאַליסטאָק וועט ביי אונז, ביאַליסטאָקער, אָנגיין אויף שטענדיק.

איך וויל צום סוף פון מיין אַרטיקל אויסדריקן אַנערקענונג און יישר־כח צו די פירער, וועלכע זיינען פאַראַנטוואָרטלעך פאַר די אַלע אַקטיוויטעטן און דערגרייכונגען. דאָס זיינען: סעם סאָלאָוש, פרעזידענט, מיט די טרייַע מיטגלידער פון דעם באָארד אָוו גאָווערנאָרס. גאָר באַזונדערס וויל איך באַדאַנקען אונזער ענערגישן איסאַק ריבאַלאָווסקי, ווי אויך אַלע פריינט און טוער פון צענטער וואָס העלפן אין דעם אַלעם. איך וואונטש זיי געזונט און נחת אין זייערע משפּחות, אַז זיי זאָלן נאָך קאָנען אָנגיין פאַר פיל יאָר מיט די וויכטיקע און נוצלעכע אַקטיוויטעטן לטובת כלל ישראל און מדינת ישראל.

אַ פייערונג אין דער שוהל „סאָנס אָף ישראל"

• פון סאָל קרים

ווי מערסטע ביאַליסטאָקער ווייסן, איז ביאַליסטאָק נישט געווען קיין פרומע חסידישע שטאָט. אַלענפאַל, נישט אין מיין צייט. ספּעציעל נאָך דער ערשטער וועלט מלחמה, וועו די מערהייט האָבן זיך שוין געהאַלטן אַלס אויפגעקלערטע. ווי מיין טאַטע וואָס האָט געשטאַמט פון גערער חסידים, האָט שוין באַלאַנגט צום „בונד", און שוין געטראָגן די רויטע פאָן דעם ערשטן מאי. מיר זיינען שוין נישט דערצויגן געוואָרן אַרום דער שוהל, כאָטש מיר האָבן געהאַט צוויי שוהלן לעבן אונדז; לינקס אַ פּאָר טריט איז געווען באַצערס בית מדרש, די צווייטע רעכטס די גרויסע פּיאַסקאָווער שוהל.

אַלס קליינער אינגל, געדענק איך, אַז מיין טאַטע פלעגט יעדן אינדערפרי צענעמען די תפילין, און זיי לאָזן אויפן טיש צענומענע נישט חלילה אָנטאָן. דער זיידע ר׳ חיים משה יעקב זעווקאָ פלעגט קומענדיג פון בית מדרש, זיי אויפלייגן און מיט אַ קוש זיי צוריק אַריינלייגן אין תפילין זעקעלע. און שטיל צובורטשען אַזוי „פאַריאָגט, אַזוי פאַריאָגט". אָבער אין 1923 וועו מיין טאַטע איז אַוועקגעפאָרן אין אַמעריקע, איך בין שוין

עטל און סאָל קרים — Ethel and Sol Krim

דאָן אַלט געווען 9 יאָר, האָב איך זיך צוגעטולעט צו מיין זיידן. ער איז געוואָרן מיין טאַטע, מיין לערער, און מיין ליבער זיידע. פון דעם וואונדערבאַרן מענטש, וואָס איז געווען אַ קוואַל פון וויסן. אויף יעדן געביט, ספּעציעל אין רעליגיע מיט לאָגיק און גערעכטיקייט, האָט עס מיר אַרומגענומען און באַהערשט ביז היינט. און איך האָף אויף אייביק. זינט 1931, וועו איך בין געקומען אין אַמעריקע, פון ערשטן טאָג האָב איך געפילט אַ נייגונג צו רעליגיע, אַ שוהל און אידישקייט בכלל.

כאָטש די ערשטע יאָרן דאָ, זיינען נישט געווען אַזוינע פרוכטפולע מיט מיין שוהל לעבן. ספּעציעל וועו מיר (פרוי און קינדער) האָבן געלעבט אין לאָנג איילענד. אָבער, זינט איך בין צוריק אַ ברוקליניייט, בין איך און מיין פרוי עטל זייער פאַרבונדן מיט דער שוהל דאָ. איך בין אַ טעגליכער דאַוונער, איך האָב זיך אַ סך אויסגעלערנט וועגן אַ שוהל; ווי אַזוי זי פונקציאָנירט, וויפל מיטגלידער דאַרף אַ שוהל, כדי זיך צו קענען אויסהאַלטן? ווי קען מען העלפן אַ שוהל, וואָס דאַרף הילף? און אַזוי וויייטער.

די שוהל, סאָנס אָף ישראל, 2115 בענסאן עוועניו ברוקלין, וואו מיר באַלאַנגען, פייערט יעצט דעם „91" געבורטס טאָג (יאָר). זי איז איינע פון די שענסטע שוהלן אין דער געגנט, און אפשר אין ברוקלין. גרויס, באַקוועם, מיט שיינע קאָלירטע גלאָזן אין די פענסטער, וואָס ציט מער ווי 60 פוס די הויך. און אין מיטן דעם סופיט, אַ גרויסער קיילעכדיקער קופּאָל, אויך מיט קאָלירטע גלאָזן פענסטער.

די שוהל שטאָלצירט אָבער וואָס זי האָט 1400 זיץ־פלעצער, וואָס זי פלעגט זיך אָנפילן יעדן שבת (נישט פאַר מיין צייט). אָבער — ס׳איז נאָר אַלץ די גרעסטע תלמוד תורה אין דער געגנט, כאָטש זי האָט היינט נישט מער ווי 150 צאָלענדע מיטגלידער. די קליינע צאָל מענטשן האַלטן אויס אַ רב, אַ שמש, אַ חזן. די גרעסטע הוצאה איז די תלמוד תורה. מר׳ קליין דער פרעזידענט און רב סקייסט, זיינען איינגעשפאַרט, און מיט רעכט, אַז די תלמוד תורה מוז אָנגיין און פונקציאָנירן, ווייל ס׳איז די איינציגע תלמוד תורה אין דער געגנט פאַר אַלע קינדער.

אַ סך פון זיי רוסישע קינדער, וואָס לערנען זיך פריי אָן צאָלן און די שוהל האַלט עס פאַר איר פליכט. פאַרשטייט זיך, אַז יעדן ענדע יאָר פעלט אויס געלט צום דעקן די אַלע אויסגאַבן. מאַכט די שוהל יעדן יאָר אַ יובילי־באַנקעט מיט אַ זשורנאַל, אין אַ שיינעם פלאַץ אין ברוקלין, און דאָס ברענגט אַריין אַ געווויסע סומע געלט וואָס העלפט מיט די הוצאות. נישט חלילה אין גאַנצן, אָבער עס העלפט. כדי צום אַראַנזשירן דעם יובילי מיט מוזיק, ביי שיינע געדעקטע טישן, קלייבט די שוהל אויס אַ פּאָר פּאָלק אָדער צווויי פּאָר, זייער נאָמען זאָל העלפן אַריינברענגען אַ סך מענטשן. נו — האָבן זיי דעם יאָר אויסגעקליבן מיין ברודער לייבל און מיר מיט עטלען, מיין ליבע פרוי.

איך האָב זיך אַ ביסל געקוועלט, צו מיר זיינען די פאַסענדע מענטשן וואָס וועלן קענען אַריינברענגען אַ געהעריקע סומע געלט. ווייל איך מיט מיין ברודער זיינען שוין אויף פענסיע, און מיר האָבן שוין נישט קיין צוטריט צו דער ביזנעס־וועלט. אָבער דער רב און דער פרעזידענט, און ספּעציעל מיין ליבע פרוי עטל, האָט מיר זייער צוגערעדט און איבערצייגט, ווי וויכטיג די שוהל איז צו אונדז וואָס פאַר וויכטיגער טייל פון אונדזער לעבן די שוהל איז, און במילא זענען מיר וויכטיג צו דער שוהל.

איך האָף, אַז מיר וועלן קענען אַריינברענגען גענוג מענטשן, אַז דער אָונט זאָל זיין דערפאָלגרייך, און מיט מזל. און אַז די שוהל וועט דערגרייכן איר ציל, נישט ערגער וווי יעדן יאָר. איך בעט פאַרן דערפאָלג.

ברענגט אַריין אייערע קינדער און אייני־קלעך אַלס מיטגלידער אין דער ביאַליסטאַקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן

די מלחמה פאַרן לעבן („עד כלות")

וועגן אַ זעלטענער ביאַליסטאָקער אידישער משפּחה אין מדינת ישראל

• פון אריה שמיר (ירושלים)

אין ישראל איז ערשינען און אויפגענומען געווָארן מיט גרויס אינטערעס דאָס אויבנדערמאָנטער בוך, פון יונג פאַרשטאַרבענעם פּראָפעסאָר סעדיה עמיאל.

דער מחבר, אַ ביאַליסטאָקער געבוירענער, איז געווען איינער פון ישראלס פּראָמינענטסטע וויסנשאַפטלער. ער איז אויך געווען באַרימט און געאַכט געווָארן אין דער אינטערנאַציאָנאַלער וויסנשאַפטלעכער וועלט. איבערהויפּט נאָך זיין רעוואָלוציאָנערע אַנטדעקונג (זייענדיק 32 יאָר אַלט!): אַ סיסטעם אויסצוגעפינען, און בעאַרבעטן אוראַניום אויף אַ שנעלערן און בילִיגערן אופן. אויף דער אַנטוויקלונג פון דעם פּראָצעס — וועלכער איז אַנערקענט געווָארן אַלס „אינטערנאַציאָנאַלע ערפינדונג" — האָט ער געאַרבעט 10 יאָר, אָנפירנדיק גלייכצייטיג מיט דער אָפּטיילונג פאַר אַטאָמישער כעמיע אין ישראלס אַטאָם רעאַקטאָר אין נחל שורק (נעבן רחובות). סעדיה עמיאל האָט זיך נישט באַנוגנט מיט זיין ריין וויסנשאַפטלעכער אַרבעט. ער איז אויך געווען טעטיק אין ישראלס פּאָליטישן און געזעלשאַפטלעכן לעבן. אין זיינע לעצטע יָארן שטייט ער בראש אַ וויכטיקע פלאַנירונג־איינהייט אין משרד הבטחון (זיכערהייטס מיניסטעריום). ער דינט אויך אַלס וויסנשאַפטלעכער ראַט־געבער ביים פּרעמיער מיניסטער. ער האָט אויך זייער פיל געלייסטעט פאַר דעם אַזוי גערופענעם סטראַטעגישן דיאַלאָג צווישן ישראל און די פאַראייניקטע שטאַטן, זייענדיק פאַרעכנט פאַר איינעם פון ישראלס געלונגענע וואָרט וואָגערס.

יאַנואַר 1977 — אין סאַמע בליִע פון זיינע טעטיקייטן — ווערט ער פלוצלונג קראַנק. נאָך אַ שווערע אָפּעראַציע ווערט באַזייטיקט פון זיין מח אַ קענסער־וואוקס.

נאָך דער אָפּעראַציע, ביז צו זיין טויט, אין אַ תקופה פון 20 מאָנאַטן, פירט ער אַ שווערן גראַנגל פאַר זיין לעבן. טראָץ זיינע פיזישע באַגרענעצונגען, פרובירט ער מיט עקשנות, צוריק קערן זיך צו זיינע טעטיקייטן. סיי אין לאַבאָראַטאָריום, מיט סטודענטן א.א.וו. ער פּאָרט אַפילו קיין איראָפּע, נעמט דאָרט אָנטייל אין צוויי וויסנשאַפטלעכע קאָנגרעסן, ווערנדיק אויפגענומען מיט גרויס אַכטונג. אין יענע טעג, זייענדיק ביים פולן באַוואוסטזיין און ווילן צו בעקעמפן די קראַנקהייט, באַשליסט ער אָנשרייבן דעם אויבנדערמאָנטן בוך. זיין טרייע פרוי, טובה, דינט אים אַלס העכט און אויגן, נאָך דעם ווי ער האָט פערלאָרן די מעגלעכקייט צום שרייבן און לעזן. ער שילדערט אין בוך דעם גאַנג פון זיין קראַנקהייט און זיין שווערע מלחמה פאַרן לעבן.

אין אַ באַזונדערן קאַפּיטל מיטן נאָמען „וואָרצלען און בילדער פון דער פערגאַנגענהייט", דערציילט ער וועגן זיין פאַמיליע און זיינע קינדער־יָארן אין אַמאָליקן ביאַליסטאָק. כדי צום פאַרפולקאָמען די בילדער פון זיין קינדהייט, בעט ער זיין עלטערן ברודער, יעקב, ער זאָל אָנשרייבן זיינע זכרונות פון זייערע קינדער־יָארן. דער דערמאָנטער קאַפּיטל געשריבן פון ביידע ברידער האָט פאַר אונז, ביאַליסטאָקער, אַ בעזונדערן סענטימענט און אינטערעס. איך ברענג דאָ געקירצט דעם אינהאַלט:

דער פּאָטער, (אברהם שלמה) עמיאל, איז געווען פּעדאַגאָגישער פאַרוואַלטער פון ביאַליסטאָקער אָנשטאַלט „עזרת יתומים". ער פלעגט דאָרט זיין באַשעפטיקט פון גאַנץ פרי ביז שפּעט אין אָוונט. די צוויי קינדער, יעקב (געבוירן 1922), און סעדיה (געבוירן 1929), פלעגן כמעט יעדן טאָג גיין אַהין פון זייער היים אויף ליפאוא גאַס צום אָנשטאַלט אויף קופיעצקא, אַריבערגייענדיק די הילצערנע בריק איבער דער ביאלא, וואָס פלעגט בייטן אירע קאָלירן לויט די פאַרבן פון די דאַן פראָדוצירטע טעקסטיל...

אין זכרון פון ביידע קינדער פאַרנעמט אַ גרויסן פלאַץ דער אָנשטאַלט. דער אינטענסיווער קולטור־לעבן פון די קינדער דאָרט, אָנגעפירט פון זייער טאַטן, ווי דער כאָר, דראַמאַטישער קרייז, ליטעראַרישע אָוונטן א.א.וו. באַזונדערס געדענקען זיי די זומער וואָקאַציעס, וועלן זיי זיינען מיטגעפאָרן מיט די קינדער פון אָנשטאַלט און פון „האלב אינטערנאט" אויף זומער וואוינונג. דאָרט זאָרגלאָז פאַרברענט אין שויס פון דער שיינער נאַטור, אין אַזעלכע פלעצער ווי דרוסגעניק ביים ניעמאן און אין די וועלדער פון מארטשוק און נאוואסיאלקע.

אין דער היים האָט די פאַמיליע געלעבט באַשיידן. נישט שטענדיק האָט דער טאַטע באַקומען זיין געהאַלט. אָפט פלעגט ער קריגן באַצאָלט מיט שפּייז פראָדוקטן. געווען איז דער טאַטע אַ גאַנץ אייגנאַרטיקער מענטש. אַ פּעדאַגאָג און שריפטשטעלער, אַ ליב האָבער פון פּאָעזיע האָט ער אָפט געשריבן העברעאישע לידער. ער פלעגט אויך שרייבן פון צייט צו צייט אין ביאַליסטאָקער „אונזער לעבן", אין וואַרשעווער „דאָס וואָרט" דער ארגאַן פון פועלי ציון — צ"ס זייענדיק אַ טעטיקער מיטגליד פון דער פּאַרטיי. אין דערהיים איז די שפּראַך געווען העברעאישע, אַזוי אויך די ערציאונג פון די קינדער. יעקב האָט געלערנט אין תרבות שול נאָכדעם אין דער העברעאישער גימנאַזיע. סעדיה האָט געלערנט אין א רעליגיעזער שול, אַ סאָרט מאָדערנעם חדר. אָנגעפירט פון טאַטנס אַ פריינד פון זיין געבוירן שטעטל פיעסק. סעדיה איז געווען אַ ענערגישער קינדער־שטיפער. אָבער צו דריי יאָר האָט ער שוין געקענט לייענען און שרייבן...

זייער לאַנג יאָריקער באַגער עולה צו זיין קיין ארץ־ישראל ווערט פאַרווירקליכט. זיי באַקומען אַ סערטיפיקאַט, פאָרן אַרויס, און קומען אָן אין חיפה אין דעצעמבער 1936. פון גרויס באַגייסטערונג שרייבט אָן דער פאָטער אַ שיינעם העברעאישן ליד מיטן נאָמען „חיפה". נאָך דעם קומען טעג מיט זייערע זאָרגן פון נייע עולים. זוכנדיק פרנסה וואַנדערט אַרום די פאַמיליע אין עטלעכע פלעצער אין לאנד. צום סוף אָרדנען זיי זיך איין אין תל־אביב וואו דער טאַטע, דער שפּראַך קענער, באַקומט אַ פּאָסטן אַלס קאָרעקטאָר אין אַ גרויסער דרוקעריי, די פאַסיקסטע אַרבעט וועלכע ער האָט געקענט געפינען אין יענער צייט. זיי דינגען אַ דריי צימער וואוינונג (פון וועלכע איינער וועלן פאַרדונגען צו אַ סוב־לאָקאַטאָר) און לעבן דאָרט אָ גאַנץ גרויען לעבן (ווי עס דריקט זיך אויס סעדיה). ער אַרבעט כמעט אָן וואַקאַציעס און אַרויספאָרן. דעם טאַטנס גרויסער פאַרגעניגן איז געווען שרייבן. ער פלעגט מיט זיך טראָגן אַ פּאַפּיר און בליישטיפט און יעדער פרייַע מינוט שרייבן עפּעס, מייסטנס לידער. זייענדיק פון פריער אַ פּעדאַגאָג און שריפטשטעלער איז זיין עליה קיין ארץ־ישראל געווען אַ געוויסער ריקצוג. דאָך איז ער געווען ווייט פון דעפרעסיע אָדער פערביטערונג געפילן. די מאַמע, פול מיט גוטסקייט און איבערגעבנקייט האָט איר גאַנץ לעבן בלויז געטראַכט וואָס מער צו געבן די קינדער. דער גאַנצער טרייסט און האָפענונג פון די עלטערן איז געווען די צוקונפט פון די קינדער. די זין האָבן זיי טאַקע נישט אַנטוישט. זיי האָבן דערלעבט זען ביידן גראַדואירן פון די אוניווערזיטעטן און באַקומען דאָקטאָראַט.

דער וועג, ביז צום דאָקטאָראַט איז געווען גאָרנישט קיין

פּראָפעסאָר סעדיה עמיאל Prof. Seadia Amiel

דאָקטאָר יעקב עמיאל Dr. Jacob Amiel

לייכטער. אויסער די שווערע עקזיסטענץ באַדינגען זיינען געווען די אַראַבישע אומרועז און מלחמה.

סעדיה האָט פון קינדווייז געלערנט זייער איטענסיוו, ענערגיש און פלייסיג, האָט ער „געשפרונגען" קלאַסן. דער עלטערער ברודער, יעקב, האָט אים געגעבן נאָך מער קוראַזש, באַגערנדיק, אַז ער, סעדיה, זאָל דערגרייכן וואָס אים איז נישט דערמעגלעכט געווען. יעקב האָט יונגערהייט אָנגעפאַנגען אַרבעטן, באַקומענדיק זיין מיטלבילדונג אין אַ אָוונט שולע. סעדיה ווי זיין פאָטער, איז געווען אַ פּאָעזיע ליב האָבער. ער פלעגט לייענען לידער און אָפּטמאָל „צו זינדיקן" מיט שרייבן. זיינע לערערס און פאַמיליע זיינען זיכער געווען, אַז ער וועט זיך וועלן צו הומאַניסטישע לימודים. צו אַלעמענס באַוואונדערונג האָט ער דווקא אָנגענומען מאַטעמאַטישע קעגנשטאַנדן. אין 1947 פאַנגט ער אָן שטודירן אין העברעאישן אוניווערזיטעט אין ירושלים, אין פאַקולטעט פאַר נאַטורוויסנשאַפט. עס דויערט נישט לאַנג, עס קומט די פראָקלאַמירונג פון לעיק סוקסעס און באַלד נאָך דעם, די אַראַבישע אומרועז און מלחמה. ער רייסט איבער זיין לערנען, און אַלס אַקטיוויסט הגנה מיטגליד נעמט ער אָנטייל אין די קאַמפן פאַר דער פאַרטיידיקונג פון ירושלים. שפּעטער, שוין מאָביליזירט אין דער ניי געשאַפענער ישראל אַרמיי (צה"ל) קעמפט ער אין ירושלים און בן שמן. אין 1949, נאָך דער קריג, באַנייט ער זיין שטודיום. ער נעמט קורסן אויף פיזיקאַלישע כעמיע, וועלכע ער ענדיקט אין 1952 מיט זיין אַרבעט אויף דער — דאַן נאָך נישט פערשפרייטער טעמע — „ראַדיאָ אַקטיוויטי איזאטאפן". צוויי יאָר שפּעטער מאַכט ער זיין דאָקטאָראַט אין באַוואוסטן ווייצמאַן אינסטיטוט. פון דאַן איז די ריכטונג פון זיין וויסנשאַפטלעכער אַרבעט אַטאָמישע (נוקולאַרע) כעמיע. ער פאַנגט אָן שפּרייזן צו זיין ציל שאַפן דעם ערשטן אַטאָם־רעאַקטאָר אין ישראל, וועלכער וועט טאַקע שפּעטער אויפגעבויט אין נחל שורק, נעבן רחובות.

אין 1956 פאָרט ער קיין אַמעריקע, מאַכט דאָרט זיין פאָסט־דאָקטאָראַט אין בערקלי. שפּעטער פאַרפולקומט ער זיך אין ברוקהייבן נ.י. נאָך קאַרגע דריי יאָר קערט ער זיך צוריק קיין ישראל, צו זיין אינטענסיווער וויסנשאַפטלעכער פאָרשונגס־אַרבעט און געזעלשאַפטלעכער טעטיקייט. אין אייניקע יאָרן ווערט ער באַרימט אין לאַנד און אויסלאַנד אַלס איינער פון ישראל גלענצנדע געלערנטע.

זיין שווערע פלוצלינגע קראַנקהייט, רייסט איבער זיין טעטיקייט. עס העלפן נישט די באַמיאונגען פון די בעסטע מעדיצינישע כוחות אין ישראל, צווישן זיי זיינע נאָענטע פריינד. אין זיין שווערער ליידנספולער מלחמה ווערט ער צום סוף באַזיגט. דעם 8־טן אויגוסט 1978 איז ער געשטאָרבן אין תל־השומר שפּיטאל, איבערלאָזנדיק אין טיפן טרויער זיין טרייַע פרוי, טובה, וועלכע האָט די גאַנצע צייט פון זיין קראַנקהייט אים געפלעגט און געהיט מיט איבערגעבנקייט טאָג און נאַכט; ווי אויך צוויי געראָטענע טעכטער, זיין ברודער יעקב און פאַמיליע און פיל פריינד, צווישן זיי די עליטע פון ישראלס וויסנשאַפטלעכע און געזעלשאַפטלעכע ספערן. אויך פיל וויכטיגע פריינד אין אויסלאַנד.

צום גרויסן בעדויערן, איז אויך זיין ברודער, דאָקטאָר יעקב עמיאל, אַוועק פון דער וועלט פריצייטיג. ווי שוין דערמאָנט האָט יעקב אָנגעפאַנגען אַרבעטן גאַנץ יונג. שפּעטער געזונדן שטודירן. אין דער מלחמה 1949־1948 האָט ער געקעמפט ביי דער פאַרטיידיקונג פון גוש עציון. נאָך דער מלחמה שטודירט, גראַדואירט אלס כעמיקער אין 1952 און געמאַכט זיין דאָקטאָראַט אין 1956. אין משך פון יאָרן האָט ער געאַרבעט אין ווייצמאן אינסטיטוט. געדינט אויך אַלס לעקטאָר אין תל־אביבער אוניווערזיטעט. אין די יאָרן 1959־1958 באַזוכט אין אַמעריקע, וואו ער האָט פראַקטיצירט אין יעל אוניווערזיטעט.

אין די יאָרן 1969־1967 איז ער געווען — אין שליחות פון דער יו־ען — אויף אַ וויסנשאַפטלעכע מיסיע אין באַנגקאָק, טאַילאַנד. טראָץ זיין וויסנשאַפטלעכע קאַריערע אַלס גלענצנדער כעמיקער מיט פיל דערגרייכונגען, איז ער שטענדיק געבליבן דער גוט האַרציקער יאַנקעלע. אַ היימישער ביאַליסטאָקער „יאַט", וועמען דער אָנדענק פון אונזער פערשניטענער היים־שטאָט איז געווען ליב און טייער. ער איז געווען טעטיק אין „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק בישראל" און

גראָדנער העלדן אין צייט פון מלחמה

• פון משה׳ל קרעמער (ניו־יאָרק)

אינגיכן וועלן מיר וויידער זיין אויפן שוועל פון ראש השנה און יום כפור, די הייליקע אידישע יום טובים. אויפן גענאַנק קומט צו מיר אַ געשעענישׂ מיט 44 יאָר צוריק, אין די טעג פון חורבן, וועו די דייטשע רוצחים האָבן סיסטעמאַטיש פאַרניכטעט די אידן אין אייראָפּע, און צווישן דעם, אונדזער היימשטאָט גראָדנע.

אין 1941 איז די גראדנער אידישע באפעלקערונג אריינגעטריבן געווארן אין 2 געטאס: דער ערשטער געטא איז געווען קאנצענטרירט ארום דער גרויסער שול, טרויצע און פרץ גאס. און דער 2טער געטא איז געווען קאנצענטרירט אויף „סלאבאדקע", ארום די געגנט פון סקידלער גאס אויפן וועג צו סקידל. די דייטשן האבן פיזיש נישט געקענט אָפּשניידן אין געגנט פון שטאט צו אריינעמען 30.000 אידן.

האבן זיי מיט איין באפעל צעטיילט די אידישע באפעלקערונג אין 2 גרופּעס און געשאפן 2 געטאס, ארומגערינגלט מיט שטעכעדיקע דראָטן, פלויטן און פארשטייט זיך פאליציי צו באוואכן טאג און נאכט, אז חס וחלילה די „פארבערעכער" זאלן זיך נישט דערוועגן ארויסכאפן אויף דער אַרישער זייט. עסנווארג האבן די דייטשן צוגעטיילט צו א מינימום, ס׳איז פשוט געווען הונגער אין בייד געטאָס. די גרעסטע צושטעלער פון פראָוויאַנט זיינען געווען די גרופּעס, וועלכע פלעגן ארויסגיין טאג־טעגליך צו דער ארבעט אין פארשיידענע דייטשע אונטערנעמונגען און דארטן האנדלען מיט די פּוילישע ארבעטער, וועלכע האבן פאר דער זעלבער ארבעט געקראגן באצאלט. אבער די אידן זיינען נאר געווען שקלאפן־ארבעטער.

אין דער זעלבער צייט האבן זיך אנגעהויבן צו פארשפרייטן קלאנגען וועגן דעם גורל פון די אידן אין פּוילן און וועגן די טויט־לאגערן. פארשטייט זיך, אז קיינער האט נישט געוואלט גלויבן. אבער די אידישע יוגנט האט געהאט בעסערע קאנטאקטן מיט דער אויסערליכער וועלט, און פון די דערציילונגען פון די באַן־ארבעטער האבן די פאקטן זיך אנגעהייבן באשטעטיקן. אידישע יוגנט־גרופּעס פון די שומרים, „צוקונפט", חלוצים האבן זיך אנגעהייבן צו

באַליבט ביי אַלע, וועלכע האָבן אים געקענט. זיין פלוצלונגער טויט פון אַ האַרץ אַטאַק, דעם 15־טן יאַנואַר 1984, איז געווען פאַר אונז אַלע, זיינע לאַנדסלייט און פרייַנד, אַ גרויסער קלאַפ. ער האָט געלאָזט אין טרויער זיין טרייַע פרוי און דריי געבילדעטע פיינע קינדער.

באַטראַכטנדיק דעם סך הכל פון די צוויי געראָטענע יונג פאַרשטאָרבענע ברידער עמיאל, רופט דאָס אַרויס פון איין זייט געדאַנקען פון שטאָלץ: אָט אַזעלכע זיינען אויפגעוואַקסן אויף אונזערע ביאַליסטאָקער געסלאַר. זיי האָבן געהאַט מזל און אַוועק פון דאָרט קאַרגע דריי יאָר פאַר דעם נאַצישן מבול. גלייכצייטיג קומען אויפן געדאַנק די מאַסן משה׳לער און שלמה׳לער, סיי פון אונזער ביאַליסטאָק סיי פון די אַנדערע שטעט און שטעטלער. אַ מיליאָן מיט אַ האַלבן, זיינען זיי געווען, טייערע אידישע קינדער וועלכע זיינען אַזוי טראַגיש אומגעקומען דורך די בעסטיעס. וויפל, ענניאַלע, געבילדעטע אָדער סתם נוצלעכע מענטשן וואָלטן פון זיי אויסגעוואַקסן? וויפל פיינע אידישע היימען וואָלטן זיי אויפגעבויט? די דאָזיגע טעמע איז נישט ניי און גוט באַוואוסט, דאָך שווער אַוועקצוגיין פון דעם געדאַנק און זיך טרייסטן.

פאראייניקן מיטן געדאנק וועגן ארויסגיין פון געטא און זיך אנשליסן מיט די פארטיזאנער.

פאר דעם האט מען געדארפט האבן געווער און די אויפגאבע איז ארויפגעלייגט געווארן אויף די וועלכע זיינען ארויס טאג־טעגליך אויסערן געטא און דורך פּוילישע קאנטאקטן האבן זיי איינגעקויפט געווער. דער גרעסטער פראבלעם איז געווען דאס אריינברענגען די געווער צוריק אין געטא. די דייטשע שוץ־פאָליציי פלעגן אָפּשטעלן די גרופּן וועלכע פלעגן אנקומען פון טאגליכער ארבעט און זיי פיזיש באזוכן. מ׳האט קיינמאל נישט געקענט וויסן וועלכע גרופּע זיי וועלן דעצידירן צו באזוכן און וועמעס גורל ס׳וועט זיין צו באצאלן מיט 25 שמיץ, אדער אויך אין עטליכע פאלן צו איבערגעגעבן וועפן צו די געסטאפא, וואס איז געווען א זיכערער טויט.

און די לעצטע טעג פון אויגוסט 1942 זיינען מיר, א גרופּע אידישע יוגנטליכע געפירט געווארן פון דער ארבעט פון די אייזנבאַן־וואַרשטאטן און יעדער איינער האט געהאט אויף זיך עפעס צום ארויסרענגען אין געטא. צוזאמען מיט אונדז איז געגאנגען אונדזער חבר און שכן פון פאָדאָלנע גאס — חיים בראָמבערג (חיים דער גלאָמפּ). וועו מיר זענען אנגעקומען צום געטא־טויער האבן די שוץ־פאליציי דעצידירט צו באזוכן אונדזער גרופּע פון 30 מאַן. אין 10 מינוט איז די גאס ביים טויער באדעקט געווען מיט ברויט, קאַרטאָפל, וואורשטן און פארשיידענע פראדוקטן. די קלעפּ און געוואלדן האבן זיך געהערט איבעראל. און די יעניקע וועלכע האבן געהאט בוימל, זיינען געצוואונגען געווארן צו אויסטרינקען גלייך אויפן אָרט.

חיים איז געווען פון די לעצטע אין דער גרופּע. וועו זיין רייע איז אנגעקומען האט ער ארויסגענומען א רוסישן נאַגאַן, וועלכן ער האט פריער געקויפט און דערשאסן איין פאליציי־מאן צום טויט, דעם צווייטן שווער פארוואונדעט. און מיט דער לעצטער קויל זיך גענומען דעם לעבן, דער דאָזיקער צופאל איז איינגעקריצט אין מיין זכרון און שיינט ארויס אין אונדזער געשיכטע פון אומקום און די העלדישקייט פון אונדזערע זין און טעכטער, וועלכע זיינען אוועקגענומען געווארן פון אונדז ביי די דייטשע מערדער.

א טאג שפעטער, איז די געסטאפא מיט וויזע און סטרעבליאַ — צוויי מערדער פון די „עס, עס" — אריינגעקומען אין געטא און מיט אויטאמאטישע געווער אנגעהויבן שיסן אויפן שול־הויף, לאזנדיק אומגעפער 50 טויטע אין די גאסן.

דעם 1טן נאוועמבער 1942 איז דער 2טער געטא ליקווידירט געווארן און 15.000 אידן זיינען אוועקגעפירט געווארן אין טרעמבלינקע, און נאר איין טראנספארט אין אוישוויץ, פון וועלכע ארום בלויז פופציק זענען לעבן געבליבן.

קויפט און העלפט פאַרשפרייטן דעם נייעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך

בּיאַליסטאָקער יאָנג מענס פּייערן 80סטן יובילעי

עס איז איצט געוואָרן 80 יאָר זינט אין ניו יאָרק איז געגרינדעט געוואָרן די בּיאַליסטאָקער יאָנג מענס אַסאָסיעישאָן, וואָס איז איינע פון די ערשטע בּיאַליסטאָקער אָרגאַניזאַציעס צווישן אונזערע פּיל אַנדערע לאַנדסמאַנשאַפטן גרופּן. די פּירער, טוער און מיטגלידער פון די יאָנג מענס האָבן אַרייַנגעשריבן אַ פּרעכטיקן קאַפּיטל אין זייער געשיכטע. אויסער דעם וואָס זיי זיינען געווען טרייַע לאַנדסלייט צווישן די בּיאַליסטאָקער, זיינען זיי אויך שטענדיק געווען טעטיק פאַר פאַרשידענע אידישע אינטערעסן. אָט די שיינע טראַדיציעס היטן די פּירער פון דער אָרגאַניזאַציע אָפּ ביזן היינטיקן טאָג.

די בּיאַליסטאָקער יאָנג מענס אַסאָסיעישאָן, וואָס איז געגרינדעט געוואָרן אין יאָר 1906, זיינען אויך געווען צווישן די ערשטע וואָס האָבן געהאָלפן בויען און אויסבריטערן די בּיאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשן און דעם צענטער. זיי זיינען אויך איצט וואַרעמע פריינט פון אונזער צענטער און גוטע שטיצערס.

דער איצטיקער פּרעזידענט פון די בּיאַליסטאָקער יאָנג מענס איז דער ליבלעכער פריינט דוד פיין, און עמיליאַ גראָדניק איז די סעקרעטאַרין. צוזאַמען מיט אַ גרופּע לאַנדסלייט פירן זיי וויטער אַ שיינע אַרבעט פאַרוואָס זיי ווערן פון אַלעמען געליבט. אין פאַרבינדונג מיט דעם 80 טן יובילעי פון דער אָרגאַניזאַציע אין זונטיק, דעם 28 טן סעפּטעמבער, 1986, פאָרגעקומען אַ פיינע היימישע פייערונג, דורכגעפירט אין דעם גרויסן אוידיטאָריום פון בּיאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט ברָאָדוועי, ניו יאָרק. אַ באַריכט פון דער דאָזיקער פייערונג וועלן מיר דרוקן אין דעם קומענדן נומער „בּיאַליסטאָקער שטימע".

אַ ליד געווידמעט דר. שמואל פּיסאר

אין פאַרבינדונג מיט אַרויסגעבן זיין בוך „וועגן שלום און האָפענונג" אין פּיל שפּראַכן.

• פון יעקב מעללער (ברוקלין, נ.י.)

דיינע דעראינערונגען נאָך דיין בעפּרייאונג פון נאַצי גיהנום,
רעדט פאַר זיך אַליין, אין דעם אינהאַלט — „וועגן בלוט און האָפענונג".
שארית הפּליטה, דו בּיאַליסטאָקער דר. שמואל פּיסאַר,
מסירת נפשדיג. האָסטו דעם נאַצי גיהנום וווייטאָגליך דורכגעלעבט.
וואַנדערענדיג פון איין קאָנצענטראַציע־לאַגער אין אַ צווייטן,
אלעמאָל דעם מלאך המות פאַר זיך, שרעקליך געזען.
לעבעדיק בעפּרייט געוואָרן, ג־ט׳ס דערבאַרעמקייט, אויף דיר געוואַכט,
פלא פלאים, דורך ניסים, געפינסטו זיך, אין דער פרייער וועלט.
יעצט אַלס אינטערנאַציאָנאַלער לאָיער, איז דיין קאַריערע־צו שאַפן,
סימנים, פאַר אַ בעסערער וועלט, פאַר דער אַלוועלטליכער מענטשהייט.
אין דער אינטערנאַציאָנאַלער געזעץ־געבונג, איז דיין שטענדיגער פאַרנעם
רייף צו מאַכן פעלקער, צו פאַרווירקליכן שלום און רוה אויף דער וועלט.

אַ גרופּע פירער און אַקטיוויסט טוער פון דער בּיאַליסטאָקער יאָנג מענס אַסאָסיעישאָן, וואָס איז געגרינדעט געוואָרן אין יאָר 1906. די פאָטאָגראַפיע איז געמאַכט מיט יאָרן צוריק.

A Group of Active Bialystoker Leaders of the Bialystoker Young Men's Association Founded in 1906. The photo was taken many years ago.

איסאַק ריבאַלאָווסקי איז באַשטימט געווארן אַלס עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל

לויט אַ פּאָרשלאָג פון דער נאָמינאַציע־קאָמיטע פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פּאַר עלטערע מענטשן, איז איסאַק ריבאַלאָווסקי, דער ביז איצטיקער ענערגישער טרייער געניראַל־סעקרעטאַר פון דער אינסטיטוציע, באַשטימט געווארן אַלס עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פּאַר עלטערע מענטשן. דאָס איז געטאָן געווארן דערפּאַר, ווייל מר. ריבאַלאָווסקי איז איצט פיל מערער פּאַרנומען מיט אָנפירן אַלע פּאַרצווייגטע אַקטיוויטעטן פון דער גרויסער פּאָלקס־אינסטיטוציע ווי דאָס איז געווען פריער.

איסאַק ריבאַלאָווסקי, וועלכער איז געקומען קיין אַמעריקע אין 1947 נאָכן זיין פּאַרוואָגלט אין ווייטן סאָווע־רוסלאַנד וואו ער האָט געליטן קעלט, הונגער און געטאָן פּאַרשידענע שווערער אַרבעט, האָט זיך דאָ גלייך אַריינגעוואָרפן מיט זיין יוגנטלעכן ברען אין די אַקטיוויטעטן פון ביאַליסטאָקער צענטער און היים פּאַר עלטערע מענטשן. פון אָנהויב איז ער גלייך געווארן אַקטיוו אין דעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט", ער איז נאָכדעם אויסגעוויילט געווארן אַלס בעאַמטער פון דער אָרגאַניזאַציע. ער איז אויך באַלד אויסגעוויילט געווארן אלס ווייס־טשערמאַן פון באָארד אָוו דירעקטאָרס און געאַרבעט נאָענט מיט דוד סאָהן ע"ה דער דאַמאָלסטיקער פירער פון דער אינסטיטוציע. נאָכדעם ווי דוד זשטיי גאָלדבערג האָט ריטאירט אַלס טשערמאַן פון באָארד, האָט דעם אַמט איבערגענומען איסאַק ריבאַלאָווסקי.

אויף דעם דאָזיקן אַמט האָט ער אַרויסגעוויזן פיל טריישאַפט און איבערגעגעבנקייט און ער איז פון אַלעמען ווי געהעריק אָפּגעשעצט געווארן. מר. ריבאַלאָווסקי האָט אויך גרויס פּאַרדינסטן פּאַר העלפן צוגרייטן און אַרויסגעבן אין יענער צייט די גרויסע וויכטיקע אויסגאַבע „ביאַליסטאָקער אַלבום".

אין פאַרלויף פון דער גאַנצער צייט איז איסאַק ריבאַלאָווסקי געווען אַ טרייער און נאָענטער מיטאַרבעטער מיט דוד סאָהן ע"ה, דער גרינדער און פירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פּאַר עלטערע מענטשן. אין די יאָרן 68־1966 וועו די אינסטיטוציע איז איבערגעבויט און מאָדערניזירט געווארן, און וועו סאָהן איז שוין געווען קראַנק און ניט געקענט דערפילן זיינע פליכטן, איז איסאַק ריבאַלאָווסקי באַשטימט געווארן אַלס געניראַל־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פּאַר עלטערע מענטשן און אַלס רעדאַקטאָר פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע", די וויכטיקע אַמטן וואָס ער האַלט אָן ביז איצט און וואָס ער דערפילט מיט גרויס איבערגעגעבנקייט.

איסאַק ריבאַלאָווסקי, וועלכער איז אַן איבערגעגעבענער פּאעיקער און זעלטען האַרציקער אידישער פּאָלקס־מענטש, איז אויך גוט באַקאַנט אַלס אומדערמידלעכער ענערגישער געזעלשאַפּטלעכער טוער. ער קאַרגט ניט קיין צייט און ענערגיע ביים העלפן פּאַרצווייגן און אויפהאַלטן די אַקטיוויטעטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פּאַר עלטערע מענטשן. ער איז ניט בלויז גוט באַקאַנט און באַליבט ביי אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט, נאָר אויך אין אַלגעמיינעם אידישן געזעלשאַפטלעכן קולטורעלן לעבן.

ער איז אויך באַקאַנט אַלס „ביאַליסטאָקער אַמבאַסאַדאָר" ביי די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַלע וועלט־טיילן.

מיר זיינען זיכער, אַז אויף זיין וויכטיקן נייעם הויכן אַמט, וועט איסאַק ריבאַלאָווסקי אַרויסווייזן נאָך מער איניציאַטיוון און אַקטיוויטעטן פּאַרן ביאַליסטאָקער צענטער און היים, פּאַר ביאַליסטאָקער אינטערעסן אומעטום און אויך אין אַלגעמיין פּאַרן אידישן כלל. מיר וויינטשן אים צו מצליח זיין אין אַלע זיינע אינטערנעמונגען. מיר וויינטשן אים אויך אַ וויטערדיקן גליקלעכן צוזאַמענלעבן מיט זיין ליבער פרוי מאַלי נאָך פּאַר פיל יאָרן.

באַוואוסטער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן אַרנאָלד באַגאָן, וועלכער איז אַלס „דער פּאָעט פון בריקן"

אונזער חשובער באוואוסטער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, ארנאָלד א. באַגאָן, וועלכע וואוינט אין בעלגיע און איז אין גאַנץ אייראָפּע גוט באַקאַנט פון זיינע פּלאַנירונגען און בויען אַלערליי בריקן, איז לעצטן באַצייכנט געווארן אלס „דער דיכטער פון בריקן". דאָס איז דערפּאַר, ווייל זיינע אויסגעבויטע בריקן זיינען ניט בלויז אייגנאַרטיק אין זייער אויסזען און דויערהאַפטיק אין זייער געבוי, דאָס האָט אויך אַן אויסערלעכן שיינעם גלאַנץ און אָנזען.

אַרנאָלד א. באַגאָן, וועלכער איז אַ באַוואוסטער אינזשעניר־אַרכיטעקט, רופט אַרויס אַ גרויסן אָפּקלאַנג יעדעס מאָל וועו ער שאַפט אַ נייעם מין בריק. ער וועט באַצייכנט אַלס איינער פון די טאַלאַנטירסטע און געניאַלע מענטשן אויף דעם געביט. מר. באגאָנס בויען בריקן זיינען ביז איצט הויפּטזעכלעך געשאַפן געווארן אין אייראָפּע, לאַטיין־אַמעריקע און אין מיטעלן מזרח. לעצטנס, ווערן זיינע שאַפונגען אויך געבויט אויף אונזער אַמעריקאַנער קאָנטינענט.

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז לויט אַרנאָלד באַגאָנ'ס פּלענער געבויט געווארן אַ וויכטיקע בריק אין פּאַנאַמאַ, אויף די וועגן פון מאַרטין סאָסא און וויא באָליוואר, וואו עס קרייצן זיך פּאַרשידענע וועגן. די נייע שאַפונג פון אונזער חשובן לאַנדסמאַן ווערט שטאַרק געלויבט פון די באַרופענע קרייזן אין פּאַנאַמאַ, ווייל דאָס וועט פיל פּאַרקלענערן דעם טראַפיק און „פּאַרשטאָפונג" דעם וועג אין יענער געגנט, וואָס אין געוויסע שעהן פון טאָג שאַפט דאָס גרויסע שווערייטן, וווי דאָס איז געווען ביז איצט.

שליסט זיך אָן אַלס מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פּאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל!

לידער וועגן ביאַליסטאָק

די גוט באַקאַנטע און פאָפולערע אָפּטיילונג „פערל פון דער אידישער פּאָעזיע", וואָס וועט געדרוקט יעדע צווייַ וואָכן אין „פּאָרווערטס", און וואָס וועט אָנגעפירט פון די באַוואוסטע פּאָלקלאָר־זאַמלער און פּאָרשערס חנה און יוסף מלאָטעק (א. פּאָרשער), האָט פרייטיק, דעם 28 טן פעברואַר, 1986, געווידמעט לידער וועגן אונזער היים־שטאָט ביאַליסטאָק. דערביי איז אויך געווען געדרוקט אַ וואַרעמער אַריינפיר וועגן דער אַמאָליקער אידישער ביאַליסטאָק און דעם גרויסן „ביאַליסטאָקער יזכור־בוך", וואָס עס האָט אַרויסגעגעבן דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, אין ניו יאָרק. דאָ וועט דרוקן מיר איבער די דריי לידער וואָס איז געווען אין דער דאָזיקער אויסגאַבע פון „פּאָרווערטס".

עס זיינען אויך געווען געדרוקט די נעמען מיט פיל ביאַליסטאָקער אויסגאַבן, אַ בילד פון דר. לודוויק זאַמענהאָף וואָס האָט געשטאַמט פון ביאַליסטאָק, וווּ אויך אַ פּאָטאָגראַפיע פון די באַטייליקטע אין אַ שול און קולטור־קאָנפערענץ אין ביאַליסטאָק, אין 1915. — רעדאַקציע

ביאַליסטאָק

• פון יוסף רובינשטיין

איך זע דיר אַלץ נאָך, ביאַליסטאָק, אין יענע טעג פון שטורעם,
אין יענע טעג, וועו איך, אַ פּליט, בין געווען דיין גאַסט.
איך זע נאָך אַלץ דעם שטאָט־זייגער פון פייערלעשער־טורעם,
ער גייט שוין לויט דער מאָסקווער צייט און זאָגט אָן שטום
דער גאַס:

נישט דו ביסט מער דער באַלעבאָס! אין דיינע קראָמען,
הייזער,
אַ פרעמדער זיצט, וואָס טענהט גאָר אַז ער האָט דיך באַפרייט.
דו שווייגסט מיט טירן צוגעמאַכט, נאָר איבער דיר די
ווייזערס,
פאָרויסגערוקט אַ שעה — זיי טייטלען: ס׳קומט אַ נייע צייט!

די „נייע צייט" געשטעלט האָט זיך מיט רייען ביי די קראָמען,
זי האָט מאַרשירט מיט שטרענגן טראָט אין רויטאַרמייער־ליד,
וואָס האָט פאַרהילכט די גאַס אַרום: „אויב מאָרגן איז מלחמה"
און האָט געלויערט אין די נעכט מיט פרעמדע פּחד־טריט...

און כאָטש די גאַס געפּראַווט האָט אָנגיין לויט דעם אַלטן
שטייגער,
און זיך געמאַכט נישט וויסנדיק, להכעיס אָט דעם בייט,
נאָר מיט אַ שעה פאָרויסגערוקט פון טורעם־הויך דער זייגער
געטייטלט מיט די ווייזערס האָט: עס איז אַ נייע צייט!

אין יענע טעג בין איך צו דיר אַ שטוביקער געקומען,
מיט אומרו־וועגן וויטיקע, פון היטלער־דייטשלאַנד געיאָגט,
דו האָסט מיך דאַמאָלט, ביאַליסטאָק, מיט טריישאַפט
אויפגענומען,
געטיילט זיך אין דיין שווערער שעה מיט אַלץ וואָס האָסט
פאַרמאָגט.

גדליה פון ביאַליסטאָק

• פון מאַני לייב

— גדליה, געדאַלקע פון וואַנען שטאַמסטו,
וואָס דו קלינגסט און קלינגסט אין פרייהייט־גלאָק?
— איך רוף מיט׳ן גלאָק אַז די פרייהייט זאָל קומען,
און שטאַמען שטאַם איך פון ביאַליסטאָק.

— גדליה, געדאַלקע, דו העלדישער בחור,
ווי האָסטו זיך פון פרייהייט דערוואוסט?
— איך האָב די פרייהייט מיט דער מילך געזויגן,
מיט דער זיסער מילך פון מיין מאַמעס ברוסט.

— גדליה, געדאַלקע מיט די בלויע אויגן,
האָט ביאַליסטאָק העלדן אַ סך ווי דו?
— געווען דאָרטן העלדן, ליכטיקע העלדן,
ליגן זיי איצטער אין אייביקער רו.

— גדליה, געדאַלקע, העלד פון העלדן,
ווי קומען אין ביאַליסטאָק העלדן זיין?
— זיי קומען פון בעקער, פון גאַרבער און וועבער,
זיי קומען פון אַרבעטער־נויט און פיין.

— גדליה, געדאַלקע, און דו ביסט אַנטלאָפן
פון ביאַליסטאָק און אין דער וועלט אַווועק?
— דאָס בין איך געלאָפן דורך שטעט און לענדער,
אויף שונאים פון פרייהייט פאַרשפרייטן שרעק.

ביאַליסטאָקער וועבער

• פון ז. סעגאַלאָוויטש

אַמאָליקע וועבערס, ברייט־בערדיקע יידן,
פאַראַרבעטע, שטומע.
איין פּלייצע אַביסל אַ קרומע, —
בייטאָג און ביינאַכט און באַגינען
וועבן און וועבן
אָן זינען.

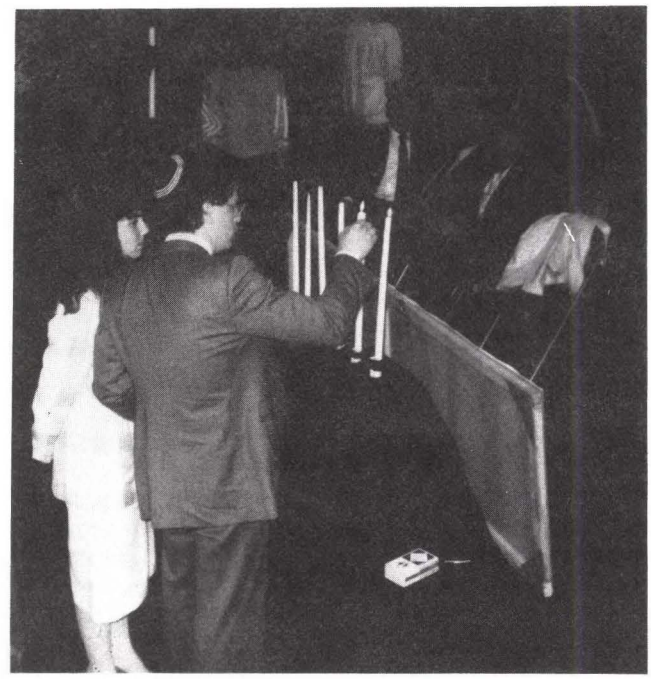
די זון פלעגט די אויגן
דורך פענצטער פאַרבלענדן,
נאָר אַרבעטן, אַרבעטן, גורטן די לענדן,
און דאַנקען דעם בורא
פאַר ברויט און פרנסה...

פון צוגאָב אויף יום־טוב
פלעגט שמייכלען דאָס פּנים,
מיט בעל־הבית געלעבט, נישט ווי שונאים.
געזעסן,
געוועבט
און געצויגן אַ ניגון,
אַ רגע געקאַרגט צו פאַרטרייבן די פליגן.
איין קעטע געענדיקט,
געזומען אַ נייע
און פריי ערשט געווארן...
צו דער לוויה.

גרויסער עולם ביי יערלעכער אַזכרה פאַר די קדושים פון בּיאַליסטאָק און גראָדנע

ווי יעדעס מאָל, האָט אויך האַי־יאָר אַ גרויסער עולם זיך באַטייליקט אין דער געמיינזאַמער אַזכרה פאַר די אומגעבראַכטע קדושים און מאַרטירער וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער און קלוב גראָדנער פריינט האָבן צוגעגרייט און דורכגעפירט. די טרויער פאַרזאַמלונג איז פאָרגעקומען זונטיק בייטאָג, דעם 20 טן אַפּריל, 1986, אין דעם ספּעציעלן דעקאָרירטן אוידיטאָריום פון ביאַליסטאָקער צענטער, אויף 228 איסט בראָדוועי.

גלייך ווי מען איז אַריינגעקומען אים דעם אוידיטאָריום האָט מען דערפילט דעם טרויער און ווייטאָג וואָס באַגלייט

סטיוון רוסעק און פרוי ביים אָנצינדן די יאָרצייט־ליכט.

Stephen Russek and Wife Lighting the Memorials.

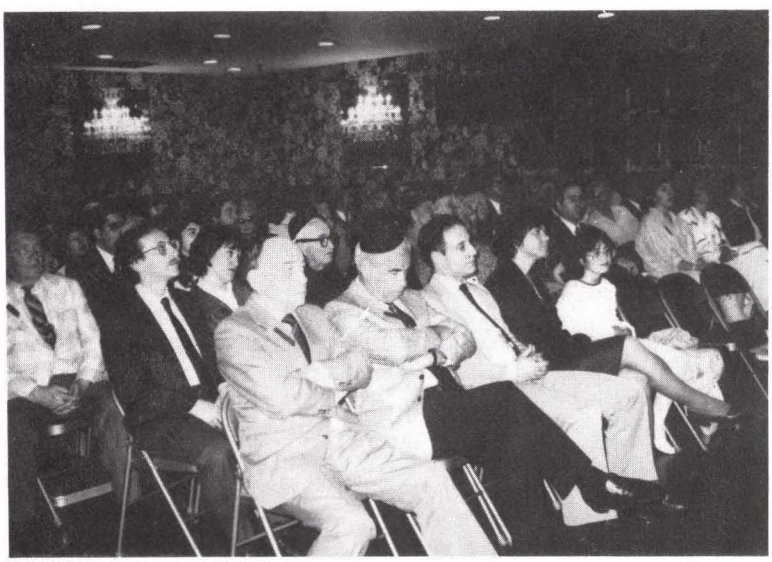
אונז אַלעמען שוין אַזוי פיל יאָרן, צוליב דעם שרעקלעכן אידישן חורבן ביי היטלערן, וואָס מיר וועלן ניט און קיינמאָל ניט פאַרגעסן. דער זאַל און די בינע זיינען געווען ספּעציעל דעקאָרירט מיט פּאַסיקע אויפשריפטן, וואָס האָט אָנגעזאָגט און דערמאָנט וועגן דער פאַרניכטונג פון דער וואונדערבאַרער בליענדער אידישער קהילה אין ביאַליסטאָק און די אַלט פאַרוואָרצלטע קהילה אין גראָדנע. „ניט פאַרגעסן און ניט פאַרגעבן" איז געווען דער לאָזונג וואָס האָט געראָפן און דערמאָנט וועגן די זעכציק טויזנט ביאַליסטאָקער אידן וואָס זיינען אומגעבראַכט געוואָרן פון די נאַציס און די העכער דרייסיק טויזנט אידן אין גראָדנע.

מיט דער ווירדיקער טרויער־פאַרזאַמלונג, אין וועלכער עס האָבן זיך אויך באַטייליקט אַ צאָל יונגע מענטשן, קינדער און אייניקלעך פון די געראַטעוועטע ביאַליסטאָקער און גראָדנער, האָבן אָנגעפירט איסאַק ריבאַלאָווסקי, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און מרס. דאָרא רוסעק, סעקרעטאַרין פון קלוב גראָדנער פריינט. די גאַנצע צייט בעת דער אַזכרה האָט אין זאַל געהערשט אַ

גרויסע שטילקייט און מען האָט געפילט, אַז אַלע אָנוועזנדע לעבן איבער און גייען ווי צוריק צו יענער טרויעריקער צייט וועו דאָס אידישע לעבן אין אייראָפּע איז געווען פאַרטרונקן אין אַ ים פון בלוט און טרערן, חורבן און פאַרניכטונג, וועו די גרויסע וועלט האָט זיך צוגעקוקט גלייכגילטיק און שטילשווייגנדיק צו דער שרעקלעכער אידישער טראַגעדיע.

דער טרויער און ווייטאָג איז אויך געקומען צום אויסדרוק אין די פאַסיקע רעדעס ווי אויך דעם געזאַנג און ספּעציעל תפילות פון דעם באַוואוסטן חזן זאָל זים. דער עולם איז געווען שטאַרק געריירט פון זיין געזאַנג און די תפילות באַגלייטונג. ביז גאָר ריר־ענד איז געווען דער אָנהויב פון דער 43 טער יערלעכער טרויער־פאַרזאַמלונג וועו 43 יונגע מענטשן, פון דעם „צווייטען דור" האָבן מיט אַ איינגעהאַלטענער שטילקייט אַריינמאַרשירט אין אוידיטאָריום, מיט אָנגעצונדענע יאָרצייט־ליכט אין זייערע הענט, וואָס זיינען געשטעלט געוואָרן ביי דער בינע. דערביי האָט חזן סאָל זים אויף אַ טיף־האַרציקן אופן אויסגעזונגען מיט אַ שטילקייט דעם טרויעריקן „אני מאמין" וואָס האָט אַלעמען באַגלייט מיט טרערן אין די אויגן.

דער ערשטער רעדנער איז געווען סעם סאָלאַזש, פּרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. מר. סאָלאַזש, וועלכער איז אַליין אַ געליטענער און על־פּי־נס גערעטעוועטער פון די נאַציס און וועלכער האָט פאַרלאָרן זיין גאַנצער גרויסער משפּחה ביי די היטלעריסטישע מערדערס, האָט אויפגעלעבט יענע טרויעריקע צייט פון מיט קנאַפּע פופציק יאָר צוריק וועו דאָס אידישע לעבן אין אייראָפּע איז געווען אויף הפקר אין די מערדערישע הענט פון די רוצחים. פריינט סאָלאַזש האָט אויך איבערגעגעבן זיינע איינדרוקן פון פוילן, וואו ער איז געווען מיט דער גרופּע ביאַליסטאָקער טוער בעתן ברענגען אין אָרדענונג דעם אַלטן בית־עלמין אויף „באגניאָווקע". ביז גאָר דראַמאַטיש איז געווען די שילדערונג פון סעם סאָלאַזש וועגן זיין באַזוך אין דער היים־שטעטל קנישין, וואָס איז ניט וועיט פון ביאַליסטאָק. זיין אויספיר איז געווען, אַז וועו עס האָט

אַ גרופּע פון פאַרזאַמלטן עולם אין זאַל

A Part of the Audience in the auditorium.

מון ר. צו ל.: דזשערי מאַרקוס, פרידאַ פּאָלאַק און אייריס קראוס
Right to left: Jerry Marcus, Frieda Pollak and Iris Kraus.

ניט געקענט דאָס אידישע לעבן אין פוילן פאַר דער מלחמה און קומט איצט קיין פוילן און זעט ווי דאָס אַלץ איז אָפּגעווישט געוואָרן, קען זיך גאָרניט פאָרשטעלן וועגן דעם שרעקלעכן אידישן חורבן. פריינט סאָלאַזש האָט געזאָגט די קינדער און אייניקלעך פון דער שארית הפליטה, דאָס מיינט די נייע אידישע דורות, איבערצונעמען קיינמאָל ניט צו פאַרגעסן וואָס איז געטאָן געוואָרן צום אידישן פאָלק.

סעם טשודען, וויכטיקער טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און פירער פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מיאַמי ביטש, האָט געזאָגט אַז גרינטלעכן איבערבליק וועגן דער געשיכטע פון אידן אין פאַר׳מלחמה׳דיקן אייראָפּע, באַזונדערס אין פוילן. דאָס איז געווען — האָט מר. טשודען געזאָגט — אַ וואונדערלעכע אידישע וועלט שטענדיק אַרומגערינגלט מיט גוטסקייט, שעפערישקייט און פאַרוואָרצלטע אידישקייט וואָס צו דעם איז ניטאָ (און וואר וויסט אויב עס וועט נאָך זיין) אַ פאַרגלייך. ער האָט דערמאָנט די אָנווועזנדע וועגן יענער טרויעריקער צייט ביי היטלערן ווען די רוצחים האָבן אויסגע׳הרג׳עט מיליאָנען אידן, יונג און אַלט, און די גרויסע וועלט פון ציוויליזאַציע איז צו דעם אַלעם געווען גלייכגילטיק. סעם טשודען, וועלכער איז אַליין אַרויס פון נאַצי־גיהינום דורך ניסים, האָט אָנגעוויזן אַז היטלערס ירושה לעבט אויך אין אונזער צייט, וויייטער זיינען איצט פאַראַן נעאָ־נאַצים און אַנטיסעמיטן פון פאַרשידענעם מין, וואָס זוכן שלעכטס צו אידן. „לאָמיר זיין וואַכזאַם קעגן די שונאים, לאָמיר אָפּהיטן און שטאַרקן אידישקייט" — האָט ער אויסגערופן.

משה׳ל קרעמער, וויצע־פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, וועלכער האָט אויך דורכגעמאַכט דעם נאַצישן וועג פון ליידן און פיין, האָט — אין נאָמען פון קלוב גראָדנער פריינט — געהאַלטן אַ קורצע אָבער טיף איינדרוקספולע רעדע. ער האָט אויפגעלעבט די צייט פון פיין און פאַרניכטונג ביי היטלערן פאַר אידן וואָס צו דעם איז גאָרניט פאַראַן קיין פאַרגלייך אין דער מענטשלעכער געשיכטע. די טראַגישע יאָרן און חורבן ביי די נאַצים, האָט ער געזאָגט, האָט געלערנט די אידן אַז מיר דאַרפן בויען און שטאַרקן אידיש לעבן פאַר זיך. ליידער קענען מיר וויניק רעכענען אויף דער גרויסער וועלט.

אַ קורצע איינדרוקספולע און גוט צוגעגרייטע רעדע האָט געהאַלטן די יונגע געלערנטע אליס קרעמער, די טאָכטער פון משה׳ל און חנה קרעמער. זי האָט אויף אַן אינטערעסאַנטן אופן געשילדערט דאָס אידישע לעבן אין מזרח אייראָפּע און אין פוילן, וואו דאָס אידישע לעבן איז געווען אַ גאַנצע ציוויליזאַציע. אליס האָט אויך געזאָגט אַן איבערבליק וועגן דעם אידישן חורבן ביי היטלערן וואָס האָט איבערגעלאָזט טרויעריקע צייכנס פאַר אַלע וויייטערדיקע דורות. זי האָט אויך אָנגעווויזן אויף די גרויסע אויפטוען און דערגרייכונגען פון מדינת ישראל וואָס פאַרטרעט אין אַ גרויסער מאָס די חרובע אידישע וועלט אין אייראָפּע. אויך אליס האָט געזאָגט אין קינדער פון „צווייטן דור" אָפּצוהיטן דעם אָנזאָג וועגן ניט פאַרגעסן וואָס היטלער האָט געטאָן צום אידישן פאָלק, ווי אויך געדענקען און ציען וויייטער דעם משך פון דעם אַמאָליקן אידישן לעבן אין אייראָפּע.

נאָכדעם האָט געהאַלטן אַ קורצע רעדע פרידא פּאָלאַק פון מאַרלבאָראָ, ניו דזשורזי, וועלכע איז אויך פון דעם „צווייטן דור". פרידא, וועלכע איז אַ טאָכטער פון הערי און חוה קאָסטרע, האָט מיט וויייטאָג געריידט וועגן דעם אידישן חורבן ביי היטלערן און געפון ניט צו פאַרגעסן. חזן סאָל זים האָט, צווישן איין רעדע און די אַנדערע, געזונגען פאַסיקע חורבן־לידער און תפילות וואָס האָט צוגעגעבן געהעריקער שטימונג צו דער גאַנצער איינדרוקספולער אונטערנעמונג.

איסאַק ריבאלאָווסקי האָט דאַן אין ריריעדע וועלטער געריידט צום עולם וועגן די אויפגאַבן פון די ניצול געוואָרענע פון היטלערן פאַר די לעבעדיקע. ער האָט אָנגעוויזן, אַז נאָכדעם ווי דאָס אידישע לעבן אין אייראָפּע איז פאַרניכטעט געוואָרן און עס זיינען דורך דעם אויך געוואָרן ווינציקער אידן אין צאָל דאַרפן מיר, די שארית הפליטה, טאָן אַלץ כדי צו העלפן שטאַרקן דאָס אידישע לעבן. אַמבעסטן קאָן דאָס געטאָן ווערן דורך העלפן בייס צוטראָגן נויטיקער צדקה פאַר אידישע צוועקן. ער האָט גערופן צו העלפן דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן און זיין רוף האָט געהאַט דעם געהעריקן אָפּקלאַנג ביי די אָנוועזנדע. אַ גרויסער טייל פון די אָנוועזנדע האָבן אויפן אָרט צוגעטראָגן ביישטייערונגען אין אָנדענק פון די קדושים, ווי אויך געקויפט יאָרצייט־ליכט פאַר דעם צוועק. אין דעם אַפּיל פון מר. ריבאלאָווסקי האָט מיטגעהאָלפן פרוי דאָרא רוסעק.

אין נאָמען פון די ביאַליסטאָקער, האָבן פאָלגענדע אָנגעצונדן די יאָרצייט־ליכט: בעלא מיליאָם, ליזא און אברהם בערגן, דר. מעטיו און דיאנא קודיש, דזשעק און מארטי פיטלוק, פרידא פּאָלאַק און אייריס קראוס און דזשערי מאַרקוס. דאָס זיבעטע ליכט, אין אָנדענק פון די געפאַלענע העלדן פון דער ישראל־אַרמיי, האָבן אָנגעצונדן ראָוז, סעם און סקאָט סאָלאַזש.

אין נאָמען פון די גראָדנער לאַנדסלייט, וועמען מרס. דאָרא רוסעק האָט צוגערופן צו דער בינע, האָבן די יאָרצייט ליכט אָנגעצונדן פאָלגענדע: יעקב בערגן און פרוי, שרה גארבוס, סטיוועז רוסעק און פרוי, מרס. סידני סיסון, סאָל קאַפּעלושניק און פרוי און אַדאַם אש און פרוי. דאָס זיבעטע ליכט איז אָנגעצונדן געוואָרן פון סעם גאָרבולסקי און פרוי.

די גרויסע אַזכרה איז געשלאָסן געוואָרן פון ראַבאַי מאַקס ב. פאָזנאנסקי, פון ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן.

ראַבאַי פאָזנאַנסקי האָט אויך געזאָגט אַ פאַסיקן קאַפּיטל תהילים נאָכדעם האָט חזן סאָל זים געמאַכט דעם אל מלא רחמים און דער עולם האָט געזאָגט קדיש בציבור. די פאַרזאַמלונג האָט זיך פאַרענדיקט מיט זינגען פון אַלעמען צוזאַמען „זאָג ניט קיינמאָל אַז דו גייסט דעם לעצטן וועג".

פיליפ מעטשניקאָוו, פאַרטנער פון לאַוב און טראָפער, אויף וויכטיקער שליחות אין וואַשינגטאָן

דער באַקאַנטער עקספערט־בוכהאַלטער (סוירטיפאיד פּאָבליב אקאונטאַנט) פיליפּ מעטשניקאָוו, אַ פאַרטנער פון דער גוט באַוואוסטער לאו־פירמע לאועב און טראָפער אין ניו יאָרק, וועלכער איז דער פאַרטרעטער צום ביאַליסטאָקער צענטער און היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מיטגלידער, איז געווען אין וואשינגטאָן מיט אַ וויכטיקער שליחות. מר. מענטשיקאָוו, וועלכער איז אַ באָארד מעמבער פון דער יוניאָן פון אַרטאָדאָקסישע קאָנגרעגעישאָנס אין אַמעריקע, איז

קאָנגרעסמאַן שאָוער (לינקס) מיט פּיליפּ מעטשניקאָוו.

Congressman Scheur (left) with Philip Machnikoff

געווען אַ מיטגליד אין אַ ספּעציעלער דעלעגאַציע פון אידישע פירערס וואָס זיינען לעצטנס געפאָרן אין קאַפּיטאָל היל אין וואשינגטאָן, ד.ס.

זייענדיק אין וואשינגטאָן האָט פיליפּ מעטשניקאָוו באַזוכט עטלעכע סענאַטאָרן און קאָנגרעסלייט מיט וועמען ער האָט אויף אַ פריינטלעכן אופן אַרומגערעדט אַ צאָל וויכטיקע פראַגן וואָס האָט אַ גרויסע באַדייטונג צום געזונט־וועזן פאַר דער היגער אידישער באַפעלקערונג ווי אויך אַנדערע פראַגן אין פאַרבינדונג מיט דעם גוטס לטובת דער אידישער געמיינדע. צווישן אַנדערע האָט מר. מעטשניקאָוו געהאַט אַ באַגעגעניש מיט דעם ניו יאָרקער סענאַטאָר אלפאָנסע ד׳אמאטא און קאָנגרעסמאַן דזשעימס ה. שאָוער.

אין זיין שמועס מיט די צוויי רעגירונגס־פאַרטרעטער פון ניו יאָרק, האָט מר. מעטשניקאָוו אָנגעוויזן אויף דער וויכטיקייט פון אויפהאַלטן און ניט פאַרקלענערן די רעגירונגס־פאָנדן פאַר אויסהאַלטן און שטאַרקן געזונט־וועזן, ספּעציעל פאַר עטאַבלירטע אַלטע אינסטיטוציעס, צווישן וועלכע עס איז אויך די ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשן. מען טאָר ניט דערלאָזן, האָט ער צוגעגעבן, אַז אַזעלכע פאָנדן פאַר דאָזיקע וויכטיקע צוועקן זאָלן פאַרקלענערט און געשניטן ווערן, אין פאַרבינדונג מיט דעם פּראָיעקט פון דעם גראהאם־גרודמאַן פעדעראַלן בודזשעט, ווי געוויסע ווילן דאָס.

פיליפּ מעטשניקאָוו האָט מיט די רעגירונגס געזעץ־געבער אויך דיסקוטירט די פראַגע וועגן אַמעריקעס פאַרקויפן געוועור צו אַראַבישע לענדער, וואָס געוויסע קרייזן ווילן דאָס דורכזעצן אין וואשינגטאָן. ער האָט אויפגעוויזן ווי שעדלעך אַזאַ האַנדלונג איז ניט בלויז פאַר דער באַדראָטער מדינת ישראל, נאָר אויך פאַר אַמעריקע און פאַר דער זיכערקייט פון שלום אין מיטעלן מזרח בכלל.

זייענדיק אין וואשינגטאָן האָט מר. מעטשניקאָוו געהאַט אַ געלעגנהייט זיך צו באַטיילקן אין דעם גרויסן איינדרוקספולן „יום השואה־טאָג" צערעמאָניע אין דער ראָטאָנדא פון קאַפּיטאָל־היל, וואָס ווערט יעדן יאָר אין דער צייט (אין דער וואָך פון כ״ז ניסן) דורכגעפירט אויף אַ זעלטענעם איינדרוקספולן אופן. דער דאָזיקער טרויער־טאָג וואָס ווערט אָפּגעהיט מיט גרויס ווירדע פון די אַמעריקאַנער רעגירונגס קרייזן, ווערט דורכגעפירט פון דער ספּעציעלער מעמאָריעל האָלאוקאָסט קאָמיסיע, וואָס עס האָט באַשטימט נאָר מיט עטלעכע יאָר צוריק פרעזידענט קאַרטער.

מר. מעטשניקאָוו גיט איבער, אַז ביי דער גרויסער טרויער־צערעמאָניע האָבן געערעדט די סענעטאָרן דאָל און בוירד, וועלכע האָבן אָנגעוויזן, אַז עס דאַרף געטאָן ווערן אַלץ, כדי אויפצוהאַלטן אויף שטענדיק דעם וויסן און לערע וואָס היטלער האָט געטאָן צו זעקס מיליאָן אידן ווי אויך צו מיליאָנען אַנדערע. מען טאָר דאָס קיינמאָל ניט פאַרגעסן. אַ גאָר רירענדע רעדע האָט געהאַלטן דער באַקאַנטער שרייבער עלי ויזעל, פאָרזיצער פון דער קאָמיסיע, וועלכער האָט באַדאַנקט דער אַמעריקאַנער רעגירונג פאַר דער פאַרשטענדעניש אויפצוהאַלטן דעם אָנדענק פון די קדושים און מארטירער. פאַרשידענע כאָרן פון וואשינגטאָן האָבן אויך געזונגען אידישע און העברעאישע לידער וואָס האָט געמאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק אויף אַלעמען.

אונזער גוטער פריינט פיליפּ מעטשניקאָוו איז צוריקגעקומען אַ העכסט צופרידענער פון זיין באַזוך אין וואשינגטאָן, און פון די וויכטיקע אים אָנגפאַרטרויעטע אויפגאַבן, וואָס ער האָט דאָרט דורכגעפירט מיט דערפאָלג.

אַ דערמאַנונג וועגן דעם יערלעכן מיטגליד אָפּצאָל

די אָנפירערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן אין ניו־יאָרק, דאַנקט אַלע מיטגלידער וואָס האָבן שוין אַריינגעשיקט זייער יערלעכער מיטגלידס־אָפּצאָל. אונזער אינסטיטוציע איז שטאָלץ מיט אייך אַלעמען, וויל דורך דעם וויזיט איר אַרויס די טריישאַפט און צוגעבונדנקייט צו אונזער גרויסער נוצלעכער און וויכטיקער פאָלקס־אינסטיטוציע.

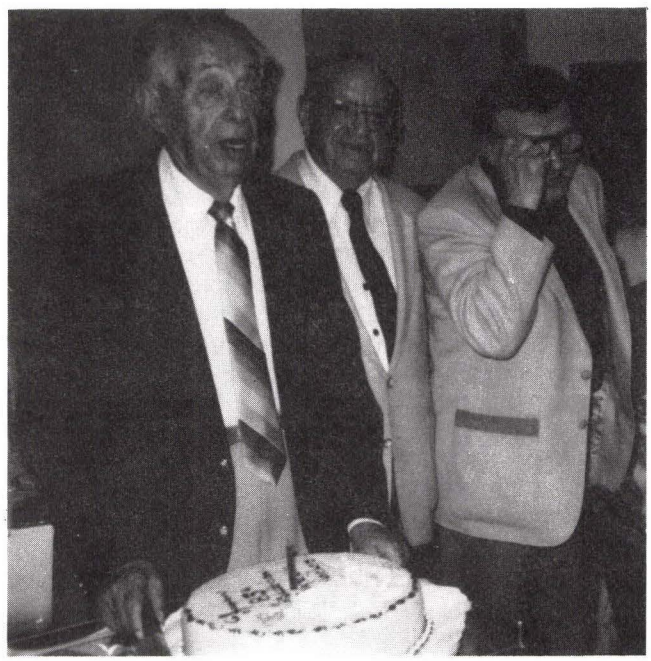
מיר וועלן זיך גלייכצייטיק מיט אַ רוף צו די אַלע וועלכע האָבן ביז איצט ניט אַריינגעשיקט זייערע „דיוס", אַז זיי זאָלן דאָס טאָן גלייך און דורך דעם דערפילן אַ וויכטיקע פליכט. מיט בעטן אונזערע מיטגלידער, אַז זיי זאָלן פאַראינטערעסירן זייערע פריינט און קינדער, אַז זיי זאָלן זיך אָנשליסן אויך אַלס מיטגליד פון דעם גוט־באַקאַנטן ביאַליסטאָקער צענטער.

דאָס וועט נאָך מער העלפן פאַרשטאַרקן די גרויסע אינסטיטוציע וואָס טוט אַ נאָבעלער אַרבעט פאַר די פיל עלטערע איינוואוינער, ווי אויך ביים העלפן אין די אַקטיוויטעטן פאַר מדינת ישראל און פאַר אידישע אינטערעסן.

רובין בינדלער — 85 יאָר

פריינט רובין בינדלער, דער חשובער און באַליבטער ערן־פּרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, האָט לעצטנס געפּייערט זיין 85 טן געבורטסטאָג. ווי זיין שטייגער איז, איז ער נאָך פיל מיט מוט און שטאַרקייט פאַר די אַקטיוויטעטן פאַר אונזער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, ווי ער איז דאָס אַלע יאָרן.

רובין בינדלער, וועלכער איז געבוירן געוואָרן אין דעם

רובין בינדלער (לינקס), רעדט ביי דער פּייערונג לכבוד זיין 85 טן געבורטסטאָג. עס שטייען: איסאַק ריבאַלאָווסקי (צענטער) און סאַלאַזש.

Rubin Bindler (left) speaking at the celebration of his 85th anniversary. With him are, Izaak Rybal (center), and Sam Solasz.

שטעטל טרעסטינע, לעבן ביאַליסטאָק, איז געקומען קיין אַמעריקע אין יאָר 1910. ער האָט פון אָנהויב געלערנט אין האַי־סקול און נאָכן גראַדואירן, וועו ער איז געווען 18 יאָר, איז ער צוזאַמען מיט זיין ברודער, סאָל, אַריין אין ביזנעס.

ער איז גלייך דאָ געוואָרן אַקטיוו אין געזעלשאַפטלעכן לעבן. ער איז געווען איינער פון די גרינדער פון גאָניאָנדז־טרעסטינער סאָסייעיטי וואו ער איז טעטיק פאַר פיל יאָרן. פון אָנהויב איז ער טרעזשורער פון דער אָרגאַניזאַציע און שפּעטער איז ער געוואָרן דער פּרעזידענט. ער האָלט די גאַנצע צייט אָן דעם אַמט און פירט די סאָסייעיטי מיט אַ קליינער צאָל טרייַע מיטגלידער. זיי שטיצן דעם ביאַליסטאָקער צענטער אַלע יאָרן, אידישע נויטן און מדינת ישראל.

רובין בינדלער איז געווען איינער פון די ערשטע גרינדער און טרייַע אַקטיוויסט טויער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן און ער ווערט זייער געשעצט פון אַלעמען. אַ געוויסע צייט איז ער געווען פּרעזידענט פון דער אינסטיטוציע, און אין פאַרלויף פון די לעצטע יאָרן איז ער ערן־פּרעזידענט.

אונזער ליבהאַרציקער פריינט בינדלער האָט אַ טראַדיציע, פאַר פיל יאָרן, צו שאַפן גרויסע סומעס געלט צו זיין געבורטס־טאָג וואָס פאַלט אויס שבת הגדול, ביי זיינע פילצאָליקע פריינט און ביזנעס־פאַרבינדעטע. און אָט די געלטער גיט ער אַוועק פאַרן ביאַליסטאָקער צענטער און היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן.

דער באָארד אָוו גאָווערנאָרס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים האָט איינגעאָרדנט אַ פיינעם דינער לכבוד רובין בינדלער, מיט אַ ספּעציעלן קעיק. אַלע אָנוועזנדע האָבן אים געוואונטשן פיל יאָרן פון געזונט און נחת אין זיין משפּחה. מען האָט אים אויך געוואונטשן צו זיין טעטיק פאַר די נאָבעלע צילן וואָס ער האָט זיך געשטעלט פאַר אַן אויפגאַבע מיט יאָרן צוריק.

אידישע ספּאָרטלער אין דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק

דאָ ווייטער דרוקן מיר אַ פּאָטאָגראַפּיע פון אידישע ספּאָרטלער אין דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק. דעם בילד איז געמאַכט געוואָרן קורץ פאַרן אויסברוך פון דער צווייטער וועלט־מלחמה. די ספּאָרטלער האָבן געהערט צו דעם גוט באַקאַנטן ספּאָרט־קלוב אין ביאַליסטאָק „זשידאָווסקי קלוב ספּאָרטאָווי" — Z.K.S. דאָס בילד האָט אונז צוגעשיקט אונזער גוטער לאַנדסמאַן א. וועלער, פון טאָראָנטאָ, קאַנאַדע. ווי ער שרייבט אונז אין זיין בריוו, האָט ער די פּאָטאָגראַפּיע באַקומען פון אונזער לאַנדספרוי ליזאַ גראָכאָווסקי, וועלכע וואוינט אין שיקאַגאָ.

אויף דער פּאָטאָגראַפּיע זיינען די אַמאָליקע גוט באַקאַנטע ספּאָרטלער: מ. ווייגאָדסקי, ג. בורשטין, א. וועלער (באַקאַלע), ש. שווארץ, מ. גאָלדבערג, ש. באַכאַטשעווסקי, ז. רייזנער, י. באַראָן, וועלוועל רוטקאָווסקי, ח. קושנער (דער באָקסער) און דער טויערמאַן גדליה זשוקאָווסקי.

פון אַלע זיינען געבליבן לעבן בלויז שמוליק בארטשעווסקי, מאַקס גאָלדבערג און א. וועלער. בארטשעווסקי וואוינט איצט אין אויסטראַליע, גאָלדבערג איז אין אַרגענטינע און וועלער אין קאַנאַדע. די דריי לעבנגעבליבענע זיינען אויף דער פּאָטאָגראַפּיע באַצייכנט מיט אַן (X).

אונזערע העלדן און מאַרטירער

• פון בנימין אָבעלסקי (סקאָקי, איל.)

מיר דרוקן דאָ איבער איינעם פון די לידער פון בנימין אַבעלסקי ע״ה, וועלכער איז לעצטנס געשטאָרבן. דאָס ליד איז געווען געדרוקט אין דעם „ביאַליסטאָקער שטימע״ צום 40־טן יאָרטאָג נאָכן אויפשטאַנד אין ביאַליסטאָקער געטא. — רעדאַקציע.

אייער גבורה שפיגלט זיך אָפּ פאַר מיינע אויגן,
וועז מיר שטייען ביי אייער מאַסן־קבר די קעפּ געבויגן.
עס ציטערן אין מיר מיינע וויטיקלעכע גלידער,
און עס קלינגען אָפּ מיינע טרויעריקע לידער.

די וואַכזאַמע נעכט שלינגען איין מיינע טעג,
מיט טרויער און אומעט גייען אונזערע יאָרן אַוועק.
די זון איז פאַר אונז פאַרשטעלט יעדן טאָג,
דער בלויער הימל איז פאַרצויגן מיט אַ שוואַרצן קלאָג.

עס נאָגט אין מיר כסדר די טרויעריקע צייט,
וועד קען דאָס פאַרשטיין ווי מיין בלוט אַזוי שרייט.
כ׳וויל ניט זאַלצן מער דעם ים מיט אונזערע טרערן,
אָבער דעם ווייַ־געשריי פון די קדושים מוזן מיר הערן.

נישט געווען די קראַפט וואָס זאָל אייך באַפעלן צו שווייגן,
דער ברויזנדער געפיל פון נקמה האָט אָנגעהויבן שטייגן.
דער האַס און אומדערשראָקנקייט פאַר ביקס און שווערד,
אין ווידערשטאַנד מיט די נאַציס האָט איר זיך געווערט.

מיט אַ געפיל פון נקמה האָט איר אייערע אויגן אויף אייביק פאַרמאַכט,
געפאַלן זיינען די ביאַליסטאָקער העלדן אין דער ניט גלייכער שלאַכט.
רויט איז געוואָרן די ערד פון אייער הייליקן בלוט,
מיט כבוד און ערע אויף אייביק איר רוט.

אייער העלדישער ווידערשטאַנד אין אונזער געשיכטע אַריין,
דער כבוד פון אידישן פאָלק איז דערהויבן דורך אייער פיין.
מיט טרויער און אומרו מיט הערצער וואָס קלאָגן,
מיר ציען כסדר דעם טרויער נאָכן גרויזאַמען חורבן.

ליבע שוועסטער און ברידער מיר האָבן אייך פאַרלאָרן,
אָבער פריש וועט אייער אָנדענק זיין אין אונזער זכרון.

קויפט און העלפט פאַרשפרייטן

דעם נייעם גרויסן

ביאַליסטאָקער יזכור־בוך

מיר דריקן אויס אונזער צער און טיפסטן מיטגעפיל צו אונזער חשובער לאַנדספרוי און פריינדין

חייקע אַבעלסקי

און איר ליבן זון

סידני

צוליבן טויט פון זייער טיערן אומפאַרגעסלעכן מאַן און פאָטער

בנימין אַבעלסקי ע״ה

איך מיט מיין פרוי, נעשקע, זיינען געווען לאַנגיאָריקע גוטע פריינט מיט בנימין ע״ה און אונזער לאַנדספרוי חייקע.

מיר וואונטשן, אַז די משפחה זאָל מער ניט וויסן פון קיין צער.

יוסף און נעשקע דאָברימאַן
סקאָקי (אילל.)

בענקשאַפט נאָך ביאַליסטאָק
און טרייסאַמקייט פון קינדער

דאָס ווייטערדיקע ליד וואָס מיר דרוקן דאָ האָבן מיר באַקומען צוגעשיקט פון די קינדער פון טשאַרלס און רות שיינמאַן וואָס איז געשריבן געוואָרן אין אידיש (מיר דרוקן דאָס אויך אין דער ענגלישער איבערזעצונג אין דער היינטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע"). דאָס ליד, וואָס איז געשריבן געוואָרן מיט 45 יאָר צוריק ברענגט אַרויס די גרויסע ליבע און בענקשאַפט צו ביאַליסטאָק, אונזער אַלעמענס געוועזענער טייערע אידישע היים־שטאָט, וואָס איז פאַרניכטעט געוואָרן פון די היטלעריסטישע רוצחים.

טשאַרלס און רות שיינמאַן זיינען געקומען קיין אַמעריקע, פון ביאַליסטאָק אין יאָר 1923, און זיי האָבן זיך דאָן באַזעצט אין שיקאַגאָ וואו זיי האָבן אויפגעבויט אַ פיינע משפחה. זיי האָבן שטענדיק מיט זיך געטראָגן די גרויסע ליבע און בענקשאַפט צו דער אידישער ביאַליסטאָק. צוזאַמען מיט אַנדערע לאַנדסלייט, איז דאָס פאָרל אַלע יאָרן געווען זייער אַקטיוו אין שיקאַגאָ פאַר די אינטערעסן פון אונזערע לאַנדסלייט און די אַלטע היים, ווי אויך פאַר אידישע אינטערעסן בכלל. די שיינמאַנ׳ס זיינען אויך געווען גוטע פריינט און וואַרעמע שטיצערס פון דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, אין ניו יאָרק. טשאַרלס שיינמאַן איז געשטאָרבן אין 1980, אין עלטער פון 85 יאָר זיין פרוי, רות, איז געשטאָרבן אין 1981, אין עלטער פון 83 יאָר.

אין זייער באַגלייט־בריוו מיט דעם צוגעשיקטן ליד, שרייבן די קינדער צווישן אַנדערעס: „דער ליכטיקער אָנדענק פון אונזערע ליבע טאַטע־מאַמע ווי אויך די פּאָעמע „איך בענק נאָך דיר ביאַליסטאָק", וועט שטענדיק לעבן אין אונזערע הערצער". די טרייַע קינדער פון טשאַרלס און רות שיינמאַן, וועלכע היטן אויף אַזאַ ווירדיקן אופן אָפּ דעם אָנדענק פון די פאַרשטאָרבענע טאַטע־מאַמע, זיינען: שוירלי און איזידאָר שיינמאַן, ווי אויך בויטריס און סעם דאָלין. זיי היטן אויך אָפּ ווי געהעריק אין זייער איצטיקן לעבן די גוטע מעשים פון זייערע אומפאַרגעסלעכע עלטערן.

דאָס דאָזיקע ליד און וועגן דרוקן דאָס אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע", איז דורכגעפירט געוואָרן מיט דער פאַרמיטלונג פון אונזער גוטן לאַנדסמאַן, מיטגליד פון באָארד אָוו גאָווערנאָרס פון ביאַליסטאָקער צענטער, יוסף דאָבריסאַן, אין שיקאַגאָ.

און אָט איז דאָס ליד „איך בענק נאָך דיר ביאַליסטאָק" פון טשאַרלס שיינמאַן, געשריבן מיט העכער פערציק יאָר צוריק, וואָס די טרייַע קינדער היטן אָפּ מיט גרויס ליבע:

איך בענק נאָך דיר ביאַליסטאָק

• פון טשאַרלס שיינמאַן (שיקאַגאָ)

ביאַליסטאָק ביאַליסטאָק!
איך בענק נאָך דיר פיל,
דאָ אין רוישיקן לעבן
און ביינאַכט אין דער שטיל.

עס טראָגן מיר אַריבער,
אַהין די חלומות,
מיט עראינערונגען פול
זיינען מיינע רעיונות.

איך זע איצט די שטאָדט
אין איר גלאַנץ און איר פּראַכט,
וואו מיר אונזער יוגנט
האָבן דאָרטן פאַרבראַכט.

די גאַסן באַזאַרנע, סוראַזער
ניקאָלאַיעווסקי, ניישטאָדט
פּיאַסקעס, די נאָווע.
און ווער פון אונז לאַנדסלייט
געדענקט ניט אַ שטייגער,
אין צענטער פון שטאָדט,
אונזער שטאָדטישן זייגער.

און אין וואַלד, דער „זווערינעץ",
ער ציט זיך גאָר ווייט,
וואו פאַרבראַכט האָבען פילע
פון אונז דאָרט אַ צייט.

אַ גוליאַנע אין גאָרטן,
גאַנץ אָפּט ביי דער נאַכט,
אויך דאָרט אונזער יוגנט
ניט שלעכט האָט פאַרבראַכט.

איך טרוים און עס בענקט זיך
מיר ווילט זיך דאָרט פליען,
מיין האַרץ זי צוגעהט,
אַהין זי טוט ציען.
ס׳איז שוין ניט די ביאַליסטאָק,
דאָס וואָס געווען
דאָך איך בענק נאָך דיר ביאַליסטאָק
איך וויל דיר נאָך זען.

43טע ביאַליסטאָקער־גראָדנער הזכרה־פאַרזאַמלונג, זונטיק, דעם 29טן מערץ, 1987

אַזוי ווי יעדעס יאָר וועלן אויך דעם יאָר די ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט אָפּהאַלטן אַ געמיינזאַמע הזכרה־פאַרזאַמלונג נאָך זייערע קדושים, 43 יאָר נאָך זייער אומקום בייַ די נאַציס, ימ״ש. דער יזכור וועט פאָרקומען זונטיק בייטאָג, דעם 29טן מערץ, 1987, אין דעם גרויסן אוידיטאָריום פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוועי, נ.י.

מיר דערוואַרטן, אַז די הזכרה וואָס וועט אָפּגעהאַלטן ווערן דעם יאָר וועט זיין אַזוי באַדייטפול און רירענד אַזוי ווי פאָריקן יאָר. מער אייַנצלהייַטן וועלן פאַרעפנטלעכט ווערן דורך בריוו צו אַלע לאַנדסלייט און אין דער פרעסע.

מיר בעטן די לאַנדסלייט און פריינט פון ביאַליסטאָק און גראָדנע צו רעזערווירן די דאָזיקע דאטע, און אָפּגעבן געהעריקן כבוד די קדושים און מארטירער.

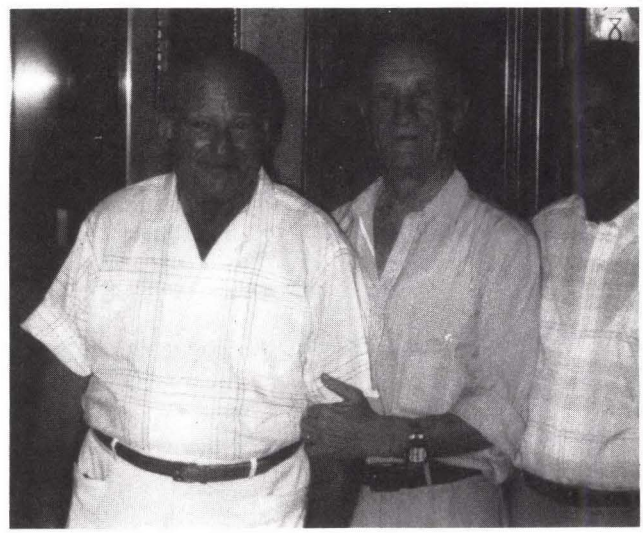
אויך דעם יאָר ווערן דערוואַרט א גרויסע צאָל דערוואקסענע קינדער פון אונזערע געראטעוועטע לאנדסלייט פון היטלערן; דער א.ג. „צווייטער דור", וואָס וויזיט ארויס א גרויסן אינטערעס אויפצוהאלטן דעם וויסן און אָנדענק וועגן דעם אידישן חורבן ביי היטלערן.

אַ זעלטענע באַגעגעניש פון לאַנדסלייט

• פון איסאַק ריבאַלאָווסקי

אין צייט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה בין איך געווען פאַרוואָגלט אין דער ווייטער גוט באַקאַנטער שטאָט טאַשקענט, וואָס איז די הויפּט־שטאָט פון דער סאָוועטישער אוזבעקיסטאַן. צווישן די פּריינט און באַקאַנטע וואָס איך האָב דאָרט געהאַט איז אויך געווען אונזער גוטער און חשובער לאַנדסמאַן מאַקס גאָלדבערג. מיט אים האָב איך זיך געהאַלטן נאָענט, מיר האָבן געוואוינט כמעט צוזאַמען. צום סוף פון דער מלחמה, ווען עס האָט זיך אָנגעהויבן די רעפּאַטריאַציע פון די מלחמה־פּליטים, האָב איך אַפּילו געהאָלפן דעם גוטן חבר מיינעם אַרויסצופֿאָרן פון סאָוועט־רוסלאַנד.

נאָך דער מלחמה איז מאַקס גאָלדבערג אַוועקגעפֿאָרן קיין אַרגענטינע וואו ער האָט אויפגעבויט אַ נייע צופֿרידענע היים אין בוענאָס אייראָס, און צוזאַמען מיט זיין פּרוי געשאַפֿן אַ פיינע פאַמיליע. יעדעס מאָל ווען איך פלעג פֿאָרן אויף אַ באַזוך קיין

שמחה בלומשטיין, מאַקס גאָלדבערג און מ. גאָלדבערג (בלומשטיין)

From Right to Left: Simche Blumstein, Max Goldberg, Max Goldberg-Blumstein.

אַרגענטינע האָב איך זיך דאָרט אויך באַגעגענט מיט מאַקס גאָלדבערג, מיר האָבן פאַרבראַכט אויף אַ גוטן אופן און, פאַרשטייט זיך, אויך פיל געריידט וועגן דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק, וועגן דער מלחמה־צייט וואו מיר האָבן צוזאַמען פאַרבראַכט אין טאַשקענט. אין אונזערע שמועסן האָט מאַקס שטענדיק אויך אויסגעדריקט דעם וואונטש, אַז ער וואָלט וועלן קומען אויף אַ באַזוך אין אַמעריקע, זיין אין ניו יאָרק, און אפשר וועט ער דאָ געפינען עמיצן פון זיינע משפּחה־מענטשן וועגן וועמען ער האָט ניט געהערט פון זינט דעם אויסברוך פון דער צווייטער וועלט־מלחמה.

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָב איך באַקומען אַ בריוו פון מאַקס גאָלדבערג, אַז ער מיט זיין ליבער פרוי, פּעני, קומען אויף אַ באַזוך קיין ניו יאָרק און איך זאָל פאַר אים העלפן צוגרייטן אַ קליינעם ניט טייערן האָטעל אין דער געגנט וואו איך וואוין, אין ברוקלין, נ.י. ער האָט אויך ביי מיר געבעטן, אַז איך זאָל פאַר אים דאָ העלפן אויפזוכן פריינט, לאַנדסלייט און באַקאַנטע, מיט וועמען ער איז צוזאַמען געווען אין צייט פון דער מלחמה אין טיף־רוסלאַנד. איך האָב אים, פאַרשטייט זיך, געענטפערט אַז איך וועל זיך באַמיען צו דערליידיקן פאַר אים וואָס ער האָט ביי מיר געבעטן.

דערווייל האָב איך זיך דערמאָנט, אַז אין די טראָמפּ־הייזער, אין בראיטאָן ביטש וואוינט אַ איד מיטן נאָמען בלומשטיין, וואָס האָט פריער געהייסן מאַקס גאָלדבערג נאָר האָט געביטן זיין פאַמיליע־נאָמען. איך האָב דאָס געוואוסט פון דעם, ווייל דער דאָזיקער מאַקס גאָלדבערג (בלומשטיין) איז אַ טרייער מיטגליד פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. אַזוי איז אויך זיין אינגערער ברודער, שמחה בלומשטיין, וועלכער וואוינט אויך אין ברוקלין. ביידע האָבן אין צייט פון דער מלחמה דורכגעמאַכט ליידן ביי היטלערן, זיי זיינען געקומען קיין אַמעריקע און דאָ, אין ניו יאָרק אויפגעבויט נייע גוטע היימען און פאַמיליעס מיט זייערע פרויען.

ווען איך האָב אָנגעהויבן זוכן דעם דערמאָנטן מאַקס גאָלדבערג — וואָס האָט געענדערט זיין פאַמיליע־נאָמען אויף בלומשטיין — איז דאָס מיר ניט לייכט אָנגעקומען. דאָס איז דערפאַר, ווייל דער דערמאָנטער גאָלדבערג־בלומשטיין איז ניט אין טעלעפֿאָן־בוך. אָבער מיר צו הילף איז געקומען מיין ליבע פרוי מאלי, וועלכע האָט אויף אַן אומדערמידלעכן אופן געזוכט, געפרעגט און ניט אויפגעגעבן ביז מיר האָבן געפונען דעם ריכטיקן אַדרעס. ווען מיר האָבן דערציילט דעם מאַקס גאָלדבערג־בלומשטיין וועגן יענעם מאַקס גאָלדבערג פון בוענאָס אייראָס, וועלכער קומט מיט זיין פרוי אויף א באַזוך קיין ניו יאָרק, האָט ער זיך שטאַרק דערפריידט פון דעם. אַזוי איז אויך געווען מיט זיין אינגערן ברודער, שלמה. אויסער דעם וואָס זיי זיינען גוטע יוגנט־חברים און פריינט איז עס אויך דערפאַר, ווייל מאַקס גאָלדבערג, פון אַרגענטינע, מיט די צוויי ברידער (מאַקס גאָלדבערג־בלומשטיין און שמחה בלומשטיין) זיינען לייבלעכע קאָזינס; די מוטערס פון ביידע זיינען געווען שוועסטער. מאַקס גאָלדבערג פון בראיטאָן־ביטש האָט אויך באַשלאָסן, אַז אין פאַרלויף פון דער צייט וואָס די געסט וועלן זיין אין ניו יאָרק, זאָלן זיי איינשטיין אין זיין הויז וואו זיי וועלן באַקומען אַ באַהאַנדלונג ווי נאָענטע אייגענע משפּחה־מענטשן. דאָס פֿאָרל פון בוענאָס אייראָס איז געווען אויך אין הויז פון דעם אינגערן ברודער, ווי אויך אין מיין הויז. זיי האָבן די גאַנצע צייט זיך געפילט ווי ביי אייגענער גוטער משפּחה.

ווען עס איז געקומען דער טאָג ווען מאַקס גאָלדבערג מיט זיין פרוי, פאניא, האָבן געדאַרפט אָנקומען פון אַרגענטינע קיין ניו־יאָרק, זיינען מיר: די צוויי היגע ברידער, מאַקס און שמחה, ווי'..יך איך, אַרויסגעפֿאָרן צום קענעדי לופט־פעלד אין ניו יאָרק אָפּוואַרטן די ליבע געסט. די באַגעגענעניש פון די קוזינס איז געווען אַ טיף־רירענדע. זיי האָבן זיך געקושט און געהאַלזט, ניט געקענט אָפּרייסן איינער פון אַנדערן. און דאָס איז ניט קיין וואונדער; זיי האָבן זיך דאָך ניט געזען פון זינט דעם אויסברוך פון דער צווייטער גרויזאַמער וועלט־מלחמה, שוין העכער 46 יאָר.

אין פאַרלויף פון דער גאַנצער צייט וואָס די געסט פון בוענאָס־אייראָס זיינען געווען אין ניו יאָרק, האָבן מיר אַלע זייער גוט פאַרבראַכט. דאָס איז געווען אין די היימען פון די היגע קוזינס, ווי אויך אין הויז פון מיר און מיין ליבער מאלי. מיר פלעגן זייער אָפט אַרויסגיין אין פאַרשידענע פלעצער אויף באַזוכן, מיר פלעגן אַרויסגיין אין רעסטאָראַנען, דאָס זיינען באמת געווען טעג פון גרויסן פרייד וואָס מיר אַלע וועלן דאָס לאַנג געדענקען.

זייענדיק דאָ האָט דאָס פֿאָרל פון אַרגענטינע אויסגעדריקט דעם וואונטש, אַז זיי ווילן באַזוכן דעם ביאַליסטאָקער צענטער

די פאַמיליע גאָלדבערג־בלומשטיין און איסאַק מיט מאַלי ריבאַלאָווסקי

The Goldberg-Blumstein Family, Molly and Izaak Rybal.

און היים פאַר עלטערע מענטשן, וועגן וואָס זיי האָבן פיל געהערט ביי זיך אין בוענאָס אייראס. זיי זיינען געקומען אין אונזער גרויסער פאָלקס־אינסטיטוציע און האָבן באַוואונדערט אַלץ וואָס זיי האָבן דאָ געזאָגט, אַז איצט ערשט ווען זיי זען דעם צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן מיט זייערע אייגענע אויגן פאַרשטייען זיי גוט פאַרוואָס די פירער און טוער פון דעם צענטער דאָ ווערן דורך אַלעמען שטאַרק געלויבט. מען קאָן זיך גאָרניט פאָרשטעלן, האָבן זיי זיך אויסגעדריקט, וויפל כבוד די אינסטיטוציע ווי אויך נוצן ברענגט דעם אידישן פאָלקס־לעבן אין אַמעריקע, דאָס ברענגט אויך גרויס פּרעסטיזש אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אומעטום.

נאָכן זיין אַ געוויסע צייט אין ניו יאָרק און דאָ פאַרברענגען אויף אַ גוטן אופן האָט דעם פּאָרל פון אַרגענטינע דערוואַרט אַ צווייטע גרויסע איבערלעבעניש. מאַקס גאָלדבערג מיט זיין פרוי זיינען נעמלעך אַוועקגעפאָרן קיין סאַראַטאָגאַ ספּרינגס, נ.י. צו זיין גוטן פריינט אברהם גוט, מיט זיין פרוי פּעני, וועלכע וואוינען דאָרט. אברהם גוט מיט מאַקס גאָלדבערג האָבן אין צייט פון דער מלחמה געדינט צוזאַמען אין דער אַרמיי, זיי האָבן זיך דאָרט געהאַלטן ווי צוויי גוטע ברידער. אָבער ווי נאָר די מלחמה האָט זיך פונאַנדערגעפלאַקערט האָבן זיך ביידע צעשייידט און ניט געזען איינער דעם אַנדערן אין פאַרלויף פון העכער 40 יאָר. נו, עס איז זיך לייכט פאָרצושטעלן זייערע איבערלעבענישן אין סאַראַטאָגאַ ספּרינגס, נ.י. און דאָס גוטע און היימע פאַרברענגען אין הויז פון אברהם און פּעני גוט.

נאָכדעם זיינען מאַקס גאָלדבערג מיט זיין פרוי אָפּגעפאָרן אויף אַ באַזוך קיין מדינת ישראל, וואו זיי האָבן זיכער געהאַט אַ נייע גרויסע איבערלעבענישן. זיי וועלן די גאַנצע רייזע מסתמא לאַנג געדענקען.

מען דאַרף צום סוף צוגעבן, אַז אין דעם צונויפּירן נאָענטע משפּחה־מענטשן ווי אויך לאַנדסלייט, האָט אַ גרויסן חלק אויך אונזער ביאַליסטאָקער צענטער. ווייל אַ דאַנק אונזער צענטער האָט מאַקס גאָלדבערג פון אַרגענטינע געהאַט צו וועמען צו שרייבן, פרעגן און זוכן, ווי אויך געפונען וועמען ער האָט געזוכט.

מיין זיידע

• פון סאָל קרים

מיין זיידע, וועו איך זאָל אייך דערציילן וועגן ביידע,
ס׳הייסט וועגן באָבע און זיידע.
וואָלט עס גראָדע געווען שווער.
כאָטש מיין באַגער
איז צום דערציילן אַלץ וואָס איך געדענק,
וועגן מיין שטאַם מיין וואָרצל און סיינק.

אָבער דער באָבען געדענק איך בלויז,
ווי דורך אַ נעץ פאָרען זיך אין הויז.
נאָר איר געשטאַלט פאַר מיינע אויגן זע איך,
אַ קליינע, אַ שיינע, פלינק און גיך.

געבליבן איז מיר יאָ,
מיין זיידע פאַרבאַקן ערגעץ דאָ,
און עס דערמאָנט מיר אין אַזוי פיל
געדאַנקען פליען ווי אין אַ מיל.

איך וויל שילדערן דאָ פאַר אייך,
און טאַקע גלייך.
אַ הויכן דאַרן איד,
וואָס איז קיינמאָל נישט געווארן מיד.
צום דאַנקען גאָט,
פאַרן יעדן משפּט.

און לויבן יעדן מענטש מאַן אָדער פרוי,
חיה פויגל, איד אָדער גוי.
אַז אַלץ איז געווען ליב,
דערציילן אונדז מעשהלעך אין שטוב.
צום לערנען תורה אויף אַ באַנק,
אָדער העלפן אַ שכן וואָס איז קראַנק.

זיין ערנסטקייט צו גאָט און מענטש,
איז אַ מידה וואָס איך בענטש.
און האָף אַז עס וועט מיט מיר בלייבן
איך וועל עס קיינמאָל נישט פאַרטרייבן.

איך געדענק זיידע׳ס שטילע אויגן,
זיין רוקן טיף געבויגן.
זיין פנים ווייס ווי קאַלך,
זיין צאַרטקייט ווי פון אַ מלאַך.

זיין איידל רעדן נישט חלילה וויטאָן וועמען,
זיין צאַרט קוקן, ער זאָל קיינעם נישט פאַרשעמען.
זיין לעבן איז געווען אַ מוסטער,
פול מיט גוטסקייט, נישט קיין פוסטער.

צי ער איז דאָ מיט אונדז די לעבעדיקע,
צי ערגעץ ווייט דאָרטן.
צי אין די ביאַליסטאָקער הימלען,
אָדער אין גן עדן גאָרטן.
אַזאַ געפיל וועט קיינער נישט צעשייַדן,
ווייל אַזוי געדענק איך ר׳ חיים משה יעקב מיין זיידן.

שיינע מעשה'לעך פון אַמאָליקע יאָרן

• פון מאיר באַראַק (ברק) (וואַלעי סטרים, נ.י.)

אַ געוויסער רב האָט שבת הגדול געהאַלטן אַ לאַנגע דרשה און בריי אַרומגערעדט דעם וויכטיקן ענין פון „מעות חיטין", ווי מ'דאַרף העלפן די אָרעמעלייט א.אז.וו. פאַרשטייט זיך, אַז נאָך אַזאַ פאַרצויגענע דרשה איז ער געווען שטאַרק אויסגעמאַטערט, און קומענדיק אַהיים האָט די רביצין אים געפרעגט די אורזאַך.

— נו, האָסט עפעס אויפגעטאָן?

— יאָ, — ענטפערט דער רב — העלפט האָב איך ג'עפועל'ט.

— דהיינו?

— די אָרעמעלייט זענען שוין מרוצה צו נעמען, נאָר צו די גבירים ווילן געבן איז אַ גרויסער ספק...

* * *

אין סאָבוועי איז אַרומגעגאַנגן אַ „בלינדער" בעטלער מיט אַ היטל אין האַנט, האָט איינער אַריינגעווארפן אַ מטבע. צופעליק איז זי געפאַלן אין אַ זייט, הויבט ער שנעל אויף די נדבה.

— אַבי כ'האָב געמיינט, אַז איר זייט אַ בלינדער, — זאָגט דער נדבן.

— איך בין ניט דער שטענדיקער בלינדער — ענטפערט דער בעטלער — איך בין בלויז אַ פאַרטרעטער פונ'ם בלינדן, ער איז אַוועק זען אַ רעסלינג־קאַמף.

* * *

אַן אָרעמער איד, אַ בעל־גאַווה איז געקומען צום אלכסנדר רבי'ן און האָט זיך באַרימט, אַז מ'רעדט זיין זון אַ מושלם, שידוכים פון בערלין, לאָנדאָן, פאַריז. פרעגט ער אַן עצה, האָט דער רבי אים געענטפערט:

— דער מלאַך וואָס איז מזווג זיווגים האָט געוואוסט, אַז דו וועסט ניט האָבן אויף הוצאות. טו בעסער אַ שידוך פון דיין אייגענעם שטעטל.

* * *

אַ כעלמער איז אַמאָל אייגעשטאַנען אין אַ וואַרשעווער האָטעל, האָט ער אַנטדעקט אַ מערקווירדיקע זאַך. עס איז פאַראַן אַ ספּעציעל גלעקל, און ווען עס פאַנגט־אָן קלינגען דערלאַנגט מען צום טיש די געשמאַקספולע שפייזן.

קומענדיק אַהיים איז זיך מיישב דער כעלמער און מאַכט אויף אַזאַ גלעקל. ווען ר'איז הונגעריק געווארן צעקלינגט ער זיך שטאַרק, טוט די וויב אַ געשריי:

— ביסט משוגע געווארן, וואָסער קלינגעניש אויף דיין קאָפּ?!

— וואָס הייסט — בייזערט זיך דער כעלמער, — אין האָטעל האָט מען דערלאַנגט די בעסטע שפייזן נאָר אַזאַ קלונג.

— שוטה איינער, — זאָגט די וויב — דאָרטן האָט מען פריער צוגעגרייט.

* * *

אַ פאַרזאַרגטער פאָטער איז געקומען צום רב און געזאָגט:

— רבי, כ'האָב נאָר־וואָס חתונה געמאַכט מיין טאָכטער, אָבער זי וועט דאַרפן נעמען אַ גט פון אים, און ער וועט אַוודאי זיך קעגנשטעלן.

— וואָס איז דער אומגליק מיט אים? — פרעגט דער רב מיט שטוינונג.

— ער קאָן ניט שפילן קיין קאָרטן.

— נו, וואָסי, ניט איין אידישער יונגערמאַן קאָן ניט שפילן, טאָ וואָס־זשע איז דער חסרון?!

— יאָ, רבי, אָבער די צרה איז וואָס ער שפילט...

* * *

אַ פערד־סוחר און שיינער בעל־הבית אין שטעטל, וועלכער פלעגט אָפט מאַכן „לחיים", האָט זייענדיק בגילופין צוגערופן זיין וויב און זיך צעווויינט:

— שרה'לע, טייערע מיינע, איך ווינטש דיר, אַיידער חלילה דו זאָלסט בלייבן אַן אַלמנה, זאָל איך שוין בעסער בלייבן אַן אַלמן...

* * *

צו אַ באַרימטן רב זענען אַמאָל געקומען צוויי בעלי־דינים, שכנים, וועלכע האָבן געהאַט צווישן זיך אַ סכסוך וועגן אַ געוויסן פלאַץ, אַ שטח ערד, וואָס האָט זיך געגרעניצט מיטן צווייטנס הויף.

— דער פלאַץ איז מיינער! — האָט יעדער פון זיי ג'עטאנה'ט — עס איז מיין טעריטאָריע און איך וועל דיר ניט שענקן, דו ווילסט באַ'גזל'ענען מיין אייגנטום?

דער רב, אַ תלמיד־חכם און אַ גרויסער פיקח, זענדיק ווי ביידע בעלי־דינים זענען שטאַרק פאַר'עקשנ'ט און ווילן צווישן זיך ניט אייניקן, האָט זיך איינגעבויגן נידריק צו דער ערד, צוגילייגט דאָס אייער צו איר און אויסגעשריגן אויפן קול:

— רבותי, מיר האָבן דאָ, פאַרשטייט איר מיך, נאָך אַ דריטן בעל־דין!... די ערד טענה'ט, אַז איר ביידע באַלאַנגט צו איר...

* * *

ווינטער־צייט, שבת מברכים, איז דער גביר פונ'ם שטעטל אַריינגעקומען אין דער גרויסער שוהל, אויסגעפוצט מיט אַ פאָר נייע שטיוול. אַלע בעלי־בתים האָבן באַטראַכט די שיינע שטיוול, אָבער מער פון אַלע איז אַריין אין התפעלות אַ גרויסער אָרעמאַן.

— אַי, אַי, ווען איך האָב אַזעלכע שטיוול — האָט ער כסדר געמורמלט.

— טאָ וואָס־זשע וואָלט איר געטאָן? — האָט מען אים געפרעגט.

— איך וואָלט שוין געוואוסט וואָס צו טאָן — ענטפערט ער מיט שטאָלץ.

— וואָס אַזוינס?!

— ווען איך וואָלט פאַרמאָגט אַזעלכע שטיוול, וואָלט איך ניט געזעסן אַצינד אין בית־המדרש, איך וואָלט שוין לאַנג געגאַנגען איבער דער מדינה...

מאיר באַראַק (ברק)

דער חשובער און לאַנגיאָריקער מיטאַרבעטער פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע", באַקאַנטער געלערנטער און

מאיר באַראַק MEYER BARAK

שרייבער, איז לעצטנס געווארן אַ בן שמונים. מיר, וואונטשן אים נאָך פיל ווייטערדיקע יאָרן פון שעפעריישקייט, געזונט און נחת אין זיין משפחה.

רעדאַקציע „ביאַליסטאָקער שטימע"

„אם כסף תלוה את עמי" — אויב געלט האָט אַ כוח וואָס באַגלייט יאָ ערגעץ אַ מענטשן, האָט געזאָגט דער קאָצקער רבי ז"ל, דאַרפט איר וויסן, איז דאָס נאָר וועגן „את העני עמך", די צדקה און גוטע טאַטן, וואָס דער מענטש האָט געטאָן אָרעמאַלייט און אביונים.

* * *

אַ יונגערמאַן זייענדיק אַ לענגערע צייט אין אַמעריקע, האָט אויסגעפונען אַז זיין טאַטע האָט ליקווידירט זיין געוועלב און איז געווארן אַ כלל־טוער. איז זיך מיישב דער זון און פּאָרט אַראָפּ אין שטעטל, גייט פאַרביי אַ אידענע טוט ער אַ פרעג:

— אפשר ווייסט איר וואו וואוינט ר׳ אברהם משה׳ס?

— אַ, דער קהל׳שער־מאַכער, און באַגלייט אים מיט קללות נמרצות, דערנאָך באַגעגנט ער אַ בעל־הבית:

— זייט־זשע מוחל, וואו וואוינט דאָ ר׳ אברהם משה׳ס?!

— אָ, דער הויט־שינדער, וואָס האָט אַריינגעשטעלט אַ גרויסן „עטאַט" (קהילה־אָפּצאָל) און ווייזט אים דעם אַדרעס.

אַריינקומענדיק אין הויז האָט מען זיך דערפרייט. נאָכדעם פרעגט דער זון:

— טאַטע, וואָס הערט זיך?

— איך בין געווארן אַ קהלשער עסקן — טריאומפירט דער פאָטער.

— נו, און וואָס איז מכוח פרנסה?

— פרנסה ווי פרנסה, אָבער כבוד האָב איך ברוך־השם.

— יאָ, — שמייכלט דער זון, וועגן דעם האָב איך גראָד געהערט.

ביאַליסטאָקער געטאָ־קינדער אין טערעזיענשטאַט לאַגער

• פון חנה שטיינמאַן

געווידמעט דעם ליכטיקן אָנדענק פון די אומגעברַאכטע ביאַליסטאָקער געטאָ־קינדער ז"ל.

ס׳איז נאָכט און דער לאַגער איז פון עס.עס.־לייט
און מיט פּראָזשעקטאָרן שטרענג באַוואַכט,
אַ לאַסט־וואַגאָן האָט פון ביאַליסטאָקער געטאָ
קינדער קיין טערעזיענשטאט געבראַכט.

אברהם׳לער, יאַנקעלער, משה׳לער און איזעלער
צעשלאָגענע, צעלעכערטע און צעריסן,
דוד׳לער, שלמה׳לער און בערעלער
זייערע קערפערלעך פון ווערים צעביסן.

שרה׳לער, רבקה׳לער, לאה׳לער אַלע זיינען
חנ׳עודיקע אידישע טייערע מיידעלער,
רחל׳לער, חנה׳לער און דבורה׳לער
שיינען אַרויס פון שמאַטענע קליידעלער.

אומעטיקע קינדער די אינגלעך פון ווייגען רויט
זייערע מאַמעלער און טאַטעלער אין געטאָ געטויט,
שרעקלעך איז געווען די עלטערנ׳ס וויי געשריי
וועו מען האָט אַוועקגעריסן די קינדער פון זיי.

מאַמעס אין לאַגער וועמענס קינדער זיינען אומגעקומען
האָבן מיט די פאַר־יתומ׳טע קינדער אין געטאָ זיך פאַרנומען,
געצערטעלט זיי אוו אויך געהאָלפן
די קינדער זיינען מיט דער צייט צו זיך געקומען.

„שטעל עסן פאַר די קינדער" — שרייט אויס
אַ פּעטער לאַגער קאָמענדאַנט,
„מיר גייען אויסליפערן די קינדער
צופוס וועלן זיי גיין פון דאַנען".

עס שלינגען ס׳ברויט די הונגעריקע קינדער
אויף איין מאָמענט אין אַלץ פאַרגעסן,
דאָס איז זייער לעצטע „סעודה המפסקת"
נאָך וועלכער מען וועט קיינמאָל מער ניט עסן...

פאַרן לעבן פון די קינדער האָט געבעטן גאָט
יעדער איד וואָס האָט אין לאַגער נאָך געלעבט,
אַ לאַסט־וואַגאָן איז געקומען יום כיפור
און די טייערע קינדער ערגעץ־וואו פאַרשלעפט.

ניט אַנדערש נאָר אַז יענעם יום־כיפור טאָג
וועו גאָט משפט דעם מענטש און וועלט,
איז דאָס געוויין פון די קינדער צום הימל ניט דערגאַנגען
אויך משפט׳ן די מערדער האָט מען ווי פאַרפעלט...

„גמרא קעפּעלער" האָבן זיך געבאַקן אין אויוועגס
פאַרשטומט דער גמרא ניגון ווי קיינמאָל ניט געווען,
פרעגט קינדערלעך מיטן גמרא ניגון הויך אין די הימלען
ווי אַזוי האָט אַזעלכעס געקענט געשען?...

בריוו צום רעדאַקטאָר

אַ לויב און אַנערקענונג פאַר דער „ביאַליסטאָקער שטימע"

חשובער רעדאַקטאָר פריינט איסאַק ריבאל,

אַ האַרציקן דאַנק פאַר אָפּגעבן אַזוי פיל פּלאַץ און געהעריקע בעהאַנדלונג פאַר מיין אַרטיקל, אין ענגליש און אידיש, וואָס איז געווען געדרוקט אין לעצטן נומער „ביאַליסטאָקער שטימע". איך האָב געלייענט די דאָזיקע אויסגאַבע, אַזוי ווי איך האָב געלייענט די פריערדיקע, מיט די איינצעלהייטן. דורך דערמאָנען ביאַליסטאָקער וועגן זייער אָפּשטאַם, ביי געבן זיי אַ מעגלעכקייט דאָס אויפצוהאַלטן, העלפט איר אָפּהיטן די באַדייטונג צוזאַמען זיין און פון אָפּהיטן די פעדים פון די וויכטיקע גייסטיקע ווערטן.

איר טוט דאָס אויף אַ ווארעמען אופן און אין אַ משפּחה־וועג. דאָס שרייבן קומט ניט בלויז ביי אייך פון דער פּען, פון אַ שרייב־מאַשין אָדער קאָמפּיוטאָר, נאָר פון אַ אידישן האַרץ. עס ברענגט אַ שטימונג און געפיל וואָס די צייט קען דאָס ניט אויסמעקן. איך האָב ליב דעם פאָרמאַט פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע", ווי אויך די אַרטיקלען מיט די פּאָטאָגראַפיעס. איר באַמיט זיך ניט נאָכצומאַכן קאָמערציעלע אויסגאַבעס, און איר דאַרפט דאָס ניט טאָן. דאָס איז אַ היימישער זשורנאַל, וועמענס שרייבערס און לייענערס זיינען אַ דור מיט אַ געמיינזאַמער פאַרגאַנגנהייט און דערפאַר בינדט דאָס זיי צונויף דורך פעדים פון רעליגיע און געשיכטע.

איך בין געווען טיף געירט פון אייער אַרטיקל „אַ שליחות פון טרויער און פרייד", וואָס נעמט ווי דעם לייענער צוריק קיין ביאַליסטאָק, קיין אוישוויץ, טרעבלינקע, צו דעם „באגניאָווקע" בית־עולם דאַן צום געווען וואַרשעווער געטאָ און צום סוף קיין ישראל.

איך האָב געלייענט דעם דאָזיקן אַרטיקל אייערן בלויז אַ פּאָר טעג נאָכדעם ווי איך בין אויסגעזעסן כמעט צען שעה זעענדיק דעם פילם „שואה", דער שטאַרקער איינדרוק פון ביידע איז געווען כמעט איבערשטייגנדיק.

איר און אייערע מיטאַרבעטערס און אונטערשטיצערס, מאַקס ראטנער און אַנדערע, טוט איר אַ וויכטיקע אַרבעט ביים אויפהאַלטן די גרויסע ווערטן פון אידישקייט אויף אַ רעאַליסטישן און דעם בעסטן וועג. דאָס איז אַ געבענשטע באַשטימונג.

לחיים,
דזשאָרדזש טשאַפלין
הויפט־רעדאַקטאָר פון
דהי האָנאָלולו אַדווערטאַיזער

ברענגט אַריין אייערע קינדער און אייני־קלעך אַלס מיטגלידער אין דער ביאַליסטאַקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן

אַ וואַרעמער בריוו פון דר. שמעון דאַטנער וועלכער וואוינט אין וואַרשע, פּוילן

פון אונזער חשובן לאַנדסמאַן, דער באַוואוסטער היסטאָריקער און וויסנשאַפטלער דר. שמעון דאטנער, וועלכער וואוינט אין וואַרשע, האָבן מיר באַקומען דעם וויטערדיקן בריוו:

חשובער פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי
געגנעראַל־סעקרעטאַר פון דעם
ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק

איך האָב נאָר וואָס באַקומען דעם נייעסטן נומער פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע" (נר. 338) וואָס איז ווי תמיד רייך אין אינהאַלט און שיין אין פאָרם. אַ שיינעם דאַנק.

איך שעץ אָפּ הויך די טעטיקייט פון אייער „צענטער", די געזעלשאַפטלעך־קולטורעלע טעטיקייט אין אַמעריקע און אין גאָר דער וועלט. אַמערסטן שעץ איך אייער וואָגיגן צושטייער צו דעם אויפבוי און אַנטוויקלונג פון אונזער אידישער מדינה. אַזוי ווי צום ביישפיל דאָס לייגן אַ גרונטשטיין פאַר אַ קינדער־צענטער אין שפּיטאָל תל השומר, ווי עס איז באַשריבן אין לעצטן נומער פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע".

דאָס איז אין איינקלאַנג מיט דעם באַגער און געפילן פון דער איבערוויגנדער מערהייט פון די פופציק טויזנט אידן אין דער פאַר־מלחמה־דיקער ביאַליסטאָק, פון די זעכציק טויזנט אידן געווען אָפּגעשלאָסענע אין ביאַליסטאָקער געטאָ, און פון דער ביאַליסטאָקער שארית הפליטה נאָך דער מלחמה, יישר כוחכם!

אייער,
דר. שמעון דאטנער
וואַרשע

דעם 5 טן מאַי, 1986

אַ וואַרעמער בריוו פון דער משפּחה פון יעקב יערוזאַלימסקי ע"ה

חשובער פריינד ריבאַלאָווסקי,

אַזוי ווי מיר דערנענטערן זיך צו פּסח, איז עס אונזער טראַדיציאָנעלער פליכט צו העלפן אונזערע לאַנדסלייט אין ביאַליסטאָקער צענטער. מיר טאָרן ניט פאַרגעסן וואָס דער צענטער האָט, אין משך פון איר עקסיסטענץ, אויפגעטאָן פאַר אונזערע עלטערע מענער און פרויען פאַר ווערען דער צענטער איז ממש געווען דער לעצטער מקום־מנוחה.

מיר שאַצן אָפּ די ווירקלעכקייט פון אַ צענטער וואו אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט קאָנען באַקומען שטיצע אויף די עלטערע יאָרן, אַ היים, אויך אַ שפּיטאָל פאַר די יעניקע וועלכע נויטיקן זיך אין אונדזער הילף.

דערפאַר שיק איך אייך אַ טשעק אויף 100 דאָלאַר פאַר מעות חיטים, צום אָנדענק פון מיין פּאָטער יעקב יערוזאַלימסקי ע"ה. ביאַליסטאָק איז געווען זיין היימשטאָט און ער האָט איר באַשריבן און באַזונגען אין זיין בוך „זכרונות און שריפטן פון אַ ביאַליסטאָקער".

מיין שוועסטער און איר, און אויך אונדזער טייערע מוטער, און די גאַנצע משפּחה, ווינטשן אייך און אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, און כלל ישראל, אַ געזונטן און פריילעכן פּסח.

אַ האַרציקן שלום וברכה,

גרשון ירושלמי
אַנאַהעים, קאַליפאָרניע

בנימין אַבעלסקי ע״ה

• פון חייקע אַבעלסקי (סקאָקי, איל.)

דעם 27 טן פעברואַר, 1986, איז נאָך אַ לענגערער קראַנקהייט געשטאָרבן, אין עלטער פון 75 יאָר, מיין ליבער מאַן און טרייער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן בנימין אָבעלסקי ע״ה. זיין טויט האָט אַרויסגערופן פאַרשטענדלעך טרויער ניט בלויז בייַ אונז, זיין ליבע משפחה, נאָר אויך בייַ אַלע אונזערע לאַנדסלייט און פילצאָליקע פריינט וואָס ער האָט געהאַט און וואָס האָבן צו אים שטענדיק אַרויסגעוויזן גרויס דרך־ארץ.

בנימין אָבעלסקי, וועלכער איז געבוירן געווארן בייַ אַלעבאַטישער משפחה אין ביאַליסטאָק, זיינע טאַטע־מאַמע זיינען געווען נחמן און דינה אָבעלסקי, האָבן געפירט אַ באַלעבאַטישן שיינעם הויז צווישן די טייערע אידן פון אונזער אַמאָליקער היים־שטאָט. פון זיין פריערסטער יוגנט, איז בנימין געווען אַ ציוניסט און ער איז געווען אַ מיטגליד פון

בנימין אַבעלסקי BENJAMIN ABELSKI

„ביתר״. ער איז אויך געווען אַ מיטגליד פון דער עסטפאראנטאָ־געזעלשאַפט וואָס איז אין יענער צייט געווען אַ פאַרצווייגטע אָרגאַניזאַציע אין ביאַליסטאָק, ווי אויך גוט פאָפולער אין דער גאַנצער וועלט. אין זיין יוגנט איז ער געווען זייער אַקטיוו און ער האָט געהאָלפן אין פאַרשידענע טעטיקייטן, ער האָט פאַר דעם אַלעם אַוועקגעגעבן פיל צייט און ענערגיע.

בעת דער שרעקלעכער צווייטער וועלט־מלחמה, האָט בנימין אָבעלסקי דורכגעמאַכט — אַזוי ווי אַנדערע — שוועריע ליידן און פיין ביי די נאַציס. אָבער זיין מיט איז קיינמאָל נישט געבראָכן געווארן. ביי די נאַציס זיינען אומגעבראַכט געווארן זיין מוטער און דריי שוועסטער וועמען ער האָט שפעטער אומאויפהערלעך באַווייַנט.

נאָך דער מלחמה איז ער, צוזאַמען מיט מיר (זיין פרוי) און קינד געווען אין דעם די.פּי.־לאַגער לאַנדסבערג, אין דייטשלאַנד. ער איז געווען זייער טעטיק אין דעם לאַגער ביים העלפן די געליטענע און היימלאָזע אידן אויף פאַרשידענע געביטן. ער איז געווען אין דער פאַרוואַלטונג פון דער לאַגער ווי אויך פאָליציי־שעף פון דעם די.פּי.־לאַגער וועמענס אויפגאַבע איז געווען אין יענער צייט צו פאַרהיטן די זיכערקייט פון די אידישע פליטים. אין יאָר 1946 האָט אָבעלסקי אָפּגעגעבן פיל צייט און ענערגיע ביים העלפן גרינדן די הגנה און ביים העלפן איינשאַפן געווער פאַר ישראל׳ס קאַמף פאַר אומאָפּהענגיקייט.

אין יאָר 1949 האָבן מיר עמיגרירט קיין אַמעריקע און מיר האָבן איינגעאָרדנט אונזער נייַע היים אין שיקאַגאָ, אילינאי. אויך דאָ איז אָבעלסקי די גאַנצע צייט געווען טעטיק אין פאַרשידענע אידישע אָרגאַניזאַציעס, ספּעציעל ביי דער שארית הפליטה. ער איז אויך שטענדיק געווען טיף פאַרבונדן מיט זיין ביאַליסטאָקער אָפּשטאַם דורך זיינע קאָנטאַקטן מיט דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. ער איז געווען אַ שטיצער פון דער אינסטיטוציע און פלעגט זיך פרייען מיט יעדער דערגרייכונג פון דעם צענטער. וואו נאָר ער האָט געהאַט אַ מעגלעכקייט, זומער אוןווינטער, פלעגט ער אויפזוכן ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט כדי צו זיין און פאַרברענגען מיט זיי צוזאַמען. ביזן לעצטן טאָג פון זיין לעבן האָט ער מיט שטאָלץ און טריישאַפט געטראָגן אין זיך דעם גרויסן יחוס פון דער אַמאָליקער טייערער אידישער ביאַליסטאָק.

ער האָט אויך שטענדיק געווייטאָגט צוליבן גרויסן אידישן חורבן בייַ היטלערן, ער פלעגט דאָס אַרויסברענגען דורך פאַרשידענע זיינע לידער וואָס פלעגן זיין געדרוקט אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע״.

מיר וועלן שטענדיק געדענקען אונזער ליבהאַרציקן בנימין!

אַ געזעגענונג מיט מיין היים־שטאָט

• פון פּעני גוט (סאַראַטאָגאַ ספּרינגס, נ.י.)

ביאַליסטאָק, ביאַליסטאָק מיין וויגעל מיין היים,
דער לעבען איז דאָרט געווען אַזוי שיין.

דאָרט איז מיין וויגעל געשטאַנען,
געלעבט האָב איך מיט מיין פאַמיליע צוזאַמען.

די גליקליכע טעג זענען פאַראיבער,
עס ווארפט אין קעלט און פיבער.

אַ שווארצער פאַנצער האָט אונז אַרומגענומען,
היטלערס אַרמיי אין ביאַליסטאָק געקומען.

געשטורעמט געוישט האָבען די ערשטפלאַנען,
טאַנקען און האַרמאַטן,
פעריאָגט אין געטאָ מיין ליבע מאַמע און טאַטען.

ביאַליסטאָק! ביאַליסטאָק! ביסט ביי מיר ליב און טייער,
אונזער ביאַליסטאָק איז אַוועק מיט פייער.

מיט אידיש בלוט איז אָנגעזאַפּט די ביאַליסטאָקער ערד,
אונזער לעבען איז געווארן צושטערט.

דער נאָמען ביאַליסטאָק איז געבליבען,
דער גורל האָט אונז אין דער וועלט פערטריבען.

איך בענק נאָך דיר מיין ביאַליסטאָק!,
נאָך די פעלדער, סאסנעס און אַלייען,
צו וועמען וועל איך קומען,
און מיט וועמען זיך פרייען?!

גרויסע פּורים־פייערונג און מיטינג פון באָארד אָוו דירעקטאָרס ביים ביאַליסטאָקער צענטער

זונטיק, דעם 23 טן מערץ, 1986, איז אין גרויסן אוידיטאָריום פון ביאַליסטאָקער צענטער, אויף 228 איסט בראָדווי, נ.י. פאָרגעקומען דער יערלעכער וויכטיקער מיטינג פון באָארד אָוו דירעקטאָרס ביי וועלכן עס איז אויך דורכגעפירט געוואָרן די פּורים־פייערונג. אין דעם צוזאַמענקונפט האָבן זיך באַטייליקט די מיטגלידער פון באָארד ווי אויך אַ צאָל פריינט, די שטימונג איז געווען אַ זייער געהויבענע.

מיט דעם מיטינג האָט אָנגעפירט סאָל קרים, טשערמאַן פון באָארד אָוו דירעקטאָרס. ער האָט אין וואַרעמע ווערטער באַגריסט די פאָרזאַמלטע מיט ווערטער צוגעפאַסט פאַר אַזאַ געלעגנהייט און אַלעמען געווואונטשן אַ פריילעכן פורים. טאָקע צוליב די פּורים־פייערונג זיינען אַלע באַריכטן באַגריסונגען און אויך דעבאַטעס געווען קורצע.

דער ערשטער האָט באַגריסט סעם סאָלאָוש, פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. באַגריסענדיק די פאָרזאַמלטע האָט מר. סאָלאָוש געוויזן מיט שטאָלץ וועגן די גרויסע דערגרייכונגען פון דער גוט באַקאַנטער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע. ער האָט געוויזן צו נאָך מער אַקטיוויטעט אַרבעט, די אַלע דערגרייכונגען, האָט סעם סאָלאָוש געזאָגט, איז אין אַ גרויסער מאָס צו פאַרדאַנקען די טריישאַפט פון אַלע טוער אָרום דעם צענטשע און היים, ווי אויך די ברידערלעכע שטיצע פאַר דער אינסטיטוציע פון די לאַנדסלייט און פריינט.

ראַבאַי מאַקס פאָזנאנסקי האָט געוויזן דער באַדייטונג פון פּורים פאַר אידן אין אַלע צייטן אַזוי ביז איצט. שטענדיק און אומעטום, האָט ראַבאַי פאָזנאנסקי געזאָגט, זיינען געווען המנ׳ס אין פאַרשידענע פאָרמען, שונאים פון אידישן פאָלק, וואָס האָבן אונז געוואָלט שלעכטס טאָן. אידן האָבן אָבער איבערגעלעבט אַלע שונאים אַ דאַנק דעם וואָס אידן זיינען געווען אייניק. אויך אין דער איצטיקער צייט, ווען אַלערליי שונאים ווילן שלעכטס טאָן אידן, דאַרפן מיר אַרויסוויזן שטאַרקע אייניקייט.

פריינט דזשאָזעף דאינעס, וויצע־פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן און דער פאָרזיצער פון דער נאָמינאַציע־קאָמיטע, האָט באַריכטעט וועגן דעם קאָמיטעט. די מיטגלידער פון דאָזיקן קאָמיטעט זיינען געווען: סאָל קרים, מרס. דינה מעדוועדאוו און דזשאָזעף דאינעס. מר. דאינעס האָט פאָרגעלייענט די נעמען מיט קאַנדידאַטן פאַר מיטגלידער פון דעם באָארד אָוו דירעקטאָרס. אַלע קאַנדידאַטן זיינען אויסגעוויילט געוואָרן אייגנשטימיק.

נאָכדעם האָט מרס. מאַירא בעילין, די אַדמיניסטראַטאָרין פון דער ביאַליסטאָקער היים און שפיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, אָפּגעגעבן אַ רעפּאָרט פון די דערגרייכונגען ווי אויך אויפגאַבן, און דער צושטאַנד פון דער אינסטיטוציע, אין לויפנדן יאָר 1986. איר באַריכט איז געווען אַ פאָזיטיווער און איז אויפגענומען געוואָרן פון אַלעמען מיט גרויס צופרידנהייט.

איסאַק ריבאַלאָווסקי, דער געשעפטס־סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפיטאָל פאַר עלטערע מענטשן האָט אין זיין קורצער רעדע באַגריסט דעם עולם מיט האַרציקע ווערטער. ער האָט אָנגעוויזן אויף געוויסע אויפגאַבן וואָס זיינען איצט פאַר דער פירערשאַפט פון דער אינסטיטוציע און צום סוף האָט ער געמאַכט זיין יערלעכן

זונדל בערענס און פרוי פון פלאָרידע

אונזער חשובער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן זונדל בערענס (בערעזינסקי) מיט זיין פרוי, פון סוירפסאיד, פלאָרידע, אויף א באַזוך אין תל־השומר שפיטאָל אין תל־אביב. אויפן בילד זעען מיר דאָס פּאָרל בעת זייער באַזוך אין דער לאזאר שאברי־אינסטיטוס, וואָס איז געשאַפן געוואָרן צו פאַראייביקן דעם אָנדענק פון אנזער

זונדל בערענס מיט זיין פרוי (פון פלאָרידאַ), אין דעם לאזאר שאַברי אינסטיטוט, אין תל־השומר שפיטאָל

Zundel Berens and wife (from Florida) in the Lazar Shabri Institute at Tel Hashomer Hospital.

אומפאַרגעסלעכן לאַנדסמאַן לאזא שאברי. מר. בערענס איז געווען אַ יוגנט־חבר פון דעם פאַרשטאָרבענעם שאברי.

ווען פריינט זונדל בערענס מיט זיין פרוי זיינען מיט אַ צייט צוריק געפאָרן אויף אַ באַזוך קיין מדינת ישראל, האָט איסאַק ריבאַלאָווסקי, דער געשעפטס־סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער, זיי געבעטן צו באַזוכן דעם וויכטיקן שאברי־אינסטיטוט פאַר פולמאָנערי קראַנקהייטן אין תל־השומר. צוריקקומענדיק האָט מר. בערענס שפּעטער אויך צוגעטראָגן אַ וויכטיקע ביישטייערונג, צום ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, פאַר די פראָיעקטן וואָס ווערן געבויט אין תל־השומר מיט דער הילף פון ביאַליסטאָקער צענטער און די גראָדנער לאַנדסלייט.

פּורים אַפּיל. ביים דורכפירן דעם אַפּיל און זאַמלונג האָבן אים אַרויסגעהאָלפן מרס. מאלי ריבאל, מרס. בעילין און אַנדערע. דער אָפּרוף פון די אָנוועזנדע ביים צוטראָגן ביישטייערונגען איז געווען אַ זייער וואַרעמער.

נאָכן אַפּיל איז סערווירט געוואָרן אַ געשמאַקער יום־טוב׳דיקער מאָלצייט מיט המן־טאַשן, אונטער דער אָנפירערשאַפט פון דער באַליבטער מרס. סקורקא, די ווירטשאַפט־פאַרוואַלטערין פון דער אינסטיטוציע. דער עולם האָט אויסגעדריקט אַנערקענונג צו מרס. סקורקא פאַר אירע פעאיקייטן און פינקטלעכקייט.

אין פאַרלויף פון דער פיינער פייערונג איז אויך אַרויסגעטראָטן די באַקאַנטע זינגערין לינדא קאָנקין, באַגלייט אויף דער פיאַנאָ פון וולאד וועסט, אין אַ פּראָגראַם פון העברעאישע, ענגלישע און אידישע לידער. די פאַרזאַמלטע האָבן איר באַדאַנקט מיט פאַרדינטע אַפּלאָדיסמענטן.

חשובער לאַנדסמאַן מיכאל עלקעס פון ישראל אויף אַ באַזוך אין ביאַליסטאָקער צענטער

צווישן די לאַנדסלייט און געסט, וועלכע האָבן לעצטנס באַזוכט דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, איז געווען דער חשובער לאַנדסמאַן מיכאל עלקעס פון מדינת ישראל. פריינט עלקעס איז דער הויפט־אָנפירער פון דעם פייערלעשער דעפּאַרטמענט אין רמת־גן.

פריינט עלקעס פּאָרט זייער אָפט אין פאַרשידענע לענדער, אַלס דעלעגאַט פון ישראל צו צוזאַמענפאָרן פון פייערלייט, כדי צו לערנען נייע מעטאָדן און מיטלען וואָס איז נויטיק אויך פאַר ישראל, ביים פאַרלעשן און פאַרהיטן פון שריפות. אין פאַרבינדונג מיט דעם, קומט פריינט עלקעס אויך אָפט אויס צו

מיכאל עלקעס Michael Elkes

זיין אויף באַזוכן אין ניו יאָרק. יעדעס מאָל ווען ער איז דאָ, קומט ער אויך אויף אַ באַזוך אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, אויף דער איסט סאַיד אין ניו יאָרק, וואו ער פילט זיך זייער היימיש צווישן אייגענע. אַזוי איז דאָס אויך געווען דעם איצטיקן מאָל.

מיכאל עלקעס, וועלכער איז אין דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק געווען טעטיק אין דער דאָרטיקער „קרן קיימת לישראל", איז מיט יאָרן צוריק אַוועקגעפאָרן קיין ארץ־ישראל. אָבער כאָטש ער לעבט שוין פיל יאָרן אין דעם אידישן היימלאַנד, איז ער כסדר פאַרבונדן מיט זיין אידיש־ביאַליסטאָקער אָפּשטאַם, וואָס ער היט אָפּ און האַלט אויף ביי זיך מיט ליבשאַפט.

זייענדיק אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, האָט פריינט עלקעס באַזוכט די פאַרשידענע אָפּטיילונגען פון דער פאָפולערער פאָלקס אינסטיטוציע, ער האָט געשמועסט מיט די עלטערע איינוואוינער און איז געווען זייער צופרידן צו זען די גוטע אַרבעט וואָס מיר טוען דאָ, פאַר די עלטערע איינוואוינער און פאַר ביאַליסטאָקער אינטערעסן בכלל, וואָס איז אין גייסט פון אונזער אַמאָליקער אַלטער היים, די אומפאַרגעסלעכע אידישע ביאַליסטאָק.

פריינט עלקעס איז לעצטנס געווען אויף באַזוך אין ניו יאָרק אויפן וועג צו דער יערלעכער קאָנפערענץ פון די שעפן פון די פייערלעשער, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 24־20טן סעפּטעמבער, אין דאַלאַס, טעקסאַס. פריינט עלקעס איז אַ לאַיף־מעמבער אין דער דאָזיקער אַסאָסיאַציאָן פון פייער־שעפן. ער רעפּרעזענטירט מדינת ישראל אויף דער קאָנוועגשאָן.

ביי דער געלעגנהייט האָט פריינט עלקעס אויסגעדריקט גרויס אַנערקענונג און באַגייסטערונג פאַר דער איבערגעבענער ארבעט, וואָס אַ דאַנק דעם ווערט אויפגעהאַלטן די וויכטיקע ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשן.

אַ גרוס פון אַרגענטינע

טייערער פריינט ריבאַלאָווסקי,

איך האָב דערהאַלטן דעם ערב פּסח־נומער „ביאַליסטאָקער שטימע" און אַזוי אויך אַנדערע פון אונזערע היגע לאַנדסלייט און פריינט. עס קומט אייך אַלעמען גרויסן אָנערקענונג פאַר אַרויסגעבן דעם פיינעם זשורנאַל וואָס ברענגט וויכטיקע אַרטיקלען, אינפאָרמאַציע און באַריכטן וועגן אונזערע לאַנדסלייט אומעטום. דאָס העלפט אויך פאַרבונדן די ביאַליסטאָקער אין פאַרשידענע ערטער און געווויס איז דאָס פון גרויס וויכטיקייט, ווייל עס העלפט אויפהאַלטן דעם גוטן נאָמען פון אונזער אַמאָליקער טייערער אידישער ביאַליסטאָק, וואָס איז אויף אַזאַ שרעקלעכן אופן פאַרניכטעט געוואָרן פון די נאַצישע מערדערס מיט זייערע אַרויסהעלפערס.

באַזונדערס גרויס אָנערקענונג קומט אייך אַלעמען, די פירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק, פאַר דורכפירן די הייליקע אַרבעט פון ברענגען אין אָרדענונג און פאַריכטן דעם אַלטן בית־עולם אין „באגניאָווקע". איך, און אַזוי אַנדערע, האָבן מיט גרויס אינטערעס וועגן דעם געלייענט אין דעם לעצטן נומער „ביאַליסטאָקער שטימע". זייט געבענשט פאַר אייער הייליקער אַרבעט און זייט וויסן, אַז ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אומעטום שאַצן דאָס ווי געהעריק אָפּ.

אייער,
שיע גרוצקי
בוענאָס־אייערעס

ביאַליסטאָק! ביאַליסטאָק

פאַר מיר מיינט דאָס בלויז אַ נאָמען. אָבער פאַר מיינע ליבע טאַטע־מאַמע איז דער נאָמען געווען טייער אינגעבאַקן אין זייערע הערצער. אויך איך וועל שטענדיק דערמאָנען די אַמאָליקע טייערע אידישע ביאַליסטאָק מיט ליבע און טריישאַפט, אַלס אויסדרוק פון מיין ליבע אומפאַרגעסלעכע טייערע מאַמע, **מלכה ע"ה** און מיין פאָטער **אידל** זאָל לעבן.

ביאַליסטאָק וועט שטענדיק זיין אין מיין האַרצן ווי אַ נר־תמיד.

דער זון,
טוביה זאַבלודאָווסקי

ביי אונזערע לאַנדסלייט אין אַרגענטינע

• פון בנציון ברוקער (בועאָס איירעס)

ביי אונז דאָ, אין בועאָס איירעס, האָט זיך איינגעשטעלט אַ פיינע טראַדיציע צווישן די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, מיט זייערע משפחות און פריינט. יעדער אידישער טראַדיציאָנעלער יום־טוב — פאַרשטייט זיך אויסער די ימים נוראים — ווערט געפייערט אויף אַ געמיינזאַמען קאָלעקטיוון אופן, אין אַן אייגענער היימישער סביבה צוזאַמען, די ביאַליסטאָקער מיט זייערע משפחות און פריינט. אָט די יום־טוב׳דיקע פייערונגן ברענגען אַריין פיל משפחה׳דיקייט צווישן אונזערע לאַנדסלייט און דאָס גיט אויך געהעריקע אָנרעגונג און מוט צו וויטערדיקע אַקטיוויטעטן. די דאָזיקע פייערונג קומען פאָר אין אונזער „בית ביאַליסטאָק״ וואו אַלץ ווערט צוגעגרייט אויף אַ פיינעם געשמאַקן אופן, יעדעס מאָל פון די טרייע און איבערגעגעבענע אַקטיוויסטן פרויען פון אונזער פאַרבאַנד.

פורים פייערונג

דער אָוונט געווידמעט דעם יום־טוב פורים איז געווען אין אַ פייערלעכער שטימונג. עס האָבן זיך באַטייליקט אַ גרויסע צאָל לאַנדסלייט, געסט און פריינט. די פייערונג איז געפֿעפּט געוואָרן פון פרעזידענט זלמן יעוואראיסקי, וועלכער האָט געגעבן אַן אינטערעסאַנטער אָפּהאַנדלונג פון דעם יום־טוב פורים אין אַלע צייטן ביים אידישן פֿאָלק. דער וויצע־פרעזידענט, וואָלף טשינסקי, האָט מיט באַטאָנונג געלייענט פראַגמענטן פון דער מגילה וואָס דער עולם האָט אויסגעהערט מיט גרויס אינטערעס.

דער באַקאַנטער דיכטער שמואל צעסלער האָט פֿאַרגעלייענט זיינע שאַפונגען פון פורים־מאָטיוון און ער האָט זייער וואַרעם אויסגענומען ביים עולם. אַ לענגערן רעפעראַט וועגן דעם יום־טוב פורים האָט געהאַלטן בנציון ברוקער, מיטסעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד. ער האָט געריידט וועגן אידן־האַס און שנאה צו אידן אין אַלע דורות וועלכע האָבן, ליידער, אויך געבראַכט פיל קרבנות ביי אונזער פֿאָלק. ער האָט געפרופן צו שטענדיקער וואַכזאַמקייט.

דער קאסירער יהושע גרוצקי האָט, רעדנדיק וועגן דער מגילת אסתר, דערמאָנט אַז אויך מיר, די ביאַליסטאָקער האָבן אַן אייגענע מגילה. דאָס איז דער גרויסער ביאַליסטאָקער יזכור־בוך אַרויסגעגעבן פון ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, וואָס ווערט איצט אויך אַרויסגעגעבן פון די לאַנדסלייט אין בועאָס איירעס אין שפּאַניש, אויסער אידיש. די מסיבה איז געשלאָסן געוואָרן אין אַ געהויבענער שטימונג.

דער דריטער סדר

אין אַ פייערלעכער סביבה איז דורכגעפירט געוואָרן דער דריטער סדר אין וועלכן עס האָבן זיך באַטייליקט אַ גרויסע צאָל לאַנדסלייט, זייערע משפחות, געסט און פריינט. ביי אַ יום־טוב׳דיקער שטימונג האָט דער וויצע־פרעזידענט, וואָלף טשינסקי, אָנגעפירט מיט דער טעכנישער זייט פון דער פייערונג. זיין אויספיר איז געווען, אַז פסח שאָפט ביי אונז דערהויבונג און אידעאַליזם וואָס איז גראָד נויטיק אין דער איצטיקער צייט, פאַר אונזער דור, וואָס איז דער ערשטער בעת דער באַפרייאונג פון אונזער היימלאַנד, נאָכן שרעקלעכן חורבן ביי היטלערן. סאָניע יעוואראיסקי און רייזעלע עפרון האָבן געבענטשט די ליכט און ביי אַ טיפער שטילקייט האָט דער פרעזידענט זלמן יעוואראיסקי געמאַכט קידוש. צום סוף האָט ער אָנגעוויזן, אַז די איצטיקע צייט פאַר אידן פאַרפליכטעט צו זיין מיטן כלל ישראל און מדינת ישראל. אונזער נאַציאָנאַלער אייגנאַרט דאַרף זיין זאָרגן אויפן אָרט און פאַר זיכערקייט פון דעם אידישן היימלאַנד.

מיטן סדר האָט אויף אַ גרויסאַרטיקן אופן אָנגעפירט דער דיכטער שמואל צעסלער. מיט זיין פיינער פירונג און טאַקט האָט ער די גאַנצע צייט געהאַלטן דעם עולם אין שפּאַנונג. די פיר קשיות האָט געפרעגט דאָס גערָאטענע אייניקל פון יהושע און ראָזע גרוצקי, אַברהם אַבא בוקשטיין. אַלע פראַגמענטן פון דער מאַדערנער הגדה האָבן ווי געהעריק אויסגעטייטשט דער חזן יצחק אַבראַמאָוויטש, באַגלייט אויף דער פּיאַנע פון דעם קינסטלער אַברהם לעווי; ווי אויך שלמה גראָסמאַן, שרה טורעק, ראָזע גרוצקי, און וואָלף טשינסקי, וועלכער האָט אויך זייער געפילפול דעקלאַמירט אַ שאַפונג פון פּאָעט לייב מאָרגענטוי. זייער גוט זיינען אויך אויפגענומען די לידער וואָס עס האָט פאָרגעלייענט דער דיכטער שמואל צעסלער. נאָך דער יום־טוב׳דיקער סעודה האָט געגעבן אַ קאָנצערט דער חזן יצחק אַבראַמאָוויטש, וועלכער איז מיט וואַרעמקייט באַשאָנקן געוואָרן פון גאַנצן עולם.

צום סוף איז אויף אַ ווירדיקן אופן באַערט געוואָרן דער אָנדענק פון אונזער אומפאַרגעסלעכן טרייען לאַנדסמאַן יצחק צעסלער ע״ה. מען האָט באַדאַנקט דער פרויען קאָמיסיע פאַר צוגרייטן די געשמאַקע מאכלים, מען האָט נאָך געזונגען בציבור, און צום סוף די „התקווה״.

דער יום־טוב שבועות

אויך דער יום־טוב שבועות איז דורכגעפירט געוואָרן צוזאַמען פון דער ביאַליסטאָקער משפחה אויף אַ פייערלעכן אופן, אין דעם „בית ביאַליסטאָק״. דער פרעזידענט זלמן יעוואראיסקי, וועלכער האָט געעפנט די פייערונג, האָט אָנגעוויזן, אַז מיר לעבן איצט אין דער וועלט ווי אין אַ וויסטעניש און דעקאדענץ, אָבער זייענדיק טריי אונזערע אידעאַלן וועלן מיר זיך דערהויבן צו פולער גאַנצקייט.

די פרויען רחל טשעכאָצקי און לובא קראוועץ האָבן אָנגעצונדן די ליכט. די פירונג פון אָוונט האָט איבערגענומען דער וויצע־פרעזידענט, וואָלף טשינסקי. ער האָט געמאַכט אַ גרינטלעכן איבערבליק פון די שבועות־מנהגים אין פאַרשידענע אידישע ישובים. דער איבערזיכט איז אויסגעהערט געוואָרן מיט גרויס אינטערעס פון דעם פאַרזאַמלטן עולם. אַ קורצע באַלויכטונג וועגן שבועות האָט דאַן געגעבן דער דיכטער שמואל צעסלער. ער האָט באַהאַנדלט די דרייפאַכיקייט פון דאָזיקן יום־טוב: דעם זמן מתן תורה, חג הביכורים און חג הקציר. זיין אויספיר איז געווען, אַז אַלע צוזאַמען זיינען גייסטיקע ווערטן און הויכער מאָראַל וואָס זיינען בכוח צו שטעלן אונז פאַר נסיונות, פון וועלכע מיר קענען אַרויס זיגער ווייל מיר זיינען ווי געהעריק באַוואָפנט גייסטיק.

נאָך די פאַסיקע רעדעס און טראַדיציאָנעלע סעודה, וואָס איז צוגעגרייט געוואָרן פון דער פרויען־קאָמיסיע, איז פאָרגעקומען אַ פיינער אַרטיסטישער פראָגראַם מיטן אָנטייל פון: חזן מרדכי כ״ק, באַגלייט פון דער פיאַניסטין דבורה רייזמאַן. ער האָט געזונגען ליטורגישע ניגונים, פאָלקס געזאַנגען און לידער. דער באַקאַנטער שליח ציבור יצחק ראַבינאָוויטש האָט פאַרוואַנדלט אַלע אַנטיילנעמער אין איין זינגענדיקער מאַסע זינגנדיק צוזאַמען פאָפולערע אידישע און העברעאישע לידער. אַן ערנסטע שטימונג האָט אַרויסגערופן שלמה גראָסמאַן מיט זינגען „ביאַליסטאָק מיין היים״, און מיט וואָלף טשינסקיס פאַרלייענען „ביי דוד המלכ׳ס קבר״. דער אָוונט איז געשלאָסן געוואָרן מיטן געזאַנג פון „ירושלים של זהב״.

גרויסע ישראל־פייערונג

מיר האָבן אויך דורכגעפירט אַ גרויסע איינדרוקספולע ישראל־פייערונג צום 38 טן אומאָפהענגיקייטס־טאָג פון דער אידישער מדינה. פֿרעזידענט זלמן יעוורעאיסקי האָט געעפנט די פייערונג און עס זיינען געזונגען געוואָרן ביידע הימנען. ביי אַ טיפער שטילשווייגן האָבן גיטל פיילנבויגן און רייזל עפרון אָנגעצונדן די ליכט, וועלכע מען האָט באַערט די געפאַלענע העלדן פון דער ישראל־אַרמיי. פריינט יעוורעאיסקי האָט געגעבן אַ פאַסיקע אָפשאַצונג וועגן די דערגרייכונגען פון מדינת ישראל אין פאַרלויף פון 38 יאָר, ווי אויך וועגן די אינערלעכע און אויסערלעכע פראָבלעמען פון דער מדינה.

נאָכדעם ווי דער חזן אליעזר סאלמאן האָט געזונגען אַ פאַסיק ליד פֿאַרן „יום הזכרון", האָט באַקומען אַ וואָרט בנציון ברוקער. ניט געקוקט אויף אַלע שווערקייטן — האָט ער געזאָגט — האָט ישראל אין פאַרלויף פון דער קורצער צייט באַוויזן גרויסע וואונדער, וואָס דאַרף זיין אַ גוטער ביישפיל פאַר אַנדערע ניי־אָנטשטאַנענע לענדער ווי אַזוי מען דאַרף און מען קאָן בויען אַן אייגענע היים אויף דעמאָקראַטישע יסודות. ער האָט אויך געריעדט וועגן דער פאַרבינדונג פון מדינת ישראל מיט די אידן אין גלות לענדער וועמען עס בינדן איין געמיינזאַמער טרייער ציל, אָפּצוהיטן און שטאַרקן אידיש לעבן אומעטום.

נאָכן מאָכן אַ „לחיים" איז אַרויסגעטראָטן דער דיכטער שמואל צעסלער. ער האָט געהאַלטן אַ זייער אינטערעסאַנטן רעפעראַט וואָס איז געווען געבויט אויף פיל שאַפונגען פון באַרימטע אידישע שרייבער, ווי אויך אויף רעפֿאָרטאַזשן און זיינע אייגענע באַזוכן אין ישראל, וואָס איז געוואָרן אַ פּרעכטיקע רעאַליטעט נאָך טרוימען פון פיל אידישע דורות. עס איז אויך אַרויסגעטראָטן שרה טורעק, וועלכע האָט דערמאָנט ווי אַזוי די אידישע מדינה איז אַנטשטאַנען וועגן בן־גוריון האָט געפֿונען „איצט אָדער קיינמאָל ניט".

אין קינסטלערישן טייל זיינען מיט פאַסיקן געזאַנג אַרויסגעטראָטן: דער חזן יצחק אַבראַמאָוויטש, באַגלייט פון פּיאַניסט אלפערדאָ לעווי; דער ביאַליסטאָקער חזן אליעזר סאלמאן, די זינגערין מלכה סאפירשטיין און אַנדערע. אַלע זיינען זיי באַשאָנקן געוואָרן מיט לאַנגדויערנדע אַפּלאָדיסמענטן. פרעזידענט יעוורעאיסקי האָט געשלאָסן די גרויסע פייערונג מיט אויסדרוקן אַ דאַנק און אַנערקענונג צו דער פרויען־קאָמיסיע פאַר צוגרייטן דעם כיבוד, צו די אָרדנער און אויך דעם קאסירער יהושע גרוצקי, פאַר זיין געלונגענער דעקאָראַציע פון דעם זאַל אין „בית ביאַליסטאָק".

מען זוכט לאַנדסלייט

מרס. לין קעי, פון פריפּאָרט, ניו יאָרק, זוכט פאָלגענדע פאַמיליעס און לאַנדסלייט: לאזאַרוס, קאמינסקי, סאוויצקי, יאָשינאָווסקי און סערעיסקי. די דאָזיקע שטאַמען פון גראָדנע אָדער האלינקע.

וויייטער ווערן געזוכט: חזן באכראך, וועלכער פלעגט אין אָנהויב פון 19 טן יאָרהונדערט באַזוכן די פאַמיליע פון לייבל קאמינסקי מיט זיינע קינדער, אין דער שטאָט ניו יאָרק און ברוקלין. וויייטער ווערט געזוכט די פאַמיליע פון הרב יוסף קאמינסקי, פון קאָווענע (אָדער פון גראָדנע און האלינקע). עס ווערן אויך געזוכט קרובים פון איטשע קאמינסקי, דער זיידע פון ידידיה קאמינסקי.

ווער עס ווייס עפּעס וועגן די דאָזיקע פאמיליעס ווערט געבעטן צו פאַרשטענדיקן זיך מיט:

Mrs. Lynn Kaye, Oakfield Ave., Freeport, N.Y. 11520

נייע מאָדערנע איינריכטונגען אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן

די אָנפירערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק, 228 איסט בראָדוועי, מאַכט באַקאַנט פאַר אַלע לאַנדסלייט און פריינט, אַז לעצטנס ווערן אין דער אינסטיטוציע דורכגעפירט פאַרשידענע אייניריכטונגען אויף אַ געהעריקן מאָדערנעם אופן, כדי נאָך מער צו פאַרבעסערן די היים פאַר עלטערע מענטשן, וואָס ווערט אָנגעפירט אין אידישן פאָלקסטימלעכן גייסט און זאָרגט פאַר דעם וואוילזיין פון די ליבע זקנים.

לעצטנס איז אויף אַ מאָדערנעם אופן איבערגעבויט געוואָרן און ווי געהעריק איינגעאָרדנט געוואָרן דער דריטער פלאָר אין דער אינסטיטוציע. דאָרט האַלטן זיך אויף עלטערע איינוואוינער, וועלכע קאָנען זיך אַליין באַדינען, זיי קומען אין עס־צימער, פאַרברענגען אויף פרישע לופט א.ד.ג. אויך פאַר די איינוואוינער פון די אָנדערע אָפּטיילונגען ווערן דורכגעפירט געהעריקע מאָדערנע אויסבעסערונגען.

„מיר טוען אַלעס מעגלעכע אויף דעם געביט — האָט דערקלערט איסאַק ריבאלאָווסקי, דער עקזעקוטיוו דירעקטאָר — כדי די ליבלעכע עלטערע איינוואוינער אין דער ביאַליסטאָקער היים זאָלן זיין צופרידן. מיר וועלן געהרן, אַז ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט זאָלן קומען אין דער אינסטיטוציע, כדי צו זען פערזענלעך אונזערע אָנשטרענגונגען".

די אָנפירערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן מאַכט אויך באַקאַנט (וואָס איז שוין פון לאַנג איינגעפירט), אַז די גוט באַקאַנטע ביאַליסטאָקער היים איז ניט בלויז פאַר עלטערע ביאַליסטאָקער אידישע מענטשן. די אינסטיטוציע איז פאַר יעדן עלטערן אידישן מענטש וואָס נויטיקט זיך אין אַ גוטע היים אויף די עלטערע יאָרן און וועמענס באַדינגונגען זיינען צוגעפאַסט פאר דעם. „אַ אידישע היים פאַר עלטערע מענטשן — האָט דערקלערט סעם סאָלאזש, פרעזידענט פון דער אינסטיטוציע — דאַרף זיין פאַר יעדן אידישן מענטשן אויף די עלטערע יאָרן וואָס נויטיקט זיך אין אַזעלכעס".

די וועגדונג פאַרענדיקט זיך מיט דעם רוף, אַז ווער פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט עס ווייסט וועגן עלטערע אידישע מענטשן וואָס נויטיקן זיך אין אַ היים אויף זייערע עלטערע יאָרן, זאָל זיך וועגדן צו דער אָנפירערשאַפט פון דער אינסטיטוציע. אַזעלכע וועגדונגען וועלן געווים באַטראַכט ווערן אויף אַ געהעריקן אופן.

אין די טאָג־טעגלעכע אַקטיוויטעטן פאַר דער היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן ביים ביאַליסטאָקער צענטער — האָט אָנגעווויזן די אַדמיניסטראַטאָרין מאירא בעילין — ווערט געטאָן אַלץ, כדי אויסצובעסערן די באַדינונגען און פאַרזאָרגן מיט אַלעם נויטיקן די איינוואוינער אין דער אינסטיטוציע. דאָס ווערט דערגרייכט אויף אַ צופרידנשטעלנדיקן וועג אַ דאַנק דעם וואָס די היים האָט טרייַע פירער און טוער און אַן איבערגעגעבענעם סטאַף פון דערפאַרענע מענטשן.

• שליסט זיך אָן אַלס מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל !

מיין טייערע סאָניעלע

• פון מרים יהב (מערקע שבח) (באר שבע)
אוישוויץ נומער 15755

לזכר מיין טייערע שוועסטער **סאָניעלע** און אַלע אומגעבראַכטע אידישע קינדערלעך פונ׳ם ביאַליסטאָקער געטאָ.

סאָניעלע, אין חלום זע איך דיך ביינאַכט
מיט בלויע אייגעלעך, אומעטיק פאַרטראַכט.
אין געטאָ ביזטו גרויס געוואָרן,
און צו צוועלף יאָר האָב איך דיך פאַרלאָרן.

אין דער שטריקעריי האָסטו געאַרבעט,
מיט דיינע פינגערלעך חלומות געוועבט.
געוואָלט זיך ראַטעווען פון טויט און אומקום
לעבן, בלייבן לעבן האָסטו געשטרעבט.

האָסט קוים געגומען זיך אַנטוויקלען
און פול מיט האָפענונג ביזטו געווען.
וואו ביזטו שוועסטער שיינע מיינע,
פאַרוואָס האָבן די מערדער אין דיר שנאה געזען?

סאָניעלעך און רבקה׳לער, רחל׳לער און פערעלער,
משה׳לער און שלמה׳לער, יאָסעלער און בערעלער.
אַזוי פיל קינדערלער אין געטאָ געווען...
ווי גרויס אונזער פאָלק וואָלט פון אייך היינט געווען.

איצט די מערדער פון פרייהייט געניסן,
די אידישע קינדערלעך האָבן זיי אויף זייער געוויסן.
אַכזריות׳דיק האָבן זיי מיליאָנען אומגעבראַכט,
זיי זאָגן, אַז מיר אידן האָבן אַ בלבול אויסגעטראַכט.

ווי גוט וואָלט אונז היינט געווען
ווען אונזערע נאָענטע וואָלטן צווישן אונז געווען.
איך וואָלט קיין יתומה ווי אַ שטיין ניט פאַרבליבן,
וועו עס וואָלט אַלץ געווען אַ ליגן...

יערלעכע אזכרה ביי די „ביאַליסטאָקער און אומגעגנט קלוב" אין מיאַמי

דער „ביאַליסטאָקער און אומגעגנט קלוב" אין מיאַמי ביטש וועט דורכפירן די 44טע יערלעכע אַזכרה אין אָנדענק פון די זעכציק טויזנט אומגעבראַכטע אידן אין ביאַליסטאָק, ביי אַ ספּעציעלער וויכטיקער פאַרזאַמלונג. די אזכרה וועט פאָרקומען זונטיק 2 בייטאָג, דעם 8טן פעברואר, 1987. עס ווערט געגרייט אַ פּאַסיקע פּראָגראַם, מיט דער באַטייליקונג פון אַ צאָל רעדנער, כדי אויף אַ ווירדיקן אופן צו באַערן די קדושים פון ביאַליסטאָק און אומגעגנט וואָס זיינען אומגעבראַכט געוואָרן בייַ די רוצחים.

אַ באַוואוסטער חזן וועט זינגען פאַסיקע תפילות און לידער.

אַלע ביאַליסטאָקער אין מיאַמי ביטש, ווי אויך די יעניקע וואָס וועלן אין דער צייט פאַרבראַכט אין מיאַמי ביטש, ווערן געבעטן צו פאַרצייכענען די דאַטע פון דעם 8טן פעברואַר און זיך אויך צו באַטייליקן אין דער אזכרה. די טרויער פאַרזאַמלונג וועט פאָרקומען אויפן אַדרעס:

BEACH HARBORT RESORT MOTEL
189th Street and Collins Ave., Miami Beach, Florida

עס דערמאָנט אים דעם טראַגישן נעכטן

ליבער פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי,

אַ האַרציקן דאַנק פאַר צושיקן מיר דעם זשורנאַל „ביאַליסטאָקער שטימע". יעדעס מאָל ווען איך בלעטער אָט די היימישע אויסגאַבע טרעף איך זיך אָן אויף געמישטע געפילן פון בענקשאַפט און זכרונות, וועלכע רופן אַפילו אויך

שמעון אָסאָוויצקי
SHIMON OSOWICKI

אַרויס אַ טרער. אָט דאָס איז אויך אַ באַווייז, אַז דער דאָזיקער זשורנאַל לאָזט ניט פאַרגעסן אין אונזער טראַגישן נעכטן. דערמיט טאָקע דערפילט די אויסגאַבע אויך אַ היימישע שליחות, ציענדיק ווייטער די פעדים וואָס בינדן אונזער אַמאָליקער ליבער היים־שטאָט ביאַליסטאָק, מיט אונזערע לעבנגעבליבענע בני־עיר אויף דער גאַנצער וועלט.

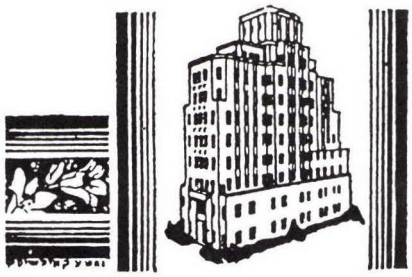
האַרציקע גרוסן, אייער,
שמעון אָסאָוויצקי
תל־אביב

רחל טרייבוש פון תל־אביב אויף אַ באַזוך אין ביאַליסטאָקער צענטער

אונזער חשובער לאַנדספּרוי פון תל־אביב, רחל טרייבוש, וועלכע איז אַן אַקטיוע טוערין אין דאָרטיקן פאַרבאַנד פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, איז לעצטנס געווען אויף אַ באַזוך אין אַמעריקע. זי איז געקומען קיין לאָס אַנדזשעלעס צו דער חתונה פון איר זון. וועו פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי האָט זיך וועגן דעם דערוואוסט האָט ער זי איינגעלאַדן צו קומען קיין ניו יאָרק און אויך באַזוכן דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. דער חשובער גאַסט איז געווען נאָכגעקומען דעם וואונטש.

קומענדיק אין דער גרויסער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע, האָט פריינט ריבאַלאָווסקי באַווייזן דעם גאַסט אַלע איינריכטונגען אין דעם היים וואו עס ווערן פאַרזאָרגט די עלטערע מענטשן, ווי אויך די צימערן וואו זיי וואוינען, דעם עס־זאַל און אַנדערע אָפּטיילונגען. פריינדין טרייבוש איז פון דעם אַלעם געווען צופרידן וואָס זי האָט געזען און ערשט איצט — האָט זי געזאָגט — ווייסט זי, אַז די ביאַליסטאָקער אין ניו יאָרק מעגן באמת זיין שטאָלץ מיט זייערע אויפטוען און דערגרייכונגען. דאָס פאַרשאַפט אויך גרויסן כבוד, האָט זי צוגעגעבן, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אומעטום.

ביים געזעגענען זיך אויף אַ גאָר פריינטלעכן אופן מיטן פריינט ריבאַלאָווסקי, האָט פריינדין רחל טרייבוש איבערגעלאָזט אַ פיינע ביישטייערונג פאַר דער אינסטיטוציע, כדי דאָס זאָל נאָך מער און בעסער פאַרבעסערן דאָס לעבן פון די עלטערע ליבע אייגווואוינער.

אונזער אינסטיטוציע

וואָס מען טוט און וואָס מען פלאַנט

צוגרייטונגען אין דער ביאַליסטאָקער היים צו די ימים־טובים

די שוהל אין דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים, אויף 228 איסט בראָדוועי, וועט דעם יאָר ווי אַלע יאָר זיין דער זאַמפונקט פון מתפללים. אונזערע איינוואוינער און שכנים פון דער געגנט, וועלן דאָ קומען אויסבעטן אַ גוט יאָר.

די גרויסע און באַקוועמע לופטיקע שוהל ווערט ספעציעל צוגעגרייט צו די הייליקע יום־טוב טעג, וואָס וועט הייַ־יאָר זיין פון פרייטיק אוונט, דעם 3טן אָקטאָבער (ערב ראש השנה), שבת פרי און אָוונט, דעם 4טן אָקטאָבער, און זונטיק פרי און אָוונט, דעם 5טן אָקט. 1986.

ערב יום־כיפור, זונטיק, דעם 12טן אָקטאָבער, וועלן אויך אָנגעצונדן ווערן אַלע עלעקטרישע ליכט ביי די נעמען פון די פאַרשטאָרבענע און מיטגלידער וואָס זיינען פאַראייביקט געווארן אויף די בראָנז־טאָוולען אין אונזער שוהל. זייער אָנדענק ווערט געהייליקט ווערן ביי דער תפילה פון יזכור. זונטיק אָוונט, דעם 12טן אָקטאָבער, וועט מען זאָגן כל־נדרי. צומאָרגנס, מאָנטיק, דעם 13טן אָקט. יום־כיפור, וועט מען דאָוונען אַ גאַנצן טאָג און אין אָוונט. בייטאָג וועט מען מזכיר נשמות זיין.

אויף סוכות ווערט געגרייט, אַזוי ווי יעדעס יאָר אין דער צייט, אַ שיין־דעקאָרירטע סוכה און עס וועלן סערווירט ווערן געשמאַקע טראַדיציאָנעלע מאכלים.

די שכנים און פריינט פון דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן זיינען פאַרבעטן מתפלל צו זיין מיט אונז בעת די ימים־נוראים, ווי אויך שבת. יעדן טאָג איז דער מנין 8 פרי, ווי אויך מנחה 3:30 בייטאָג.

דער יערלעכער באַזאַר

דער יערלעכער באַזאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן וועט דעם יאָר פאָרקומען פון דאָנערשטיק, 13טן נאָוועמבער, ביז מאָנטיק, דעם 17טן נאָוו. די לעידיס אָקזילערי אַרבעט פלייסיק ביים העלפן צוגרייטן דעם באַזאַר, וואָס ברענגט אַריין פאַרשידענע סחורות און אַרטיקלען. אַ סך פריוואַטע מענטשן און פיל פירמעס רופן זיך אָפּ אויף אונזער וועגדונג און שיקן אַריין גוטע שטאָפּן. מיר בעטן אַלע וואָס קענען ביישטייערן סחורה פאַר דעם באַזאַר, דאָס צו טאָן וואָס פריער.

יערלעכער חנוכה־פייערונג און קאָנצערט

די יערלעכע חנוכה־פייערונג און קאָנצערט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוועי, וועט הייַ־יאָר פאָרקומען זונטיק, דעם 28טן דעצעמבער, 1986. ווי שטענדיק, וועט אָנגעצונדן ווערן חנוכה־מנורות פון אונזערע מיטגלידער און פריינט און ס'וועט דורכגעפירט ווערן אַ טראַדיציאָנעלע מוזיקאַלישע פראָגראַם. עס וועלן סערווירט ווערן געשמאַקע היימישע מאכלים מיט חנוכה־לאַטקעס.

טראַדיציאָנעלע פורים־פייערונג און יערלעכער מיטגלידערשאַפט מיטינג

דער פייערלעכער יום־טוב פורים וועט געפייערט ווערן מיט אַ פיינעם קאָנצערט און טראַדיציאָנעלע סעודה, זונטיק, דעם 15טן מערץ, 1987, אין גרויסן אוידיטאָריום פון צענטער, 228 איסט בראָדוועי.

אין דעם רייכן פראָגראַם וועלן זיך באַטייליקן באַקאַנטע קינסטלער, און ווי אַלע מאָל וועלן די מיטגלידער און פריינד זיך אונטערהאַלטן צו די קלאַנגען פון מוזיק און געזאַנג. עס וועלן סערווירט ווערן האָמענטאַשן מיט אַנדערע געשמאַקע מאכלים.

עס וועט גלייכצייטיק דורכגעפירט ווערן דער יערלעכער מיטגלידערשאַפט מיטינג וועו די נייע דירעקטאָרן פאַר דעם יאָר 1987־1988 וועלן דערוויילט ווערן.

אין דער שוהל פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים

מיר ווילן אויסדריקן אַ גרויסן יישר־כח צו אונזערע עלטערע מענער, ווי אויך צו די שכנים פון דער געגנט און פריינט, וועלכע מיט זייער דאָוונען האַלטן אויף דעם מנין אין דער פרי פון פאַרנאַכט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן.

ביים דאָוונען היט מען אויך אָפּ יאָרצייט און מען זאָגט קדיש בציבור. זאָל דער השי"ת בענטשן אַלע מתפללים, אַז זיי זאָלן געזונט זיין און קענען אָנפירן מיט'ן מנין.

אַכטונג אַכטונג

ביאַליסטאָקער יזכור־בוך
פאַר אַ רעדוצירטן פרייז

כדי צו דערמעגלעכן, אַז וואָס מער אונזערע לאַנדסלייט און פריינט זאָלן זיך איינשאַפן דעם נייעם גרויסן

ביאַליסטאָקער יזכור־בוך

אַרויסגעגעבן פון דעם צענטער אין ניו יאָרק, האָבן מיר באַשלאָסן צו פאַרקויפן די פאַרבליבענע קליינע צאָל עקזעמפלאַרן פאַר אַ רעדוצירטן פרייז. איר קענט איצט באַקומען די גרויסע מאָנומענטאַלע אויסגאַבע, פון העכער 700 זייטן אין אידיש און ענגליש, פאַר בלויז 25 דאָלאַר, מיט איבערשיקן דאָס צו אייך.

מאַכט גלייך אייער באַשטעלונג, שיקט אייער טשעק אַדער מאַני אָרדער פאַר 25 דאָלאַר, אויפן אַדרעס:

BIALYSTOKER CENTER Book-Committee
228 East Broadway, New York, N.Y. 10002

איינדרוקן פון אַ באַזוך אין טרעבלינקע

• פון אריה לאַזניק (חיפה)

עדעס מאָל ווען איך בין אין ניו יאָרק באַזוך איך אויך דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן.

און יעדעס מאָל באַגעגען איך אויך און שמועס מיט איסאַק ריבאַלאָווסקי, און דרוק אויס מיין באַוואונדערונג פאַר אים פאַר דער איבערגעבענער אַרבעט וואָס ער טוט אין דער אינסטיטוציע. אַזוי איז אויך געווען דאָסמאָל ווען איך בין געווען אין ניו יאָרק. דאָסמאָל האָב איך איבערגעגעבן דעם פריינט ריבאַלאָווסקי אייניקע איינדרוקן פון מיין באַזוך אין דעם טויט־לאַגער טרעבלינקע, וואו די נאַציס האָבן אומגעבראַכט הונדערטער טויזנטער אידן און אַנדערע. איך וויל אויך ד זעלבע טרויעריקע איינדרוקן דאָ איבערגעבן, פאַר די לייענער פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע".

אין פרילינג פאָריקעס יאָר האָב איך באַזוכט פוילן, און פאַרשטייט זיך, אַז איך בין אויך געווען אין די געווען נאַצישע פאַרניכטונגס־לאַגערן מאַידאַנעק, אוישוויץ און טרעבלינקע, וואו די אידן פון ביאַליסטאָק און אומגעגענט זיינען אומגעבראַכט געוואָרן. איך וועל זיך דאָ בלויז אָפּשטעלן אויף טרעבלינקע וואָס מאַכט אַ שרעקלעכן איינדרוק אויף די באַזוכער.

אַריינקומענדיק אין לאַגער באַגעגענט אונז אַ בילד פון דעם קדוש יאַנוש קאָרטשאק. דער פלאַץ וואו דער פאַרניכטונגס־אַפּאַראַט פון די היטלעריסטישע מערדער האָט געאַרבעט, איז געווען דאָס שענסטע אין דער געגנט. די דייטשן האָבן געגלויבט, אַז דאָס וועט ניט אַרויסרופן קיין שום חשד ביי די אומגליקלעכע אידן וואָס זיינען אַהינצו געבראַכט געוואָרן אויף פאַרניכטונג. ממילא וועט די שוידערלעכע פאַרניכטונג זיין אַ סוד פאַר דער גאַנצער וועלט.

דאָך אָבער האָט די וועלט מיט דער צייט זיך דערוואוסט וועגן די בלוטיקע מעשים פון די מערדער־זין פון דעם דייטשן פאָלק. די נאַציס האָבן אָפּגעווישט יעדן שפור וואָס עס קומט פאָר אין טרעבלינקע, וואָס ווערט געטאָן צו די הונדערטער טויזנט אידן און אַנדערע וואָס ווערן אַהינצו געבראַכט.

פון דאַן אָן זעט מען מער ניט אין דער געגענט קיין פויגל, קיין שום צייכן וואָס דאָרט איז פאָרגעקומען אין די גרויזאַמע מלחמה־יאָרן. פיל איז שוין געשריבן געוואָרן וועגן דעם טויט־לאַגער אָבער וועט מען גייט איצט פאַרבי דעם לאַגער און מען זעט דאָרט די קופּעס מיט וואַליזעס, ציין־בערשטלער, פוס־פראָטעזעס, שיך און דעם געריכטס־צימער וואו די מענטשן זיינען פאַר׳משפט געוואָרן צום טויט דורך הונגער און אַנדערע פיניקונגען, בלייבט מען שטיין פאַרגליווערט. מען פילט, אַז דאָס האַרץ האָט זיך אָפּגעשטעלט און עס איז שווער צו קומען צו זיך...

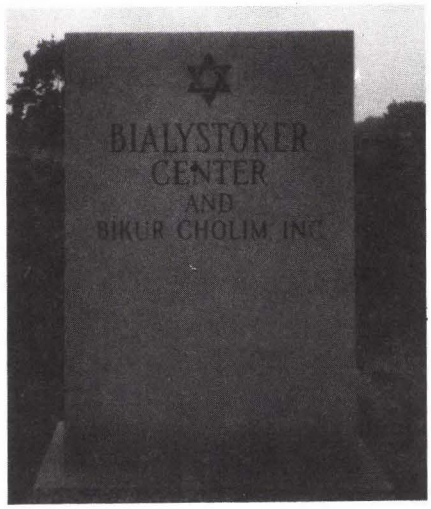
אַ סך אידישע יוגנטלעכע פון פאַרשידענע טיילן וועלט קומען אַהינצו זען וואָס די נאַצי־בעסטיעס האָבן געטאָן צום אידישן פאָלק. מיר דאַרפן כסדר פאַרשטאַרקן דעם געדאַנק און וויסן פון ניט פאַרגעסן, ווייל דער דור פון דער שארית הפליטה ווערט קלענער און קלענער.

Become Members of the
Bialystoker Center and
Home for The Aged

אַ נייער אויפשריפט ביים אַריינגאַנג צום אַלטן ביאַליסטאָקער בית־עולם

דער ביאליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק מיט דעם ביקור חולים, האָט פאר פיל יאָרן א קרקע אויף דעם אלטן מאָנטעפיאָרע סעמעטערי, וואָס איז אין לאָנג איילענד, נ.י. ביים אריינגאנג אויף דעם הייליקן אָרט איז אויך געווען דאָרט א פאסיקער אויפשריפט. ליידער איז אָבער דאָס מיט דער צייט שטארק אָפּגענוצט געוואָרן.

היות ווי דער אָרט איז ניט געווען באקאנט אין דער

דער נייער אויפשריפט ביים אַריינגאַנג צו דער אַלטער ביאַליסטאָקער סעמעטערי, אויף ניו מאנטיפיאָרע.

The New Inscription at the entrance of the old Bialystoker Cemetery at the New Montefiori.

לעצטער צייט ביי אונזערע לאנדסלייט, וועלכע קומען אויף דער סעמעטערי צו לוויה׳ס, אויף קבר־אבות, ברענגען אין אָרדענונג אלטע קברים און מצבות א.ד.ג. האָט דער ביאליסטאָקער צענטער לעצטנס אוועקגעשטעלט א פאסיקן שטיין מיט אַ געהעריקן אויפשריפט, ביים אריינגאנג צום בית־עולם.

קאַלענדאַר פון די נעקסטע אונטערנעמונגען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים

1. דאָנערשטיק, דעם 13טן ביז מאָנטיק, דעם 17טן נאָוועמבער 1986, אונזער יערלעכער באַזאַר. דעם יאָר וועט זיך דער באַזאַר נישט עפענען פאַר אַ צווייטע וואָך.
2. זונטיק, דעם 28טן דעצעמבער, 1986. די יערלעכע חנוכה־פייערונג, קאָנצערט און דינער.
3. זונטיק, דעם 15טן מערץ, 1987. די יערלעכע פורים־פייערונג און קאָנצערט. יערלעכע מיטגלידערשאַפט זיצונג.
4. זונטיק, דעם 29טן מערץ, 1987, די 44טע ביאַליסטאָקער־גראָדנער יזכור פאַרזאַמלונג.

דער איינדרוקספולער יערלעכער קאָנצערט פון די ביאַליסטאָקער אין לינקאָלן צענטער

• פון א. צושויער

די קנאַפּע דריי טויזנט ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, פריינט און טרייַע שטיצערס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, אין ניו־יאָרק, וועלכע האָבן זיך באַטייליקט אין דעם גרויסן יערלעכן טעאַטער און קאָנצערט־בענעפּיט, וועלן דאָס לאַנג געדענקען. ווי באַקאַנט, איז די גרויסע אידישע פֿאָלקס־אונטערנעמונג פֿאָרגעקומען זונטיק בייטאָג, דעם 21טן סעפּטעמבער, 1986, אין דעם רחבותדיקן אייוועי פישער־האַל, וואָס איז אויף 66טע גאַס און בראָדוועי, אין ניו־יאָרק. עס איז באמת געווען אַ גרויסער נחת צו זען ווי אַרום דריי טויזנט פערזאָן האָבן אויסגעפילט דעם מאַיעסטעטישן זאַל. פון אַלע זייטן צווישן עולם האָט מען כסדר געהערט די ווערטער „פֿרעכטיק, עס איז אַ גרויסער גייסטיקער פאַרגעניגן".

אָבער דאָס האָט נישט אויף דעם בעסטן אופן. קודם־כל דאַרפן געלויבט ווערן די פירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, בראש מיט דעם פרעזידענט סעם סאָלאַזש און עקזעקוטיוו־דירעקטאָר איסאַק ריבאַלאָווסקי, פאַר דעם פיינעם און פינקטלעכן אופן פון אָרגאַניזירן די אונטערנעמונג. אַ היבשן חלק פאַרן דערפֿאָלג האָט אויך געהאַט מרס. מאַלי ריבאַלאָווסקי. צווייטנס, פיל לויב פאַרדינט די גוט באַקאַנטע טעאַטער־אונטערנעמערין מרס. אייידא מ. איינהאָרן פאַר דעם גוטן אופן פון צונויפשטעלן דעם געלונגענעם פּראָגראַם און דאָס אַנגאַזשירן באַוואוסטע קינסטלער.

עס איז אַ באַקאַנטע זאַך, אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן קאָרגט קיינמאָל ניט קיין באַמיאונגען און אויך געלט־אויסגאַבן ביים צונויפשטעלן די פּראָגראַמען פון די יערלעכע טעאַטער בענעפּיטן. אָבער דאָסמאָל, דאַרף מען צוגעבן, וואָס איז געווען די צוועלפּטע יערלעכע אונטערנעמונג, האָט איבערגעשטיגן אַלע דערוואַרטונגען. דער נאָמען פון דעם פּראָגראַם אין אידיש, העברעאיש און ענגליש, וואָס איז געווען „פּרייד צום נייעם יאָר", איז טאַקע געווען ערשטקלאַסיק צוגעפּאַסט צו דעם אָנקומענדיקן נייעם אידישן יאָר, וואָס מיר באַגעגענען מיט תפילות און ברכות אויף אַ יאָר פון געזונט, גליק און פרייד אין די משפחות. אין פאַרלויף פון אַרום דריי שעה איז דער פיל טויזנט קעפּיקער עולם געזעסן און זיך צוגעהערט מיט גרויס הנאה צו די האַרציקע אידישע, העברעאישע און ענגלישע לידער פון די באַוואוסטע קינסטלער, ווי אויך צו פיינע סצענעס, סקעטשעס, מוזיק א.ד.ג. צייטנווייז האָט אויך דער גרויסער עולם מיט גרויס פאַרגעניגן מיטגעזונגען די פאַרשידענע לידער, אָדער מוזיק־ניגונים.

יעדער פון די באַטייליקטע קינסטלער האָט צוגעטראָגן זיין חלק אויף דעם בעסטן אופן און עס איז ניט קיין וואונדער, אַז זיי זיבן באַשאַנקן געווארן מיט ווארעמע אַפּלאָדיסמענטן פון דעם גרויסן עולם. דער באַוואוסטער מוזיקער און קאָמפּאָזיטאָר סאָל סיקאָרי, מיט זיין אָרקעסטער האָט גלייך ביים אָנהויב אַריינגעפּירט אַ פּאַסיקע שטימונג צווישן עולם מיט זייער שפּילן פאַרשידענע האַרציקע מוזיקאַלישע ניגונים. זיי האָבן אויך די גאַנצע צייט באַגלייט די פאַרשידענע קינסטלער אין זייערע אויפטריטן. נאָכדעם זיינען געקומען די צוויי פייערדיקע קאָמעדיען־זינגער דאַניעל און דימיטרי מיט זייער געזאַנג און אויסטייטשונג פון פאַרשידענע אינטערנאַציאָנאַלע לידער און אַלערליי שפּראַכן. דאָן איז געקומען מיט איר אַרויסטריט די באַרימטע און באַליבטע ישראל און אינטערנאַציאָנאַלע זינגערין, גאולה גיל, וועלכע האָט שטאַרק באַגייסטערט דעם עולם מיט איר האַרציקן געזאַנג. אַ גרויסע איבערראַשונג פאַרן עולם איז געווען די גרופּע פון דרייצן קלעזמאָרים, מוזיקאַנטן און סאָלאָ־זינגער באַגלייט אויף זייערע ספּעציעלע אינסטרומענטן. דער עולם האָט זיי פשוט ניט אַראָפּגעלאָזט פון דער בינע.

צום סוף פון דער גרויסער פֿאָלקס־אונטערנעמונג איז געקומען מיט זיין אַרויסטריט דער באַרימטער חזן און פֿאָלקס־זינגער חזן יוסף מאַלאָוואַני. אויסער די עטלעכע אָפּערע־געזאַנגען וואָס ער האָט אויף אַ מייסטערהאַפטן אויסגעזונגען, האָט ער אויך געזונגען אַ פּאָר פּאָסיקע תפילות צוגעפּאַסט צו דער שטימונג פון דער צייט וועו מיר זיינען אויף דעם שוועל פון נייעם אידישן יאָר. ווי יעדעס מאָל בייַ זיינע אַרויסטריטן, איז חזן מאַלאָוואַני אויך דאָסמאָל באַשאַנקען געווארן מיט לאַנגדויערנדע ווארעמע אַפּלאָדיסמענטן.

אַ ווארעמע אויפנאַמע האָבן באַקומען די צוויי הויפּט־פירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, דער פּרעזידענט סעם סאָלאַזש און דער עקזעקוטיוו־דירעקטאָר איסאַק ריבאַלאָווסקי, וועו זיי זיינען אַרויסגעקומען באַגריסן דעם עולם (סאָלאַזש האָט באַגריסט אין ענגליש און ריבאַלאָווסקי אין אידיש). זיי האָבן אין האַרציקע ווערטער אָנגעוויזן אויף דער וויכטיקער ראָלע וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן שפּילט אין דעם היגן אידישן פֿאָלקס־לעבן. זיי האָבן אַרויסגעבראַכט די וויכטיקע דאַטע פון 55 יאָר וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פייערט איצט, אין פאַרבינדונג מיט דער גרינדונג פון דער גרויסער אינסטיטוציע.

„מיר טוען אַלץ — האָבן סאָלאַזש און ריבאַלאָווסקי געזאָגט אין זייערע באַגריסונגען — ווייטער אָנצוהאַלטן דעם גרויסן און לאַנגן יחוס פון דער אַמאָליקער האַרציקער און טיף פאַרוואָרצלטער אידישער ביאַליסטאָק, וואָס איז פאַרניכטעט געווארן פון די היטלעריסטישע רוצחים צוזאַמען מיט די דאָרטיקע אַרום זעכציק טויזנט אידן. מיר טאָן אַלץ, כדי ווייטער איינצוהאַלטן אין און אַרום אונזער אינסטיטוציע דעם זעלבן גייסט, וואָס עס האָבן אונז איבערגעלאָזט אונזערע קדושים און מאַרטירער. און אויב דאָס געלונגט אונז אַלע יאָרן איז דאָס דערפאַר, ווייל מיר האָבן אַ טרייַע מחנה פון מיטגלידער, לאַנדסלייט, פריינט און שטיצערס וואָס שטיצן מיט איבערגעבנקייט אונזער אינסטיטוציע. מיר האָפן, אַז אַזוי וועט דאָס אויך זיין אויף ווייטער, נאָר אויף לאַנגע יאָרן".

מר. ריבאַלאָווסקי האָט אין זיין באַגריסונג אויך באַדאַנקט דעם סטאַף־דאָקטוירים וואָס זיינען אָנגעשטעלט אין ביאַליסטאָקער צענטער, פאַר זייער טרייער איבערגעגעבענע אַרבעט פאַר די עלטערע איינוואוינער. אַגב, די דאָקטוירים זיינען אָנוועזנד געווען אין זאַל, פריינט ריבאַלאָווסקי האָט באַגריסט זיי און זיי זיינען באַשאַנקען געווארן מיט פיל אַפּלאָדיסמענטן. איסאַק ריבאַלאָווסקי האָט צום סוף אַרויפגערופן אויף דער בינע דעם מעדיקעל־דירעקטאָר דר. אַלבערט קאַסקי. ער האָט אין נאָמען פון אַלע דאָקטוירים באַדאַנקט די פירערשאַפט פון ביאַליסטאָקער צענטער, פאַר

געבן זיי אַ מעגלעכקייט צו טאָן זייער וויכטיקע מעדיצינישע אַרבעט אין אַזאַ וויכטיקע און ערנסטע אידישע פּאָלקס־אָרגאַניזאַציע פּאַר עלטערע מענטשן. ריבּאַלאָווסקי האָט אויך אַרויסגעבראַכט לויב־ווערטער פּאַר מאַיראַ בעילין, די אַדמיניסטראַטאָרין פון דער אינסטיטוציע.

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז אין זאַל צווישן עולם זיינען געווען אויסער יחידים, אויך אַ גרויסע צאָל פּאַרטרעטער פון פּאַרשידענע אידישע געזעלשאַפטלעכע אָרגאַניזאַציעס, עטלכע זיינען געקומען צו דעם גרויסן יערלעכן טעאַטער־בענעפּיט אַלס אָרגאַניזירטע קאָלעקטיוו גרופּן. דאָס באַווייזט דעם גרויסן איינפלוס וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פּאַר עלטערע מענטשן האָט אין היגן אידישן לעבן. עס איז גוט צו וויסן, אַז מען ווייסט ווי געהעריק אָפּצושאַצן די אויפטוען און דערגרייכונגען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און דערפּאַר ווערט די אָרגאַניזאַציע געשטיצט אויף אַזאַ אופן פון אַלע אידישע קרייזן.

מיט גרויס וואַרעמקייט איז פון עולם אויפגענומען געוואָרן די באַוואוסטע טעאַטער־אונטערנעמערין, איידא מ. איינהאָרן, פּאַר אויספירן און דורכפירן אַזאַ פיינע פּאָרשטעלונג, וועמען איסאַק ריבּאַלאָווסקי האָט פּאָרגעשטעלט פון דער בינע. צום סוף, אַרום 5 נ.מ. איז דער ריזיקער עולם זיך פונאַנדערגעגאַנגען אין אַ געהויבענער שטימונג מיט פיל לויב פּאַר די פירער פון ביאַליסטאָקער צענטער פּאַר דורכפירן אַזעלכע פיינע און געלונגענע פּאָלקס־אונטערנעמונגען. מען האָט צווישן זיך געוואונטשן אייניער דעם אַנדערן אַ נייעם גוטן יאָר באַגלייט מיט געזונט און אַלדאָס גוטס, און מען האָט זיך אויך געוואונטשן, אַז קומענדן יאָר אין דער זעלבער צייט זאָל מען זיך ווידער באַגעגענען ביי אַזאַ פּרעכטיקע געלונגענע קולטור יום־טוב.

אַ וועגדונג צו די לייענער און פריינט פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע"

מיר ווייסן גוט, אַז מיר האָבן אַ מחנה טרייַע לייענער און פריינט פון אונזער „ביאַליסטאָקער שטימע", וועלכע שאַצן ווי געהעריק אָפּ די גרויסע באַדייטונג פון דער אויסגאַבע. דערפּאַר וועגדן מיר זיך צו אַלע אונזערע לייענער און פריינט מיט אַ רוף אונז צו העלפן, כדי מיר זאָלן קאָנען אויך ווייטער אַרויסגעבן אונזער וויכטיקן זשורנאַל.

די „ביאַליסטאָקער שטימע", וואָס ווערט אַרויסגעבן רעגולער צווויי מאָל אין יאָר — ערב פּסח און ערב ראש השנה — דערגייט צו ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט אין אַלע טיילן אַמעריקע און קאַנאַדע, ווי אויך אין אַנדערע פּאַרשידענע לענדער. די אויסגאַבע ברענגט יעדעס מאָל באַריכטן, נייעס און באַשרייבונגען וועגן די טעטיקייטן פון די ביאַליסטאָקער אין דעם גרויסן צענטער אין ניו יאָרק, ווי אויך באַריכטן, נייעס און פּראָבלעמען פונם לעבן פון אונזערע לאַנדסלייט אין מדינת ישראל, אַרגענטינע, אויסטראַליע און פון אַנדערע טיילן וועלט.

מיר וועגדן זיך דעריבער צו אייך, טייערע לייענער און פריינט, אַז איר זאָלט אונז אַריינשיקן געהעריקע ביישטייערונגען, כדי לייכטער צו מאַכן פּאַר אונז דאָס אַרויסגעבן און ווייטער אויפהאַלטן די אויסגאַבע. מיר בעטן אייך שיקט אונז גלייך אַריין אייער ביישטייערונג, כדי אַזוי אַרום ווייטער צו קאָנען אַרויסגעבן די „ביאַליסטאָקער שטימע", וואָס איז אַ זייער וויכטיקער טייל אינם לעבן און טעטיקייטן פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אומעטום.

מיר זיינען זיכער, אַז איר וועט זיך ווי געהעריק אָפּרופן אויף אונזער וועגדונג, פּאַרוואָס מיר דאַנקן אייך פּאָראויס. מיר בעטן אייך צושיקן אייער ביישטייערונג מיט דעם בייגעלייגטן אויסגעפילטן קופּאָן, אויפן אַדרעס:

BIALYSTOKER STIMME
228 East Broadway, New York, N.Y. 10002

בייגעלייגט אין מיין ביישטייערונג פון .....דאָלאַר פּאַר דער „ביאַליסטאָקער שטימע", כדי צו העלפן ביים ווייטער אַרויסגעבן די וויכטיקע אויסגאַבע.

NAME _____

ADDRESS _____

CITY _____ **STATE** _____

אונזערע פאַרלוסטנען

צום אייביגען אַנדענקען

אליהו (עליאַס) סוראַסקי ע"ה

מיט אַ פאַרשפעטיקונג איז צו אונז דערגאַנגען די טרויעריקע נייעס, אַז אין מעקסיקאָ איז געשטאָרבן דער באַוואוסטער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, אליהו (עליאס) סוראַסקי ע"ה.

דער פאַרשטאָרבענער וואָס האָט געשטאַמט פון אַ גרויסער יחוס'דיקער משפחה אין דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק, איז דערגאַנגען צו ווערן איינער פון די גרעסטע באַנקירער, אינדוסטריעלע אונטערנעמער אין מעקסיקאָ און אין מדינת ישראל. ער איז אויך געווען אַ גרויסער און

אליהו סוראַסקי ELI SURASKI

בריטהאַרציקער פילאַנטראָפּ מיט זיין שטיצע פאַר פאַרשידענע אידישע צוועקן ווי אויך פאַר מדינת ישראל. אין דעם אידישן היימלאַנד האָט ער אויסגעבויט עטלעכע גרויסע וויכטיקע פּראָיעקטן.

פאַני פאָזניאַק ע"ה

דעם 15 טן מערץ, 1986, איז געשטאָרבן אונזער באַליבטע לאַנדספרוי פאני פאָזניאק ע"ה וועמענס טויט האָט אַרויסגערופן טרויער ביי אַלע לאַנדסלייט און די פילצאָליקע פריינט וואָס זי האָט געהאַט. זי איז געשטאָרבן אין עלטער פון 64 יאָר אין איר היים, 2940 אושען פאַרקווי, ברוקלין, נ.י.

די אומפאַרגעסלעכע פאני, וועלכע איז געשטאָרבן נאָך אַ לענגערער קראַנקהייט, האָט דורכגעמאַכט ליידן און פיין ביי די נאַצים, צוזאַמען מיט פיל אַנדערע אידישע מיידלעך פון ביאַליסטאָק. ניט געקוקט אָבער אויף אירע טראַגישע

פאני פאָזניאק FANIA POSNIAK

איבערלעבענישן האָט זי, נאָך דער מלחמה, אויפגעבויט אַ נייעם לעבן אין אַמעריקע. איר טויט האָט אַרויסגערופן גרויס טרויער ביי די ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט, ביי וועמען זי איז געווען זייער באַליבט.

פאני פאָזניאק איז געווען אַ טרייַע אַקטיוויסט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, אין ניו יאָרק, וואו זי איז אויך געווען אַ מיטגליד פון באָארד אָוו דירעקטאָרס. אין איר לוויה האָט זיך באַטייליקט אַ גרויסער עולם ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט און פריינט.

די פאַרשטאָרבענע האָט פאַר'יתומ'ט אַ טאָכטער מיט אַ זון: בעלא, מייקל און אייניקלעך ווי אויך אַ שוועסטער און שוואָגער קריינדל און דזשעיקאָב בערגן.

דער פאַרשטאָרבענער האָט פאַרלאָזט ביאַליסטאָק אין 1928 און געלעבט אין פאַריז ביז 1942. פון 1942 ביז 1946 האָט ער געוואוינט אין קיובאַ, נאָכדעם איז ער געקומען קיין אַמעריקע.

דער פאַרשטאָרבענער האָט פאַר'יתומ'ט זיין פרוי דיסעל, ווי אויך אַ טאָכטער מיט איידעם, יהודית סעם ווייסשאַלס.

אוירווינג ווישענגראד ע"ה

דעם 7 טן פעברואַר, 1986, איז געשטאָרבן אין עלטער פון 82 יאָר דער באַליבטער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, אוירווינג ווישענגראד ע"ה. זיין טויט האָט אַרויסגערופן גרויס טרויער ביי די לאַנדסלייט ווי אויך ביי זיינע אומצאָליקע פריינט ביי וועמען ער איז געווען באַליבט.

דער פאַרשטאָרבענער האָט געשטאַמט פון אַ פיינער באַלעבאַטישער משפחה אין דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק, וואָס איז געווען באַקאַנט ביי אַלעמען. כאָטש ער איז געווען שוין פיל יאָרן אין אַמעריקע איז ער אָבער געווען ענג פאַרבונדן מיטן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק און דורך דעם מיט זיין ביאַליסטאָקער אָפּשטאַם.

אוירווינג ווישענגראד איז געווען אַ גוט שטייענדער מיטגליד אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, ער איז געווען טריי דער אינסטיטוציע און שטענדיק געהאָלפן מיט ראַט און טאַט. אַלע וואָס האָבן אים געקענט האָבן צו אים אַרויסגעוויזן פאַרדינטן דרך־ארץ.

פעמא רוסין ע"ה

מיט גרויס טרויער איז פון אַלעמען אויפגענומען געוואָרן די נייעס, אַז דעם 8 טן נאָוועמבער, 1985, איז אין פילאַדעלפיע געשטאָרבן אין עלטער 60 יאָר אונזער באַליבטע לאַנדספרוי פעמא רוסין ע"ה, פון דערהיים פיינזילבערג. זי איז געבוירן געוואָרן אין האָאָדאָק און אַלע יאָרן געלעבט אין ביאַליסטאָק. זי האָט געשטאַמט פון אַ זייער באַלעבאַטישער משפּחה.

אין צייט פון דער מלחמה האָט פעמא רוסין דורכגעמאַכט, צוזאַמען מיט די אַנדערע אידישע מיידלער פון ביאַליסטאָק, ליידן און פיין ביי די נאַצים. פעמא איז געווען איינע פון

פעמא רוסין FEMA RUSIN

טויזנטער וואָס האָט אין לאַגער געבוירן אַ מיידלע און איז מיט איר קינד באַפרייט געוואָרן ביים סוף פון דער מלחמה.

נאָך דער באַפרייאונג האָט פעמא זיך ווידער געטראָפן מיט איר מאַן, לעאָן רוסין ע"ה און דאָס פּאָרל איז מיט זייער קינד אַוועק קיין אַמעריקע וואו זיי האָבן אויפגעבויט אַ שיינעם פאַמיליע־לעבן. איר מאַן איז געשטאָרבן אין פילאַדעלפיע אין יאָר 1977.

פעמא רוסין ע"ה האָט פאר׳יתומ׳ט איר ליבע טאָכטער, אסתר, און צוויי גראָטענע אייניקלעך.

ישראל סטאָלאַרסקי ע"ה

אין עלטער פון 86 יאָר און נאָך אַ לענגערער קראַנקהייט איז אין תל־אביב געשטאָרבן דער גוט באַקאַנטער אידישער קולטור־געזעלשאַפטלעכער טוער, ישראל סטאָלאַרסקי ע"ה. אין פאַרלויף פון פיל יאָרן איז סטאָלאַרסקי געווען גוט באַקאַנט אין דעם אידיש־געזעלשאַפטלעכן לעבן אין ניו יאָרק, און אין אַמעריקע בכלל. ער איז געווען איינער פון די טרייַע טוער פון דעם היגן הסתדרות־קאַמפּעין און גלייכצייטיק איז ער געווען זייער אַקטיוו ביי פאַרשידענע גרופּן אין דעם אידישן פאָלקס־לעבן. ער איז אויך געווען איינער פון די פירער דער ציוניסטישער אַרבעטער־באַוועגונג.

ישראל סטאָלאַרסקי איז שטענדיק אויך געווען אַ נאָענטער פריינט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מיטגלידער און ביי פאַרשידענע געלעגנהייט פלעגן מיר נאָענט מיט אים צוזאַמענארבעטן. מיט עטלעכע יאָרן צוריק ווען ער האָט זיך באַזעצט אין מדינת ישראל איז ער אויך דאָרט געוואָרן זייער אַקטיוו אין פאַרשידענע אידישע אינסטיטוציעס, נאָר באַזונדערס אין דעם וועלט־ראַט פאַר אידיש, וואו ער איז געווען געזעראַל־סעקרעטאַר.

מיטן טויט פון ישראל סטאָלאַרסקי איז אַוועק אייניער פון די טרייַע בויער און טוער פונעם אידישן פאָלקס־לעבן און פאַר דער אידישער קולטור, ווי אויך פאַר דער ציוניסטישער אַרבעטער־באַוועגונג, ער איז דאָס געווען ביזן אויסברוך פון דער צווייטער וועלט־מלחמה אין פוילן, שפּעטער אין אַמעריקע וואוהין ער איז געקומען אין צייט פון דער מלחמה און צום סוף אין דער אידישער מדינה.

כבוד דעם אָנדענק פון ישראל סטאָלאַרסקי ע"ה.

משה וויס־ליבנה ע"ה

דעם 4 טן מערץ, 1986, איז אין תל־אביב געשטאָרבן דער גוט באַקאַנטער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, משה וויס־ליבנה ע"ה. זיין טויט האָט אַרויסגערופן טרויער ביי אַלעמען וואָס האָבן אים געקענט. ער איז געווען באַליבט ביי די לאַנדסלייט און פריינט און מען האָט שטענדיק צו אים אַרויסגעוויזן גרויס דרך־ארץ.

משה וויס (ליבנה) איז, אין עלטער פון 18 יאָר, געקומען אַלס חלוץ פון ביאַליסטאָק קיין ארץ־ישראל. ער איז געווען זייער געטריי דעם לאַנד און איז געווען שפּעטער אַקטיוו אין פאַרשיידענע אָרגאַניזאַציעס, אינסטיטוציעס און אַנדערעס וואו ער האָט אויך פאַרנומען אָנפירענדע פאָזיציעס. ער האָט

משה לבנה־וויס MOSHE LEVANA-WEISS

ליב געהאַט מענטשן און מענטשן האָבן אים ליב געהאַט. ער איז שטענדיק געווען גרייט צו העלפן אַ נויטבאַדערפטיקן.

דער פאַרשטאָרבענער האָט פאַר׳יתומ׳ט זיין פרוי, שרה, און צוויי דיפלאָמיטירטע טעכטער מיט אייניקלעך, ווי אויך זיין שוועסטער, רחל וויס־טרייוויש, וועלכע איז סעקרעטאַרין פון דעם ארגון יוצאי ביאַליסטאָק אין ישראל.

The unforgettable parade of June 1931 — 55 years ago leading to the opening of the Bialystoker Home. Thousands of Jews who joined in the parade and many more onlookers helped create the great festive and historic occasion.

דער אומפאַרגעסלעכער פּאַראַד מיט 55 יאָר צוריק, אין יוני 1931, ווען עס איז אויף אַ פּייערלעכן אויפן אופן דערעפנט געוואָרן דער ביאַליסטאָקער מושב זקנים. צענדליקער אויזנטער אידן האָבן זיך באַטייליקט אין פּאַראַד ווי אויך געווען צושויער אויף די גאַסן. עס איז געווען אַ גרויסער יום־טוב.

דער ביאַליסטאָקער צענטער
היים פאַר עלטערע נוענטשען און שפּיטאָל

228 איסט בראָדוועי, נ. י.

ווינטשט זיינע באַאמטע, דירעקטאָרען, מיטגלידער, טוער, שטיצער חברים און פריינט, אַלע אָנגעשלאָסענע אָרגאַניזאַציעס, ווי אויך ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, כלל ישראל איבער דער גאָרער וועלט

אַ שנת חיים ושלום

אַ יאָר פון מאַטעריעלען וואוילזיין און גייסטיגע אויפריכטונג, הצלחה און פּראָגרעס, שלום אין מדינת ישראל און פרידען איבערן גאַנצען ערד-קוגל.

סעם סאָלאַזש
פּרעזידענט

רובין בינדלער
ערן־פּרעזידענט

איסאַק ריבאַלאָווסקי
עקזעקוטיוו־דירעקטאָר

מאַיראַ בעילין
אַדמיניסטראַטאָרין

מר. און מרס. סאל קרים

ברוקלין, ניו יאָרק

טשערמאַן פון באָארד אָוו דירעקטאָרן

ווינטשן זייערע פאַמיליעס, פריינט און לאַנדסלייט
אַ כתיבה וחתימה טובה און שלום איבער דער וועלט.

די בריידער איצקאָוויטש

אַבראַשאַ, חיים, וועלוול, און שוועסטער בערטאַ

מעקסיקאַ סיטי

דריקען אויס זייערע האַרציגע נייַ־יאָר וואונשען צו דער פאַמיליע און פריינט, ווי אויך ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. שלום על ישראל!

מר. עלי איצקאָוויטש

ווינטשט זיין גאַנצער פאַמיליע אין מעקסיקאַ,
אַלע קרובים, פריינט און לאַנדסלייט
אַ סך גליק און געזונט צום נייעם יאָר

מר. און מרס. דזשאָזעף בערמאַן

און פאַמיליע

מיאַמי־ביטש פלא.

שיקען זייערע ברכות און גוטע וואונשען צום נייעם יאָהר צו אַלע זייערע פריינד און דעם כלל ישראל.

מיר בעטן פאַר אַ יאָר פון שלום, פאַר מדינת ישראל און פאַרן אידישן פאַלק

אונזערע בעסטע ברכות צו אַלע אונזערע פריינד און באַקאַנטע איבער דער גאַנצער וועלט.

פריידל און אשר שטשוטשינסקי

מאיאמי ביטש, פלאָרידע

דארא וואריק — בישקאוויטש

און פאַמיליע

ווינטשען אַלע פריינד און דעם כלל ישראל
אַ געזונטען און גליקליכען יאָר.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

מר. און מר. באַרני סאַקס

און פאַמיליע

מיאַמי, פלא.

ווינטשען אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען
אַלדאָס גוטס צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. סעם גארניצקי

און טאָכטער

לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפאָרניע

ווינשן זייער פאַמיליע אין ישראל און אַלע פריינד,
לאַנדסלייט און אַלע אידען אומעטום
אַ פרייליכען נייעם יאָר.

עמיל און מירא סאָער
טאראָנטאָ, קאַנאַדאַ

ווינטשן אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט
אַ נייעם, גוטן, געבענטשן יאָר,
און שלום אין ישראל.

מאיר בריסקער
סאַנטאַ מאָניקאַ, קאַליפ.

באַגריסט אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט,
און דריקט אויס די בעסטע ווינטשן פאַר
אַ יאָר פון געזונט, נחת
און שלום על ישראל.

מרס. דינה מעדווועדעוו
קאַסירער פון דער אינסטיטוציע

ווינטשט דער משפחה און פריינט, אַלע לאַנדסלייט
און דעם כלל ישראל אומעטום, אַ שנת חיים ושלום.
אַ כתיבה וחתימה טובה.

סלאָווע און עטל קיעק
ברוקלין, ניו יאָרק

ווינטשט דער משפחה און פריינט, אַלע לאַנדסלייט
און כלל ישראל אומעטום
אַ שנת חיים ושלום, אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. עלי אָקון און פאַמיליע
פילאַדעלפיע, פאַ.

באַגריסען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט
איבער דער גאַנצער וועלט מיט
אַ יאָר פון געזונט און שלום על ישראל.

מר. און מרס. פאָול שאַכעט
וויס־פרעזידענט פון דער אינסטיטוציע
און פאַמיליע

ווינטשען זייערע צאַלרייכע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידען
אויף דער גאַנצער וועלט
געזונט, גליק און פרייד צום נייעם יאָר
און שלום על ישראל.

מאַקס (מאַטעק) קאָכן און פאַמיליע
ירושלים

ווינטשן אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט
אַ יאָר פון געזונט, גליק און שלום אין ישראל.

וויקטאָר און סאַראַ סאָנשיין
מיאַמי ביטש, פלאָרידע

מיר באַגריסן אונזער גאַנצער משפחה, די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט
און פריינט צום נייעם יאָר.
מיר וואונטשן אַלעמען געזונט, צופרידנהייט און נחת
אין זייערע משפחות.

מר. און מרס. לואיס סילווער
און פאַמיליע

עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון אַרבעטער־רינג־הויז, נ.י.

ווינטשען אַלע פריינט און אַלע אידען אומעטום
אַ גוטען און גליקליכען נייעם יאָר.

דאָראַ מינץ־ראָזענטאַל
טראָסטי פון ביאַליסטאָקער צענטער
און היים פאַר עלטערע מענטשן

ווינטשט איר משפחה אין אַרגענטינע און אומעטום, ווי אויך די
ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט

אַ יאָר פון געזונט, נחת
און שלום אין ישראל

מר. און מרס. שלמה וועריין
לאס אַנדזשעלעס, קאַליפאָרניע

באַגריסן אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט
און פריינט איבער דער גאַנצער וועלט מיט
אַ יאָר פון געזונט און שלום על ישראל.

מר. און מרס. סעם נייאַרק
און פאַמיליע
בעווערלי הילס, קאַליפ.

ווינשען זייערע קרובים און לאַנדסלייט אומעטום
אַ שנת חיים ושלום.

מר. און מרס. ידידיה האַמבורג
און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינט, לאַנדסלייט און כל ישראל
אַ כתיבה וחתימה טובה צום נייעם יאָהר.

מר. און מרס. מאָריס סאַפערשטיין
און פאַמיליע

ברוקלין, נ.י.

ווינטשען אַ גוטען, גליקלעכען און געזונטען נייַ־יאָר דער גאַנצער משפחה, חברים פון „פאַרבאַנד", ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און אַלע אידן איבער דער וועלט.

אַ שנת חיים ושלום, אַ כתיבה וחתימה טובה!

מר. און מרס. הערי באַס
און זייער זון

פילאַדעלפיע, פּא.

ווינשען צום נייעם יאָר אַלע זייערע פריינד פון נאָהענט און ווייט, און דעם כלל ישראל, אַ שנת חיים ושלום,

אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. יוסף קאַפּיצקי
עדיסאָן, ניו דזשוירזי

מיטגלידער פון באָארד אָוו דירעקטאָרן

באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע פריינט און לאַנדסלייט און ווינטשן זיי אַ כתיבה וחתימה טובה

מר. און מרס. מאָריס טשאַבאָט
(כאַבאַצקי)

ווינטשען זייערע משפחות און אַלע לאַנדסלייט אַ גוטען גליקליכען נייעם יאָר.

איסאַק און מאלי ריבאַל
(ריבאַלאָווסקי)

עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון ביאַליסטאָקער צענטער,
היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל
ווינטשען זייער פאַמיליע אַלע פריינט און לאַנדסלייט
אַ געזונט און געבענטשט יאָר
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

רעוו. און מרס. הערי פיינבערג
קיו־גאַרדענס, נ.י.

ווינטשען די באַאַמטע און מתפללים פון דעם פלעטבוש דזשואיש סענטער, אַלע פריינד און לאַנדסלייט, אַ געזונטען און גליקליכען נייעם יאָר, אַ כתיבה וחתימה טובה.

דוד און בעדי שפּערלינג
לאָס אַנדשעלעס קאַליפאָרניאַ

ווינטשן זייער פאַמיליע, און אַלע ביאַליסטאָקער פריינד און לאַנדסלייטאַ געזונטן און גוטן יאָר

מר. און מרס. סעם טשודין
טשערמאַן פון „ביאַליסטאָקער און אומגעגנט קלוב פון מיאַמי"

ווינטשן די מיטגלידער פון ביאַליסטאָקער צענטער היים און שפּיטאָל, אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און זייערע פריינט

אַ געזונטן און גוטן יאָר.

מר. און מרס. לעאָן קרים
מיטגלידער פון באָארד אָוו דירעקטאָרן

ווינטשן זייער פאַמיליע, פריינט און לאַנדסלייט

אַ געזונטן און גוטן יאָר

הערשל און חוה קאָסטרי
ברוקלין, נ.י.

ווינטשען זייער פאַמיליע, פריינט און לאַנדסלייט אַ יאָר פון געזונט, שלום אין ישראל און איבער דער גאַנצער וועלט.

יוסף און נעשקע דאָברימאַן
סקאָוקי, איל.

ווינטשען זייער משפחה, פריינט און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אַ יאָר פון געזונט און שלום אין ישראל.

אברהמל און ריבקע שעפּעס
מעלבורן, אויסטראַליע

ווינטשן זייערע קינדער, אייניקלעך, קרובים און פריינט אין אַמעריקע, ישראל, און אויסטראַליע און די אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אויף דער גאַנצער וועלט

אַ גוט געזונט יאָר און שלום פאַר־ן פאָלק ישראל

מר. און מרס. וועלוול שטשופאַק
און פאַמיליע

ברוקלין

שיקען זייערע ברכות צו דער פאַמיליע און אַלע פריינד און צום כלל ישראל צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. גדליה לין
און פאַמיליע

ברוקלין, נ.י.

באַגריסען זייער פאַמיליע אין ישראל און ביאַליסטאָקער לאַנדס־לייט אַ געבענטשטן נייעם יאָר.

מר. און מרס. מיישעל ראָטענבערג
און פאַמיליע

ברוקלין, נ.י.

ווינטשען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדלייט אַ געבענטשטן נייעם יאָר.

מר. און מרס. טשאַרלס שוועכער
טשערמאַן, באָארד און גאָווערנערס
און פאַמיליע

בראָנקס, ניו־יאָרק

ווינטשען זייער משפחה, פריינט און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט

אַ יאָר פון געזונט און שלום אין ישראל.

מר. און מרס. פאָול (פיניע) כאָראָווסקי
און פאַמיליע

לאָנג איילאנד סיטי

ווינטשן אַ גוטן, גליקליכן און געזונטן יאָר, אַלע אונזערע ביאַליסטאָקער און זאבלודאָווער פריינט בכל מקום שהם

אַ שנת חיים ושלום, ושלום על ישראל!

אינד. אַסטראַלענקער יאָנג מענס בענעוואָלענט אַסאָסיאיישאַן
ניו־יאָרק

מיר באַגריסען אַלע אונזערע מיטגלידער און פריינט און אַלע אידען צום נייעם יאָר און ווינשען זיי געזונט און גליק.

מר. און מרס. יאָסל שלאמאָוויטש
און פאַמיליע

ווינטשען זייערע לאַנדסלייט פון ווערזאָן

און ביאַליסטאָקער פריינט

אַ געזונטן, גליקליכן יאָר

לייבל סידער
פילאַדעלפיע, פאַ.

באַגריסט אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט

איבער דער גאַנצער וועלט מיט

אַ יאָר פון געזונט און שלום על ישראל

האַרציגסטע וואונטשען צום נייעם יאָר צו ביאַליסטאָקער לאַנדס־לייט איבעראַל און צו כלל ישראל איבער דער גאַנצער וועלט.

„געצייכענט" מיט ווארט און האַרץ צו האַרץ,

פון

בען און געראַ

פאַריז, פראַנקרייך

דינה און הערי סארנא
מיט די קינדער

פון קאווינא קאַליפאָרניאַ

ווינשן משפחה, לאַנדסלייט און כלל ישראל

אַ גוטן געבענטשטן יאָר

אַ כתיבה וחתימה טובה ושלום על ישראל

ביאַליסטאָקער אונטערשטיצונג פאַראיין „סומך נופלים"
מיר ווינשען אַלע ברידער מיט זייערע פאַמיליעס

און אַלע לאַנדסלייט בכלל

אַ שנת חיים ושלום

ביאַליסטאָקער בריקלייערס אַסס'ן
און די סיסטערהוד

ניו־יאָרק

צום נייעם יאָהר וואָס קומט,ווינשען מיר אַלע מעמבערס
און דעם גאַנצען כלל ביאַליסטאָקער

אַ כתיבה וחתימה טובה

ביאַליסטאָקער ליידיס אָוקזילערי

228 איסט בראָדוויי, ניו־יאָרק

ווינשט אַלע שוועסטער און זייערע פאַמיליעס,
אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ גוטען,
געזונטען און גליקליכען נייעם יאָר.

דער קלוב פון גראָדנער פריינט
פון ניו־יאָרק

ווינטשען אַלע גראָדנער לאַנדסלייט אין ניו־יאָרק און איבער דער גאָרער וועלט און אויך די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, אַ יאָר פון געזונט און אַנטגילטיגען שלום אין אונזער לאַנד ישראל.

מיט פריינדשאַפט
גראָדנער קלוב אין ניו־יאָרק

גאַניאַנדז־טרעסטינער יאַנג פרענדס

ווינטשען אַלע מיטגלידער און זייערע פאַמיליעס ווי אויך אַלע אידען, אַ גוטען, געבענטשטען נייעם יאָר פון געזונט און פרייד

פאַרבאַנד פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט
און אומגעגנט אין אַרגענטינע
„בית ביאַליסטאָק"

דריקט אויס צו די באַאמטע און דירעקטאָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין נ.י. ווי אויך צו לאַנדסלייט איבער דער וועלט בעסטע וואונטשן פאַר אַ גוטן, געזונטן יאָר.

זלמן יעוורעיסקי — פרעזידענט
הירש פייגין — ערן־פרעזידענט

הערשל און סטעלאַ פייגין
און פאַמיליע
בועאַס איירעס

ווינטשען זייערע קרובים, פריינט, חברים, לאַנדסלייט אין אַרגענטינע, אין אַמעריקע, אין מדינת ישראל און אומעטום, ביאַליסטאָקער אידען וואו נאָר זיי געפינען זיך, כלל ישראל אויף דעם גאַנצן ערד־קוגל

אַ שנת גאולה וישועה

באַגריסונגען פון פריינט און לאַנדסלייט צום נייעם יאָר

(לויט'ן אלף בית)

— א —

סידני און יעטאַ אייזנער

ווינטשען אַלע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. דעניעל אַלעקסאַנדער

און פאַמיליע, שיקאַגאָ

שיקען זייערע גליקוואונשען און גרוסען פאַר אַ נייעם, גוטען געבענטשטען יאָר צו אַלע זייערע פריינד און לאַנדסלייט.

— ב —

מר. און מרס. מאַקס באַביטש

בראָנקס

ווינשען מיר אונזער משפחה אין פאַריז און ישראל, קרובים, פריינד און באַקאַנטע. אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. מאַריס בענדער

און זייער זון

באַגריסען צום נייעם יאָר אַלע פריינט און אַלע לאַנדסלייט און ווינשען זיי אַ כתיבה וחתימה טובה.

— ג —

מר. און מרס. סעמועל געלטשינסקי

און פאַמיליע, ברוקלין

ווינטשט ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און כלל ישראל אַ גוט יאָר

מר. און מרס. דזשעק גוטמאַן

און פאַמיליע, בעיסייד, נ.י.

באַגריסען ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און אַלע אידען אומעטום צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. מאַקס גאָלוב

און פאַמיליע, ברוקלין

ווינטשן גראָדנער און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אַ געבענטשט יאָר.

— ד —

מרס. דזשעסי דאַלינסקי

און קינדער, ברוקלין נ.י.

ווינטשען זייערע קרובים און פריינט, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און דעם כלל ישראל אומעטום אַ גליקליכען יאָר.

ר. דאַווידסאָן

אַנטווערפען, בעלגיע

ווינטשט די ביאַליסטאָקער אידען און כל ישראל אַ געבענטשטן יאָר.

— ה —

מרס. חנה הערשקאָוויץ

מיאַמי, פלאָ.

באַגריסט כלל ישראל און פריינט אין אַגרעג־טינג צום נייעם יאָר.

— ו —

חזן יעקב וויסאטשעק

און פאַמיליע

שיקען זייערע באַגריסונגען און גוטע וואונשען צו אַלע זייערע פריינד און ווינשען דעם כלל ישראל אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. ניאַמע וואַלדמאַן

ברוקלין

ווינשט צום נייעם יאָר אַלע פריינד און לאַנדסלייט געזונט, גליק און פיל פרייד.

מר. און מרס. נחמיה וועריבלוד

און פאַמיליע

באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע זייערע קרובים, פריינד און אַלע אידען.

עזר וויסגאַרבער (וויס) כינקע סודאביטשער

בראָנקס, נ. י.

ווינשען פיל גליק צום נייעם יאָר צו אַלע פריינד און אַלע אידען.

מר. און מרס. ארטור וואַכטעל

עלפאַסאָ, טעקסאס

שיקען זייערע בעסטע וואונשען צו אַלע פריינד און לאַנדסלייט צום נייעם יאָר.

— ז —

מר. און מרס. מיטשעל זיילאַן

פעטערסאָן, נ. דזש.

ווינשען אַ גוטען און געזונטען נייעם יאָר צו אַלע זייערע פריינד און צום כלל ישראל.

מר. און מרס. חיים זעלעווינסקי

ברוקלין, ניו יארק

באַגריסן האַרציג זייערע אַלע פריינט און לאַנדסלייט צום נייעם יאָר.

— ט —

מרס. פעני טאַלינסקי

און קינדער

ווינשען אַלע זייערע פריינד און לאַנדסלייט אַ גוטען יאָר.

— י —

מרס. אסתר יערוזאַלימסקי

און פאַמיליע, וועניס, קאַליפ.

ווינשען זייער גאַנצער פאַמיליע, זייערע אַלע פריינט פון נאָענט און וויט, אַלע לאַנדס־לייט פון אומעטום און אַלע אידען איבער דער וועלט אַ כתיבה וחתימה טובה.

די פרוי פון יעקב יערוזאלימסקי און קינדער

נאַרט האַליוואוד, קאַליפאָרניע

ווינשען אַלע לאַנדסלייט און כלל ישראל אַ געזונטן און גליקליכן יאָר און שלום אויף דער וועלט.

— ל —

מר. הערמאַן לאסניק

מעמפיס, טענעסי

ווינטשען זייערע קינדער, קרובים און אַלע אידען אַ גליקליכן נייעם יאָר.

מרס. ווייאַלאַ לין

און פאַמיליע

ווינשען פיל געזונט און גליק צו זייערע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. עלי לידסקי

און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינד און לאַנדסלייט אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. לואיס לערנער

ברוקלין

באַגריסען זייער פאַמיליע, פריינט, לאַנדס־לייט און כלל ישראל מיט אַ יאָר פון געזונט און פרנסה און שלום אויף דער וועלט.

סידני ס. לעווין

פלאָרידאַ

ווינשט אַלע אידען אַ געזונט און גליקליך נייי־יאָר.

— מ —

מר. און מרס. אשר מעקלער

און פאַמיליע, לאָס אַנדזשעלעס

באַגריסען און ווינשען אַלדאָס גוטס צו אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. לעאָן מעכאַניק

פלאָשינג, נ. י.

ווינטשען אַלע אידען אויף דער גאַנצער וועלט אַ שנת חיים ושלום, געזונט, גליק און פרייד.

— ס —

געניאַ סאַלאַמאַן

און פאַמיליע

באַגריסען אַלע פריינד און כלל־ישראל מיט דעם וואונש פון אַ געזונטען, גליקליכען נייעם יאָר.

מר. און מרס. מאַקס סאַקס

און פאַמיליע.

ווינשען אַלע פריינד און לאַנדסלייט אַ גוטן, געבענשטן יאָר.

מרס. הילדע סלאַיער

ווינטשט די פאַמיליעס סלאַיער־פאַרמאַן און זינאַקס אין אַמעריקע, פאַמיליע זאַלצמאַן אין ישראל און אַלע שוועסטער פון דער ביאַליסטאָקער לעידיס אַקזילערי, לאַנדסלייט און פריינט אַ גוט יאָר.

מרס. זאַפיאַ סטיין

און פאַמיליע, ניו־יארק

ווינשען זייער משפחה און אַלע אידען אַ גוטען געבענשטען נייעם יאָר.

מרס. מאַריס סאַלנעט

און פאַמיליע, ברוקלין, נ. י.

ווינשען אַ גוטען, גליקליכען נייעם יאָר צו אַלע זייערע קרובים, פריינד און לאַנדס־לייט.

— ע —

דר. און מרס. שמואל עברי און זון

באַלטימאָר

ווינשען אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ שנת חיים ושלום.

— פ —

מר. און מרס. בארני פינק

און פאַמיליע, קליפטן, נ. דזש.

שיקען דעם האַרציגסטן גליק־וואונטש צו אַלע פריינד און כלל ישראל צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. דייוויד פאקס

און פאַמיליע, מיאַמי ביטש, פלא.

ווינטשען אַ געזונט יאָר צו זייער פאַמיליע, פריינט און לאַנדסלייט.

מר. און מרס. לעאָן פריד

און פאַמיליע, ברוקלין

פסח דעם מצבה־קריצער׳ס זון, ווינשט זיין קוזינע אייידע סאַקאַלאָווסקי אין אויסטראַליע און אַלע פריינד און לאַנדסלייט אומעטום אַ נייעם יאָר פון געזונט און אַלדאָס גוטס און שלום אויף דער וועלט.

— ק —

שמואל קאַפלאַן

און פאַמיליע, בראָנקס, נ. י.

שיקען זייערע ברכות צום נייעם יאָר צו אַלע פריינד און אַלע אידען איבער דער גאַנצער וועלט.

מר. און מרס. חיים בערל קריגער

און פאַמיליע, ברוקלין, נ. י.

באַגריסען ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

— ש —

מרס. אסתר שעוואך

און פאַמיליע, בראָנקס

ווינשען אַלע פריינט און לאַנדסלייט אַלדאָס גוטס צום נייעם יאָר.

די עלטערע איינוואוינער פון דעם

ביאַליסטאָקער צענטער

היים און שפיטאָל

ווינטשן אייניגער דעם אַנדערן, ווי אויך די באַאַמטע און דירעקטאָרן, מיטגלידער און פריינט פון דער אינסטיטוציע

אַ יאָר פון געזונט, גליק און שלום אין ישראל.

קרובים געזוכט פונ׳ם שטעטל טיקטין

פעליקס מאַלאַראָוויטש, וועלכער שטאַמט פון טיקטין (טיקאָצין) און ער וואוינט איצט אין ביאַליסטאָק, זוכט נאָענטע פון זיין משפחה. ווער עס וייסט וועגן זיי וועלן געבעטן צו שרייבן אויפן אַדרעס:

Feliks Malarowicz
UL. Warszawska 53/4A
15-063 Bialystok
Poland

איטקע צירל באַראַקין ע״ה

טייערע, ליבע מאַמע מיינע,
מיט טיקן וויייטיק אין האַרצן,
מיט אַ צעפייניקטע נשמה,
מיט ליבע און בענקשאַפט אָן סוף

דערמאָן איך דיר היינט
און יעדן טאָג פון יאָר
זינט די נאַצי־מערדער
האָבן דיין אייידעלע נשמה

דיין ערלעך, איינזאַם לעבן
אָן רחמנות איבערגעריסן
אין דער ביאַליסטאָקער
געטאָ אין 1943

אין פריידן און ליידן
ביסטו אין מיינע געדאַנקען.
כבוד דיין הייליקן נאָמען

דיין טאָכטער חיה־פייגל
באַראַקין־מעלאַמדאָוויטש
און פאַמיליע

סקאָקי, אילינאָי, 1986

אַ כתיבה וחתימה טובה

ווינטשן

רבקה ראָזענטאַל

(טיקטין)

און סטעף

צו זייערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און צו כל ישראל אין דער גאָרער וועלט.

■

אַ ביאַליסטאָקער לאַנדספרוי, שטאַלצע טאָכטער פון דער אַריסטאָקראַטישער פאַמיליע טיקטין, געטרייע נאָכפאָלגערין פון די רייזע־טראַדיציעס פון איר גאָטזעליגען מאַן מאקס ראָזענטאל ע״ה און אָנפירערין פון דער „מאקס ראָזענטאל רייזע ביורא״, אָנאָנסירט מרס. ראָזענטאל, אַז איר רייזע־ביורא איז איצט אויף דעם נייעם אַדרעס:

MAX ROSENTHAL
TRAVEL BUREAU, INC.
853 BROADWAY (Room 410)
(Corner 14th Street)
New York, N. Y. 10003
OREgon 4-3382; 3383; 3319

די פירמע איז אַ פאַכמענישע ביאַליסטאָקער רייזע־אָגענטור, אַן אָפענע טיר און „לעבעדיגע בריק״ צו אָמעריקע, צו ישראל און צו דער גאַנצער וועלט. מיר פירען אידען אומעטום. דורך אונזער רייזע־ביורא קענט איר „עולה־רגל״ זיין צו דעם כותל המערבי און צו אַלע הייליגע פלעצער אין אַלט און נייַ ישראל.

מרס. ראָזענטאַל באַהערשט עטליכע שפראַכן, און טוריסטען קענען זיך מיט איר לייכט צוזאַמענרידען אין וועלכער שפראַך עס איז זיי לייכטער.

אַ רייזע דורך אונזער ביורא איז אַן אָנגענעמע איבערלעבעניש, וואָס איר וועט געדענקען אייער גאַנצען לעבען.

איר קענט פאָרען דורך אונז מיט שיף אָדער ערשט פלאָן. מיר גיבען אייך פערזענליכע אויפמערקזאַמקייט, העפליכקייט. באַקוועמליכקייט און פינקטליכקייט.

■

מיר דערלויבען אייערע פאַרמאַליטעטן, פאַספאָרטן, טיקעטס א. אַ. ו. מיר אָרגאַנזירען אייער טראַנספאָרטאַציע, פראַכט, סאַרפאָקונג.

מיר באַזאָרגען סאָר אייך רעפרידזשעריישאָרס. עלעקטרישע עפליינסעס א. אַ. ו. קיין ישראל.

■

ספעציעלע הנחות

פאַר

ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט

■

שרייבט אָדער טעלעפאָנירט:

MAX ROSENTHAL
TRAVEL BUREAU, INC.
853 BROADWAY (Room 410)
(Corner 14th Street)
New York, N. Y. 10003
OREgon 4-3382; 3383; 3319

(212) 226-3554
8553

MEYER OSTROV'S SONS

— Fine Linens —
Sheets • Towels • Blankets

A Happy and Prosperous New Year!

JACK OSTROV

265 Broome Street
New York, N.Y. 10002

- Complete Boiler Repairs
- Vacuumatics
- Mud Rings
- Cast Iron Boilers Welded
- Retubing & Boiler Cleaning

ABETTA

Boiler And
Welding Service

Joe Gonzalez

66 East 1st Street
New York, N.Y. 10003
GRAMERCY 3-2390

Greetings and Best Wishes to the

Bialystoker Center Home

One of the Most Respected Homes

for the Elderly

An Institution that Provides

a High Level of Care for its Residents

Universal Risk Associates
116 John Street
New York, N.Y. 10038
(212) 227-9100

ELI BLISKO

Brokers and Consultants of all Forms of Insurance

BEST WISHES T0:

Izaak Rybal, *Executive Director*
Myra Bailin, *Administrator*
Cosimo Mastropierro, *Director of Building Management*
and to all our good friends
at the Bialystoker Center and Home

We are proud that you purchased from our company complete room furnishings for your third floor projects.

3580 Pierce Drive
Atlanta, GA 30341

Manufacturing of Quality Patient room furnishings
Sold Direct
Call: Steve Carr 1-800-554-9215

To The Officers of

The Bialystoker Center & Home

Best wishes for A Happy, Healthy And Prosperous New Year!

Norman Pachtman
President

Choice Rx Center, Inc.

■■■■

CHOICE SURGICAL SUPPLY, INC.

303 Central Avenue

Lawrence, N.Y. 11559

(516) 569-6144 — (718) 471-2261

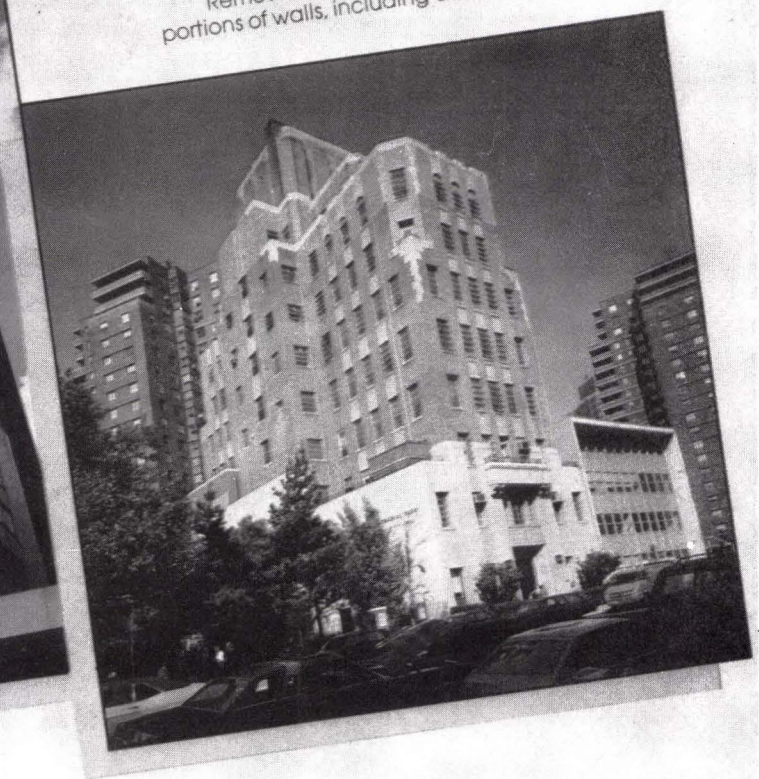
DEL GUIDICE ENTERPRISES, INC.

completed waterproofing, brick work restoration,
and roofing at Bialystoker Nursing Home.

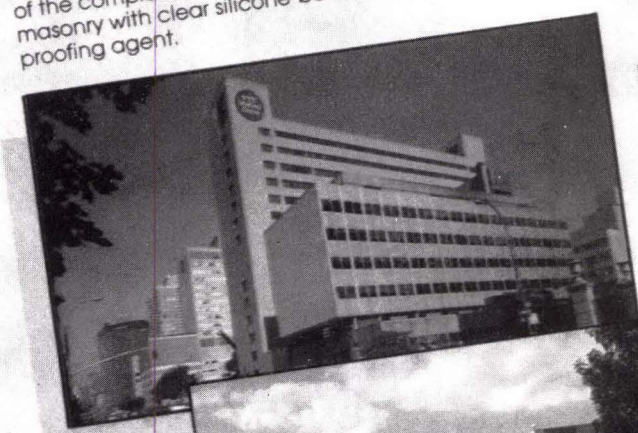
BIALY STOKER HOME FOR THE AGED

Removal and replacement of parapets and portions of walls, including decorative brick work.

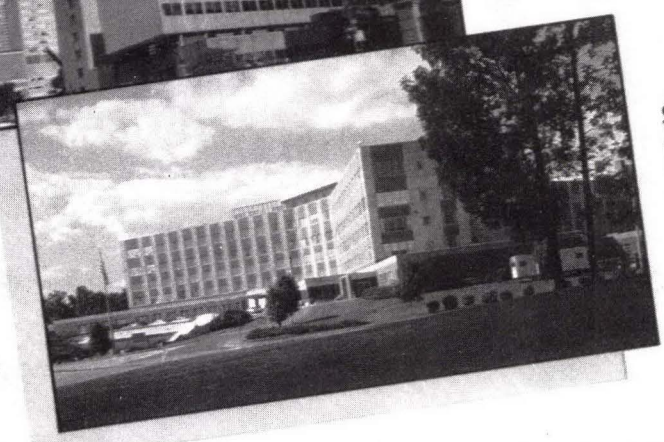
MT. SINAI HOSPITAL

Major lintel replacement in various areas of the complex, in addition to sealing masonry with clear silicone-based water-proofing agent.

N.Y.U. MEDICAL CENTER

Total restoration under Local Law #10 of nine-building complex. Major masonry and parapet replacement, window caulking, vertical and horizontal expansion joints, brick pointing.

ST. BARNABAS HOSPITAL

Extensive masonry restoration, waterproofing and caulking of windows and coping stones.

right is the name of the company
renovation the buildings of the
Bialystoker Center and Home

DEL GUIDICE

ENTERPRISES, INC.

55 Voorhis Lane, Hackensack, N.J. 07601
(201) 488-2226 (212) 690-7680

PEAR

Typesetting & Printing Co.

The Printers of This Journal wish all our Bialystoker friends and readers the blessings of being written in and sealed in the Book of Life, Good Deeds, Honorable Livelihood and Good Health!

כתיבה וחתימה טובה
א גוט געבענטשט יאר

4418 18th Avenue
Brooklyn, N.Y. 11204
(718) 436-2360

COMPLIMENTS OF

DOLLAR
DRY DOCK
SAVINGS BANK

VICTOR PEREZ
Vice President

465 Grand Street

New York City

MEMBER FDIC

RELIABLE HEALTH SYSTEMS, INC.

2610 NOSTRAND AVE., BROOKLYN, N.Y. 11210 — (212) 338-2400

Computer Systems specialists for hospitals, nursing homes and health related facilities

(Provided and services computer system for Bialystoker Home)

Extends best wishes for a Happy and Healthful New Year

to the officers, directors, members, residents and friends of

BIALYSTOKER CENTER, HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

Amalgamated Bank of New York

Member FDIC **America's only labor bank.**

JACK SHEINKMAN
Chairman of the Board

EDWARD M. KATZ
President and
Chief Executive Officer

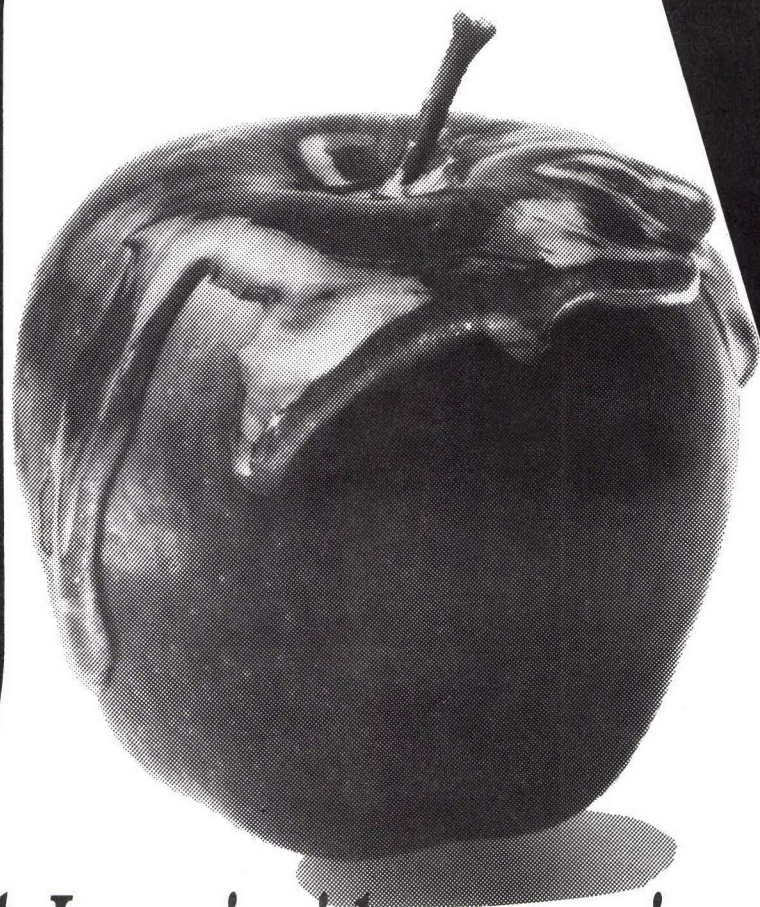
11-15 Union Square, New York, New York 10003

(212) 255-6200

Founded in 1923

Resources over $1.37 billion

JOY

Bank Leumi wishes you a joyous

NEW YEAR

bank leumi בנק לאומי

EAST BROADWAY OFFICE
177 East Broadway
New York, NY 10002

CITIBANK N. A.

SEWARD PARK BRANCH

411 GRAND STREET • NEW YORK, N. Y

Serving the Bialystoker Center & Home

Extends best wishes to
Their officers, directors, members and residents
As well as to all our Jewish clients and friends
A healthy, happy New Year
And peace in Israel and the world

NEWTON C. LEE — Manager
and Staff

„סיטיבאַנק"

סואַרד פּאַרק אָפּטיילונג

411 גראַנד סטריט, ניו יאָרק

(באַדינט דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים)

דריקט אויס האַרציגע וואונטשן צו זייערע באאמטע,
דירעקטאָרן, מיטגלידער און איינוואוינער,
ווי אויך צו אלע אידן,
אַ נייי־יאָר פון געזונט, גליק
שלום אין ישראל און אין דער גאָרער וועלט.

ניוטאן סי. ל. — מענעזשער
און די אָנגעשטעלטע

Best Wishes for a

HAPPY NEW YEAR

from the

BEACHARBOUR RESORT MOTEL

Max Schaub, Managing Director

18925 Collins Ave. Tel: (305) 931-8900
Miami Beach, Florida 33160 Toll Free: (800) 327-2042

The Bialystoker Center suggests that Bialystoker and Grodner Landsleit and Friends, should contact

MR. MAX SCHAUB
Managing Director of the
BEACHARBOUR RESORT MOTEL

for the coming season, here you will find the finest accomodations, and enjoy an "At Home" warm atmosphere among landsleit and friends.

דער ביאַליסטאָקער צענטער בעט ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט און פריינט, איר זאָלט זיך שטעלן אין פאַרבינדונג מיט

מר. מאַקס שאוב

פאַרוואַלטער פון דעם

ביטשהאַרבער רעזאָרט מאָטעל

פאַר דעם נייעם סעזאָן אין מיאַמי ביטש, וואו איר וועט קריגן די בעסטע באַדינגונגען, און איר וועט זיך געפינען אין אַ וואַרעמער אַטמאָספער מיט לאַנדסלייט און גוטע פריינט.

MARTIN GINSBURG

L'SHONOH TOVOH!

New Year Greetings

from the

HON. VICE-PRESIDENTS

ABE GINSBURG

of the

BIALYSTOKER CENTER, HOME
& INFIRMARY FOR THE AGED

Martin and Abe Ginsburg

and their families

May the New Year sound the clarion of
brotherhood and peace throughout the world.

West New York, New Jersey

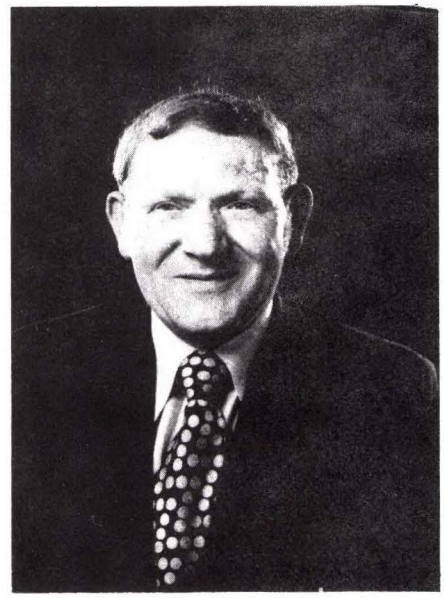
ROSE SOLASZ

Mr. and Mrs. Sam Solasz

and Family

PRESIDENT

of the

SAM SOLASZ

BIALYSTOKER CENTER, HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

extend to their family, friends
and kinfolk everywhere
heartiest wishes

for

A HAPPY AND PROSPEROUS NEW YEAR

האַרציקע וואונטשען צו אונזער פאַמיליע און צו אונזערע
לאַנדסלייט, און כלל ישראל איבער דער גאָרער וועלט
פאַר אַ שנת חיים ושלום.

May the New Year bring happiness to All,
salvation to our people and peace on earth.

THE SOLASZ FAMILY

DR. MATT AND DIANE KUDISH SCOTT DAVID MARK HOWARD

join their parents in this timely greeting.

MR. & MRS. JACOB BEREN
Trustee
Extend best wishes to their Bialystoker and Grodner landsleit for a Healthy and Happy New Year
We wish our children and granddaughters a year of happiness and success

BIALYSTOKER YOUNG MEN'S BENEVOLENT ASSN.
New York, N.Y.
Extends New Year Greetings of Good Health and Peace in Israel To All Its Members and Landsleit

Mr. and Mrs.
ROBERT KAMBER
and FAMILY
Asbury Park, N.J.
Express their best wishes for a Happy New Year to all

Mr. & Mrs.
STANLEY KAGAN
West Caldwell, N.J.
Wish All Their Friends A Happy New Year

MRS. JENNIE PIANIN
Miami, Fla.
Wishes her family and Bialystoker Landsleit A Healthy, Happy New Year

Best Wishes to Friends and Relatives for a good New Year from
FAY SUKENIK and SONS

MR. DAVID FINE
President, Bialystoker Young Men's Benevolent Association
and FAMILY
Brooklyn, New York
Extend their best wishes for the New Year to relatives, friends and landsleit

Mr. & Mrs.
JACOB A. LICHTENFIELD
extend to their relatives and friends and all Bialystoker Landsleit best wishes for a Happy and Prosperous New Year

DR. and MRS.
BENJAMIN GISSEN
and Family
Extend their Greetings for a Happy and Prosperous New Year

New Year Greetings from . . .
SYLVIA ROSENBLUM

A Happy and Prosperous Year
is extended by
REBECCA ROSENTHAL
(Tiktin)
and staff
To All their Bialystoker Landsleit and Klal Yisroel.

—◆—

A *Bialystoker Landsfrau* of a prominent famiuly of Tiktin, proud successor of her later unforgettable husband, Max Rosenthal, founder of:

Max Rosenthal Travel Bureau Inc.
853 Broadway (Room 410)
(Corner 14th Street)
New York, N.Y. 10003
OREGON 4-3382; 3383; 3319

The firm has an open door policy to all *Bialystoker,* and caters to the Jews the world — over. Arrangements may be made to tour all parts of Israel and the Globe by Jet or Shop. Mrs. Rosenthal is conversant in many languages to accommodate all inquiries.

We facilitate your travel; i.e. passports, tickets, tansportation, freight, packing, . . . you name it.

— SPECIAL DISCOUNTS
To
Bialystoker landsleit
– Write Or CALL –
•
Max Rosenthal Travel Bureau Inc.
853 Broadway (Room 410)
(Corner 14th Street)
New York, N.Y. 10003
OREGON 4-3382; 3383; 3319

MRS. ANNA SABEL
& FAMILY
Concord, California
Wish All Their Friends A Happy, Healthy & Peaceful New Year

MRS. ETTA SIEGEL
AND FAMILY
Mequon, Wisconsin
extend to their freinds, Bialystoker Kinfolk in town and the world over best wishes for a very Heppy New Year

MRS. BENEDICTINE LICHT
and Family
wish everyone a Healthy, Happy New Year

MR. & MRS. JACK WOLF
NEW YORK
wish all their friends and associates a Blessed New Year

MRS. PAULINE NOTKOFF
and FAMILY
Bronx, N.Y.
wish their family and friends A Happy New Year

New Year Greetings
Best Wishes and Blessings
from
NETTIE & ALFRED STERN
and FAMILY
Children of our late Treasurer
LOUIS & MARY DAVIS
Board Members of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged
to their dear kin, the DAVISES, SAPERSTEINS and the STERNS, to all their friends and neighbors, Bialystoker landsleit and Jews everywhere for a Happy and Prosperous New Year

THE BIALYSTOKER CENTER
HOME FOR THE AGED AND INFIRMARY

wishes all officers,
employees, directors, members,
supporters, friends,
affiliated organizations,
Bialystoker Landsleit; Klal Israel
The World-Over
A Year of Good Life and Peace
A Year of Prosperity;
Spiritual Renewal
Security and Peace for the
State of Israel
And Universal Brotherhood.

SAM SOLASZ
President
RUBIN BINDLER
Honorary President

IZAAK RYBAL
Executive Director
MYRA BAILIN
Administrator

MR. RUBIN BINDLER
and Family
Honorary President, Bialystoker Center
Home and Infirmary for the Aged
wish their friends, all Goniondzer-Trestiner and Bialystoker kinfolk and the Jewish People everywhere a Happy and Prosperous New Year

MR. & MRS. HAROLD TALIN

Extend New Year's Greetings to their Relatives, Friends, and Bialystoker Landsleit

DAYAN CLUB OF PELHAM PARKWAY
District 20
Extends New Year Greetings for Health, Prosperity and Peace in Israel to all Officers and Members
EXECUTIVE BOARD, DAYAN CLUB of PELHAM PARKWAY, District 20

New Year Greetings from . . .
DR. & MRS. LOUIS LINN
9 EAST 96th STREET NEW YORK, N.Y. 10028

PAM FLICKER
FAMILY CIRCLE
extend their sincere best wishes for the coming New Year to their relatives, freinds, and Bialystoker landsleit

CAMP LAKOTA
on MASTEN LAKE
BOYS & GIRLS — 5 TO 16 YEARS
In Beautiful Mamakating Park
WURTSBORO, NEW YORK

- Only 73 Miles from N.Y.C.
- Elevation 1855 ft.
- 56th Camp Year
- Drama, Dancing, Music
- Crafts, Nature, Riding
- Friday Night Services
- All Land — Water Sports
- 5 Miles Spring-Fed Lake
- Excellent Kosher Cuisine
- Doctor, Reg. Nurses
- Mature, Experienced Staff

Call or Write
THE SHABOT FAMILY
146 Concord Street
New Milford, N.J. 07646
(201)385-8606

Greetings from . . .

IRVING AND SYLVIA FOX
LAKEWOOD, N.J.

who wish all their friends and the Jewish people everywhere a Happy New Year

We offer a Memorial Tribute to our Dear Parents

ABRAHAM AND BESSIE FUCHSMAN
ALEX AND FANNIE BUYER

HYMAN and SHIRLEY FEINSTEIN
and FAMILY
Children and Grandchildren of the late
MRS. PAULINE SIEGEL
extend best wishes to their relatives, friends and Bialystoker kinfolk everywhere for
A VERY HAPPY and PROSPEROUS NEW YEAR!

MR. and MRS. JOSEPH DINES and FAMILY
Vice-President of
BIALYSTOKER CENTER AND HOME
extend best wishes to the Officers, Directors and Members of the
CENTER AND HOME,
for
A Happy, and Healthy New Year

MR. AND MRS. CHARLES FEIGENBLATT
and Family
Brooklyn, N.Y.

Extend their Best Wishes to all Landsleit, *friends and Jews all over the world for a Healthy, Happy New Year*

DR. AND MRS. NACHMAN KACEN
(Kacenelenbogen), Cleveland, Ohio
and their children
Michael and Eva Kacen-Kaplan
West Hartford, Connecticut
Wish their family and friends in Israel, here and abroad, a Happy, Healthy and Peaceful New Year

JERRY MINK
Jerusalem, Israel

Wishes His Family and Friends as well as Landsleit in the U.S., Israel and Bialystok, Poland
New Year Greetings of Health and Joy

שלום על ישראל!

MRS. RAY KRULL
Huntington Beach, California

Extend her sincere best wishaes for a Healthy and Happy New Year
ti their relatives, freinds and Bialystoker landsleit

IN MEMORY OF
OUR BELOVED PARENTS

MR. & MRS. ABRAHAM KASS,

DR. & MRS. CHARLES GRADINGER

IN LOVING MEMORY OF OUR DEAR PARENTS
CELIA COHEN
and
WILLIAM COHEN
Former Vice-President of the Bialystoker Center and Home
May They Rest In Peace
MR. & MRS. SAM SIEGEL
MRS. JOSEPH ENGEL

IN LOVING MEMORY
OF OUR PARENTS

Saul & Ethel Rubin Brody

Martha & Ted Simon
Pearl & Al Shansky
Anita & Earl Barrison
All the Grandchildren

COUNSELLOR DAVID J. GOLDBERG
Hon. Chairman, Board of Directors
ROSE GOLDBERG
Hon. Vice-President
Miami Beach, Florida

and Family

extend best wishes to their family, relatives, friends, officers and directors of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged, and to the Bialystoker Ladies Auxiliary for a Happy New Year

---

MR. & MRS. EDWARD MEYER
Extend Best Wishes to Family and Friends for a Happy, Healthy and Peaceful New Year

---

MR. AND MRS. MIKE KREMER
and Family
Vice Pres. of the Bialystoker Center and Home
Wishes all Bialystoker and Grodner landsleit
A year of paece and freedom for Jews all over the world, particularly for the State of Israel and its neighbors!

MRS. SALLY BERGER AND FAMILY
Staten Island, N.Y.
EXTEND NEW YEAR GREETINGS
to their family, friends,
the Bialystoker Center and Home
and all Israel

MR. & MRS. ABE NEWBORN
and Family
wish their Relatives, Friends and All Israel
A HAPPY NEW YEAR

MR. & MRS. M. ARTHUR TARLOWE
Vice-President, Bialystoker Center and Home
and Family
Wish their Relatives and Friends
A Healthy, Happy and Peaceful Year

MAX & FANYA MISHKOFF
and family
Miami, Florida
Wish their relatives, friends and landsleit
Good Health, Prosperity and Peace in Israel

MR. & MRS. LOUIS SCHNEIER
Extend Best Wishes to Family and Friends for a Happy, Healthy and Peaceful New Year

---

MR. AND MRS. RALPH BELL
and Family
Former President of the Zionist Organization of Chicago
Wish their family, Bialystoker landsleit and friends
A Happy and Healthy New Year and Peace in Israel

IN BLESSED MEMORY
Of Dear Husband and Beloved Father
SOLOMON WEISS
by KATE, NAT and MORTON WEISS
Forever in our hearts!

MR. & MRS. MEYER ZAKHEIM
and Family
Wish their Relatives, Friends and Landsleit
a Healthy, Happy and Prosperous New Year.

MRS. RUTH WINSTON
Son BERRY and SUSAN
and Grandchildren
In loving memory of
EDWARD WINSTON

MILDRED AND EARL
BRAND
and FAMILY

PORTLAND, MAINE

Remember With Love

ROSE KASS

FORMER VICE-PRESIDENT
OF THE
BIALYSTOKER CENTER
AND HOME

ALWAYS IN OUR HEARTS

IN LOVING MEMORY OF

My Parents and My Wife's Parents

BENJAMIN & YETTA FINKELSTEIN
HERMAN & BETTY BATISTE

HYMAN FINKELSTEIN

ROSE FINKELSTEIN
President, Bialystoker Ladies Auxiliary
Pays Tribute to the Memory of her Beloved Mother & Father

BENJAMIN & YETTA FINKELSTEIN

Dear Uncle
DAVID ROSENBLOOM
and Dear Aunt
LIBBY ROSENBLOOM
Of Blessed Memory

IN BLESSED MEMORY OF

ISAAC and MINNIE EPSTEIN

Always in our minds and memory

ABRAHAM and VIOLA SAPERSTEIN

IN LOVING MEMORY OF
Our Brothers

SAM & BERNARD

We Wish All Our Friends
A Healthy, Happy and Prosperous New Year
MR. & MRS. SAUL SAIDE
and Family

IN MEMORY OF
Our Loving Mother and Grandmother

FRIEDA ROTHBERG

MR. & MRS. ISIDORE KIMMEL
and CHILDREN

In Loving Memory of our Parents
MORRIS & ANNA KAPLAN

Abraham & Anita Kaplan
Mathilde Kaplan
Gerry Bachrach
Harry & Shirley Wachtel

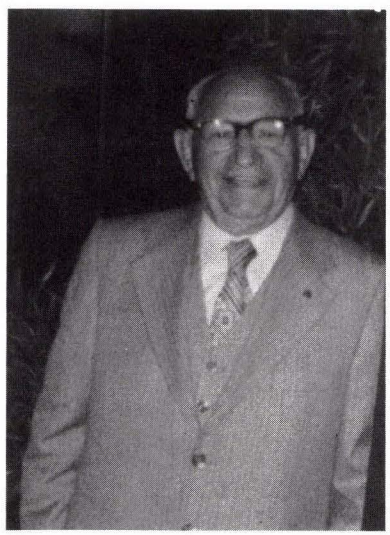
ISIDORE & SHIRLEY SCHEINMAN
and Family
Northbrook, Illinois

Extend to their Relatives and Friends
Wishes for a Healthy, Happy New Year

DAVID HEIN

Belatedly, we learned, with sadness, that our dear and highly-respected Bialystoker landsman — *David Hein* – passed away, at the age of 91, after a long illness, in Miami, where he lived for many years before his death.

Mr. David Hein is well-remembered for his geniality and his close identification with the Bialystoker Center and Home for the Aged, toward which he showed keen interest and support.

DAVID HEIN דוד העין

David Hein, who sprang from a well-known and respected family of legendary Bialystok, came to America many years ago. At first, he endured many hardships. However, as he was ascending and fortune was smiling upon him, he became a prominent industrialist.

As a close and active participant among his Bialystoker landsleit, David Hein was among the first initiators in founding the village of Kiryat Bialystok near Tel-Aviv, Israel. To this project he devoted a lot of time, energy and material help.

Upon the establishment of Kiryat Bialystok, David Hein became its treasurer. With the passing of Mr. David Lubin, Mr. Hein succeeded him into the presidency of the Kiryat Bialystok Foundation, whose main office was in America. To his end, David Hein devoted his know-how and love to the success of the entire project, and the continuous growth of Kiryat Bialystok.

The passing of David Hein has cast a somber shadow and deep sadness among all Bialystoker landsleit who held him in high esteem. David Hein leaves behind his beloved wife, Rebecca; a daughter, Estelle Fassler and family; and a host of relatives and dear friends.

We honor the memory of David Hein.

RUTH SAIDE

Our long-time member and supporter, Mrs. Ruth Saide, passed away on August 14, 1986, at age 67.

Her untimely, sudden demise has brought deep sorrow to the hearts of her family and many friends that only time may dull. We shall all miss her dearly, for she was truly a good mother, an ideal wife, a highly charitable person, and a friend to turn to in need.

RUTH SAIDE רות סעיד

Ruth was born on New York's East Side, on June 26, 1919. In 1937, she married Sol Saide, a Bialystoker landsman, who was anong the original 18 members of the Club of Bialystoker Friends. Through it, Ruth and Sol became members of the Bialystoker Center and Home for the Aged. And, they remained devoted members and generous supporters of our organization for many years.

Ruth Saide devoted her selfless energy, time, and love to various charities, without ever seeking honor for all her good deeds. She is survived by her husband, Sol Saide; two sons, Fred and Steve; daughter-in-law, Margie; three grandchildren; and, three brothers and a sister, Aretta.

On behalf of the officers of Bialystoker Center and Home for the Aged, we extend our sincerest sympathy and heartfelt condolences to Sol Saide and family, on the loss of their beloved Ruth. May they all be comforted among the mourners of Zion and Jerusalem.

Become Members of the Bialystoker Center and Home for The Aged

OUR INSTITUTION

ROSH HASHANA AND YOM KIPPUR SERVICES

Rosh Hashana: services will begin Friday evening, October 3, 1986; first day — Saturday, October 4; second day — Sunday, October 5, morning and evening.

Our neighbors and friends are cordially invited to join us in celebrating the High Holy Days at our Home.

* * *

Yom Kippur Services: Kol Nidrei — Sunday, October 12, 1986; Yom Kippur — Monday, October 13; Yizkor at noon.

* * *

Succoth: Erev Succoth — Friday, October 17, 1986; first day — Saturday, October 18; second day — Sunday, October 19; Shemini Atzereth and Yizkor — Saturday, October 25, 1986; Simchat Torah — Sunday, October 25, 1986

* * *

ANNUAL CHANUKAH PARTY, CONCERT AND DINNER

Our traditional Chanukah Party, Concert and Dinner will take place, this year, on Sunday December 28 (the second day of Chanukah); first day — Saturday, December 27; eighth day — Jan. 3, 1987. According to our home's custom, at the party, members and friends will kindle Menorahs in remembrance of the miraculous survival of the Jews in spite of Helenistic persecutions.

Please consult the forthcoming invitations for further details.

* * *

ANNUAL MEMBERSHIP MEETING AND PARTY — PURIM

The Annual Membership Meeting and Party of Bialystoker Center and Home will be held on Sunday, March 15, 1987, in the auditorium, at 228 East Broadway, New York City. All members are invited to paticipate and to vote for a slate of Board of Directors for the year 1986-1987.

Our Purim Party & Seuda will take place at the same time. Hamentashen and other traditional Purim delicacies will be served. A fitting musical program will be featured.

* * *

PASSOVER CELEBRATION

Passover, in 1987, will start the week of April 13th, — Monday, April 13; first day — Tuesday, April 14; second day — Wednesday, April 15; seventh day — Monday, April 20; and eighth day — Tuesday, April 21.

A SERVICE OF LOVE

• By BERNARD GEVERTZMAN

Mr. Bernard Gevertzman is a volunteer at our Bialystoker Home. This poem portrays the deep appreciation of our residents for the humane service rendered by a concerned volunteer. People *do* care.

Sunken eyes
Staring at the floor
Gazing into yesterday
Not knowing today.

A soft voice
Shatters the silence
Smiling
Saying *Shalom.*

A feel of warm flesh
On a weary arm
Tingling with tenderness
Binding two strangers.

Ever so slowly
The face lifts
Eyes trying to focus
Through the fog.

Then in each eye
A lamp is lit
Lighting the room
Warming my heart.

She smiles
Seeing a friend
Lover or son
All rolled into one.

Someone cares
Knows she's alive
For the moment
No longer alone.

A volunteer
There to serve
With a gift of love
Getting more than he gives.

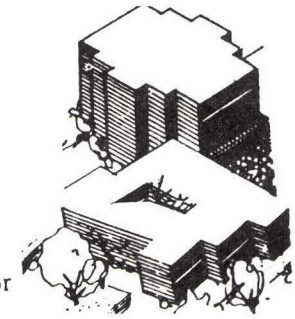
We take this opportunity to remind the people in our community, as well as all our friends, of our daily minyanim at 8 A.M. and mincha at 3:30 P.M. Your presence is needed.

ANNUAL BAZAAR

This year, our Annual Bazaar will be held Thursday, November 13 through Monday, November 17, in our auditorium.

OUR HOME AND ITS ACTIVITIES FOR THE RESIDENTS

by Mifa Rogoff, Activities Director

RESIDENTS' COUNCIL

The Bialystoker Home was one of the first Homes in the country to have a residents' council before it was mandated by the State to have one, a couple of years ago.

The appropriate department head is invited to attend the monthly meetings, when questions pertaining to their department arise, such as: food, program allowance, etc. The social worker goes over patients' rights and the grievance procedure every year. The medical department explains yearly physicals, generic drugs, and medication procedures. The dietician explains diets, nutrient requirements, calories. The Director of Activities discusses the monthly program. It is an open forum for complaints, discussions, and suggestions that gives people the feeling of self-determination, of participating in the selection of menus, of having a say in the programs offered to them.

Residents also discuss, vote and decide on how to spend the money in their special fund. The money comes from the sale of articles made during "craft" sessions.

Our congratulations to the new board of officers - Mr. Adolph Linker, President; Mr. Benjamin Lipshitz, Vice President; Mrs. Anna Miller, Treasurer; and Mrs. Helen Kestenbaum, Secretary. The various committees are still in formation.

STAFF CHANGES

Judy Meyer joined the Activities Deparment in July, 1986, as a full-time activities leader.

Judy is a musician, has a very pleasant voice and a personality to match. This summer, when it rained or it was too humid to sit in the garden, Judy entertained the residents with singalongs and impromptu concerts in the auditorium. Welcome, Judy! How did we manage without you?

NEW PROGRAM

Monday through Thursday, coffee and cake are served in the library, on the eigth floor, from nine to ten A.M. The coffee is followed by a different program each day:"Movement Therapy" on Monday, a lecture by the Rabbi on Tuesday, and "Music Appreciation" on Wednesday. On Thursday, the program varies: sometimes we have a "Zeitung" (resident publication) workshop; other times we work on the quilt, or ask people to bring their mending and we help with it. This program was designed primarily for the third floor "HRF" residents. However, as many patients as can profit by it are brought upstairs to the library and enjoy this relaxed, small group activity.

BIALYSTOKER BOUTIQUE

On April 3rd, 1986, the "Golden Health" store on wheels transformed our auditorium into a department store. It gives people, who cannot go shopping any more, the opportunity to browse around, try on clothes, select what they want. Very often, ladies buy a dress in the morning, take it to their room, then bring back in the afternoon to exchange. It is a great "activity" — something people have enjoyed doing all their lives and that makes them feel that they are still in control, that they still have choice.

The next "Bialysoker Boutique" will take place on Septamber 22, 1986, just in time for the holidays and for replenishing winter wardrobes.

PROGRAMS

Lack of space does not allow us to describe all the parties, concerts, and field trips we enjoyed this summer. We shall just mention the highlights: the cookout on June 11th (which is described in Mrs. Bailin's article), and the Circle Line trip around Manhattan, on June 25th. The trip was successful. The weather was wonderful. The Dietary Department prepared a hamper of delicacies which lasted three hours; we had to eat fat and often, in order not to carry food back.

The Statue of Liberty stood there, in all her refurbished glory, and people began to reminisce about ther arrival to the United States, about life on the Lower East Side. We got back late and tired, but no one complained. It was a day to remember.

We are planning several field trips, ice-cream parties, and concerts in the garden before the cold weather sets in, and we are looking forward to the Bialystoker Annual Theater Benefit at Lincoln Center, on September 21, 1986.

GALA PURIM CELEBRATION AND MEETING OF THE BOARD OF DIRECTORS AT THE BIALYSTOKER CENTER IN NEW YORK CITY

Sunday, March 23, 1986, the annual Purim celebration and meeting of the Board of Directors took place in the beautiful auditorium of the Bialystoker Center. A host of men, women and children, old friends and guests were greeted warmly by the Board of Directors of the institution. The hall was appropriately decorated for the cheery occasion and the atmosphere was most stimulating.

Mr. Sol Krim, chairman of the Board of Directors, chaired the occasion. He greeted and wished the entire audience a *"freilichen Purim"*. Then, he introduced, one by one, the speakers, whose reports and greetings were brief, for which Purim, *Lechayim* is more in vogue than speech making.

So, Sam Solasz, president of the Bialystoker Center, kept his friendly greetings to a minimum. In passing, he spoke with pride of our accomplishments and begged the people for continued support which we urgently need. He toasted the audience and Purim.

Briefly, Rabbi Max. B. Posnansky spoke of the historic significance and moral of Purim. Namely, because of our unity, faith and determination, we have outlived our enemies. But we must always remain vigilant and stand on guard. For the struggle of Mordecai against Haman is real.

Joseph Dines, vice-president of the Bialystoker Center, and chairman of the Nominations Committee, reported in the name of the committee, consisting of Sol Krim, Diana Medvedev and Joseph Dines. He presented the names of candidates to the Board of Directors, all of whom were accepted unanimously.

Mrs. Myra Bailin, administrator of the Home, reported on the achievements and future plans of the Home for the current year. Her report pointed to the progress of the institution in a most positive light and was acclaimed by all.

Izaak Rybal, executive director of the Bialystoker Center and Home, in his brief talk, warmly greeted the gathering and pointed to matters pending before the leadership of the institution. Ably assisted by Mrs. Myra Bailin and Mrs. Molly Rybal, Mr. Rybal concluded with the annual Purim appeal. The public's response was most generous.

In keeping with the Purim tradition, a delicious luncheon — naturally, with *Hamantashen* — was served by Mrs. Bronia Skorka, director of Food Services, and her staff. Mrs. Skorka was roundly complimented for her service and punctuality.

All along the festivities, songstress Linda Kunkin, accompanied by pianist Vlad West, delighted the people with songs in Hebrew, Yiddish and English. Merrily, people joined in medley of songs and applauded the artists.

BIALYSTOKER YOUNG MEN'S ASSOCIATION OBSERVE 80TH ANNIVERSARY

It was eighty years ago that the Bialystoker Young Men's Association was organized in New York City. From its inception the BYMA has functioned, with distinction, as the first Bialystoker society among many newly established landsmanshaften. The leaders, co-workers and members of the Young Men's Association have written an impressive chapter in the history of Jewish societies. Though mainly concerned with, and working for, their Bialystoker landsleit, they also devoted their energies to all Jewish causes. These concerns and traditions are faithfully maintained in our time.

The Bialystoker Young Men's Association was in the front ranks, helping in the establishment and planning the development of the Bialystoker Center and Home for the Aged. Up to date, the Young Men have remained our dear friends, good workers and generous supporters.

The current president of the Bialystoker Young Men's Association is our genial, good friend — David Fine; Ms. Emilia Grodnick serves as the association's secretary. Both, together with a group of loyal landsleit, continue in the noble tradition of the original founders. Their service now, as then, is praiseworthy.

In recognition of the Bialystoker Young Men's Association's 80th anniversary, marking a milestone of its existence, a festive celebration took place, on Sunday, September 28, 1986, in the auditorium of Bialystoker Center and Home, at 228 East Broadway, in New York City. Details of this historic celebration will be written up in our next *"Bialystoker Stimme"*.

We, at the Bialystoker Center and Home for the Aged, extend our sincerest congratualtions and best wishes to our dear friends of the Bialystoker Young Men's Association, on their 80th anniversary. May they continue to prosper in all their undertakings for *Klal Yisroel* and *Medinat Israel,* and for the Bialystoker Center and Home.

---

delivered hundreds of Israeli babies and trained a score of assistants to carry on. She lived and died with unconditional devotion to her beloved country, leaving half of her estate to the Israeli Armed Forces. Fira's exemplary conduct reflected the aims and ideals which were taught and cultivated at home and at the school of her parents, Dr. & Mrs. S. Gutman, the founders and owners of the Gutman Gymnasium, in Bialystok.

A POSTSCRIPT TO THE PASSING OF A DEAR FRIEND

• By DR. LUBA KRUGMAN GURDUS

The 1986 Spring Issue of *"Bialystoker Stimme"* carried an article on the late Dr. Esther Fira Gutman-Becker who died July 17, 1985, in Tel-Aviv. The untimely passing of Dr. Becker was a great loss to the medical community of Israel and a shock to her friends around the globe. To me, it signaled the crumbling of an era which laid dormant in my sheltered repository of youthful experiences. In these recollections, Fira occupies a prominent place, as daughter of Dr. & Mrs. Gutman whose school I attended for seven unforgettable years. During the period, I harbored an admiration for the Gutman family and a tender sentiment for Fira.

I still remember the massive exterior of the Gutman Gymnasium at Ogrodowa to which I cycled every morning with anticipation and excitement. The school became my second home as I was truly infatuated with its daily routine and warm atmosphere. As I matured, I appreciated its special character and realized that it bore a distinct imprint of Dr. S. Gutman's uncommon personality. A man of substance and scholar of Greek and philosophy, he was prematurely blinded and limited in exercizing his teaching profession. But he didn't entirely resign his vocation of educator and with the able assistance of Mrs. Gutman, succeeded to establish the Gutman Gymnasium for several hundred Jewish children. The school's curriculum was also special. It included the study of Hebrew and Jewish history, strongly saturated by a fervent nationalism and attachment to Judaism. Dr. Gutman was an ardent Zionist and member of the Zionist fraction of the Bialystok Kehila. Though unable to conduct regular classes in Jewish history, he consistently supervised the implementation of the school's program by visiting classes and occasionally substituting for absent instructors. During these visits, Dr. Gutman addressed the youngsters with his fascinating stories on Jewish biblical heroes. His pride in the Jewish heritage molded the personalities of his pupils and their spiritual and moral upbringing.

Fira was her father's guide and companion. A pretty girl with greenish eyes and brown pigtails, she was known for her peach complexion and arresting smile. I was deeply impressed with her gentle manner which she revealed caring for her blind father. She too shared her father's yearning for a Jewish homeland and was strongly influenced by the Zionist aspirations of the entire Gutman family, including her uncle, A. Mucdoni, a prominent writer in New York, who often discussed the Jewish future in Palestine.

Bialystok, continuously annexed by foreign regimes, was a city of changing language and culture. After free Poland was finally established, Polish became the mandatory language in schools and the authorities sought educators in the southern part of the country, previously ruled by Austria. Among the newcomers to the Gutman Gymnasium was Dr. Aron Tillemann, a history teacher who was eventually promoted to director. During his administration, the school expanded but somehow lost its carefree character. Children were rarely heard chattering in Yiddish or race in the long halls during recess. Dr. Tillemann introduced order and discipline not much appreciated by the school population. Soon, however, Dr. Tillemann's aspirations took him to the Druskin Gymnasium and I, being under his private tutorship, had no other choice but to change schools. Needless to say, I was heartbroken.

After years, I met Fira in Warsaw at the home of Mira Salman, the sister of my close friend, Dora Sterlin. Fira attended the Medical School of Warsaw University which she entered after preliminary premedical studies in Vilno. She succeeded to complete her studies prior to the outbreak of World War II.

After the war, we met again in 1946, on a Mt. Carmel bus in Haifa. Fira approached me with disbelief in a typical survivors encounter. We embraced in silence, afraid to speak about the "unspeakable and unmentionable." I looked at her with my moist eyes and saw through the blur a totally changed Fira, drained of her vitality. Her eyes were marred and her peach complexion gone. All that remained of her once glowing beauty was the arresting smile and the gentle manner, unmistakably hers.

She took me to a tiny apartment on Mt. Carmel where I met Izia, her husband and my school friend. Hours passed in chaotic exchange of war experiences, laced with miraculous escapes from the ever present Nazi executioners. Izia and Fira spent part of the war on "Aryan" documents and eventually succeeded to reach Hungary and come via Rumania to Palestine. Both now led a busy and productive life. Izia, a tanning engineer, worked in his father's tannery, Fira studied for her specialization in obstetrics. Her profession took her several times to the States for refreshing and perfecting her skill. In the 1970's Fira's life was suddenly disrupted when Izia, a victim of Parkinson disease, died unexpectedly. The war years left deep scars on both but they never lacked in courage and determination. Fira followed her profession relentlessly and was known for her dedication and tenacity. She was uncompromisingly attached to her work and after a particularly exhausting day at the clinic, died of a massive heart attack.

An uncommonly gifted obstetrician, she

MAZAL TOV

Sunday, the 25th of July, 1986, in Dix Hills, N.Y., the beautiful wedding of Richelle Giery

Richelle And Joseph Rapaport Under The Chupa.

רישעל און יוסף ראַפּאַפּאָרט אונטער דער חופּה

Perfetti and Joseph Rapaport tok place, under a most natural and traditional setting. The Chupah and reception to the accompaniment of a band of music took place on the lawn, under the open sky. Mr. and Mrs. Zelig Rapaport and Mr. and Mrs. Richard V. Giery led the bride and groom to the Chupah.

This joyous event was most picturesque. The harmonious blending of music, decorations, delicious foods and drinks, the gorgeous weather and, above all, well wishes, all came into play. All the invited guests and many Grodner landsleit were happy to extend a most hearty Mazal-Tov to the newly weds and the happy mechutanim.

Mr. and Mrs. Zelig Rapaport are good members and supporters of the Bialystoker Center and Home. We wish them great nachas.

Grodner and Bialystoker Friends At The Wedding.

גראַדנער און ביאַליסטאָקער פרייַנט בייַ דער חתונה

A BEAUTIFUL BAR-MITZVAH

The induction into th Bar-Mitzvah of Alexander Lee, and an appropriate Kiddush luncheon took place at Congregation Sons of Israel, in Woodmere, New York, on Saturday, April 5, 1986.

The proud parents of the Bar Mitzvah, Blanche and Sol Arker, invited all their friends to this happy simcha. A large representative group of the Bialystoker Center and Home was quite visible among the guests.

Mrs. Raya Arker Feigenblatt, the grandmother of the Bar Mitzvah boy, and her husband, Mr. Charles Feigenblatt were happy to greet their friends. Ray and Charles are well-known for their benevolence and dedication to all Jewish endeavors in the Jewish community, both here and in Israel. We are proud that they serve with distinction on the Board of Directors of the Bialystoker Center and Home.

May the Bar-Mitzvah boy, Alexander Lee, follow into his grandparents' and parents' footsteps, and may he be a constant a source of nachas to them.

BIALYSTOKER CENTER HOME AND INFIRMARY

228 East Broadway, New York, N.Y. 10002

MR. STEVEN CARR
Executive Sales Manager
OMNI MANUFACTURING, INC.
3580 Pierce Drive, Atlanta, GA. 30341

June 23, 1986

Dear Mr. Carr:

We take this opportunity to thank you, on behalf of Bialystoker Center and Home, for having invited us to visit OMNI Manufacturing showroom in Atlanta, and for the warm reception you gave us.

You have been of great help in selecting the right items for our project, which, we are happy to inform you, has been meanwhile completed to everybody's delight. In particular, the sponsors of the new pavillion are greatly satisfied.

We shall always gladly recommend your good services to our friends and associates, and do business with you in the future as needs arise.

With our best wishes for your continued success, good health and happiness, we are

Sincerely yours,

Sam Solasz	**Izaak Rybal**	**Myra Bailin**
President	*Executive Director*	*Administrator*

A BEAUTIFUL, HEIMISHE WEDDING

The magnificent Marina Del Rey, on Wednesday, the 9th of July, 1986, was the site of the beautiful wedding of Bashi, daughter of Harriet, and the late Meyer Nochlin, to Howard, son of Mr. & Mrs. Herbert Tepper.

The gorgeous wedding will long be remembered by all the relatives and friends who came to this happy *simcha*. The location, the reception, the

The bride and groom; Bashi and Howard Tepper.
די כלה און חתן, באַשי און האָוואַרד טעפּפּער

smorgasbord, the *Chupah,* the sumptuous meal, the music and dancing, all contributed to a very happy occasion. There was *"Mikol-Tov"* — all goodness — befitting the memorable, blessed event.

The weather, finally, came through, and the *Chupah* took place traditionally, *"Tachas Kipas Horokiah"* — in the open, under the stars. Prominent rabbis graced the wedding and participated in the *Sheva Brochos.*

Bashi, the *Kaloh,* is the daughter of two wonderful parents. Meyer Nochlin, the father, *Alav Hashalom,* was one of the prominent people on the East Side, serving as President of the United Jewish Council of the Lower East Side. Harriet, the mother, is a highly responsible accounts receivable bookkeeper at the Bialystoker Center and Home for the Aged.

The administration and Harriet Nochlin's office co-workers of the Bialystoker Center were among the guests and well-wishers. *Mazal-Tov* and *Yiddishe nachas* were the echo and refrain of the entire happy evening.

Bialystoker wedding guests, officers and staff.
ביאַליסטאָקער חתונה געסט, אָפּיסערס און דער סטעף

STACY HOPE SILVERSTEIN — AN ACE IN READING AT AGE 6

Stacy Hope Silverstein, the daughter of Anita and Jay Silverstein, and granddaughter of Lorna and Harold Talin — Controller of the Bialystoker

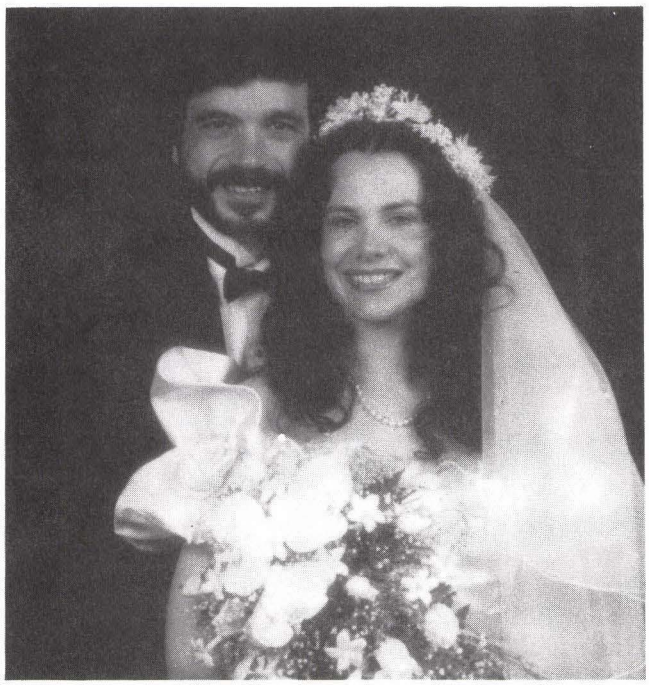

Center and Home for the Aged — was awarded the first prize in the City-Wide 6th-Grade Level Reading Contest, this spring.

Stacy, who is a second-grade student, at Public School No. 206, in Brooklyn, was the only one to score 100 per cent in the contest.

We proudly congratulate Stacy on her recent success, and wish her continued advancement in her education.

A JOYOUS WEDDING CELEBRATION

Fran and Jerry Marcus at their wedding.

פרען און דזשערי מאַרקוס, בעת זייער חתונה.

It is with great pleasure that we record, in this issue of the *Bialystoker Stimme,* the wedding of Fran and Jerry Marcus, children of Mr. and Mrs. Leon Marcus and Mr. and Mrs. David Orzech.

This beautiful event took place at Temple Beth Sholom, in Fair Lawn, New Jersey, on Sunday, April 6, 1986, in the presence of a host of family and friends.

Among the guests was a large representation from Bialystoker Center and Home, headed by its executive director and his wife — Izaak and Molly Rybal.

The Marcus family has been connected with our institution for a long time. Mr. Leon Marcus is a prominent member of our Board of Directors. Both he and his wife are survivors and generous supporters of our Center and Home. They proudly uphold Jewish tradition and are an example to follow in the Jewish community. Their son, Jerry Marcus, is proudly following in their footsteps. He has become active among the second and third generation in their common task to assure the *constant, continued remembrance* of the Holocaust, as an important part of Jewish tradition.

To the Choson and Kallah, and to their happy parents, a hearty Mazal Tov and Lots of Nachas! . .

A Group of Bialystoker at the wedding of Fran and Jerry Marcus. Third and fourth (left) is the young couple.

אַ גרופּע ביאַליסטאָקער ביי דער חתונה פון פרען און דזשערי מאַרקוס, דריטע און פערטע לינקס איז דאָס יונגע פּאָרל.

MAZAL TOV

The grandparents, Mr. and Mrs. Ben and Sophie Krull, in great joy, communicated with us, with the happy information of the marriage of their charming granddaughter, Gabriella, to Ronald David Cohen. The parents of the bride are Mr. and Mrs. Martin Krull, and the parents of the groom ar Mr. and Mrs. Martin J. Cohen.

Grandparents: Mr. and Mrs. Ben and Sophie Krull with bride and groom; Gabriel and Ronald David Cohen.

באָבע און זיידע: מר. און מרס. בען און סאָפיע קרול מיט דער כלה און חתן, גאַבריעל און ראָנאַלד דוד קאָהן

The beautiful wedding took place Saturday, December 28, 1985, at Temple Sholom, in Brooklyn, N.Y. Family and friends of the bride came from Westlake Village, California, to the wedding.

The happy grandparents, Ben and Sophie Krull, are members and good supporters of long-standing of the Bialystoker Center and Home. We extend to them and their children our best wishes for Mazal-Tov, and may they have great nachas.

THE CHILDREN'S PRIDE - THEIR PARENTS CHARLES AND RUTH SCHEINMAN

The children of Charles and Ruth Scheinman sent us the poem, written in Yiddish by their father, which we have translated, to the best of our ability into English. The poem, written 45 years ago, conveys the love and yearning of a Bialystoker for his native town.

Ruth and Charles Scheinman came to America in 1923 and settled in Chicago. They loved and cherished all their memories of Bialystok throughout life. They reared a lovely family, with pride and affection. Together with their Bialystoker landsleit they were members and generous supporters of the Bialystoker Center and Home in New York City. Mr. Charles Scheinman passed away in 1980, at the age of 85, and his wife followed him in 1981, at the age of 83.

The children state in their letter: "Our parents and the poem written by our father will live in our hearts forever." Their loving children are: Shirley and Isidore Scheinman, and Beatrice and Sam Dolin. We are pleased to state that they pursue the tradition and kindness of their parents.

CHARLES And RUTH SCHEINMAN טשאַרלס און רות שיינמאַן

I LONG FOR YOU — BIALYSTOK

• By CHARLES SCHEINMAN

Bialystok, o Bialystok!
I long for you so much.
Here, in the tumult of the day
And in the quiet of the night.

I am transformed,
In my dreams — for home
With reminiscences
Replete with thoughts.

I, now, see the city.
In her lustre and charm,
Where our youth, so sweet,
Was molded and nurtured;

The streets: Surazer.
Neishtadt, Nikolayewski,
Piaskes, The Nowa;
And, who among our landsleit
Does not, somehow, remember
Our majestic town clock
In the center of the city!

The forest — Zwerinec
That extends so far,
Where we laughed in the sunshine
And dreamt under the moon and stars.

Or, remember, in the garden,
The picnics of joy and plenty
Our people often held,
At dawn, or sunset . . .
Oh! Those memorable times,
When we were hardly ten or twenty.

I dream, and there's longing —
Wishing I could open the door
To those happy times past.
My heart melts with yearning,
The pull overwhelmes me, Alas!
There is no more Bialystok,
That which was so precious before.
Nonetheless, I long for you, Bialystok,
To see you, once more.

44th BIALYSTOKER-GRODNER MEMORIAL OBSERVANCE SUNDAY, MARCH 29, 1987

Traditionally, the Bialystoker and Grodner landsleit will hold their Annual Memorial Meeting — the 44th — in memory of their Kedoshim martyrs, who fell during the brutal massacre by the accursed Nazis — in the auditorium of the Bialystoker Center and Home, 228 East Broadway, in New York City, on March 29, 1987.

We anticipate that the memorial this year will be as moving and meaningful as the previous memorials, and even more landsleit will attend.

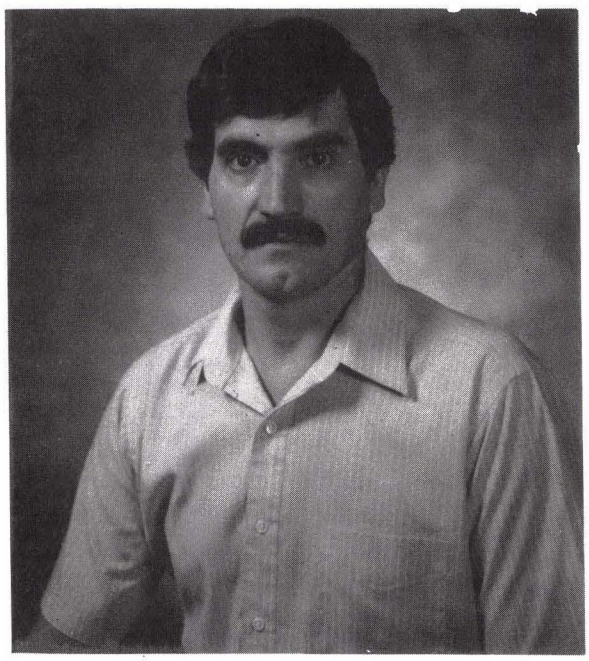
Likewise, this year, we are looking forward to the attendance of "second generation" children of our landsleit. They have participated in our past meetings, and, hopefully, will actively join us again.

More information about this event will be forthcoming by mail and in the local press. Please reserve the date.

COSIMO MASTROPIERRO A MASTER OF MANY TRADES

We are pleased to introduce to our readers and friends Mr. Cosimo Mastropierro, Director of Maintenance, Housekeeping and Laundry, in one comprehensive word, "The Chief Building Engineer" of the Bialystoker Center and Home for the Aged.

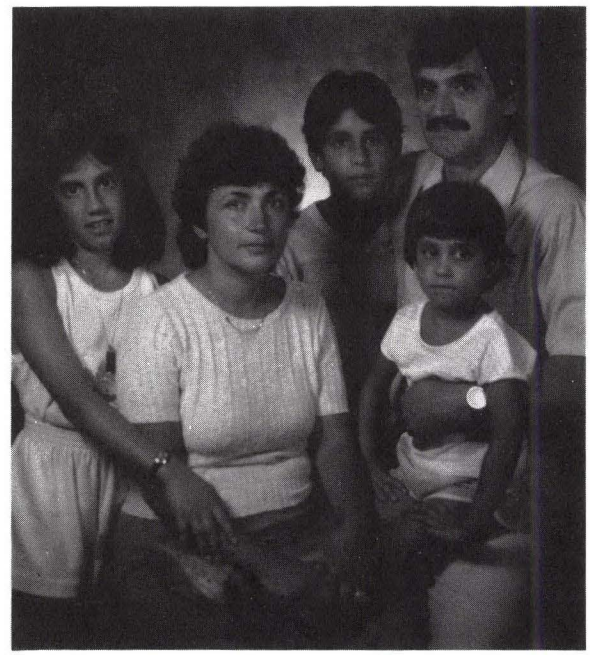
To the administration, the staff, and the residents, Mr. Mastropierro needs no introduction. With all these people he is in constant touch, and he has become, in most ways, indispensable to all of them. For, together with his titles, go many responsibilities, all of which he has successfully honored with professionalism, versatility, and a good sense of humor.

COSIMO MASTROPIERRO קאָסימאַ מאַסטראָפּיערראָ

Mr. Cosimo Mastropierro was born in Italy, January 2, 1949, to proud parents, Conrad and Leonarda Mastropierro. In Italy he received his formal education. To the United States he came in 1969. In 1970 he married Carmela De Pinto. The couple has two daughters and a son, reared in a wholesome family atmosphere and are receiving a fine education.

Mr. Mastropierro is a traditional family head and provider. He has held many responsible jobs, going from one to a better one. He started out as a Diesel mechanic. Then, he worked for Zion Kosher Foods, where he took care of the entire plant. Later, he was also in charge of maintenance and trucking at F. W. Shattuck and Co. On his ascending road, he became a licensed New York State Motor Vehicle inspector and workd as one for a while.

Cosimo Mastropierro, his wife, Carmela and children.
קאָסימאַ מאַסטראָפּיערראָ, זיין פרוי, קאַרמעלאַ און די קינדער

Eventually, Mr. Sam Solasz, President of Bialystoker Center and Home, and owner of a meat plant, employed Mr. Cosimo, whose expertise he needed. In 1978, when the Bialystoker Center and Home was in dire need of Cosimo's qualifications, somewhat grudgingly, but unselfishly, Mr. Solasz passed Cosimo on to us.

Since Mr. Cosimo came aboard the Bialystoker Center & Home, our building has undergone many improvements; mentioning them all would take up an entire article. We would like, however, to make public, his latest achievement — the complete renovation of our Home's 3rd floor where health-related residents live. There, under Mr. Cosimo's supervision, an amazing transformation took place — new floors were laid, the ceiling and wiring were redone, and the corridors were widened. Then, together with Mr. Izaak Rybal, Executive Director, and Mrs. Myra Bailin, Administrator, Mr. Cosimo helped refurnish all the rooms on the 3rd floor, which is now a delight to live on and visit.

For his invaluable role in modernizing and maintaining our building, we proudly extend, on behalf of all here, at Bialystoker Center & Home, our deep appreciation and heartfelt thanks to Mr. Cosimo. May our association with him last and prosper.

DESIGNER OF OVERPASSES HERE TO VIEW PROJECTS

European Engineer-Architect, Arnold A. Bagon, who is known on the continent as *"the poet of the bridges,"* can be very proud of his creation — a mixture of genius and talent — resulting from the builder's finest work on the American continent. This work is currently nearing completion in Panama, *"the Center of the World, Heart of the Universe."*

Bagon is in Panama to view the result of his work, and is surprised over the rapid progress of the project. Bagon's work involves the two vehicular overpasses being constructed over the Martin Sosa and Via Bolivar and the crossing at Ricardo J. Alfaro Avenue and Simon Bolivar, the last in the San Miguelito area of Panama.

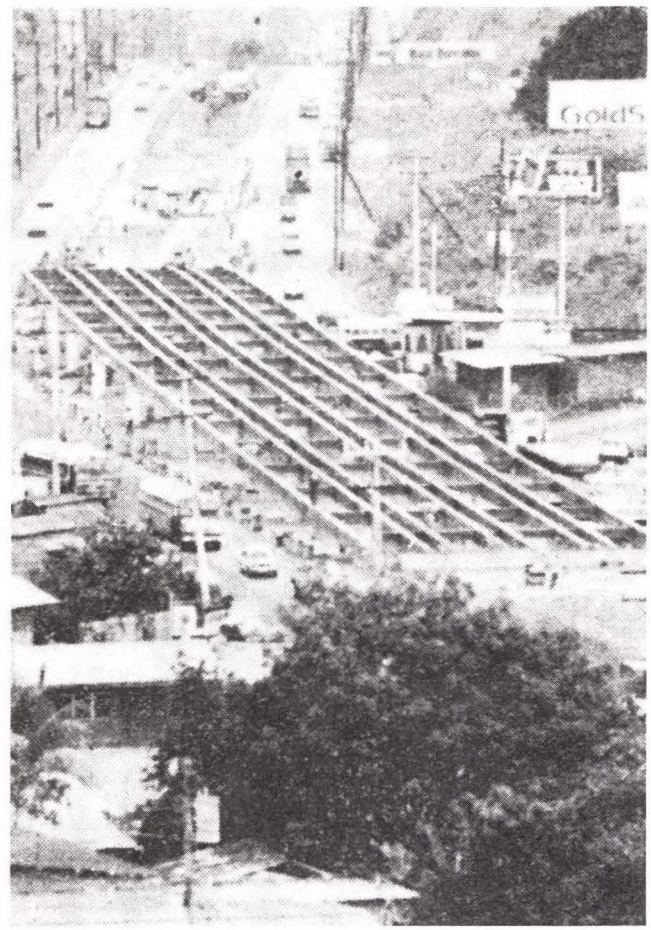
The project is scheduled for inauguration in September of the current year, and, because of Arnold Bagon's contribution to this country, will greatly assist in reducing the congestion in the two areas, which, at present, constitutes what is considered as *"chaos"* during certain hours every day.

Principle advantages praised by Bagon on the work are:

1. The construction commenced just three months after the contract was signed.
2. Existing traffic was barely disturbed.
3. The work, in a week or two, although requiring total closure of the roads, this will be solely for one day.
4. The possibility exists that another thoroughfare will be available for traffic, when the roads are closed.
5. Because of the high quality of the work being done, little maintenance will be necessary.
6. Heavy equipment will be able to use the overpass without incident owing to the durability of the passes.

Engineer Bagon, whose work has contributed toward development of vehicular movements in countries of Europe, North Africa and the Middle East, has called attention to work in those areas by his projects here.

Under the supervision of the Belgian company of *"Bagon and Leveque,"* the Panamanian firm, Diaz and Guardia, is completing the jobs with local labor and has scheduled inauguration for September.

Part of the New Bridge recently built in Panama, according the Plans of Arnold A. Bagon.

אַ טייל פון דער נייער בריק וואָס איז לעצטנס אויסגעבויט געוואָרן אין פּאַנאַמאַ, לויט די פּלענער פון אַרנאָלד, א. באגאָן.

SYLVIA GITLIN

We record with sadness that Sylvia Gitlin passed away, Tuesday, September 2, 1986. Her husband Solomon preceded her in death in 1971.

Sylvia came from a prominent Bialystok family, who upon arrival in America became active in the Bialystoker Center and Home and were among its founders and supporters. The names of Talinsky-Talin, Weiner and Krull, Sylvia's closest, are deeply inscribed in Home's activities from its inception. Less than a year ago Sylvia became a *resident* of the Home. In this short time she has endeared herself among the residents and staff and will be sorely missed by all.

We extend our deepest sympathy to the bereaved family; her sisters, nephews, nieces and their children. *May they all be comforted among the mourners of Zion and Jerusalem.*

Become Members of the Bialystoker Center and Home for The Aged

OUR CPA PHILIP MACHNIKOFF PARTICIPATES IN THE YOM HASHOAH AT CAPITOL HILL, WASHINGTON

Our CPA, Philip Machnikoff, Loeb & Troper partner, Board member of the Union of Orthodox Congregations of America, was a member of a delegation of Jewish leaders who visited Capital Hill recently in Washington, D.C.

While there, he visited with several Senators and Congressmen to discuss issues vital to the health care industry and the Jewish community. Mr. Machnikoff witnessed the *Yom Hashoa* (Day of Remembrance) ceremony in the Rotunda at Capital Hill. Senators Dole and Byrd spoke of the importance of the U.S. Holocaust Memorial Commission and its work. Eli Weisel also spoke and

Philip Machnikoff Visits Washington, D.C.

מילימ מעטשניקאָוו באַזוכט וואַשינגטאָן, די. סי.

thanked the Reagan administration for its understanding and compassion in this area. Choral groups from the Washington area sang beautiful Hebrew songs. The Hall was completely filled and was a most impressive assembly.

Mr. Machnikoff met with our New York Senator, Alfonse D'Amato and his Congressman, James H. Sheur. In discussions with them, he emphasized the need to maintain funds for health care, especially long-term facilities, such as the Bialystoker Home, even in the face of the Graham-Rudman Federal budget cuts. In addition, he discussed the impending arms bills for certain Arab countries. Mr. Machnikoff was very impressed

Philip Machnikoff and Senator Alfonse M. D'amato

סענאַטאָר אלמאָנסאָ ד'אַמאַטאָ און מילימ מעטשניקאָוו

with the understanding and patience of these legislators as concerns national issues affecting the Jewish community and the health care field.

ANNUAL MEMORIAL MEETING OF BIALYSTOKER AND CLUB OF MIAMI VICINITY — MIAMI BEACH, FEBRUARY 8, 1987

The Biakystoker and Club of Miami Vicinity will conduct the 43rd Annual Memorial Meeting, in commemoration of sixty thousand martyred Jews of Bialystok, our unforgettable Kedoshim.

The memorial will take place Sunday, February 8, 1987, at 2 P.M. An appropriate program is in the planning, with the participation of speakers, and a cantor of repute who will chant the proper prayers.

All Bialystoker in Miami Beach and those who will be vacationing there at the time are cordially invited to join us in this very meaningful observance for our beloved Kedoshim.

Bialystoker Memorial Book Is Warmly Received

The Bialystoker Center in New York continues to receive letters of warm praise from landsleit and friends concerning the monumental *Bialystoker Memorial Book*.

Alys Kremer addressing the audience.

אליס קרעמער רעדנדיק צום עולם.

their heritage, be more Jewish and serve our people. His wife, Rose, agreed, as many did. Some would not want to go back to Poland, a land saturated with Jewish blood.

As a respite from speech to speech on the same subject, Cantor Zim rendered an interlude of appropriate songs and liturgical chants befitting the solemnity of the occasion.

Mr. Sam Chuden, the veteran Holocaust orator, who annually graces our memorial functions, did well this time too. He delivered a lengthy well-prepared talk on the history of the Jews in Europe, and particularly, in Poland, so well known to him. Not only did he condemn Nazi Germany and Poland, but he also accused the entire "civilized" world for maintaining silence, not lifting a finger, nor raising their voice in protest. "I accuse", he thundered.

Mr. Mike Kremer, Vice-President of the Bialystoker Center and Home spoke on behalf of Grodner Friends and Vicinity. Mike Kremer is always articulate. *"Er redt zu der zach"*. Briefly and concisely, he summed up the bitter past. There is no reliance on the outside secular and political world. They are a complete disappointment to us. Let us look onto ourselves, do for ourselves, both here in America and for Israel. Let us build bridges that will bring us strength and self-respect. Let the world know, we are a *"living people"*. These were beautiful words.

The proud parents, Hanna and Mike Kremer, together with us, had the pleasure of listening to a magnificent speech by their charming daughter — a true daughter of Israel — Alys Kremer. She spoke eloquently and expertly on 800 years of Jewish history in Europe and particularly in Poland, on the *Shoah* that saddens all our hearts. It was a speech that emanated from the innermost recesses of her heart and reached ours. She moved us all. We can only pray, wish we had many like her.

Frieda Pollack, second generation, of Marlboro, N.J., daughter of Chava and Harry Kostre, followed Alyse, with an equally illuminating talk which was well received. These two young ladies set a very fine example.

Mr. Izaak Rybal, Executive Director of the Bialystoker Center, in his inimitable way, took the rostrum to remind all of the sacredness of the moment which remains unforgettable. The best way now is to give *Tzedakah* for a high purpose in life; *Tachliss*. He said, "Friends, please respond to my appeal", and they did respond. "Please buy a candle, *six* in all, in memory of *six million Kedoshim"*, and so they did.

The six who lit the candles were: Bella Milliam, Lisa and Abraham Beren, Dr. Matthew

A Section of the People at the Memorial.

אַ טייל פון עולם בייַ דער אַזכרה.

and Diane Kudish, Jack and Marty Pytluk, Frieda Pollack and Iris Kraus; and Jerry Marcus. A seventh candles was lit by Rose, Sam and Scott Solasz.

Dora Russek called the six Grodner to light the candles. They were: Mr. and Mrs. Jacob Beren, Sara Garbus, Mr. and Mrs. Steven Russek, Mr. and Mrs. Sidney Sisun, Mr. and Mrs. Sol Kapelushnik, and Mr. and Mrs. Adam Ash. A seventh candle was lit by Mr. and Mrs. Sam Gorbulski.

The appeal was made by Mr. Rybal, ably assisted by Mrs. Russek.

Rabbi Max B. Posnansky concluded the program. He exhorted the audience to introduce into their home Jewish culture, reverence for laws and observance, to guide our second and all oncoming generations in the Jewish way of life. All these will serve as a shield against anti-Semitism, assimilation, intermarriage, which — alas can lead to Jewish extinction. We need a restoration of the heart of parents to their children, and the hearts of the children to their parents. Let us strike at the roots.

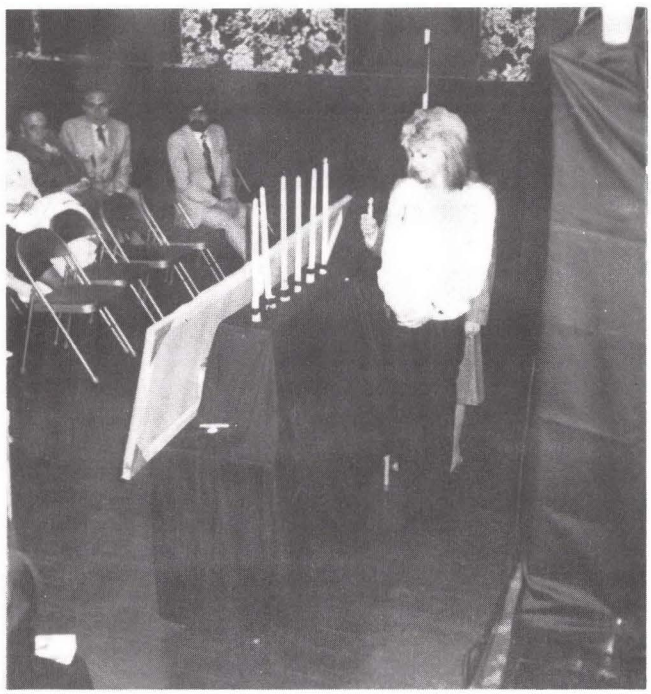
With the recitation of the 23rd Psalm, the public recitation of Kaddish, the Moleh by Cantor Sol Zim, the program was concluded with, *"Zog nisht kein mohl"*.

JOINT 43RD ANNUAL BIALYSTOKER-GRODNER MEMORIAL MEETING IN NEW YORK

On Sunday, April 20, 1986, at 1:00 P.M., the 43rd Annual Memorial Holocaust Observance was convened by the Bialystoker-Grodner landsleit at the Bialystoker Center, in New York.

It was three days before Pesach, when the hearts and minds are attuned to the festival, yet, it was most reassuring, to behold a record attendance, the largest ever, who came to pay their respects and shed tears, and jointly recite the *Kaddish,* rise to the *El Molei Rachamim,* to the *six milion Kedoshim,* our near and dear ones, our brethren of the house of Israel.

To physically express our sorrow, we wore black ribbons and offered *Tzedakah,* which could never substitute for the pain and anguish in our hearts. Bearing in mind and in the depths of our hearts the total loss — the extermination of six million, a third of our people — our tribute was dedicated to the eternal memory of sixty thousand Bialystoker and twenty-nine thousand Grodner

Bella Miliam Lighting the Memorial.

בעלא מיליאם ביים אָנצינדן די יאָרצייט־ליכט.

Kedoshim of our beloved landsleit.

Dignity, serenity and restraint were felt during the proceedings, befitting the occasion. Mr. Izaak Rybal, Executive Director of the Bialystoker Center, presided over the program, and was ably

Sam and Rose Solasz and son, Scott lighting the Memorial for the Fallen Israeli Soldiers.

סעם און ראָוז סאָלאַזש, מיט זייער זון סקאט, ביים אָנצינדן דאָס ליכט אין אָנדענק פון די געפאַלענע העלדן אין ישראל.

assisted by Mrs. Dora Russek, Secretary of the Club of Grodner Friends.

To grant the second generation an aura of importance and belonging it was given to them to lead the procession and carry 43 candles, commemorating the 43rd Yahrzeit of the Holocaust, to the intonation of *"Ani-Maamin",* by Cantor Sol Zim.

Mr. Sam Solasz, President of the Bialystoker Center and Home, bringing greetings, set the tone for the occasion. In measured form and subdued voice, he portrayed the woe of the Holocaust and its aftermath. "In no way", he said, "can we throw off the shackles of the Holocaust. It is like a ghost that haunts us". Mr. Solasz gave a vivid overview on present-day Poland; life without Jews, most visible in cities and villages familiar to him from pre-war times, such as Bialystok and his birth place, Knishin. They were sad and depressing to him. The undertones of anti-Semitism still prevail, and the Polak has not changed. To the Jews it is a closed chapter. Nonetheless, Sam Solasz would like to encourage the Jewish youth to visit Poland, mainly the landmarks of horror, the concentration camps, to get a glimpse of what took place and bring back reports to stimulate our young people to cling to

Dear Mr. Rybal:

I am so appreciative of the time and trouble you took to research the Weinreich family.

The moment I laid eyes on the picture of Zalman Weinreich I realized this was my mother's beloved *"Fetter"* Zalman. It was a very emotional moment for me — as if my past and present had merged into one.

My mother once told me that when the Czar of Russia passed through Bialystok, Zalman Weinreich headed the delegation at the Bialystok railroad station where he extended the welcoming address to the Royal Family.

I read with interest the other names you sent. I am positive we are related. One of the women mentioned had the same first name as my mother; they may have been named for the same person.

It must have been ordained that I read the April issue of the *"Stimme"*. I knew George Chaplin from South Carolina; his father, Max Citron and Rabbi Karesh too. It was an amazing experience to read an article "out of the blue" about people I once knew so well. Sooner or later we all return to our roots — that is Bialystoker.

What a great community Bialystok must have been in its prime. Its mystical aura still lives.

Max Ratner gave us the copy of the *"Memorial Book"* you spoke of — I did not find a Weinreich in it.

I am truly very proud of my Bialystoker lineage.

With best regards,
Mrs. Jack Gellman

ARNOLD L. GOREN
Professor Emeritus

Dear Mr. Rybal and Mrs. Bailin:

This is a brief note to thank the members of the staff for taking such good care of my mother Anna Goren when she returned from the hospital this week. The Home is really a *home* to her and she was glad to be back. Bialystoker Home is a clean, well run place and the staff does a good job. Many thanks.

Sincerely,
Arnold L. Goren

Dear Mr. Rybal and Mrs. Bailin:

I would like to take this opportunity to thank the entire Bialystoker Staff for making my stay at the Home a pleasant time. The caring, expert medical attention, delicious meals, and nice suroundings are something you can all take pride in.

May you continue to help others for many years.

Sincerely,
Mrs. Lillian Plachter

To Mr. Izaak Rybal and Mrs. Myra Bailin:

I wish to thank all the members of the staff of the Bialystoker Center for the wonderful care that was received by my late father, Sam Codner. My father often spoke of the sensitivity and kindness that was shown him by the staff of the Bialystoker Center and how such caring was so important in making his last years of life both comfortable and contented.

I myself had many occasions to visit with my father, and I saw the excellent treatment which he received. I realize that looking after the aged is not an easy task. But for those such as yourselves who perform this service, and do it with such devotion and caring, you have an accomplishment of which you can well be proud.

Your work serves as an inspiration and reminder to others in our society that the aged can enjoy comfort and dignity in the twilight portion of their lives.

If in our later years, we ourselves receive the same kindness and concern which you showed my father and others under your care, we will consider ourselves truly fortunate.

Speaking for my late father, Sam Codner, thank you for all that you did for him. God bless you.

Most sincerely yours,
Professor Bernard Codner
Director
Institute of Retail Management

UNITED JEWISH COUNCIL OF THE EAST SIDE
235 East Broadway, New York, N.Y. 10002 (212) 233-6037
500A Grand Street, New York, N.Y. 10002 (212) 460-5730

Izaak Rybal
Executive Director
Bialystoker Center and Nursing Home
228 East Broadway
New York, N.Y. 10002

Dear Mr. Rybal:

On behalf of the Board of Directors and Officers of the United Jewish Council of the East Side, we want to thank you for allowing us the use of your auditorium for our Legislative Conference.

As usual the auditorium was beautiful. Mayor Koch, Congressman Bill Green and Assemblyman Silver were but a few of the dignitaries on hand joining more than 100 government officials and local leaders discuss the issues facing our community.

Once again, thank you for your assistance and participation.

Sincerely,

William Rapfogel
Conference Chairman

Douglas Balin
Executive Director

LETTERS TO OUR EDITOR

Dear Izaak Rybal:

You are extremely generous in the space and the treatment you gave my article, both in English and in Yiddish.

I read this issue of the *Stimme,* as I have the earlier ones, in some detail. By reminding Bialystokers of their roots, by enabling them to share experiences, you preserve the sense of togetherness, the furtherance of a common bond and of important values.

You do this in a warm and family-like way. The writing comes not just from the pen or typewriter or computer — but from a Jewish heart. It conveys a mood and a memory that time cannot erase.

I like the *Stimme's* format, both as to articles and photographs. You are not trying to emulate commercial magazines, nor should you. This is a *"haymischa"* journal, whose writers and readers are the progeny of a shared background and who thus are held together by the linkages of religion and history.

I was deeply moved by your article, *"A Mission of Sorrow and Joy,"* which takes the reader and puts him right alongside as you travel to Bialystok, to Auschwitz and Treblinka, to the Bagnowke Cemetery, and then to the Warsaw Ghetto and then on to Israel.

I read this article just a few days after sitting through a total of 10 hours of the film *"Shoah"* and the cumulative impact of both was overwhelming.

You and your colleagues and your supporters, Max Ratner and all the others, are engaged in keeping the tenets of Judaism alive in a realistic and most helpful way. This is indeed a blessed endeavor.

L'Chayim,

George Chaplin
Editor in Chief
The Honolulu Advertiser

Dear Mr. Rybal and Mrs. Bailin:

The checks which are enclosed are donations to your organization as a result of consumer participation in a market research study. Participants in the study were asked to fill in the name of a charity or organization to which they would like to make a donation and HSR Research would do so for them if they participated in the study. Enclosed find the donation to *your* organization as requested by survey respondents.

Sincerely,
Maureen J. Henriques
Senior Project Director

WM. F. HERZIG, M.D., F.A.C.G.
20 Fifth Avenue, New York, N.Y. 10011
GR 7-4510

Dear Mr. Rybal and Mrs. Bailin:

My mother who is 103 years old has been a resident of the Bialystoker Home for about 3 years. As a physician I have occasion to see patients in many old age and nursing facilities and I can say without reservations the Bialystoker is by far one of the best managed Homes I've seen. The place is spotlessly clean. The residents are kept clean. The doctors and nursing staff are excellent as well as all the helpers. They are competent, kind and caring and dedicated people. I feel that my mother is in a fine institution and I can rest at ease in the knowledge that she is well taken care of.

Recently my mother became ill. A most competent physician saw her immediately, diagnosed pnuemonia and had her admitted to Beth Israel Medical Center where she was treated and made a full recovery. I thank both of you. It is mainly because of your expertise and guidance that Bialystoker Home is run on such a high level of competence. You could and should be proud.

I am secure in the knowledge that my mother is so carefully cared for in her declining years. The Bialystoker Home is an example of a model home for the aged and its staff can be proud of its achievements.

Thankfully yours,
Dr. Wm. F. Herzig

Dear Mrs. Bailin and Mr. Rybal:

My wife and I want to thank you for the tour through the Bialystoker Home. I was especially impressed by the cleanliness of the total facility and by the way you related to the people we met, and the respect in which you are held by your colleagues on the staff.

I am looking forward to reading the remaining chapters of your thesis, Mrs. Bailin, in light of my questions and your knowledgeable responses.

Thank you, Mr. Rybal, for the copy of the Passover issue of the *Stimme.* I feel that the report on the survey may be included in an appendix, as may some of the other articles describing your programs.

Last week, I went to the opening of an art exhibit of the work of Benn Zion Benn, the artist featured on page 17 of the *Stimme.*

I shall write to you again, as soon as I learn my post office box number in Rhode Island.

Sincerely,
Toby K. Kurzband

genocide in Auschwitz. The part of the exhibit which had the strongest impact on me was the posters submitted, mostly by Europeans, for a competition whose theme was *"Auschwitz warns"*. The posters depicted nuclear war and symbols of peace. One poster, which for me had the irony the artist probably did not intend, showed Jesus as a concentration camp inmate. Many from the Soviet bloc nations featured prisoners who wore the triangle of the political. Of some forty, I recall only one who made any reference to the millions of Jews brought to that hell. I left the exhibit angry and shaken, even though I was glad to see that many tourists had come upon the exhibit accidentally and would learn something from it.

At about the same time, I read that the Carmelite order of the Catholic church has plans to build a convent in an abandoned theater at Auschwitz. They consulted no Jewish organizations about their plans. A Polish cardinal, Marcharski, said the following in a sermon reported in the Vatican newspaper: "The former camp of Auschwitz-Birkenau is in a certain sense a new 'sacred place' that belongs without distinction to all humanity and to all people." If Auschwitz belongs to everyone, then there is no reason to distinguish the persecutor from the victim. And there is no reason to remember how the victims became victims. No reason to remember that of the four million people who died there, only Jews and Gypsies were singled out for destruction because of who they were. Non-Jews who died at Auschwitz were there because of their acts or their beliefs, not their birth. So I say with anger to the church — and the Pope has not opposed this plan — that Auschwitz is not a place which should become an anti-war symbol. The violence that took place there cannot be explained as an extreme consequence of war.

As a Jew, Auschwitz warns me that there are still things to fight for, and that the way the world sees the genocide that occurred there and elsewhere has everything to do with my future.

Last year, I had the unique experience of meeting a cousin close to my age who visited us from Poland. When she came to my house, we looked at Roman Vishniac's photographs, taken in the 1930's of the Jews of the cities and villages of Poland and the Ukraine. The pictures of streets where the Polish alphabet cohabited with the Yiddish one amazed her, as did the traditional dress of pious Jews. That vanished world is one neither of us can know. But as I explained to her, I have the choice and the opportunity to learn about that world, and that means everything to me. When I sit down to the seder this week, I will be thinking about the different forms slavery may take, and I will be thinking about my cousin, Kristina.

BIALYSTOKER LADIES AUXILIARY

• By ROSE FINKELSTEIN
President

It is sixty years since the Bialystoker Ladies Auxiliary was organized, with the main goal of helping the Bialystoker Home to provide its elderly residents with a high standard of living and care. To date, this lofty goal has charted all our undertakings towards ever achieving higher goals.

Our semi-monthly meetings, held from September through June, are the forum from which goals are set and analyzed, and, very often, funds are raised to the benefit of the Home's elderly population. The atmosphere at these meetings is both productive and friendly. Most of the time is taken up by our many concerns and discussions regarding the Home and its residents, but there is always some time left for door prizes and raffles.

No sooner did this year's closing meeting take place, on June the 23rd, that we already look forward to our opening meeting of next year, on September 8, 1986. With renewed energy, after a well-deserved summer break, we shall resume our important activities on behalf of the aged and the infirm.

Next and first on the new year's agenda will be the Bialystoker Annual Bazaar, to be held between November 13 and 17, in the Auditorium of our Center and Home. This major annual event of our institution is organized by the Bialystoker Ladies Auxiliary. It is an important source of revenue for our elderly residents, which is made possible through contributions of merchandise from our friends and supporters. We hereby thank all of our generous donors for their past and present support, and urge them to continue sending merchandise for our Annual Bazaars. We also invite new individuals and businesses to become supporters of this worthy yearly event.

I wish to take this opportunity to thank the following members, whose input of time, patience and energy, made last year's Annual Bazaar a success in spite of reduced contributions due to inflation. These people are: Betty Zablowitz, Bertha Gitlin, Rose Ecker, Julia Klepak, Irene Brenner and Helen Nass. Our special thanks to Mr. Cosimo and his staff for all their help, and our deep appreciation to Mrs. Skorka and her staff for ensuring that we always receive a good meal during the preparation for the Bazaar.

On the threshold of a New Year, may I, as President of the Ladies Auxiliary, and in the name of all the members of the Auxiliary, wish you *A Very Happy, Healthy, And Prosperous New Year 5747.*

YIZKOR ADDRESS, APRIL 1986

We are pleased and most gratified to publish a masterful and heartwarming speech delivered by a scholarly and talented young lady, Alys Kremer, at our Memorial Holocaust Service, Sunday, April 20, 1986, at the Bialystoker Center and Home. Alys is the charming daughter of proud parents, Mike and Hanna Kremer. Mike is vice-president of the Bialystoker Center.

• By ALYS KREMER

It's more than ten years now that I have been reading and seeing a great deal about the *Shoah* — the holocaust. I have read memoirs written by partisans and by survivors of the *lagers,* histories of the German conquest of Europe, and books which detail how the attempted destruction of our people was planned and carried out. Only during the past few years have I realized that my search has always been an attempt to cross the divide between my parents' world and mine. I have also realized that this search means knowing where my mother and father came from, for their lives did not begin in the terrible year of 1941. It means knowing who my grandparents were, and ultimately, what Polish Jewry was in its 800 year history.

That's an ambitious project and a strong passion, you might think. What can be gained from what might seem an obsession with the past, with a piece of earth where so much Jewish blood has been spilled so easily. The answer is simply that so much has been taken from me. I want what is mine — joyful, painful, enlightened, stubborn — and the civilization of Polish Jews was all these things. I want to know and remember the world my parents came from. I want to know how my grandparents lived as well as how they died. Wherever I live, I want to know not just that I am a Jew, but exactly what kind of Jew I am.

Though what I have just spoken about is a very personal kind of remembrance, I believe that remembrance must also be a public act. For all Jews, and we hope for all just people, remembrance means recording and safeguarding the truth. The urgency of this is heightened by the actions of governments and people who desire the blurring of history in preparation for forgetfulness.

This year, continuing my search, I saw a film called *Shoah,* and much of it has lingered in my mind. It was made by a wise man who knew that to believe in the existence of Auschwitz and Treblinka, those who were not there must see these places as they look today, lonely and peaceful. Without the accompaniment of the testimony of survivors, these places do not reveal their purpose. The director did not use even one frame of film made during the war or the liberation to describe events. He did this, I believe, because he wanted desparately for the world to know that the death camps were built in towns where people lived and worked. He speaks with people who tilled the soil right next to Treblinka, and watched the trains arrive. But what I cannot forget, and do not want to forget, is his visit to a small town near Chelmno where Poles now occupy Jewish homes. With only one exception, they expressed no feelings of guilt or even regret when questioned about the loss of their neighbors. Some of the especially ignorant ones claimed to have been oppressed economically by the murdered tailors, tanners and shopkeepers who must have made up the Jewish population of a small town such as this one.

ALYS KREMER אַליס קרעמער

It fills me with anger, bitterness and grief to think of Jewish civilization being covered up in Poland as easily as the Germans planted young trees over mass graves. The erasing of the life and death of the Jews of Poland has gone beyong the unashamed ignorance of peasants who envied their neighbors' crumbs. I am speaking of the appropriation of the death camps, Auschwitz in particular, as universal symbols of injustice, without reference to just who suffered and died and where and why. . .

In January, I visited a Polish government-sponsored exhibit about Auschwitz at the United Nations after a group of survivors, including my father, had demanded some changes which clarified what had not been clearly stated at all: that it was Jews who were singled out for

SILVER AND GOLD FOR THE BRAMSONS

On August 24th, Oscar and Gertrude Bramson celebrated their 50th wedding anniversary. The occasion was a double *simcha,* for their eldest son, Bob, and his wife, Diane, celebrated an anniversary too — their 25th.

OSCAR And GERT BRAMSON

The senior Bramsons were fortunate to have gathered around them their four children — Bob, Paul, Philip, and Ginger — and their spouses and eight grandchildren. Rejoicing with them were Dinah Medvedev and Molly and Izaak Rybal, Oscar's sisters and brother-in-law, and Lorraine Abraham, his niece and daughter of the late Sonia Abelson, along with her two sons.

Nettie and David Gerduk, Gert's sister and brother-in-law, were also there to celebrate, with their daughter, Sarah Roth, their son Irwin and his wife Annette, as well as their two grandchildren, Sarah's sons.

Oscar, Dinah, and Molly were fortunate to share the festivities with yet other descendents of the Goldberg family of Bialystok. Shai Aran, a grandaughter of the late Zahava (n'ee Goldberg) and Baruch Berman, Shai's husband, Michael, and their three children were visiting from Israel.

Surrounding Bialystok-born Oscar and his American-born Gert were scores of well-wishers — the friends and connections made in the half-century they've share together. Looking out over the assembly of family and friends, who hailed from many lands, cultures, and eras, Oscar recalled the day, 50 years ago before, when he and Gert were wed. Rav Dachowicz of Lopianka, who'd become a Rabbi in Bialystok, performed the ceremony. In his wedding speech, he extolled the virtues of the Goldbergs and Katzes — what *yiches* they had, the great number of rabbis and learned men who had come from their ranks, and so on. Finally, he noticed, out of the corner of his eye, the red face of the bride and quickly added, *"und du, tochter, du bist aych a fineh kind."*

BOB And DIANE On Their Wedding Day.

accomplishments. *'Yiyasher Koach',* to Sam Solasz, President, and members of the Board of Governors. Especially, I offer my thanks to our energetic Izaak Rybal. I wish them all good health and *nachas* from their families. May they continue to serve so benevolently all great causes for *K'lal Yisroel* and *Medinat Israel.*

A PERSONAL INVITATION FROM DR. DIANE SOLASZ

Dr. Diane Solasz, daughter of our esteemed president Sam Solasz, is proud to announce the opening of *"Eye Supply",* located at 1016 Willis Avenue in lovely Roslyn, New York. Dr. Solasz is an optometrist who offers professional vision care, eye examinations, total contact lens care specializing in the difficult to fit, prescriptions filled and lenses duplicated. *Eye Supply* carries the latest in fabulous fashion eyewear. In addition, *Eye Supply* accepts Medicare assignment after cataract surgery.

Dr. Solasz and *Eye Supply* are dedicated to high quality vision care. They specialize in the no line bifocal, Reflection Free Lenses, Ultra Violet Filters, Ultra Thin Lenses and Scratch Resistant Plastic Lenses. Experience the ultimate in quality service and workmanship.

Dr. Solasz invites all of the members of the Bialystoker center to visit her at: **EYE SUPPLY** at *1016 Willis Avenue, Roslyn, N.Y. 11507. (516) 484-7200.*

IMPRESSIONS OF A VISIT TO BIALYSTOKER CENTER AND HOME

• JOSEPH DOBRYMAN (SKOKIE, ILLINOIS)

I was born and reared in the well known and famous Jewish Bialystok of 'days of old', where I lived with my family until the infamous liquidation which uprooted the entire community by the savage Nazis in August, 1943. Now, it is my intention to write about my unforgettable Jewish Bialystok in Poland, which does not exist anymore, and its fate is similar to all other destroyed communities.

In this article I wish to dwell on the transferred Bialystok spirit to the American continent, where our landsleit carry on the inherited traditions with the same zeal and devotion as in days of yore in the 'Old Home, Bialystok'. They have infused a spirit of 'heart and soul' that symbolizes the respect for

Neshke and Joseph Dobryman
יוסף און נעשקע דאברימאן

eternal values which must be preserved. Basically, they strengthen Jewish life and culture, and they unstintingly, serve the State of Israel. This is the cornerstone of their unparalleled devotion.

I wish to devote some space and thought to share with our landsleit and subscribers to the 'Bialystoker Stimme', about the Bialystoker Center and Home for the Aged in New York. I am in constant touch with Izaak Rybal, the dynamic Executive Director of this great instituion. We have many telephone conversations pertaining to the Home and our landsleit in America and abroad. Our dear friend, Izaak Rybal, *Mr. Bialystok,* is the greatest source of information and his office is the great 'clearinghouse'.

Judging from the authentic information and my own experience, I am fully aware of the yeomanship service and accomplishments of our landsleit who reflect honor to their source the 'pintele Bialystok' no matter where they reside. The majestic Bialystoker Center is the rallying point and inspiration for all Bialystoker. It begins with extraordinary service to our elderly residents in the half century since its founding, and extends to the broader community. We are both pleased and proud of the modern advances in medical expertise that prevail in the Home, and the beautiful renovations that are taking place.

I shall never forget that impression the Center left with me and my wife, when we visited some time ago. We are fully aware that ours is the only remaining Jewish Landsmanshaft in New York, and perhaps, in the world, possessing such a beautiful structure for a Home, and conducting so many urgent activities.

Mentioning activities; I wish to express our pride and delight in the Bialystok Stimme which is published twice annually, Erev Rosh Hashana and Erev Pesach, featuring so many stimulating, thought provoking articles, reminiscent of Bialystok and of the present. This organ, brings the message of Bialystok, past and present, to all our Landsleit. It serves as a unifying force among us. Overcoming almost insurmountable hardships, both financially and in manpower, with the aid of devoted Landsleit and the guiding hand of Izaak Rybal, the impossible becomes a reality. The praise and the interest generated in the contents of the Stimme, is well worth it. It is the fruit of untold labor.

This indispensable publication well describes all the activities of the Center, as well as those emanating from the Bialystoker Center by our consciencious Landsleit in their many wonderful projects they have undertaken for Tel-Hashomer Hospital in Israel, for the recovery of wounded Israeli soldiers. They establised a clinic; and a Home in Kfar Tabor for small children. And they are now financing a building for retarded children and their cure, at Tel-Hashomer. Their service is continuous and the praise is commensurate with it.

With all this service our Landsleit are in the greatest measure emulating the traditions of their immortal Kedoshim of Bialystok. The ethics and morals that were imbibed by us in the homes of our beloved parents, *Ale-ihem Hashalom,* are carried out by us, their children, with love and dignity, and, we transmitted this heritage to our children, in order to preserve this sacred legacy.

In conclusion, I wish to express my gratitude and admiration to the officers of the Bialystoker Center for their responsible service and their great

RUBIN BINDLER'S 85TH BIRTHDAY

The honorable and highly respected friend Rubin Bindler, Honorary President of the Bialystoker Center and Home for the Aged, has recently marked his 85th birthday — *"Zu Lengere Yahren"*. At this "G-d Blessed Age", Rubin Bindler does not take a back seat; rather he continues in his devoted service with the youthful vigor as in days of old, dating back to the founding of the Bialystoker Home.

Rubin Bindler was born in the shtetl Trestine, in the vicinity of Bialystok. Coming to America in 1910, he pursued his studies in high school. Upon graduation in 1918, Rubin joined his brother Sol in business.

He, almost immediately, became active in Jewish organizational life, and was among the founders of Gonyondz - Trestiner Society. First, Rubin served as treasurer, and afterwards, Rubin was elevated to the Presidency. In both offices Rubin served with distinction. Even though, in the passage of time, the ranks of the society depleted, he did not abandon it. The members of the society are, to this day, great supporters of the Bialystoker Center and Home.

Rubin Bindler's name is writ large in the history of the Bialystoker Home. He was there at its planning and its inception. For his unyielding devotion he is highly praised by all. At one time

Rubin Bindler (center). Right: is Ethel Krim, left: Diana Medvedev.

רובין בינדלער (צענטער), רעכטס איז עטל קרים, לינקס דינה מעדוועדעוו.

Rubin Bindler served as President and for a long time, he is honorary president of the Bialystoker Center and Home.

Our dear friend, Rubin Bindler, has established a tradition which is praiseworthy. In observance of his birthday, Shabbos Hagodol, instead of receiving gifts, he raises large sums of money among his relatives and friends earmarked for the Bialystoker Center.

In his honor, on his 85th birthday, the Board of Governors arranged a special dinner. A huge cake was wheeled out, in which everyone shared and drank *Le'Chayim*. The well wishes for good health and long life were loud and clear.

Center. Presently, parents and their children who are helped by the Center must go to different parts of the sizable Chaim Sheba Medical Center complex for rehabiliation therapy. This can be a time consuming and tiring experience. Upon the completion of the new wing of the Child Development Center, most of the required physiotherapy and occupational modes of treatments will be provided under one roof.

Secondly, the new wing will permit additional forms of therapy to be provided to those attending the Center daily for treatment. Dr. Cohen took particular pride in pointing out that the new wing will make possible the offering of art, dance and music therapy. Dr. Cohen and his wife both are musicians and will be personally involved with the music therapy.

Upon the conclusion of my visit, Dr. Cohen asked me to express his gratitude and that of his staff to the Bialystoker Center for its support of the Child Development Center. As a result of the help of the Bialystoker Center, many of the people of Israel will have more hope in their lives. In helping those who are truly needy, a Jew fulfills his greatest Commandment.

A GENTLE REMINDER ABOUT ANNUAL DUES

The leadership of the Bialystoker Center and Home for the Aged in New York City, thanks all members who have already sent in their annual dues. We are extremely proud of the support we receive, coupled with great friendship and devotion.

We humbly ask those, who have not as yet forwarded their dues, to kindly do so as soon as possible. We will be very much obliged, as we are in need of those funds. Please do not delay.

We also urge our members to influence their friends and children to join our ranks, as members of and co-participants in our great Bialystoker Center and Home. It is a great Mitzvah. Thank you.

BUY AND HELP US PUBLICIZE THE NEW BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK

DR. BERNARD E. COHEN OF TEL-HASHOMER DESCRIBES TO PROFESSOR BERNARD CODNER THE GREAT PROJECTS OF BIALYSTOKER CENTER

Several months ago I had the pleasure of visiting the Chaim Sheba Medical Center (Tel Hashomer) at the invitation of Dr. Bernard E. Cohen, Professor of Pediatrics and Director of its Child Development Center.

Dr. Cohen was very gracious in spending an entire day with me touring the facilities under his administration and introducing me to his staff members. Dr. Cohen has been affiliated with the Chaim Sheba Medical Center for many years, and was instrumental in the establishment in 1974 of the Child Development Center.

Dr. Cohen is an impressive individual both in respect to his professional credentials and accomplishments as well as in his dedication to the State of Israel. He is a pleasure to be with, projecting a delightful combination of vitality, warmth, charm and wit.

My purpose in visiting with Dr. Cohen was to observe on a first-hand basis the day-to-day workings of the Child Development Center, and to learn more about the new soon-to-be-completed wing of the Center being built with funds donated by the Bialystoker Center of New York City.

The Child Development Center has a proud history in the State of Israel. It opened in 1974 as the nation's first assessment center for mental retardation. As the years progressed, the aim of the Center became the provision of motor, mental, educational and emotional support to the affected child and support services to the parents as well.

From its inception, the Child Development Center stressed a multi-discipline approach to dealing with this sorrowful affliction. Different medical, therapeutic and psychological disciplines were integrated to improve the assessment, supportive and training functions associated with the treatment of mental retardation.

In providing leadership and direction to the Child Development Center, Dr. Cohen's philosophy exemplifies the humane element associated with the Judaic tradition. The underlying spirit motivating the operations of the Center is to encourage the parents to accept the child suffering from mental retardation, and not to reject it. Wherever possible, the goal is to have the child remain with the family so that it can benefit from the family's love and support. But by the same token, this is not to come at the emotional and physical expense of the family. Therefore, it is vital that there exist within Israel community-based facilities to which the mentally retarded child and its family members can go for rehabilitation, including the emotional support. The Child Development Center of Tel Hashomer has served as an important catalyst for the creation in Israel of such community-based facilities as special day-care centers and schools for mentally retarded children.

Dr. Cohen took me for a visit to one such school, known as AKIM, with which the Child Development Center is affiliated. AKIM operates as a school for children between the ages of three and six and a half year of age. The classes are small, ranging from nine to twelve children, and are headed by a teacher and two assistants. The dedication and the quality of care that I observed in AKIM was impressive and moving. The administrators and staff of AKIM were very appreciative of the assistance rendered by the Child Development Center. Dr. Cohen was in the process of planning additional satelite affiliations such as that with AKIM, looking forward thereby to raising the availability of care for mentally retarded children and those suffering from other developmental disorders.

What I found of particular interest was the fact that since its establishment in 1974, the Child Development Center of Tel Hashomer has broadened its focus considerably. To begin with, it is now a total children's rehabilitation center, and with one hundred and fifty beds it is now the largest such center in Israel. The Child Development Center no longer has any age limits relative to mental retardation. A number of mentally retarded adults now number among its patients.

The Center today also treats children of all ages who suffer from developmental problems attributal to social maladjustment, infectuous disease, post operative conditions, premature birth, and brain damage caused by road and other forms of accident. For all these additional areas of focus, the Child Development Center has one primary aim — to bring the child back to society.

Another laudable aspect of the Child Development Center at Tel Hashomer was the recent staff appointment of Yussuf Akawi, M.A.. Mr. Akawi is the first Israeli Arab psychologist affiliated with a Child Development Center in Israel. Mr. Akawi has been invaluable in the treatment of Arab children who utilize the services of the Center.

Dr. Cohen spoke in glowing terms about the new wing to the Center being erected through the finacial support of the Bialystoker Center. This wing will be highly beneficial in several regards. First of all, it will provide for a far greater degree of convenience to those utilizing the services of the

OUR FESTIVE CELEBRATION

• SOL KRIM

Known to many, Bialystok was not an extreme Chassidic city. At any rate, not in my time. Especially after the First World War when most people have become more secular, this concept was remote. My own father, whose parents were followers of the *'Gerer Rebbe'*, joined the *'Bund'*, and carried the *'Red Flag'*, on the first of May. Our environment was not close to the synagogue, although we lived close to two synagogues *Batzer's Beis Midrosh* to the left, and to the right, the *Great Piaskover Shul.*

As a youngster, I recall, my father would take the phylectaries and place them on the table without donning them. My grandfather, Chaim Moshe Jacob Zewko, upon his return from the Beis

LEO KRIM

לייבל קרים

Midrosh, would put them together with a kiss and put them into the sack, and mumble: "so busy . . . so busy". When my father left for America in 1923 when I was nine years old, I was drawn closer to my grandfather. He played the role of father, teacher, and my dear grandparent. This man was a fountain of knowledge, in every respect, especially, in religion, based on logic and justice, which stands me in good stead today and hoping for the rest of my life. Since 1931, upon my arrival in America, I am drawn to the synagogue, religion and all of Judaism.

In the early years my devotion to synagogue was minimal, when my family and I lived in Long Island. Since our return to Brooklyn, my wife Ethel and I are closely identified with the synagogue. I am a daily worshipper and I have learned of the significance of the *shul* in my daily life, and its functioning.

The Synagogue, Sons of Israel at 2115 Benson Avenue to which we belong is now observing its *91st Anniversary*. It is one of the nicest *shuls* in the area; large, roomy, and beautifully decorated. The majestic windows stand sixty feet tall and 10 feet in width. The *shul* has 1400 seats and on Sabbaths and Holidays all were occupied. Not so, now. It still houses a fine Talmud Torah with 150 students. We have a Rabbi, cantor and sexton. The greater expense is for the Talmud Torah. The president, Mr. Klein and Rabbi Skaist insist that the school must function, since it is the only Talmud Torah in the neighborhood.

Many Russian Jewish children attend, tuition free. This adds to the annual deficit of the synagogue. To cover this deficit the synagogue resorts to an annual banquet and journal to cover all expenses; well, not really all. To attract a large attendance the synagogue honors a worthy couple. This year, my wife Ethel and I have been chosen. *I,* in my modesty, play down this honor, though, proud *I* am. I wonder whether my brother, Leo and I, (since we are on pension), can fill the bill and draw the crowd. The Rabbi and the president insisted. Having no choice, we humbly accepted.

I hope and pray that many will respond to our call for the success of the evening and for the revenue. For, so much depends on it. With the help of G-d and generous friends we will succeed.

CUT AND SEND

ATTENTION:

ALL BIALYSTOKER AND VICINITY MEMBERS

Please forward to us the names and addresses of your children, of second and third generation, if you have not done so until now:

NAME: .....

ADDRESS: .....

PHONE: .....

IZAAK RYBAL WAS ELEVATED TO THE POSITION OF EXECUTIVE DIRECTOR OF BIALYSTOKER CENTER AND HOME

The Board of Directors of the Bialystoker Center and Home has recently adopted a resolution by the Nominations Committee to elevate the long-time, trustworthy General Secreatary — Izaak Rybal to the position of Executive Director of Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged.

The new title, of Executive Director, was unanimously bestowed upon Izaak Rybal, in recognition of his many years of branched-out activities and added high responsibilities to Bialystoker Center and Home.

Izaak Rybal arrived in the United States in 1947, following his harrowing war years in the distant Soviet-Russia, where he suffered from bitter cold and hunger, working at slave labor while trying to preserve body and soul. Upon his arrival here, Izaak Rybal dedicated all his energy to the Bialystoker Center and Home; first, as an elected officer of the "Club of Bialystoker Friends", then as vice-chairman of the Board of Directors, working along-side the late David Sohn — the legendary spirit of this institution.

When David J. Goldberg retired as Chairman of the Board, Izaak Rybal assumed that position. In this capacity, he developed lasting friendships and an unusual devotion to Bialystoker Center. He also arranged the publication of "The Bialystoker Album", which won for him great recognition.

During all that time, Izaak Rybal remained the devoted co-worker of David Sohn, of blessed memory, who was the respected founder and leader of the Bialystoker Center. Then, between 1966 and 1968, when the institution was undergoing complete renovation and modernization, David Sohn became ill. When David Sohn's health worsened and he could no longer function in his duties, Izaak Rybal was called upon to assume those duties, as General Secretary of the Bialystoker Center and Home and Editor of "The Bialystoker Stimme". These two posts he has been maintaining until this very day, with great distinction and unswerving loyalty.

The expertise that Izaak Rybal has brought with him and continued to develop over the years at the Bialystoker Center and Home, coupled with love and almost 'super-human' devotion, has spilled over into all facets of Jewish organizational life. He truly is the Bialystoker 'Ambassador of Good Will' to all Bialystoker landsleit the world over. His love for Israel knows no bounds.

We are confident that in his new high-ranking position, Izaak Rybal will search for and reach loftier heights for the welfare of the Bialystoker Center, the American Jewish community, and mankind at large. We wish him great Hatzlacha in all his endeavors, in good health and joy, together with his lovely wife, Molly, *'Ad Meah V'esrim Shanah'*.

Become Members of the Bialystoker Center and Home for The Aged

RENOVATIONS ARE UNDER WAY AT THE BIALYSTOKER CENTER, HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

The leadership of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged, 228 East Broadway, New York City, is pleased to inform all landsleit and friends that many improvements, in a most modern fashion, are taking place in our institution, for the greater comfort and well-being of our deserving residents.

The first to be renovated and completely refurnished was the third floor. Mainly, on this floor reside people who still are self-sufficient. They take their meals in the main dining-room, enjoy a walk, or spend time in our garden, weather permitting. From the third floor, we will proceeed to renovate the other parts of the building, in due order.

"We do all within our power and limitation", declared Mr. Izaak Rybal, the Executive Director of Bialystoker Center and Home, "for greater comfort and pleasure of our deserving residents. All our landsleit and friends are most welcome to visit our Home, and see what we have been accomplishing".

"The administration wishes to bring to the attention of all Bialystoker members and friends that our institution welcomes all elderly who qualify for admittance to our Home and desire the atmosphere we provide", stated Mr. Sam Solasz, President of the Bialystoker Home.

We would like our landsleit and friends to be aware that we are ready to accommodate elderly men and women at our Home, where they may spend their golden years joyfully. Please, feel free to recommend them, and we shall do our best to streamline their admission.

As for our daily activities, we broadened the range, to include as many of the residents as possible. "We make it inviting to them", said Mrs. Myra Bailin, Administrator of the Home. To this fruitful accomplishment, we enjoy the wonderful cooperation of our entire leadership and experienced staff.

FROM THE DESK OF OUR ADMINISTRATOR

• By MYRA BAILIN

SPECIAL MEETING AND SUPPER WITH RESIDENTS' FAMILIES AND FRIENDS

The Bialystoker Center, Home & Infirmary for the Aged has a long history of which it is very proud. At the core fo our tradition is the emphasis on Jewish culture and our concern for people, and the provision for basic human needs — certainly for all, but particularly for our elderly residents.

In the modern world of medicine, which all too often appears sterile stressing technology, we, here, at Bialystoker Center and Home, strive to provide the best of care in a comfortable, home-like atmosphere. Those in our charge are to be treated with exceptional kindness and gentleness.

As our patients become more infirm and disabled, the task of determining what is best for them becomes ever more difficult. As a result, we find ourselves turning to families for their insight suggestions and comments. For this purpose, last year we revived the tradition of having staff and family join together at a special meeting and meal.

Unlike last year, when the meeting took place on a Sunday morning, this year the meeting was held on a Tuesday evening - June the 17th - in hopes of drawing a larger crowd. Close to fifty people responded to our invitation to participate in this special meeting and supper, all eager to exchange ideas regarding the quality of life at Bialystoker Center & Home.

Chairperson of the event was Mrs. Myra Bailin, the Home's administrator. In her opening remarks, Mrs. Bailin thanked everybody for coming to the meeting after a full day's work. Then, she introduced the department heads, who gave appropriate reports, in the following order: Dr. Albert Khaski, Medical Director; Ms. Florence Lookretis, Director of Nursing Services; Mr. Cosimo Mastropierro, Director of Plant Maintenance; Mrs. Bronia Skorka, Director of Food Service; Mrs. Mifa Rogoff, Director of Activities; Miss Lea Borenheim, Director of Social Service; and, Rabbi Max B. Posnansky.

The presence at this gathering of officers from our Board of Governors added importance and prestige to the evening. Present were: Mr. Sam Solasz, President, and Mr. Izaak Rybal, Executive Director, who each spoke, in the name of the board, about our Home; as well as Mrs. Rose Solasz and Mrs. Molly Rybal, Trustees.

After the short speeches, an open discussion between the Home's staff and the residents' families followed. As our guests found answers to many questions addressed, so did we. Their appreciation and enthusiasm for the Home's efforts in behalf of their elderly relatives was most rewarding.

SUMMER PICNIC IN OUR GARDEN

We, here, at Bialystoker Center, Home, & Infirmary for the Aged, are well aware that the general atmosphere of a Home makes a substantial contribution to patient's comfort. Only in a friendly, relaxed setting can patients truly feel at home.

With this in mind, each year, the Bialystoker Center and Home treats its patients to an outdoor barbecue, which this year took place on Wednesday, June 11. The aroma of grilling hamburgs, hot dogs and chicken, whets the appetite as all, anticipating tasty food and fresh air enter our lovely park.

The mood is festive, and the sounds of music and happy conversation fill the air.

The chef dons his fluted chef's hat, and members of the dietary department, in colorful aprons, join with staff from all the other departments, to provide unrushed and pleasant service.

Although such events entail a good deal of hard work on the part of all our staff, we know they are worthwhile and important. For these activities can do much to relieve the monotony of life in a home and keep patients mentally alert, actively involved, and socially in contact.

On behalf of my husband, Howard, my sons, David and Jeffrey, and myself, I wish everyone a Happy, Healthy, And Prosperous New Year!

מרס. ראָגאָף MRS. ROGOFF | דר. קהאַסקי DR. KHASKI | מרס. בעילין MRS. BAILIN | מר. ריבאַל MR. RYBAL | מר. סאָלאַזש MR. SOLASZ | מר. מאַסטראָפּיערראָ MR. MASTROPIERRO

IN RECOGNITION OF AN INVALUABLE CONTRIBUTION BY OUR FRIENDS — THE DANE AND SANDLER FAMILIES

One of the prime purposes of Bialystoker Center and Home for the Aged is to continuously improve the comfort of our elderly residents. To this end, we always look for innovations and support.

Among our latest improvements is the complete renovation of the third floor — the HRF floor of our institution. This floor has been named "The Dane and Sandler Pavilion", after the generous donors, Maxwell Dane, his sister, Gwen Sandler, and her husband Joseph, who have made the project possible.

Being on the third floor is now a delight for both its residents and their visitors. The corridors have been made wider, new floors and ceilings have been installed, and new furniture has been purchased in all the rooms. The rooms have been freshly painted and decorated. The entire floor looks brighter, airier and more attractive. Its residents, more than twenty in number, who have their meals in the diningroom, enjoy the outdoors, in our park, and partake in programs and entertainment, now also have a home more beautiful than ever in which to live their golden years.

Maxell Dane and Gwen Sandler are among the ardent supporters and devoted members of the Bialystoker Center and Home of which at one time, their parents, Abraham and Sophie Dane, were members and residents.

Some time ago, on a visit to the Home, Mr. Dane asked Mr. Izaak Rybal, Executive Director, whether there was anything he, his sister and brother-in-law could do to enhance the living conditions of our residents. It was then decided to beautify and modernize the third floor.

To bring this plan to fruition, Izaak Rybal, Executive Director, Myra Bailin, Administrator, and Cosimo Mastropierro, Plant Engineer, went to work right away and in a short time, as a labor of love have successfully accomplished the project.

The plans and work were carried out with the full knowledge, advice and cooperation of the contributors. Upon completion of the project, Mr. Dane expressed his complete satisfaction upon behalf of the family.

The Bialystoker Center and Home for the Aged plans a dedication ceremony to express, on behalf of the residents, the Boards of Governors and Directors, appropriate thanks to Maxwell Dane, his sister Gwen, and brother-in-law Joseph Sandler.

IZAAK RYBAL, *Executive Director* **MYRA BAILIN,** *Administrator*

מאירא בעילין, איסאק ריבאלאווסקי,
אדמיניסטראטארין עקזעקוטיוו־דירעקטאר

NEW ORGANIZATION — NEW STRENGTH

Sunday, September 14, 1986 marked the launching of a new, and hopefully, a vibrant organization at the Bialystoker Center and Home, which took place in the spacious auditorium of the institution. Rose Solasz and Joseph Dines were the initiators of this newly vital organ for the Home. Their ideas to recruit the second and third generation children of our Bialystoker landsleit into an independent organization were well received by the parent body.

The response to the mail was most encouraging. About 80 young people came to the first gathering. Over a beautifully catered lunch the young people enthusiastically responded to the formation of this independent organization, bridging the gap of the Parent Organization. Rose Solasz and Joseph Dines made the presentation. Some of the young people, speaking the minds of the others, welcomed the new challenge. It was a good and welcome beginning. We wish it great success. The main report will appear in the next *Stimme.*

life, came to the dedication ceremony, the *"Chanukas-Habais"*. The Lower East Side, which in those days was the center of New York Jewry, was packed and pulsating with Jewish life. Many representatives from all Jewish organizations, institutions, newspapers, Yeshivos, synagogues and schools of higher learning were clustered around the East Side, eager to witness the birth of a landmark. It was truly a memorable, emotional and historic event.

Things on the Lower East Side have changed since, dramatically. Most of the Jewish glamour has disappeared. No more do we read the famous and inviting Jewish shields and signs over stores and historic landmarks. Instead, we now see signs in a foreign language we do not understand. Jewish life and letters have emptied out; very few have remained. Alone, the Bialystoker Center and Home stands out and spreads hope and life.

We, the present leadership of the Bialystoker Center and Home, are forever indebted to the pioneers of our magnificent institution. They created it for us, and we have preserved it for the future generations. Ours is a home for eternity; a dream come true, started 145 years back, when the first Bialystoker Jew — Simcha Zefas, landed on American soil, in 1842.

The Bialystoker Stimme

Sixty-five years ago, in November of 1921 — our organ, "The Bialystoker Stimme", saw the light, under the editorship of David Sohn, the first president of Bialystoker Center and Home.

Since 1921, "The Bialystoker Stimme" has appeared uninterruptedly, twice annually, and has united Bialystoker from all over the world. Its contents have been appreciated by all its readers.

The Annual Theater Benefit

On Sunday, September 21, 1986, the Annual Theater Benefit of Bialystoker Center, Home, and Infirmary for the Aged, will take place, as usual, at the imposing Avery Fisher Hall of Lincoln Center.

Our organization in New York is the only one to conduct such benefit concerts annually. Each year, the stars we bring together in a show of Jewish lyric, song and wit, attract a large audience and help us, thus, raise funds necessary to improve the facilities and the welfare of our Home's elderly residents.

A General Picture

Simultaneously, while conducting our routine, we are involved in and dedicated to all of Jewish life.

Our service to Israel, we are told, is praiseworthy. We constantly respond to the call of major and local organizations, offering our help and expertise. We actively participate in various conferences, gatherings and convocations. From all directions, we are complimented for our humanitarian service to the aged — the unforsaken. *Compassion and caring for others, who are less fortunate,* is our slogan. And, for all that, we have every reason to be proud.

Our hearts are attuned to the *"She'erit-Hapleita"* — the remnant survivors of the Holocaust. Our officers, most of whom are survivors have never forgotten the past. Therefore, they have remained, in the world Jewish effort, to transmit the Jewish heritage, of which the Holocaust is a tragic, important part, to future generations. Our officers assume the forefront at all memorial gatherings, whether taking place far or near, where their presence and voice is highly respected. They bring along their children to memorialize our heroic Kedoshim of the ghettos of Warsaw and of other cities, whose bitter sufferings shall never be forgotten.

These world Jewish memorial assemblies are conducted under the auspices of WAGRO — the Warsaw Ghetto Resistance Organization — whose energetic president is Benjamin Meed.

Concluding Remarks

We hope this sum total, of our year's functions, has pointed out the progress of Bialystoker Center and Home.

As they say, *'it wasn't easy';* but, with the help from our wonderful landsleit and friends, to whom we are deeply grateful, we have managed to add another page of successful endeavors in the history of Bialystoker Center and Home.

On behalf of my wife Molly, and myself, I thank you all — dear friends, co-workers, and residents of our institution — and *wish you a healthy, happy, and prosperous New Year.*

ATTENTION ATTENTION

You May Now Receive
THE BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK
At a Reduced Price!

In order to enable
many more of our landsleit and friends
to acquire the new monumental
Bialystoker Yizkor — Book

published by our *Bialystoker Center* in New York we decided to sell the remaining small quantity of copies at a reduced price. You many now obtain this great work containing more than 700 pages in *Yiddish* and *English* for $25.00, and we will forward it to you.

Procure this great *Bialystoker Yizkor – Book,* for yourself, your children and friends while some copies are still available.

Please, mail your request for the book, and mail it to the *Bialystoker Center* with enclosed check or money order for $25.00 and $2.00 for shipping at the address below: Please, mail check and full address to:

BIALYSTOKER CENTER
228 East Broadway, N.Y.C.
Tel. (212) 475-7755
Att: *Mr. Izaak Rybal*

our dear, departed sixty thousand Bialystok Kedoshim, who perished most brutally at the hands of the Nazis and their hordes. Culture, institutions, education, social welfare, were the cornerstone of our martyrs' lives, and so it is with us. We preserve and disseminate this charge to the new generation. This has become our mission in order to strengthen the link of the golden chain of Jewish tradition.

Our Service To Israel

In like measure, we are dedicated to the state of Israel and its development. This spiritual heritage — the return to Zion, *"Shivat-Zion"* — was imbibed in our youth in Bialystok. We fondly recall the stoic chalutzim, young men and women, our cultured youth, who had forsaken careers to dry the malarial swamps in *"Emek-Israel"*. They were the first among the *"Chovevei-Zion"*. How can we forget them? How can we not do our share?

We are, indeed, proud of our share in the development of the institutions in Israel. Our appeals on behalf of Israel have always met with the generous response of our landsleit and friends. Thanks to them, we have established several projects, which have contributed to Israel's progress. Now, on Israel's 38th anniversary, we aim to rededicate our efforts in her behalf.

Past Projects

We are proud to record that Bialystoker Center and Home of New York City was among the first *landsmanschaften* to found a village in Israel, namely, *"Kiryat Bialystok"* near Tel-Aviv.

Kiryat Bialystok came into existence as a result of a world conference of Bialystoker, in 1949, at the Bialystoker Center in New York. The village was meanwhile developed into a wonderful Yishuv, with hundreds of inhabitants. We consider this to be a "feather in our cap".

Likewise, we have a share in the physical and spiritual development of Kfar-Tabor. We refer to the establishment of the children's nursery, by our General Secretary and his wife, Izaak and Molly Rybal, and the medical clinic, by our president and first lady, Sam and Rose Solasz.

In June of 1982, at the outbreak of the war in Lebanon, Sam Solasz, president of the Bialystoker Center and Home, was in Israel. Upon his return, he reported on conditions prevailing in Israel and urged for a Bialystoker Emergency Campaign for Israel. Thus $100,000 was raised through the joint efforts and generosity of Bialystoker and Grodner landsleit.

New Projects

Part of the $100,000 that was collected in June of 1982 was sent to Tel-Hashomer Hospital, in Tel-Aviv, where wounded soldiers are treated and rehabilitated. We purchased several discs for the cat-scan machine in the hospital.

Also, we bought a fully-equipped ambulance for Afulah Hospital, and, together with Grodner friends, we set up a modern dining-room in Har-Gilo, near Jerusalem, a division of "Agudah For Israeli Soldiers". We were also helpful in setting up an "operating section" at Tel-Hashomer Hospital.

Last year, we undertook another important project together with our Grodner friends, i.e., the construction, at Tel-Hashomer Hospital, of a wing for handicapped children. The project is near completion; it will bear the names of our two vice-presidents and their wives, Mike and Hanna Kremer and Joseph and Sylvia Dines, in recogntition of their devoted service to the Bialystoker Center.

Relative to this project, a delegation of officers and friends of the Bialystoker Center went to Israel in the fall of 1985 to participate, together with Israeli dignitaries and hospital officials, in the ground-breaking ceremonies. We are now making plans to return to Tel-Hashomer, after the holidays, to witness the grand opening of the building for the handicapped children.

One of the sacred missions the Bialystoker Center embarked on last year was to repair and clean the old Jewish Bagnowki cemetery in Bialystok, and to reconstruct there the 1906 Pogrom Monument that was built in memory of the one-hundred pogrom victims and later on was vandalized by local anti-Semites. Overcoming all obstacles, we raised the funds necessary to restore the cemetery and the monument, in honor of our dear departed. With the help of the Magistrate of the City of Bialystok, our effort was successful. It is, however, difficult to convey our sad impression of present-day Bialystok — almost completely Judenrein.

Important Dates For Our Landsleit

Several important dates related to our Center and its functions are recorded this year by Bialystoker Jews in America, especially in New York City.

It is now 55 years since the founding of our great Bialystoker Center and Home, at 228 East Broadway, the unifying force of Bialystoker Jews from all over the world.

It all began in 1921, when the Bialystoker Center Relief Committee was organized at 246 East Broadway, by Bialystoker landsleit in New York City. The organization rapidly became the focal rallying point for all Bialystoker, here and abroad.

From the very beginning, the committee set out to open a home for old Jewish people — a home based on *'heart and soul'*. It took ten years of continuous planning, fund-raising, and labor to realize that goal.

With the opening of Bialystoker Center and Home on June 21, 1931, a new chapter in the life and actions of the Bialystoker landsmanschaften unfolded. Thousands of people, from all walks of

BIALYSTOKER STIMME

Published by the
BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.
228 EAST BROADWAY • (212) 475-7755 • NEW YORK, N.Y. 10002

NEW YORK OCTOBER, 1986 No. 339

ON THE THRESHOLD OF THE NEW YEAR 5747

• **By IZAAK RYBAL**
Executive Director
of Bialystoker Center and Home

Sum Total At The Outset

Once again, we witness the departure of another year — the historic year 5746, joining the archive of eternity; and, we welcome the New Year 5747, with hope and anticipation that it will bring in its wake peace and contentment for all mankind.

It is our custom, at this crossing point, to survey our accomplishments at Bialystoker Center and Home over the past year and formulate plans of development for the upcoming year. At the same time, we record the numerous difficulties and hurdles we had to overcome, locally and nationally, as a people. It is the daily problems we wrestle with and overcome, finally, through our indomitable will, to the chagrin of our enemies. All this has long become part of Jewish history.

In Israel

On its 38th anniversary, the State of Israel must stand on guard, as foreign pressure keeps mounting.

The mid-East shuttles, as we have learned, are not favorable to Israel. The United Nations' resolutions regarding Israel, if accepted by Israel's enemy neighbors, would only weaken the position of Israel and place her again at the mercy of an unfriendly world.

In addition, the strife within the State of Israel has sharpened, and threatens to destroy her once mighty order. Such discord must come to an end, along with the present economic plight if Israel is to prosper. The restoration of Israel is a most complex process and we must not and cannot leave it entirely to the Israeli people, our own brothers and sisters. Instead, we must put our shoulder to the wheel, remembering always that Israel is the pride and heart of all Jews.

Let us, therefore, at the start of the New Year, pledge our support and service to Israel, in order to unburden her of part if not all of her anxieties. Let us bring renewed vigor and determination to do our best to hasten contentment and move closer to peace in Israel. And, let us become more mindful of our obligation to our communities and institutions here, in America, too.

In Our Own Circle

The Bialystoker Center & Home in New York, for over half a century, has been an integral part of metropolitan life, especially of the Jewish community. We, the officers of Bialystoker Center & Home, can be rightfully proud of the enviable reputation our institution enjoys in all walks of life today.

Primarily, with our open-door policy, we bring solace to the old and the infirm whose welfare has been placed in our Home's care — a home where Jewish tradition is sacred. Aside from our service to the elderly of our Home, we reach out to the Jewish community at large and participate in all local and national endeavors. Our correspondence crosses all continents, uniting us with landsleit and friends everywhere. Our message of *"good will"* travels throughout the world, bringing news, hope and encouragement where needed, and, at times, lifting souls from despair.

Summarily, from the Bialystoker Center and Home For The Aged at 228 East Broadway, in New York City, we reach out to the "four corners of the earth". The achievements of our organization are unparalleled among other *landsmanschaften*.

It would be too detailed to enumerate all our functions and activities for which we win acclaim through the mail and in person from so many sources, a fraction of which we record in the *"Bialystoker Stimme"*. We bring here an excerpt from a letter by our eminent landsman and historian, Dr. Shimon Datner, who resides in Warsaw, Poland: "I highly value the functions of the Bialystoker Center, its social and cultural activities in America and over the world. Even more so, do I applaud your great devotion and contribution to the development of our Jewish state".

In both instances, as Dr. Datner indicates, that is in our social-cultural pursuits and in our service to Israel, we fulfill the legacy hallowed by our martyrs. We dutifully follow in the trail blazed by

CHILDREN OF BIALYSTOKER AND VICINITY LANDSLEIT ARE INVITED TO BECOME ACTIVE IN BIALYSTOKER CENTER

The leadership of the Bialystoker Center and Home for the Aged in New York has recently communicated with the members and landsleit concerning an important matter.

In the letter the Bialystoker and Vicinity landsleit are asked to send in the names and addresses of their children and grandchildren so that they may become active in the affairs of this great institution.

The Bialystoker Center preserves and continues in the traditions of the lamentably destroyed Bialystok at the hands of the Nazis. The Bialystoker Center and Home for the Aged enjoys the reputation in our community as one of the finest.

It is, therefore, important that the new generation, children and grandchildren of members and friends of the Center, preserve the rich heritage. We desire, the letter states, that the new generations proceed in the beautiful, humanitarian service, established and promoted by the older Bialystok generations.

Members of the Bialystoker Center and Vicinty, as well as landsleit and friends generally, are cordially asked to send in the names and addresses of their grown children and grandchildren, so that the Center may make contact with them concerning this very important project. Please, do not delay.

BIALYSTOKER CENTER
228 East Broadway
New York, N.Y. 10002

TABLE OF CONTENTS
ENGLISH SECTION

On The Threshold of the New Year-5747 .....Izaak Rybal 1
In Recognition of A Contribution By the Dane and Sandler Families 4
From the Desk of Our Administrator .....Myra Bailin 5
Izaak Rybal Elevated to Position of Executive Director of Bialystoker Center..... 6
Renovations Underway at Bialystoker Center and Home 6
Our Festive Celebration .....Sol Krim 7
Dr. Bernard E. Cohen of Tel Hashomer Tells Prof. Codner of Bialystoker Center Support For The Hospital..... 8
Rubin Bindler's 85th Birthday..... 9
Impressions of A Visit to Bialystoker Center .....Joseph Dobryman 10
Yizkor Address — April 1986 .....Alys Kremer 12
Bialystoker Ladies Auxiliary 13
Letters To The Editor 14-15
Joint 44th Annual Bialystoker-Grodner Meeting in New York..... 16-17
Our CPA Philip Machnikoff Participates in Yom Hashoah in Washington 18
Designer of Overpass Here to View Projects. 19
Cosimo Mastropierro A Master of Many Trades 20
The Children's Pride — Their Parents .....Charles and Ruth Scheinman 21
Wedding Celebrations and Bar-Mitzvah. 22-24
A Postcript to the Passing of a Dear Friend .....Dr. Luba Krugman Gurdus 25
Purim Celebration at Bialystoker Center.... 26
Bialystoker Young Men's Assn. Observe 80th Anniversary 26
Activities at Home for Residents .....Mifa Rogoff — *Activities Director* 27
Our Institution 28

Published by the Bialystoker Center
228 East Broadway, New York City
Editorial Committee — Izaak Rybal, Editor

OCT 29 1986
JEWISH ...

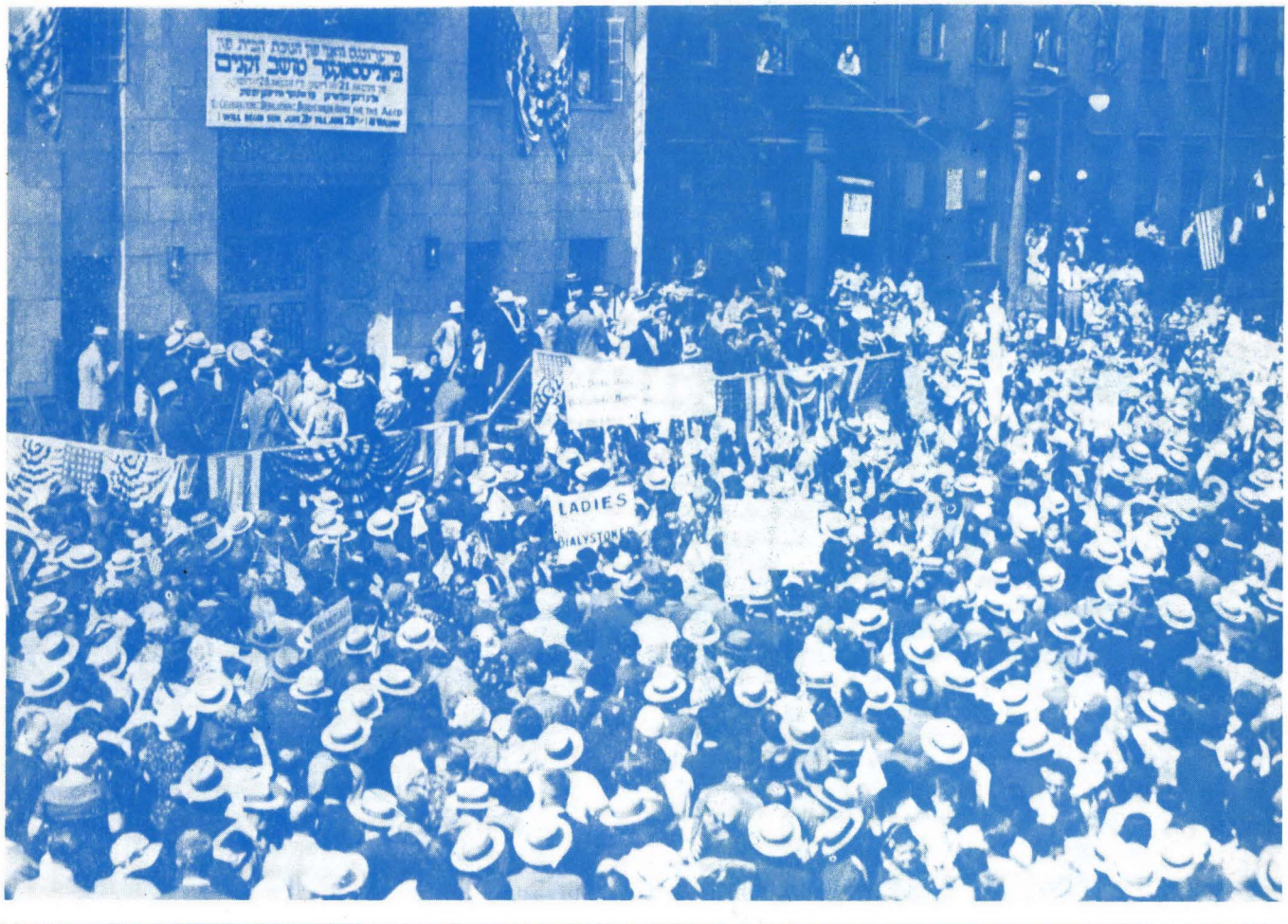
IMPORTANT DATES TO REMEMBER

ROSH HASHANAH ISSUE

BIALYSTOKER STIMME

Published by the
BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.
228 EAST BROADWAY • (212) 475-7755 • NEW YORK, N.Y. 10002

NEW YORK | OCTOBER, 1986 | No. 339

The ceremonious dedication of the Bialystoker Home for the elderly, June 1931 (55 years ago). Twenty thousand Jews joyfully witnessed the imposing celebration. It was a very important holiday in the lives of the Jewish people.

דער פייערלעכער חנוכת הבית פון דער ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשן, אין יוני 1931 (מיט 55 יאָר צוריק). צוואַנציק טויזנט אידן האָבן זיך באַטייליקט אין דער אימפּאָזאַנטער פייערונג. עס איז דעמאָלט געווען אַ גרויסער יום־טוב אין דעם אידישן לעבן.